

JEREMÍAS

Tzet xhajnitoy nab'ale

Hat xpitzk'a ya' Jeremías ti' yul hune' ni'an tz'ulik konhob' Anatot sb'ih, skawilal Jerusalén; sacerdote smam ya'.

Kaw tzehto ya' yet xtzotel Komam Dios tet ya'. Kaw yijyom ya' tet Komam. Xa' q'ana' sb'ah ya' tet Komam Dios yinh sunil sk'ul; maxhtik'a xmohyi ya'. Tet heb' ya' ah Judá xal ya' stzoti' Komam Dios.

Yulb'al 626 b'oj 586 yalanhto maxhto chulkuj Komam Jesucristo, ha' tu' xalni ya' Jeremías tu' stzoti' Komam Dios. Kaw chochekanoj Egipto b'oj Babilonia yaha' k'aywahoj Judá yet tu'.

Mach xyijyek'oj skonhob' Komam Dios schejb'anil Komam; shaq'e hej komon dios, smanhk'o tzet chal YA', kaw wi'e. Tx'ihalk'a el xalkanoj ya' Jeremías tet konhob' tu', ta syijye tzet chal Komam, yaja' maxhtik'a xyijye. Haktu' xuh yaykanoj sya'tajil yib'anh.

Ay hune' tzet ak' xal Komam Dios tet ya' Jeremías: “Hune' ak' lahk'ulal, maxhtik'a b'aq'inh ch'etaxojtoj”. Hat b'ay sta'wekoj Komam Dios yib'anh yinh skolnoj skonhob', yunhe yijyomxa chute' sb'ah, kat swatx'enojkoj sb'eyb'al, haximwal ch'ehojk'oj sat tx'otx' tx'otx' yinh stohb'al q'inal, kat yilnoj aq'ank'ulal b'oj sk'ulal.

1 ¹ Ha' ti' stzoteb'anil yib'anhiløj ya' Jeremías, sk'ahol ya' Hilcías.^a Hat titnajkoj ya' Jeremías ti' yinh hune' familiahil heb' ya' sacerdote ay b'et Anatot,^b hune' konhob' xhkan b'ay stx'otx' ya' Benjamín. ² Yet 13 hab'ilxa yektoj ya' Josías sk'ahol ya' Amón sreyaløj Judá, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías.^c ³ Xto kam hulpax stzoti' Komam tet ya' yet ayiktoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaløj Judá, masanta yinh sho' x'ahaw,^d yet 11 hab'ilxa yektoj ya' Sedequías sk'aholpax ya' Josías tu' sreyaløj Judá, yet x'ilaxkantoj heb' ya' ah Jerusalén chejab'lomal.

Xawte Komam Dios ya' Jeremías

⁴ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam:

⁵ «Sik'leb'ilachxatik'a wuh han, yalanhto maxhto chach kan yinh hami',

pohb'ilachxatik'ahiløj wuh han, yalanhto maxhto chach pitzk'ahi,

xach wanikankoj sprofetahøj hej konhob' han», xhi Komam wet han.

⁶ Xin ta'wi han:

«Ay Mamin Yahveh, maxhto hin-helanil hintzotel han,

---

^a1:1 *Hilcías* Smam ya' Jeremías ya' ti', mataj ya' sacerdote xnacha te' hum yet kuyb'anile yuh b'et Jerusalén yul yatut Komam Dios, xhb'ina yinh 2 R. 22:8

^b1:1 *Anatot* Ha' hune' ni'an tz'ulik konhob' kawil yekøj yinh Jerusalén, ayiktoj xol skonhob' heb' ya' yik'al ya' Leví.

^c1:2 *xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías*. Yinh hab'il 607 yalanhto maxhto chulkuj Komam Jesucristo.

^d1:3 *sho' x'ahaw* Yinh agosto b'øj septiembre ch'ayk'ay hune' x'ahaw ti' yinh te' calendario ch'oknikøj juh.

kaw tzehinto han», kinchi han.

⁷ Xalni Komam Yahveh wet han:

«Mach chawala ta kaw tzehachto,

haxkam chach toj b'aytik'a chach waha'toj han,

kat hawalnoj sunil tzet chin cheja' hawala' han.

⁸ Mach chach xiw tet anma, ayinkoj hawetb'ihoj

yuh hach hinkolni han,

hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

⁹ Haktu' xuh sleb'antij Komam Yahveh sq'ab',

xtzab'ni YA' hinti' han, xalni YA' wet han:

«Xax wakoj hintzoti' yinh hati' han.

¹⁰ Xhwakankoj hej konhob' yul haq'ab' han

b'oj hej konhob' b'ay ayiktoj heb' ya' rey,

yunhe hahok'nikanh, kat hatanhtzeniloj;

yuh hawetantoj, kat hahuychanayoj;

yuh hawanikanh, kat hatz'un-nihayoj», xhi Komam.

¹¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni YA':

«¿Tzet chawila Jeremías?», xhi Komam. Xin ta'wi han:

«Xhwil hune' sq'ab' te' almendro han», kinchi han.

¹² Xalni Komam: «K'ul xuh hawilni, haxkam ayinkoj wilni^e yinh k'ul han, yunhe yulax tzet xhwal han», xhi Komam.

¹³ Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet yinh skayel han, xalni YA':

«¿Tzet chawila?», xhi Komam. Xwalni han:

«Xhwil hune' xih xhuji yinh ha' ha' xhmalmokanayoj hat-ta yetk'ulal norte han», kinchi han.

---

^e1:12 *wilni* Etza lahan jab'en hune' tzoti' ti' yinh hebreo b'oj almendro.

¹⁴ Haktu' xuh yalni Komam Yahveh wet han:
 Hat xhtij hune' stx'ojal yetk'ulal norte,
 kat yayoj yib'anh sunil anma ay sat tx'otx' tx'otx'.

¹⁵ Hayin Yahveh hin ti' xhwal han:

«Chin yamb'a'koj sunil hej ik'ale yul hej konhob'
 b'ay ayiktoj heb' ya' rey han, b'ay yetk'ulal
 norte.

»Chuluj heb' ya', kat swatx'enojajoj heb' ya'
 stz'onhob'al sti' spultahil Jerusalén;
 yinh sunil hej speyab'il b'oj yinh sunil skonhob'al
 Judá.

¹⁶ Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh hinkonhob'
 yuh sunil stx'ojal chuh han,
 haxkam xin stinhchakanoj han,
 xnhusni incienso tet hej komon dios,
 xshaq'en heb' ya' hej tiyoxh swatx'e.

¹⁷ »Yaja' wal hach, ay yip chawute hab'ah, ikanh
 hab'ah.

As al sunil hej tzetet chin cheja' hawala' han.
 Mach chach xiwoj tet heb' naj,
 ta mach xin, hayin chach waha' xiwojkanh tet heb'
 naj han.

¹⁸ Haka' hunuj konhob' kaw k'ul yekoj speyab'il
 xach wutekoj ti'nanh han,
 haka' hej pilal nab'a' hierro, haka' peyab' nab'a'
 bronze,
 yunhe hatoh yinh sat sunil konhob':
 yinh sat heb' ya' sreyal Judá b'oj heb' ya' aykoj
 swi'aloj,
 yinh sat heb' ya' sacerdote b'oj anma ay yul
 konhob'.

¹⁹ Chaha' heb' naj howal tawinh,

yaja' mach chach k'aywahoj yuh heb' naj,
haxkam ayinkoj hawetb'ihoj yuh hach hinkolni
han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Xakanoj Israel Komam Dios

2¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni YA':
² «As awanhkoj yinh swi' Jerusalén,
kat hawalni tet ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti'
han:

»Chin natij yinh k'ul han, yet maxhtik'a chin
hawakanoj han, yet kaw q'opoh hach,
yet chin hawochen han, yet hach hinq'anab' han;
yet chach ek' tzujtzun winh yul desierto b'ay tx'otx'
tx'otx' matzet tz'unb'il sat han.

³ Pohb'iltik'ahiloj sb'ah Israel ti' wet han,
ha'nhe b'ab'el sat hink'ul-la tz'unub' han.

Yet ay mak ch'uni stx'ojal yinh,
xhwakantoj smul anma tu' yib'anh han,
xhwakanayoj sya'tajil yib'anh han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

⁴ Ab'ewej stzoti' Komam Yahveh, hex yik'al ya'
Jacob hex ti',

sunil hej yik'al konhob' Israel.

⁵ Chal Komam Yahveh teyet:

«¿Tzet stx'ojal xililoj heb' ya' heyichmam winh
han,

yuxin xitzkaniloj heb' ya' winh han?

Xwab'akantoj sb'ah heb' ya' shaq'en hej tiyoxh
matzet ch'oknikoj;

mach ninoj sk'ulal b'ay x'apnikanoj heb' ya'.

⁶ Maxhtik'a xq'amb'e heb' ya':

¿B'ay tu' ay Komam Yahveh, YA' xonh inihaltij
Egipto?

YA' xonh b'eytzentij yul desierto b'ay tx'otx' tajinh
tx'otx' b'oj tz'unewlaj,

b'ay tx'otx' hatil tx'otx', b'ay kaw mujan,

b'ay mach ninoj anma ch'ehayoj, b'ay mach ninoj
mak ch'ek'i, mach xhinahoj heb' ya'.

⁷ Hayin xwitij heb' ya' b'ay hune' tx'otx' k'ul-la
tx'otx' ti' han,

yunhe sloni heb' ya' sat tz'unub' ch'ahi b'oj hej
k'ul-la tzetet.

Yaja' hex xex hul heyeta'kantoj sat hintx'otx' han,
xekistalnhenkantoj werencia han.

⁸ Maxhtik'a hunekoj xq'amb'e heb' ya' sacerdote
b'ay tu' ay hin han,

maxhtik'a xin yohtajnhe heb' naj kaw ohtajnhen
kuyb'anile han;

xikanh sb'ah heb' ya' ijb'alom winh han,

xtzotel heb' ya' profeta yinh sb'ih ich Baal,

xwab'ankantoj sb'ah heb' ya' yinh hej tiyoxh
matzet ch'oknikoj.

⁹ Yuxin xhwaha' howal teyinh b'oj yinh heyihtxikin
han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁰ »Aswej b'ay sti'laj ha' mar b'et Quitim yetk'ulal
b'ay xhtoh tz'ayik, kat heyilni;

awejtoj heb' naj chejab'lom b'et Cedar, yetk'ulal
b'ay ch'ahiloz tz'ayik, kat heyilni yinh k'ul,

ta ayxa hunuj tzet ch'ek'toj lahan b'oj hune' ti'.

¹¹ ¿Tom ayxa hunuj konhob' xhelni hej sdios,
waxamkami mach diosoj?

Wal hinkonhob' han, xsheltoj YA' ch'a'ni sq'aq'al
smay yinh hune' tzet matzet ch'oknikoj.

¹² Xiwojab'kanh satkanh yuh hune' ti'.

K'uyk'unujab'kanh, kat yok-kanoj niman xiwkilal
yinh.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹³ »Kab' mule xakoj hinkonhob' han:

xin stinhchakanoj han, k'ajam hayin haka' hune'
snuq' ha' ha' han,

xk'ajni yoq', hej holanla oq' b'ay ch'eltij ha' ha'.

¹⁴ ¿Tom chejab'lom yekoj Israel?

¿Tom chejab'lomxatik'a yet xpitzk'ahi?

¿Tzet yuh cheyelq'ahiltij tzet ayah?

¹⁵ X'el yaw hej no' b'alam yinh, ch'awikanoj no'
yinh kaw ip.

X'etalaxkantoj stx'otx', xnhuslaxkantoj hej
skonhob',

matxa hunuj mak ch'ehayoj b'et tu'.

¹⁶ »Somanta anma ay b'et Menfis b'oj Tafnes
xpohnikantoj hawi'.

¹⁷ Yuh xawakanoj Komam Yahveh haDiosal,
yet chach sb'eytzentij YA' yul b'eh,
yuxin x'ek'toj sunil hej sya'tajil ti' tawinh.

¹⁸ Ti'nanh xin, ¿tzet sk'ulal cha' tawet,

yuxin chawitoj sb'eyb'al Egipto yuh hawuk'ni ha'
Nilo?

¿Tzet sk'ulal cha' tawet, yuxin chawitoj sb'eyb'al
Asiria,

yuh hawuk'ni ha' niman Éufrates?

¹⁹ Hatx'ojal ch'inojtij sya'tajil hawib'anh,

hawi'ehal ch'a'noj tz'ajnahoj hak'ul.

Txumiloj, kat hawilni ta kaw tx'oj b'oj kaw k'ayal, hinyalaxkanoj hayin Yahveh hin haDiosal ti' han, b'oj yet mach sxiwk'ulal anma wet han.

Hayin Yahveh Yahaw Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han.

Swi'ehal Israel

²⁰ »Payxa xawiltij hab'ah yalanh chejb'anile, xawinihaloj tzet k'alnhehachayoj, xawalni: “Mach xhwoche waha' q'ana' hinb'ah tawet han”, kachi.

B'ay xhaq'elax hej komon dios, b'oj yalanh hej te' te' hupan yeyi, hat xawetatoj hab'ah, haka' hunuj ix tx'oj yeh swi'.

²¹ Hayin xach hintz'un haka' hunuj yoj te' k'ul-la uva han,

haka' yinhatil te' uva kaw k'ulkanoj.

¿Tzet yuh xach etaxkantoj,

xach pak'ikanoj haka' hunuj yoj te' xol-telajil uva?

²² Waxamkami chatx'ah hab'ah yinh hej tzetet sajnheniloj tzetet,

kat hawanikankoj hun tenan xapun tawinh,

maxhtik'a xhtanhk'ohoj wilnoj hamul han.

Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

²³ »¿Tzet yuh chawala? Mach kistaloj wetoj han, mach xin haq'e hej yechel ich Baal han, kachi.

Ilk'anab' hab'eyb'al b'ay yak'alil sti' ha' ha'.

Txumiloj tzet xax hawuh.

Lahan hach b'oj hunuj no' ix camello mach ch'eh stoholal, nanan-nhe b'ay ch'ek'i.

24 Lahan hach b'oj hunuj no' xol-telajil ix burro,
q'aynaj yul desierto.

Yet kaw chochen no' hunuj tzetet, ch'ek' xuq'xun
no' yinh kaq'e';

yet kaw chochen no', no' winaj, mach mak xhk'oji
skachni no'.

25 »Mach t'eb'anoj hawoj chach ek'i;

mach tonhehoj chawila xhtajaytoj yul hanuq'.

Yaja' chilan chawala: “Matxa yanhal tzet wekoj ti'
han,

kaw xhwoche hej komon dios han, chin okoj
tzujnuj yinh han”, kachi.

26 »Haka' chuh stx'ixwikanh hunuj naj elq'om yet
xhnacha naj,

haktu' chuh stx'ixwojkanh konhob' Israel ti' b'oj
sreyal,

heb' ya' ijb'alom, heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya'
profeta.

27 Chal heb' ya' tet hune' te' te': “Hach hinmam
han”, xhi heb' ya';

kat yalnipax heb' ya' tet hune' ch'en ch'en:

“Hach xin hawa' pitzk'ahoj han”, xhi heb' ya'.

Cha' heb' ya' stel yinh wet han; mach choche heb'
ya' yaha' sat wet han.

Yaja' yet ch'apni sya'tajil yinh heb' ya', kat
yalnipax heb' ya' wet han:

“Ikanh hab'ah, kol honh han”, xhipax heb' ya'.

28 ¿B'ay tu' aykoj ichamta hadios xawatx'e Judá?

Kaw tx'ihal hej hadios tu' haka' hej hakonhob'.

Alah ta chikanh sb'ah,

xhjila' ta chuh hach skolni yet ayachkoj yinh
sya'tajil.

29 »¿Tzet yuh cheya' howal winh han?
Hehunil hex ti' xeyikanh heb'ah winh han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

30 »Nab'a'nhe xwayoj sya'tajil yib'anh hek'ahol
han,
mach xab'etoj yet xwochen hinwatx'enojkoj
sb'eyb'al han.
Lahan hex b'oj no' howla b'alam,
hex kaw xepotx'toj heb' ya' heprofeta.

31 »Wal hex hune' majan ik'ale hex ti',
ab'ewej yinh k'ul tzet walni hayin Yahveh hin ti'
han:
¿Tom haka' hunuj desierto haktu' xwutekoj hinb'ah
tet Israel han?
¿Mato haka' hunuj tx'otx' tx'otx' b'ay ayayoj
sk'ejalholo?
¿Tzet yuh chal hinkonhob' han?
“Matzet k'alnhehonh han, matxa b'aq'inh chonh
meltzohojtoj tawinh han”, xhi.

32 ¿Tom chuh snahulnhentoj hunuj ix q'opoh
nixhtej stzitet chakoj yinh, mato xil sq'ap ix
yet mohyilal?

Payat-taxa xin snahulnhetoj hinkonhob' han.

33 Kaw k'ul hach hasayni hawinaj.

Somanta heb' ix tx'oj yeh swi' xax kuywi tawinh.

34 Aykankoj chik' yinh xil haq'ap,
schik'il anma meb'a' b'oj mak mach smul;

anma mach hunekoj xnacha yinh yeleg' hawuh.
Waxamkami haktu' yeh hej tzetet ti', xhto
hawalpaxoj:

³⁵ «Mach hinmul han,
matxamtij showal Komam Dios winh han»,
kachinapaxoj.

Xhwaha' tzet yetwanoj ay hachani han,
haxkam xawala ta mach hamul.

³⁶ ¿Tzet yuh yinhxanhe anhe chahel mak b'oj
chawakoj lahk'ulal haxol b'oj?

Chach tx'ixwanojpax yuh Egipto,
haka' xuh hach ya'ni tx'ixwanoj Asiria.

³⁷ Chaweb'a'toj hasat yuh tx'ixwilal yet chach
paxojtij b'et Egipto,
haxkam xax wiloj yinh hinsat ichamta konhob'
b'ay aykoj skawxob'al hak'ul han.

Mach k'uluj ch'elobjoj tzet chawub' b'oj heb' naj.

Xetatoj sb'ah Israel haka' hunuj ix ix tx'oj yeh swi'

3 ¹ »Xhjutena jalni ta ay hunuj naj winaj spohtoj
sb'ah b'oj yixal, yet xax yakanoj naj ix, kat
smohyi ix b'oj hunujxa naj. ¿Taxka xhto mohyi
naj b'ab'el tu' b'oj ix hunekxa? Matxa. Ha' hune'
tu' xhkistalnhenkantoj sunil tx'otx' tx'otx'. Wal
hach Israel, xatx'ojnhekantoj yul hawi' yinh tx'ihal
hawinaj, matxa chuh hameltzohojkoj yul hinq'ab'
han, hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

² »Ilk'anab' ichamta witz matzet ay sat,
kat hawilni yinh k'ul ta ayto hunujxa b'ay maxhto
chatx'ojnhetoj yul hawi'.

Chach ay tz'onhnoj sti' b'eh haka' hunuj naj árabe
yul desierto,

haktu' xuh hakistalnhenkantoj tx'otx' tx'otx' yuh
hatx'ojal b'oj stx'ojal yeh hawi'.

³ Yuxin matxakanoj ha' nhab',
matxa ch'aykanoj ha' nhab' xhyaxnhentij sunil hej
telaj.

Lahan hamanhtx'ixwilal b'oj hunuj ix tx'oj yeh
swi';

mach hawohtajoj tx'ixwilal.

⁴ Xhto ahpax hawaw wet ti'nanh han, kat hawalni:
“Hach hinmam han, hach wamigo yinh hinq'opohal
han.

⁵ ¿Tom leman-nhetik'atij chawila' winh han?

¿Tom aynhetik'akantij hahowal winh yinh stohb'al
q'inal han?”, kachinapaxoj.

Yaja' yet chawalni yinh hakti',

lanhan hawunipax sunil hej stx'ojal», xhi Komam.

Chawte Komam Yahveh Israel b'oj Judá yuh shelnitoj sb'eyb'al

⁶ Yulb'al ayiktoj ya' Josías reyal, xal Komam
Yahveh wet han: «¿Xax hawila tzet xax yuh wi'ela
Israel? Xitoj sb'ah b'ay xhaq'elax hej komon dios
swi'laj witz b'oj yalanh hej te' te' hupan yeyi,
stx'ojnhentoj yul swi'. ⁷ Ham walni han, ta lawi
yunuj sunil hunq'ahan ti', kat smeltzohojkoj yul
hinq'ab' han. Yaja' mach xuh. Xil snoh hune' ti', ich
wi'ela Judá. ⁸ Xil hinpohnitoj hinb'ah b'oj wi'ela
Israel tu' han, xwa'ni te' hum tet han b'ay chalayoj ta
chin pohkantoj hinb'ah b'oj han, yuh sunil hej b'ay
xax say swinaj. Yaja' ich wi'ela Judá, snoh Israel tu',
maxhtik'a ninoj xiwi, xtopax stx'ojnhenojtoj yul swi'.
⁹ Yuh maxhtik'a xb'ejkanoj stx'ojnhentoj yul swi',

xkistalnhenkantoj sat tx'otx' tx'otx', xsayni swinaj yet xshaq'en hej tiyoxh watx'eb'il yinh ch'en ch'en b'oj yinh te' te'. ¹⁰ Waxamkami hakti' hej tzetet x'ek'toj, ich wi'ela Judá snoh Israel tu', mach suniloj yanma xmeltzokoj yul hinq'ab' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han».

¹¹ Xalni Komam Yahveh wet han: «Ich wi'ela Israel, xyeh ta q'a' st'inhanilto ni'anxa tzet chuh, sataj ich Judá xin anikanoj han. ¹² As yetk'ulal norte, kat hawalnik'oj tzoti' ti' yinh kaw ip:

»Meltzohanhkoj yul hinq'ab' han wi'ela Israel,
 haxkam kaw chach woche han,
 mach lemanojnhetik'a xhwila' tawinh yinh stohb'al
 q'inal han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹³ Txumiloj hatx'ojal, haxkam xawikanh hab'ah
 yinh Komam Yahveh haDiosal.

xasayni hawinaj, yet xahaq'en hej komon dios
 yalanh hej te' te' hupan yeyi,
 mach chawoche hayijye tzet xhwal han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁴ »Chal Komam Yahveh: Meltzohanhwejkoy yul hinq'ab' hayin Yahveh hin ti' han, uninale xhpalk'on swi'ehal, haxkam hayin hin heyahaw han. Xhwiha'tij hunun anma yul hunun konhob' han, kab'taj xhwiha'tij yinh hunun familia han, kat winojtij b'et Sión han.

¹⁵ Xhwaha'koj mak ch'okoj yahawoj teyinh haka' choche hink'ul han, ha' chex b'eytzenoj yinh tz'ajank'ulehal b'oj yinh yitz'atil wi'ehal.

¹⁶ »Yet ch'apnoj hunq'ahan tz'ayik tu', yet chex tx'ihalb'ojiloj, yet kaw tx'ihalxa heb'isil sat tx'otx' tx'otx', matxa ch'a'laxoj b'inahoj te' Kaxhah yet slahk'ulal Komam Yahveh, matxa mak xhnanajtij te', matxa ch'ek'oj te' yinh snab'al anma; matxa tzet ch'oknojkoj te', matxa xhwatx'elaxojpax te', xhi Komam Yahveh.

¹⁷ »Yet ch'apnoj hune' tz'ayik tu', Stz'onhob'al Komam Yahveh, ch'al-laxoj yinh Jerusalén. Xhyamojkoj sunil hej konhob' b'et Jerusalén yuh yanojkoj smay Komam Yahveh; matxa chub' tzet chal stx'ojal yanma.

¹⁸ »Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', shunb'a'koj sb'ah konhob' Judá b'oj konhob' Israel, hun chuh stij b'ay tx'otx' tx'otx' yetk'ulal norte, kat yuluj b'ay tx'otx' tx'otx' xwa' yerenciahoj yichmam han.

¹⁹ »Hayin kaw xwal han: “Xhwoche hach wute'koj haka' hunuj hink'ahol han,
kat wa'ni hunuj tx'otx' tx'otx' kaw ocheb'il tawet han,
herencia kaw k'ulch'an xol sunil hej konhob'.
Ham walni han ta chawala' ta hin hamam han,
kat maxhtik'a chab'eja'kanoj hawokoj tzujnuj winh han.

²⁰ Yaja' xin hatinhchakanoj han konhob' Israel, lahan xin hawute b'oj haka' hunuj ix ix ch'anikanoj yichamil han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

²¹ Ch'ab'elax hune' yul nuq'e b'ay witz matzet ay sat,

ha' yoq'ilal konhob' Israel yet ch'ah yaw, haxkam
xetakantoj sb'eyb'al,
xnahulnhenkantoj Komam Yahveh sDiosal.

²² «Meltzohanhwejkoj yul hinq'ab' han uninale
xhpalk'on swi'ehal,
chex wanhte' yinh hewi'ehal han», xhi Komam.

«Ayonh han la, chonh hul tawet han,
haxkam hach Yahveh hach, hach koDiosal han.

²³ Matzet ch'oknikoj kob'eyk'oj swi'laj witz, b'oj
jawi yib'anh hej q'eb'tajlaj han;
yinh-nhe Komam Yahveh koDiosal ay skolb'anil
Israel.

²⁴ Yuh tx'ixwilal xa' hej tiyoxh ti' jet,
yinhtax kotzehal xja' k'ayojkantoj kok'ahol b'oj
kokutz'in, kokaneluh b'oj kowakax;
xk'aykantoj sunil tzet xi' jichmam yuh smunla yinh
k'ul.

²⁵ Jiha'wejayoj kob'ah, tx'ixwojonhwej, kat snohkoj
tx'ixwilal jinh.

Xjakoj komul hayonh ti' b'oj jichmam tet Komam
Yahveh koDiosal.

Yinhtax kotzehal masanta ti'nanh,
maxhtotik'a xhkoyijyekankoj tzet chal Komam
Yahveh koDiosal», xhi heb' ya'.

4 ¹ Chal Komam Yahveh:
«Israel, ta ayiktoj yul hanab'al hameltzokoj yul
hinq'ab' han,
meltzohanhkoj yul hinq'ab' han.

Ta chawiloj ichamta kistal-la tiyoxh tu' yinh hasat,
kat mach chapohiltoj hab'ah winh han;

² ta yinh syelal, yinh st'inhanil b'oj yinh nimejtaj
sk'ulal,

chata'wekoj yul hati' yinh hinb'ih hayin Yahveh
hin ti' han,

xhwaha'ayoj txahyeb'al yib'anh hej konhob' han,
kat yalaxojkoj hinmay han», xhi Komam.

³ Chal Komam Yahveh tet anma ah Judá b'oj
Jerusalén:

«Patxwej tx'otx' tx'otx' matzet tz'unb'il sat,
matxa cheyayoj hetz'unub' xol te' tx'ix.

⁴ Hex ah Judá b'oj hex ah Jerusalén hex ti',
awejkoy yechel lahk'ulal yinh heyanna:

a'wej circuncidar heb'ah yuh heyantikoj hinmay
hayin Yahveh hin ti' han,

tajka yuh stx'ojal tzet cheyuh, kat stit lemna xhwil
teyinh

haka' sq'aq'al hunuj q'a' q'a' mach mak chuh
sb'utnihayoj han.

Ch'alaxojkoj howal yinh Judá

⁵ »Alwejk'oj b'et Judá,

pujb'awejk'oj b'et Jerusalén, kat heyalni:
Oq'tzewej ch'en trompeta sunil yul konhob'.

Awanhwej yinh kaw ip, kat heyalni:

“Koyamb'a'wejkoy kob'ah, kat joktoj b'ay hej
konhob' k'ul yekoy speyab'il”, kexchi.

⁶ Awejkanh hebandera, kat hetz'utb'antoy b'et Sión;
saywej b'ay chuh heyeb'antoy heb'ah, mach chex
tuki heyuni,

haxkam hayin xhwaha'tij hune' niman stx'ojal b'oj
sya'tajil b'et yetk'ulal norte han.

⁷ Xax eltij no' b'alam xol q'uyanla telaj;

ayxakoj yinh b'el mak ch'etantoj hej konhob';
x'eltij b'ay ayah, yuh yetanojtoj hatx'otx'.

Sq'alxanhe hej hakonhob' chaha'kanoj,
matxa hunuj mak xhkanojkanoj.

⁸ Yuh hune' ti', awejkoj xilq'ape stzako teyinh,
oq'anhwej, k'ajwanhwej yuh sya'il heyanna,
haxkam maxhto spohiloj sb'ah niman showal
Komam Yahveh jinh.

⁹ Chal Komam Yahveh: »Yinh hune' tz'ayik tu',
xhk'uyk'unujkanoj ya' rey b'oj heb' ya' ijb'alom
yuh xiwkilal;
ch'okojkanoj niman xiwkilal yinh heb' ya'
sacerdote,
xiwojkanojkanh heb' ya' profeta.

¹⁰ Xwal han: «Ay Mamin Yahveh hinDiosal han,
wak'a' xuh hasub'ni hune' konhob' ti' b'oj
Jerusalén.

Xawala ta ch'okoj aq'ank'ulal xol,
yaja' ayxakoj ch'en espada yinh snuq'», kinchi han.

¹¹ Yet ch'apnoj hune' tz'ayik tu', ch'al-laxoj yul
konhob' Jerusalén:
«Hata swi' witz matzet ay sat yul desierto,
hat xhtit hune' niman kaq'e' kaw kaj,
hat xhtit yetk'ulal b'ay k'ulch'anla konhob'.
Mataj hune' kaq'e' ch'ek'i yuh yiniloj sq'al ixim
trigo.

¹² Kaw ay yip niman kaq'e' xhwaha'tij tu' han,
haxkam kaw hayin xhwaha' tzet yetwanoj ay
schanoj heb' naj han».

¹³ Ilwejk'anab' stit heb' naj haka' moyan.

Lahan scarro heb' naj yet howal b'oj kaq'e' nhab'.

Q'a' anheto ch'ek' hej scheh heb' naj sataj hej no'
t'iw. Ay, tx'oj jekoj.

¹⁴ Tx'ahtx'e hawanma yinh stx'ojal Jerusalén,
yunhe hakolchahi.

¿B'aq'inh chab'eja'kanoj hawanihaktoj hej stx'ojal
yul hanab'al?

¹⁵ Hat-ta b'et Dan b'oj b'ay hej witz yet ya' Efraín,
hat-ta xhtit hune' yul nuq'e ch'alni hej sya'tajil.

¹⁶ «Alwej tet hej konhob', alwej yab'e' Jerusalén,
ta nahat-ta yeloj konhob' b'ay xhtit heb' naj
enemigo,

ch'el yaw heb' naj yuh yanikoj heb' naj howal yinh
skonhob'al Judá.

¹⁷ Shoyo'ayoj heb' naj, haka' chute heb' naj
xhtanhen hunuj tx'otx' tx'otx',

haxkam xikanh sb'ah winh han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁸ Hab'eyb'al b'oj tzet chawuh,

ha' x'initij sunil hunq'ahan ti' hawib'anh.

Ha' hune' ti' sya'tajil ch'ay hawib'anh, kaw k'ayal
hune' ti',

ch'apnikanoj sya'il yinh hawanma», xhi Komam.

Ya' yanma ya' Jeremías yuh skonhob'

¹⁹ ¡Tzet sb'isk'ulalil, tzet sb'isk'ulalil!

Chin tx'umub'tajnehkanoj hinb'ah yuh sya'il han.

Xanhe xhtik'ton wanma han.

Mach chuh hintuki hintzotel han.

Xax wab'e yoq' ch'en trompeta han,

haka' yoq'tzelax ch'en yet ch'ok howal.

²⁰ Txoloxanhe yulkanoj ab'ix yib'anhiløj sya'tajil,
x'etaxkantoj sat tx'otx' tx'otx'.

Lemb'ilnhe x'etaxkantoj hej hinpat b'øj hej
hincortina b'ay chin ehayøj han.

²¹ ¿B'aq'inh xhtanhk'ohøj wilnoj yekanh bandera
han,
kat hintanhk'ohøj wab'enoj yoq' ch'en trompeta^f
han?

²² «Kaw wi'e hinkonhob' han, mach chin yohtajoj
han;

mach ninøj snab'al, mach yohtajb'al.

Kaw helan yuni hej stx'ojal; mach yohtajoj yuni hej
sk'ulal», xhi Komam.

²³ Xwil tx'otx' tx'otx' han,
lekankantoj sat tx'otx', mach ninøj tzet ayah.
Xwil satkanh han, mach ninøj sajilq'inal.

²⁴ Xwil hej q'eb'tajlaj han, xhk'uyk'unkanøj;
yukanxanhekanøj sunil hej nixhtej witz.

²⁵ Xwil han ta matxa hunuj anma;
xax elkanøjkanh sunil hej no' ch'ik ch'ek' satkanh.

²⁶ Xwil han ta desiertoja yekantoj tx'otx' k'ul-la
tx'otx';

xax etaxkantoj hej konhob'.

Xtit lemna chil Komam Yahveh, xuni ya' hune' ti'.

²⁷ Chal Komam Yahveh:

«Ch'etaxojkantoj tx'otx' tx'otx',
yaja' mach xhweta'kantoj sunil tx'otx' han.

²⁸ Yuxin kaw b'isk'ulal chub'kanøj tx'otx' tx'otx' ti',
b'isk'ulal chub'paxkanøj satkanh.

^f4:21 *trompeta* Ch'en trompeta b'øj yet aykanh bandera, ha' xhyeniloj ta ayk'øj heb' naj soldado enemigo.

Xax wal han, mach chin hela'toj hin-nab'al han;
xax waktoj yul hin-nab'al han, mach chin paxoj
winhtaj han.

²⁹ Sunil anma ch'el yinh anhe yet ch'awi heb' naj
soldado ayatoj yib'anh cheh,
b'oj tet heb' naj ib'il yarco yuh.

Ay mak ch'eb'ankantoj sb'ah xol q'uyanla telaj,
aypax mak ch'ahkantoj yeb'a' sb'ah yib'anh hej
ch'en niman ch'en.

Sunil anma x'elkanojkanh yul konhob', matxa
hunuj mak xkankanoj.

³⁰ Konhob' etab'ilxakantoj,
¿tzet ayiktoj yul hanab'al hawuni?
¿Tzet yuh xhto hawakoj xilq'ape kaj morado
tawinh?

¿Tzet yuh xhto hawakoj hej tzetet oro tawinh?
¿Tzet yuh xhto hatz'ah yib'anh sb'aq' hasat?

Nab'a'xanhe chawatx'e hab'ah,
haxkam xahach syah hej hawinaj, choche hach
spotx'o'toj», xhi Komam.

³¹ Xhwab'e yel yaw anma haka' yawi hunuj ix ix
lanhan spitzk'a yunin han,
haka' hunuj ix ix b'ab'elto yunin, haktu' yel yaw
k'anch'anla Sión;

xhk'ajwi, sleb'antoj sq'ab', kat yalni:

“Ay, k'anch'an hin han, hinkamxatoj xhwab'e han,
ayinxakoj yul sq'ab' heb' naj potx'wahom han”,
xhi.

Stx'ojal Jerusalén b'oj Judá

5 ¹ «As ek'anhwej yul hej b'eh b'et Jerusalén, ilwej yinh k'ul,

saywej yul hej txonhb'al ta ay hunuj anma ch'uni st'inhanil xhnacha heyuh b'oj sayni syelal, xhwaha' nimank'ulal yinh hune' konhob' ti' han.

² Ay mak xhta'wen-napaxkoj hej tzetet yul sti' yinh hinb'ih hayin Yahveh hin ti' han, yaja' mach yeloj chala», xhi Komam.

³ Mamin Yahveh, syelalnhe chasayah.

Xawayoj sya'tajil yib'anh anma tu', yaja' maxhtik'a xab'e sya'il;

xawetakantoj, yaja' maxhtik'a xoche swatx'e'koj sb'eyb'al.

Kaw wi'e haka' skawil hunuj ch'en ch'en, maxhtik'a xoche shela'toj sb'eyb'al.

⁴ Xwalni han: «Hanhe mak meb'a' ch'uten sukal, haxkam mach yohtajoj sb'eyb'al Komam Yahveh, tzet xhchej Komam Dios yub' anma.

⁵ Chin toj wila' heb' ya' ijb'alom han, kat walnoj tet heb' ya' han;

yohtaj heb' ya' tu' sb'eyb'al Komam Yahveh, tzet xhchej Komam Dios yub' anma», kinchi han.

Yaja' sunil mak x'inikanh sb'ah yinh Komam Dios, mach xoche syijye' tzet chal YA'.

⁶ Yuxin xhpotx'laxojkamoj yuh no' b'alam ay xol q'eb'tajlaj,

xitlaxojkamoj yuh no' oj ay yul desierto;

xhq'atwahoj no' leopardo yinh skawilal skonhob';

xitlaxojkantoj yet ch'elajtij, haxkam hun tenanxa
smul,
tx'ihalxa el xhpak'ikoj yinh Komam.

⁷ Chal Komam Yahveh:

¿Tzet-to chuh wa'noj nimank'ulal tawinh han?
Xin yakanoj hawuninal han,
sta'wekoj tzetet yul sti' tet hej dios mach diosoj.
Yet xwa'ni hun tenan tzet sloh han, xsayni swinaj,
shunb'akoj sb'ah, xayanxanhe b'ay ay anma tx'oj
yeh swi'.

⁸ Lahan b'oj no' cheh kaw lotzeb'il yinh k'ul;
sunil mak ch'el yaw yuh yixal yet anmahil.

⁹ ¿Tom mach xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh yuh
hunq'ahan tzetet ti' han?

¿Tom mach chin pajnoj yinh hune' konhob' ch'uni
hakti' han?

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁰ »Ahanhwejtoj b'ay txolb'ab'ilayoj te' uva,
kat heyetantoj te', yaja' mach chetanhtzeloj sunil.
Iwejiltoj sunil hej sq'ab' te',
haxkam matxa yuvahoj Komam Yahveh yeh te'.

¹¹ Xikanh sb'ah Israel b'oj Judá winh han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han».

¹² Xeb'ahayoj anma tu' Komam Yahveh,
xalni: «Mach Komam Dios. Mach hunuj stx'ojal
chuluj jinh,
mach ch'ek'oj ya' janma yuh howal b'oj
nhohchalal», xhi.

¹³ Lahan heb' ya' profeta b'oj kaq'e':

mataj Komam Yahveh stzotel yinh heb' ya'.
Hakojab'tu' ch'ulaxoj yinh heb' ya'.

¹⁴ Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh
Yuh:

«Yuh hakti' xuh stzotel konhob',
lahan chub'iloj hintzoti' tawet b'oj q'a' q'a' han,
lahan chub'kuj hune' konhob' ti' b'oj te' si',
xhnhuslaxojkantoj yuh q'a' q'a'», xhi Komam.

¹⁵ Chal Komam Yahveh:

«Israel, hayin xhwaha'tij hune' konhob' nahat-ta
xhtij han, kat yuluj tawinh,
hune' konhob' payat-taxa b'oj ay yip;
hune' konhob' mach hawohtajoj yab'xub'al, mach
chatxumu tzet chala.

¹⁶ Kaw k'ul sunil heb' naj tu' yinh howal,
ib'il kamikal yuh sflecha heb' naj.

¹⁷ Slob'kantoj heb' naj hatz'unub' b'oj tzet chalo,
stanhtze'kaniloj heb' naj hak'ahol b'oj hakutz'in;
spotx'o'kantoj heb' naj hakaneluh b'oj hawakax,
kat yetanojkantoj heb' naj hawuva b'oj hawigo.
Cheta'kantoj heb' naj hej hakonhob' yinh ch'en
espada,
hakonhob' b'ay xawakoj skawxob'al hak'ul».

¹⁸ «Yaja' yinh hunq'ahan tz'ayik tu', mach chex
hintanhtze'kaniloj hehunil han. Hayin Yahveh hin ti'
xhwal han.

¹⁹ Yet xhq'amb'elaxoj teyet yuh hekonhob',
¿tzet yuh hakti' xonh yutekantoj Komam Yahveh
koDiosal?, ta xhinahoj, kat heyalnoj: “Haka' xuh

heyarikanoj Komam Dios, xex ok hehaq'enoj hej komon dios sat hetx'otx'al, haktu' chuh heya'noj q'ana' heb'ah tet anma nan konhob'al b'ay hune' nan tx'otx'al”, kexchinahoj.

²⁰ »Alwejk'oj hune' ti' xol yik'al ya' Jacob, kat hepujb'ank'oj b'et Judá:

²¹ Ab'e hune' ti', suk sk'ul, wi'ela konhob'; ay sb'aq' hasat, yaja' mach chawila, ay hatxikin, yaja' mach chawab'e.

²² ¿Tom mach hexiwk'ulal wet han?

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¿Tom mach chex k'uyk'un yinh hinsat han?

Hayin xwako'j sti' ha' mar b'ay ay arena snajachiloj ha' mar han,

hune' najach b'ay mach chuh spalk'onik'toj ha'.

Waxamkami ay yip chuh schulni sb'ah ha', mach chuh yek'toj ha';

waxamkami xhwahcha stitkanoj ha',

maxhtik'a chuh spalk'onkanik'toj ha'.

²³ Wal hune' konhob' ti', kaw wi'e, xhpalk'on swi'ehal;

xin yakanoj han, xtokanoj.

²⁴ Mach stxumiloj, maxhtik'a chala:

“Ayojab' koxiwk'ulal tet Komam Yahveh koDiosal, chayoj Komam ha' nhab' yinh x'ahawil b'ay yetwanoj ay ya'ni ha',

ha' b'ab'el nhab' b'oj ha' staq'b'al nhab',

ha' YA' xhyeni hej semana jet b'ay xhjikanh sat kotz'unub'”, mach xhinahoj.

²⁵ Hetx'ojal x'inikaniloj hej sk'ulal tu' teyet;

ha' hej hemul xkachni yay hej txahyeb'al heyib'anh.

²⁶ Ay heb' naj winaj tx'oj ay yul hinkonhob' han,

xhq'atwa heb' naj haka' heb' naj ch'anihayoj
 slatz'ab'il no' ch'ik,
 chayoj heb' naj latz'ab' yuh stzab'wa heb' naj yinh
 anma.

²⁷ Haka' snohiktoj hej no' ch'ik yul k'ok'omte',
 haktu' yetoj hej yatut heb' naj yinh hej tzetet
 elq'ab'il yuh,
 yuxin kaw ayxakankoj smay heb' naj b'oj kaw
 q'alomxakanoj heb' naj.

²⁸ B'aq'ichxakanoj heb' naj, kaw k'ul swa'kanoj
 heb' naj.

Mach skachnab'al yuni heb' naj hej stx'ojal,
 mach chuh heb' naj st'inhanil yinh nixhtej meb'a'
 unin,
 mach swatx'e heb' naj stzetet anma meb'a' yinh
 st'inhanil.

²⁹ Chal Komam Yahveh: ¿Tom mach xhwaha'ayoj
 sya'tajil yib'anh heb' naj yuh hunq'ahan ti'
 han xin?

¿Tom mach chin pajnoj yinh anma hakti' ch'uten
 han xin?

³⁰ »Ay hune' niman xiwkilal
 b'oj kaw tx'oj lanhan yek'toj yinh hune' tx'otx'
 tx'otx' ti'.

³¹ Leq'ti'alnhe chal heb' ya' profeta;
 tzet-tik'a choche heb' ya' sacerdote, ha' chuh heb'
 ya',
 choche hinkonhob' yinh hakti' han.
 Yaja', ¿tzet cheyute' heb'ah hex ti',
 yet lawi yek'ojkantoj hunq'ahan ti'?».

Xoylaxayoj Jerusalén

6¹ »Ełanhwejkanh b'et Jerusalén hex yik'al ya'
Benjamín hex ti'.

Oq'tzewej ch'en trompeta b'et Tecoa.⁸

Awejkanh hunuj tzetet xhyeniloj b'et Bet-haquerem,
haxkam lanhanxa yul hune' stx'ojal b'oj sya'tajil,
hat xhtit yetk'ulal norte.

² Lanhanxa wetanojtoj k'ulch'anla Sión mach ninoj
tzet chuh shitzkoj yinh han.

³ Lanhanxa yul heb' naj tanhehom kaneluh b'oj
skaneluh yinh hune' konhob' ti',

hat ch'ehayoj heb' naj shoyanil; lapan cha' heb' naj
lowoj huntaj majan skaneluh».

⁴ Chal heb' naj enemigo:

«A'wej listohal heb'ah yuh heyantikoj howal yinh.

Kaw chuman tz'ayik b'ay chonh okoj lemna yinh.

Ay, yaja' xax ali, yek'xatoj tz'ayik,

xax pujnatoj sk'ejalholo aq'b'alil.

⁵ Tonhwej, okojonhwej lemna yinh aq'b'alil,

kat jetankantoj hej spalacio», xhi heb' naj.

⁶ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:

«Tzok'wejk'oj hej te' te',

kat heyanikanh hunuj q'och yinh Jerusalén.

Yilal yalaxayoj sya'tajil yib'anh hune' konhob' ti',

haxkam cha' ek'oj ya' yanma anma.

⁷ Haka' yahiloj ha' ha' yul hunuj oq',

---

⁸6:1 *Tecoa*. Ha' hune' konhob' 20 km. yeloj yinh Jerusalén yetk'ulal sur. B'et ti' elnajkoj ya' Amós profeta.

haktu' yeh hej stx'ojal b'et Jerusalén, mach
xhtanhk'okanoj.

Stx'ojalnhe ch'ab'elax b'et ti', ch'etalaxkantoj;
yab'il b'oj lahwilal, matxa hunujxa tzetet.

⁸ Watx'ekoj hab'ah Jerusalén,

yunhe mach chin pohiloj hinb'ah tawinh han,
ta mach xin, haka' desierto chach wute'kanoj han;
matxa hunuj mak xhwaha'kanoj sat tx'otx' tx'otx'
ti' han.

⁹ Chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:

«Haywanhto heb' ya' israelita xhto kanojkanonj,
saylaxoj heb' ya' haka' chuh saylax xol hej te' uva
ta ayto b'ay xkan sat te' lawi yuxlaxiloj te'», xhi
Komam.

¹⁰ Xin ta'wi han: ¿Mak tet xhwala' han?

¿Mak ch'ab'enoj tzet xhwala' han?

Majcheb'il stxikin heb' ya', mach chuh yab'en heb'
ya',

tonhe stzeyeh heb' ya' hatzoti' Mamin Yahveh,
mach choche heb' ya'.

¹¹ Haka' yetij niman hahowal Mamin, haktu'

wab'en hinb'ah han,
matxa chuh web'anayoj han, kinchi han.

Xalni Komam wet han:

«Ayoj niman hahowal tu' yib'anh nixhtej unin ay
yul b'eh,

yib'anh b'ay yamankoj heb' naj tzehtaj.

Ch'ilaxojkantoj heb' naj ichamile b'oj heb' ix ixale
yul preso;

mak yihla anma b'oj heb' ya' icham winaj kaw
ayxakanoj sq'inal.

¹² Nanxa mak b'ay ch'ek'ojkantoj yatut heb' ya',
stx'otx' heb' ya' b'oj yixal heb' ya',
haxkam xhwiha'kanh hinb'ah yinh mak ay sat
hune' tx'otx' tx'otx' ti' han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹³ »Sunil mak ch'ochentoj hej tzetet yinh stx'ojal
ch'i'laxi,
ch'ichitij yinh mak ay yelapnojal yeyi b'oj mak
komonalnhe yeyi,
heb' ya' profeta masanta yinh heb' ya' sacerdote,
sunil heb' ya' ti' sub'ni yet anmahil.
¹⁴ Pet-tik'a chochenapax heb' ya' yanhte' slahwilal
hinkonhob' han,
chalni heb' ya' ta k'ul yekoj sunil tzetet, k'ajam
tx'oj yekoj.
¹⁵ ¿Tox stx'ixwi heb' ya' yuh ichamta tzetet mach
xhwoche chuh heb' ya' han xin?
Mach ninoj stx'ixwi heb' ya', mach yohtajoj heb'
ya' tx'ixwilal.
Yuxin yet xhwanojajoy sya'tajil yib'anh heb' ya'
han,
xhlektahoj heb' ya', kat yayk'ajoy heb' ya' haka'
hunq'ahanxa anma. Hayin Yahveh hin ti'
xhwal han».

¹⁶ Chal Komam Yahveh tet skonhob':
«Kananhwej tuknuj yul hej b'eh, q'amb'ewej yul
hej payat b'eh.
Q'amb'ewej b'ay tu' ay k'ul-la b'eh,

mach chepohiltoj heb'ah yinh, haktu' chuh
hexewoj, kinchi han.

Yaja' xal heb' ya': "Mach chonh okoj tzujnuj yinh
han", xhi heb' ya'.

¹⁷ Xwako'j heb' naj soldado tanhewal han, xwalni
han:

"Ab'ewej yoq' ch'en trompeta yinh k'ul", kinchi
han.

Yaja' xal heb' ya': "Mach xhjab'e' han", xhi heb'
ya'.

¹⁸ «Ab'ewej hej konhob'.

Ab'ewej tzet ch'ek'ojtoj yinh hinkonhob' han.

¹⁹ Yab'ehab' tx'otx' tx'otx':

Xhwaha'tij hune' sya'tajil yib'anh hune' konhob' ti'
han yuh hej stx'ojal ayiktoj yul snab'al,
mach xab'etoj tzet xwal han, xanikanoj
hinkuyb'anil han.

²⁰ Matzet ch'oknikoj hune' incienso xhtit b'et Sabá
ti' wuh han,

b'oj te' wale' kaw xuq' sam xhtit b'ay nahat-ta
tx'otx'al.

Mach xhwoche hej sxahanb'al xhnhuslaxkantoj
sunil han,

mach xhwoche hej sxahanb'al han», xhi Komam.

²¹ Chal Komam Yahveh:

«Xhwaha'ayoj lanhte' yul sb'eh hune' konhob' ti'
han,

kat slektahoj hej k'ahole b'oj heb' ya' mame yinh;
xhkamojkantoj anma ch'ehayoj skawilal yatut b'oj
hej yamigo», xhi Komam.

²² Chal Komam Yahveh:

«Hat lanhan stit hun tenan heb' naj soldado
yetk'ulal norte;

hune' niman konhob' lanhan stit b'ay
xhkachnakanoj tx'otx' tx'otx'.

²³ Ib'il hej yarco b'oj hej yespada yuh;

kaw tx'oj heb' naj, mach mak yinh stz'a' sk'ul heb'
naj.

Ch'el yaw heb' naj haka' swahcha ha' mar,
ayatoj heb' naj yib'anh hej scheh.

Listoxa yeh heb' naj yanikoj howal yinh k'ulch'anla
Sión», xhi Komam.

²⁴ Xjab'ehiloj hune' ti' han, matxakanoj jip xiwkilal
han;

kaw b'isk'ulal jekanoj haka' hunuj ix ix lanhan
spitzk'a yunin han.

²⁵ Mach chex toh xol-telaj, mach chex eltoj yul hej
b'eh.

Aykoj sch'en heb' naj enemigo yet howal yinh,
ayxahayoj niman xiwkilal sunil b'ayah.

²⁶ Akoj xilq'ape stzako tawinh k'anch'anla konhob',
ek'anhayoj xol tanh.

Oq'anh yinh kaw k'ul haka' chuh hawoq' yinh
skamikal b'ab'el hak'ahol,

haxkam kaw lemb'il chuluj mak chonh
tanhtzenojiloj.

²⁷ Xal Komam wet han: «Xach wakoj haka' hunuj
naj soldado ch'ok tanhewal han,

yuh hawilni yinh k'ul, kat hawohtajnheniloj
sb'eyb'al hinkonhob' han», xhi Komam.

²⁸ Sunil heb' ya' kaw wi'e, alom q'umale heb' ya'
sunil;
lahan skawil heb' ya' b'oj ch'en bronce b'oj ch'en
hierro,

stxonh sb'ah heb' ya' sunil yuh ch'en melyuh

²⁹ Kaw ay yip yanitoj fuele^h kaq'e',

ch'ulitoj ch'en plomo xol q'a' q'a';

wal mak tx'oj, maxhtik'a xhwatx'iloj,

nab'a'nhe ch'ilaxiloj hej sq'alemal.

³⁰ Yuxin: «Sq'al ch'en plata matxa tzet ch'oknikoj»,

haktu' ch'al-lax yinh,

haxkam matxa tzet ch'oknikoj hawuh Mamin

Yahveh.

Chal ya' Jeremías stzoti' Komam Dios yul yatut Komam

7 ¹ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya'
Jeremías, chalni Komam: ² «Ahanh linhnoj sti'
watut hayin Yahveh hin ti' han, kat hawalni: Sunil
hex ah Judá hex chex oktij sti' pultah yuh hehaq'en
Komam Yahveh, ab'ewej stzoti' Komam Yahveh.

³ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh,
sDiosal Israel: “Watx'ewejkoj heb'eyb'al b'oj sunil
tzet cheyuh, haximwal chex hinchab' ehojayoj sat
hune' tx'otx' tx'otx' ti' han. ⁴ Mach xhkawxi hek'ul
yinh hej leq'ti'al ch'al-laxi: ¡Ha' hune' ti' yatut
Komam Yahveh, yatut Komam Yahveh, yatut Komam
Yahveh!, xhi. ⁵ Ta yinh kaw yeli chewatx'ekoj
heb'eyb'al b'oj sunil tzet cheyuh; ta cheyuh st'inhanil
teyinh hunun hex, ⁶ ta mach cheya' ek'oj ya' yanma

---

^h6:29 *Fuelle* Ha' hune' tzetet b'ay xhnohiktoj kaq'e', nahat-ta
ch'apni kaq'e' yuh.

anma nan konhob'al, nixhtej meb'a' unin b'oj heb' ya' kamnajxa yichamil; ta mach chepotx'toj mak mach smul sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', ta mach chehaq'e hej komon dios, haxkam hextik'a cheyitij stx'ojal heyib'anh, ⁷ yinh haktu', chex hinchab' ehojajoy sat hune' tx'otx' tx'otx' xwa' tet heb' ya' heyichmam yinh stohb'al q'inal han.

⁸»Yaja' wal hex xhkawxi hek'ul yinh hej leq'ti'al matzet ch'oknikoj. ⁹Chex elq'awi, chex potx'wahi, chesay heyix b'oj hewinaj; chex leq'ti'wi yet cheta'wenkoj hej tzetet yul heti', chenus incienso tet ich Baal, kat hehaq'en yaq'b'ilxa hej komon dios maxhtik'a heyohatajoj. ¹⁰Lawitu' kat heyulpax yinh hinsat b'ay hune' nhah b'ay chin haq'elax han. Cheyala ta matzet cheya'le'. Ayiktoj yul henab'al ta chuh heyuni sunil ichamta skistalil ti'. ¹¹¿Tom ayiktoj yul henab'al ta snhahch'en heb' naj elq'om hune' nhah b'ay chin haq'elax ti' han? Xax wil sunil hunq'ahan ti' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹²Aswej b'et Silo b'ay xikiltaj yeyi, hune' lugar b'ab'el xin sik'le yuh wehayoj han, kat heyilni tzet xwutekantoj yuh stx'ojal hinkonhob' Israel han. ¹³Ti'nanh xin, yuh xeyuh sunil hunq'ahan tzetet ti', tx'ihalxa el xhwalkanoj teyet han, yaja' mach cheyoche heyab'e'; tx'ihalxa el chex wawte han, yaja' mach chex ta'wi wet han; hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹⁴Haka'tik'a xwutetoj Silo xikiltaj yeh han, haktu' xhwute'paxtoj hune' nhah b'ay chin ehayoj ti' han, hune' lugar b'ay xhkawxi hek'ul, hune' xwa' teyet b'oj tet heyichmam han. ¹⁵Chex wiha'kaniloj yinh hinsat haka' xuh winiloj sunil heyuxhtaj yik'al ya' Efraín han”.

¹⁶ »Wal hach Jeremías, mach chach txahli yuh hune' konhob' ti'. Mach ch'ah hawaw wet hatxahli han, mach chaq'an wet han, haxkam mach xhwab'e'toj tzet chawala' han. ¹⁷ ¿Tom mach chawil tzet chuh hune' konhob' ti' yul hej skonhob'al Judá b'oj yul hej b'eh b'et Jerusalén xin? ¹⁸ Nixhtej unin xhkutxb'ankoj te' si', heb' ya' mame ch'anikoj q'a' q'a', heb' ix ix somni ixim q'oyeh yuh swatx'elax hej torta tet ich ix tiyoxh, “Sreinahil satkanh”. Cha'pax heb' ya' hej ofrenda tet hej komon dios, yuh yiniloj heb' ya' hinpixan han. ¹⁹ Yaja' mataj hayin chiloj heb' ya' hinpixan han, ha' heb' ya' ch'iniloj spixan; tx'ixwilal chitij heb' ya' yib'anh, hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

²⁰ »Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Xhwaha'ayoj niman hin-howal yib'anh hune' lugar ti' han: yib'anh anma b'oj no' noq', yib'anh hej te' te' ay xol telaj b'oj yib'anh sat hej tz'unub'. Lahan hin-howal tu' b'oj hunuj b'olob' mach chuh sb'utlax han».

²¹ Chal Komam Yahveh tet skonhob', Komam Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel: «Awejkoj sunil hej xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil b'oj hej xahanb'al cheyoche heyaha'koj, kat helonitoj no' chib'e tu'. ²² Yet xwinihaltij heb' ya' heyichmam b'et Egipto han, matzet xin chej yub' heb' ya' han, matzet xwal yib'anhiloj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil ti' han b'oj yib'anhiloj hej xahanb'al. ²³ Ha' tzet xin chej yub' heb' ya' han, ta syijye heb' ya' tzet xhwal han, haximwal chin okoj sDiosal hej ya' han, kat yokoj heb' ya' hinkonhob'oj han. Xwalni tet heb' ya' han ta ch'ehik'oj heb' ya' yinh hej b'eyb'ale xin chej yiha'toj

han, yunhe k'ul ch'elojkoj heb' ya'.ⁱ ²⁴ Yaja' mach xyijye heb' ya' tzet xwal han, mach xab'etoj heb' ya', x'ehik'oj heb' ya' haka' chal sk'ul, haka' stx'ojal yanma b'oj swi'ehal. Haktu' xuh spaxkanoj heb' ya' yinhtaj, mach xuh stoh heb' ya' sataj. ²⁵ Yet-tax x'eltij heb' ya' heyichmam b'et Egipto masanta ti'nanh, maxhtik'a chin b'ejkanoj wanitij heb' ya' hinprofeta hinchejab'lom teyet han. ²⁶ Yaja' maxhtik'a xeyijye tzet xwal han, mach xeyab'etoj, xewi'enhen heb'ah. Q'a' wi'eto xeyute heb'ah sataj heyichmam.

²⁷ »Chawala' sunil hunq'ahan tzetet ti' tet heb' ya' Jeremías, waxamkami mach chab'e'toj heb' ya' tzet chawala'. Chach awoj yinh ip, waxamkami mach xhta'woj heb' ya' tawet. ²⁸ Chawala' tet heb' ya': «Ha' hune' konhob' ti' mach xhyijyen tzet chal Komam Yahveh sDiosal, mach choche ta xhkuylaxi. Xtanhkanayoj syelal yinh, matxa ninoj syelal chala»», xhi Komam.

²⁹ K'upiltoj xil hawi' Jerusalén, kat hab'ejnitoj.
 Akoj hunuj b'it kaw b'isk'ulal b'ay hej witz matzet
 ay sat,
 haxkam aytij showal Komam Yahveh yinh anma
 x'initij showal YA',
 xax alaxkanoj yuh Komam, xinikaniloj YA' yinh
 sat.

Yak'alil b'ay xhpotx'lax anma

³⁰ Chal Komam Yahveh: «Anma ah Judá, xuh hej stx'ojal mach xhwoche han. Xikaniloj spixan te' nhah b'ay chin ehayoj han, yet xanihaktoj ichamta

---

ⁱ7:23 yunhe k'ul ch'elojkoj heb' ya' Ilwejk'anab' yinh Éx. 19:5; Lv. 26:3-12

kistal-la tiyoxh b'et tu'. ³¹ Xapaxkanh b'ay xhaq'elax hej komon dios b'et Tofet, hat xhkan b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom, yunhe snhusnitoy hej sk'ahol b'oj hej skutz'in xol q'a' q'a'; matzet xin chej yub' han, maxhtik'a ninoj x'ek' yinh hin-nab'al han. ³² Yuxin xhwal hayin Yahveh hin ti' han, ch'apnoj stz'ayikal b'ay matxa Tofet hoj ch'al-laxoj yinh hune' tu', matxa ch'al-laxojpax Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom yinh, to yak'alil b'ay xhpotx'lax anma, ha'xa ch'al-laxoj yinh. B'et Tofet tu' xhmujlaxojaytoj kamom, yuh matxa b'ay xhmujlaxoj. ³³ No' ch'ik lohom kamnaj noq' b'oj no' howla noq' ay sat tx'otx' tx'otx' xhlonojkantoj snimanil hunq'ahan anma tu', ha' ch'okoj yitahoj no', mach mak xhyonojiloy no'. ³⁴ Xhwaha' tanhojkaniloy sunil hej tzalalal yul hej skonhob'al Judá han b'oj yul hej b'eh b'et Jerusalén; xhtanhojkanayoy xaycha anma yinh tzalalal b'oj hej b'it ch'alaxkoj yinh hej mohyilal; ch'etaxojkantoj hune' tx'otx' tx'otx' ti'», xhi Komam.

8 ¹ Chal Komam Yahveh: «Yet ch'apnoj hune' tz'ayik tu', ch'ilaxojiltij sb'ajil heb' ya' rey yul spanteón, heb' ya' ijb'alom yinh Judá, heb' ya' sacerdote, heb' ya' profeta b'oj anma x'ehayoj b'et Jerusalén. ² Ch'alaxojayoy sb'ajil heb' ya' tu' xol tz'ayik, yinh sat x'ahaw b'oj yinh sat hej tx'umel, haxkam kaw xoche heb' ya' hunq'ahan tu', xa' q'ana' sb'ah heb' ya' tet, xq'amb'e sb'ah heb' ya' tet, xshaq'en heb' ya'. Mach ch'ilaxojkanh, mach xhmujlaxojtoj; haka' stza' no' noq' chub'kanayoy sat tx'otx'. ³ Maktajto mach xhkamoj yinh hunq'ahan

anma kaw tx'oj ti', lawi hinpujb'anojkantoj sunil b'ay han, q'a' xhto yoche' kamoj sataj yehojk'oj. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Yib'anhiloj mule b'oj sya'tajil

⁴ »Wal hach Jeremías, chawala' ta hayin xhwal hune' ti' tet konhob' han:

»Yet ch'ayk'ay anma, chikanh sb'ah;
yet xhk'aytoj yinh b'eh, xhmeltzotij.

⁵ ¿Tzet yuh xpohiloj sb'ah hune' konhob' ti'?

¿Tzet yuh mach choche meltzohojtij?
Hune'nhetik'a swi'ehal, leq'ti'nhetik'a,
mach choche meltzohojtij.

⁶ Xin ok tuknuj wab'e' han ta ay hunuj mak stzotel yinh stoholal,

yaja' mach hunuj mak shelnitoj sb'eyb'al, kat yanikanoj smul;

mach hunuj mak stxumnihiloj hej stx'ojal xax yuh.

Yinhxanhe anhe chuh tzet chal sk'ul,

haka' hunuj no' cheh xhtoh yinh anhe yinh howal.

⁷ Somanta no' cigüeña ay satkanh, yohtaj no'

b'aq'inh yetwanoj ay spaxtij no';

no' muk', no' latz'lanh b'oj no' grulla, yohtajpax

no' b'aq'inh yetwanoj ay smeltzotij no'.

Wal hinkonhob' han mach yohtajoj tzet yetwanoj ay yuni.

⁸ »Xhto yalpaxoj: “Tz'ajan kok'ul han;

ib'il kuyb'anile yet Komam Yahveh juh han”, xhi,

k'ajam leq'ti'al stz'ib'nhehayoj heb' ya' kuywahom,

shelnikantoj heb' ya'.

⁹ Ch'elojkanoj stx'ixwilal ichamta tz'ajan sk'ul tu',

xiwojkanojkanh, xhkanojkanoj yul lek'ab',
 haxkam xyahkanoj heb' naj stzoti' Komam Yahveh.
 ¿B'ay xtokoj stz'ajanil sk'ul heb' naj yinh haktu'?

¹⁰ Yuxin xhwaha'kanoj yixal heb' naj tet
 hunq'ahanxa heb' naj winaj han,
 nanxa mak ch'okoj yahawoj yinh hej stx'otx' heb'
 naj,

haxkam sunil mak ay yelapnojal yeyi b'oj mak
 komonalnhe yeyi,
 chochetoj hej tzetet yinh stx'ojal ch'i'laxi.

Sunil mak sub'ni yet anmahil,
 ch'ichitoy yinh heb' ya' profeta masanta yinh heb'
 ya' sacerdote.

¹¹ Pet-tik'a chochenapax heb' ya' yanhte' slahwilal
 hinkonhob' han,
 chalni heb' ya' ta k'ul yekoj sunil tzetet, k'ajam
 tx'oj yekoj.

¹² ¿Tox stx'ixwi heb' ya' yuh ichamta tzetet mach
 xhwoche chuh heb' ya' han xin?
 Mach ninoy stx'ixwi heb' ya', mach yohtajoj heb'
 ya' tx'ixwilal.

Yuxin yet xhwanojayoj sya'tajil yib'anh heb' ya'
 han,
 xhlektahoj heb' ya', kat yayk'ayoj heb' ya' haka'
 hunq'ahanxa anma.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han».^j

¹³ Chal Komam Yahveh:

«Chin k'upu'kanh hinkonhob' haka' sk'uplaxkanh
 ixim trigo han.

Matxa hunuj te' uva xhkanojkanoj yinh yoj,

---

^j8:12 Lahan tzet chal versículo 10-12 ti' b'oj Jer. 6:12-15

matxapax hunuj te' higo xhkanojkanoj,
 ch'ayojkanoj hohna sxaj te'.
 Pet-tik'a xhtanhojiloj sunil tzet xax wa' tet han».

¹⁴ Chala' konhob': ¿Tzet yuh chonh kankanoj
 tz'onhnoj b'et ti'?
 Katwej, tonhwej b'ay hej konhob' k'ul yekoj
 speyab'il, yunhe kokamoj b'et tu'.
 Ha' Komam Yahveh koDiosal lanhan honh
 stanhtzeniloj,
 cha' YA' ha' ha' ayaytoj veneno xol juk'u', haxkam
 xjakoj komul tet YA'.

¹⁵ Xjehmak'oj aq'ank'ulal, yaja' matzet xuli.
 Xjehmak'oj kawilwalil, yaja' xiwkilalnhe xuli.

¹⁶ Xah ab'elax sq'anh stxam hej scheh heb' naj
 enemigo hat-ta b'et Dan.
 Yet ch'el yaw scheh heb' naj, xhb'ili sunil sat tx'otx'
 tx'otx'.
 Chul heb' naj stanhtze'kaniloj sunil yul konhob' ti'
 b'oj sunil tzet ayah;
 hej skonhob'al b'oj sunil mak ch'ehayoj b'et ti'».

¹⁷ Chal Komam Yahveh:
 «Xhwaha'toj hej no' howla lab'ah hex schib' han;
 mach mak xhk'ojoj smansonhenoj no'», xhi Komam.

Sya'il yanma ya' Jeremías yuh skonhob'

¹⁸ Mach yanhal sya'il wanma ti' han,
 wa'nixakaniloj xhwab'e han.
¹⁹ Sunil yul konhob' ch'ab'elaxkanoj yah yaw
 hink'anch'anla konhob' han:
 ¿Tom mach Komam Yahveh b'et Sión?

¿Tom mataj b'et tu' ay sreyal?

Xta'wi Komam Yahveh:

«¿Tzet yuh xeyitij hin-howal yinh hehaq'en
ichamta hetiyoxh matzet ch'oknikoj han?»,
xhi Komam.

²⁰ «X'ek'toj waresma, xtanhiloj hej sat tz'unub',
maxhtotik'a chonh kol-laxkanoj han.

²¹ Ch'ek' ya' wanma yuh sya'il yanma
hink'anch'anla konhob' han;

b'isk'ulal wekanoj han, chin xiwkanoj yinh k'ul
han.

²² ¿Tom mach bál samo b'et Galaad?

¿Tom mach hunuj naj doctor b'et tu'?

¿Tzet yuh maxhto ch'anhtelaxkoj hink'anch'anla
konhob' han?

9¹ Oxhimi xhpak'i hinwi' ha'il han,
kat spak'i sb'aq' hinsat yinh b'ay xhtit hun tenan
yal sate han,
yunhe woq' tz'ayik aq'b'al yuh hej kamom ay yul
hink'anch'anla konhob' han.

² Oxhimi ay hunuj b'ay chuh wehayoj yul desierto
han,

yunhe wanikanoj hinkonhob' ti' han, kat hin
hitziloj yinh han.

Sunil anma ay b'et ti' sayni yix b'oj swinaj,
xhpak'ikoj yinh yet anmahil.

³ «Sunil mak listonhetik'a yeh yalni leq'ti'al,
koche lanhan yaniltoj hej flecha ayiktoj yul hunuj
arco.

Leq'ti'alxanhe ayayoj yul konhob', matxa syelal;
q'a' stohnhetik'a niman hunun tz'ayik,

mach choche hinyohtajne'iloj han, hayin Yahveh
hin ti' xhwal han.

⁴ Kolwej heb'ah tet heyamigo,
mach xhkawxi hek'ul yinh heyuxhtaj,
haxkam sunil uxhtaje sub'wahi;
sunil amigo ch'ichenkanh leq'ti'al yinh yamigo.

⁵ Sub'wa hunun anma yinh yet anmahil, mach chal
syelal tet hunun.

Xax kuytze sb'ah yalni leq'ti'al, mach xhkajtzahiloj
sk'ul yuni stx'ojal.

⁶ »Xol anma sub'ni yet anmahil chex ehayoj,
yuh hune' tu', mach choche hinyohtajne'iloj han»,
xhi Komam Yahveh.

⁷ Yuxin chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:
«Chin watx'e'iloj han, xhwaha'koj yinh ilweb'al
han.

¿Tzet-to wal wuni yinh hinkonhob' kaw k'anch'an
ti' han?

⁸ Lahan yaq' b'oj hunuj flecha xhpotx'wahi,
hanhetik'a tzet chuh sub'wahi ha' chala;
K'ul chuh stzotelnapax tet yamigo, yaja' lanhan
yanihayoj slek'ab'il.

⁹ ¿Tom mach xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh yuh
hune' ti' han?

¿Tom mach chin pajnoj yinh hune' konhob' tu'
han?

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁰ Chin oq' han, chin k'ajwi b'ay hej q'eb'tajlaj han,

xhwakoj hunuj b'it yet b'isk'ulal b'ay ay telaj yul
desierto han,
haxkam matxa hunuj mak ch'ehayoj sat;
matxa mak ch'ek' b'et tu', matxa ch'ab'elax yawi
no' wakax.

Somanta no' ch'ik ch'ek' satkanh b'oj no' xol-telajil
noq' ay sat tx'otx' tx'otx' xax elkanh.

¹¹ Sq'alxanhe Jerusalén chin tenb'a'kanojkanh han,
yatut-xa no' noq' haka' no' oj chub'kankoj.
Chin tanhtze'kaniloj hej skonhob'al Judá han,
matxa hunuj mak xhkanojkanoj», xhi Komam.

¹² ¿Mak hunuj kaw tz'ajan sk'ul chuh stxumnihiloj
hune' ti'? ¿Mak tet xtzetel Komam Yahveh yunhe
yalnik'oj hune' ti'? ¿Tzet yuh etab'ilkantoj hune'
tx'otx' tx'otx' ti'? Matxa hunuj mak ch'ehayoj sat
tx'otx', desierto xa yekantoj tx'otx', matxa hunuj mak
ch'ek'i.

¹³ Chal Komam Yahveh: «Xakanoj heb' ya'
kuyb'anile xwa' tet han; mach xyijye heb' ya'
tzet xwal han, mach x'ehik'oj heb' ya' haka' yalni
kuyb'anile. ¹⁴ Xwi'enhe sb'ah heb' ya' yuni tzet
chal yanma, xshaq'en heb' ya' hej yechel ich Baal,
haka' xuh syelax heb' ya' yuh yichmam. ¹⁵ Yuxin
hakti' walni hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh sDiosal
Israel hin ti' han: «Xhwaha' te' k'ahla ajenjo slob'
hune' konhob' ti' han, kat wa'noj veneno yuk'u' han.
¹⁶ Chin pujb'a'kantoj yul hej konhob' mach yohtajoj
han b'oj mach xohtajnhepax yichmam. Chin tzumb'e'
yinh ch'en espada han, masanto xhtanhojkaniloj»,
xhi Komam.

Ay oq'ilal b'et Jerusalén

17 Chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:

«¡Ab'ewej! Awtewejtij heb' ix ix xhtohlalax yoq'i;
hulujab' heb' ix q'a' helanto yuni smunil tu'.

18 Hulujab' heb' ix yinh lemb'il,
kat yah yul snuq' heb' ix yoq' jinh.

Nohojab'kankoj yal kosat yinh sb'aq' kosat,
kat snohkantoj yal kosat yib'anh sb'aq' kosat.

19 Hata b'et Sión ch'ab'elax yah yul snuq' anma
yoq'i, kat yalni:

“Wak'a' xuh jetalaxkantoj,
x'ilaxkaniloj kotx'ixwilal yinh kaw k'ul.
Yilal janikanoj kotx'otx' ti', haxkam xax
etalaxkantoj jatut”, xhi.

20 Hex ix hex ti', ab'ewej tzet chal Komam Yahveh;
hajwejtoj hetxikin yuh heyab'en tzet chal YA'.

Yewejtoj hekutz'in yinh yoq'i,
skuyab'toj sb'ah hunun heb' ix sb'itnhentoj hunuj
b'it yet b'isk'ulal.

21 Xax oktij kamikal yul hej kowentanah, x'ok-kantij
yul hej kopalacio.

Xax stanhtzekaniloj nixhtej unin yul hej b'eh,
xax stanhtzekaniloj heb' naj tzehtaj yul hej
txonhb'al.

22 X'aykanoj b'ejnoj snimanil heb' naj winaj haka'
chuyuj stza' no' noq' sat tx'otx',

lahan b'oj haka' yayk'ay smanojohal te' trigo yuh
mak xhk'upnikanh te',

matxa mak sik'nikanh te', hayin Yahveh hin ti'
xhwal han», xhi Komam.

²³ Chal Komam Yahveh:

«Naj tz'ajan sk'ul, mach hojab' chakoj naj smay yuh stz'ajanil sk'ul;

naj ay yip, mach hojab' chakoj naj smay yuh yip;
naj q'alom, mach hojab' chakoj naj smay yuh sq'alomal.

²⁴ Ta ay mak ch'ochen anojkoj smay, yahab'koj smay yuh xin yohtajnehiloh han,

yuh stxumiloh ta hayin Yahveh hin han, ta xhwoche anma ay sat tx'otx' tx'otx' han,

xhwuh st'inhani b'oj nimejtaj sk'ulal han, haxkam ha' hune' tu' kaw xhwoche han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

²⁵ Chal Komam Yahveh: Ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh sunil hej konhob' yinh-nhe snimanil b'ay chakoj circuncisión han.

²⁶ Xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh Egipto han, Judá, Edom, Amón, Moab b'oj sunil mak ch'ehayoj yul desierto, hunq'ahan mak sq'oq'onhen swi' b'ay aykoj sentido. Sunil hej konhob' tu' machkoj circuncisión yinh, somanta konhob' Israel mach circuncidadohoj yeh yanma», xhi Komam.

Hej tiyoxh b'oj Komam Yahveh itzitzal yeyi

10 ¹ Ab'e stzoti' Komam Yahveh konhob' Israel.

² Hakti' yalni Komam:

«Mach cheyitoj sb'eyb'al anma ay yul hunq'ahanxa konhob',

mach chex xiwkanh tet hej tzetet syeloj satkanh,^k
waxamkami xiw hej konhob' tu' tet hunq'ahan tu'.

³ Matzet ch'oknikoj hej sb'eyb'al hunq'ahan
konhob' tu'.

Sk'upayoj heb' naj hunuj te' te' b'ay q'eb'tajlaj,
haxa hunuj naj helan swatx'en hej tzetet yinh sq'ab'
xhwatx'enayoj tiyoxhal.

⁴ Chakoj heb' naj ch'en oro b'oj ch'en plata yelawoj,
kat skawxen heb' naj yinh ch'en lawuxh b'oj ch'en
martillo, yunhe mach ch'ayk'ayi.

⁵ »Mach chuh stzotel hej stiyoxh heb' naj;
lahan b'oj hej xutaxh ch'alaxkanh xol te' melón.
Ib'il ch'ek'i, haxkam mach chuh sb'elwi.
Mach chex xiw tet ichamta tu', haxkam mach hunuj
stx'ojal chuh yuni,
mach sk'ulal chuh yunipaxoj», xhi Komam.

⁶ Mach hunuj mak haka' hach Mamin Yahveh;
kaw nimej yelapnojal haweyi, nimejal skanhil
hamay.

⁷ Sunil mak xiw tawet Mamin sReyal hej konhob'.
Yetwanoj ay sxiwk'ulal anma tawet.
Mach hunuj mak haka' hach xol sunil heb' naj
tz'ajan sk'ul ay sat tx'otx' tx'otx'
b'oj xol sunil hej konhob' b'ay ayiktoj heb' ya' rey.

⁸ Wi'e sunil anma tu', kaw suk sk'ul;
ichamta tiyoxh watx'eb'il yinh te' te', ha' xhkuyni.

---

^k10:2 *hej tzetet syeloj satkanh* Ha' cometa, mato eclipse yet tz'ayik mato x'ahaw, haxkam ch'al-laxi ta ha' xhyeniloj ta stitojxa hunuj niman huchan.

⁹ Hat ch'ilaxtij hej plata aykoj ch'en lámina yinh
 b'et Tarsis,
 kat yilaxtij ch'en oro b'et Ufaz.
 Aykoj xilq'ape kaj morado b'oj kaj yinh hej stiyoxh
 heb' naj;
 heb' naj kaw helan swatx'en hej tzetet yinh sq'ab,
 ha' heb' naj xhwatx'eni,
 b'oj heb' naj helan swatx'en hej tzetet yinh oro b'oj
 plata;
 kaw helan heb' naj swatx'en sunil hunq'ahan tzetet
 tu'.

¹⁰ Yaja' hanhk'anhe Komam Yahveh Dios, ha' YA'
 Dios itzitzal yeyi,
 Rey Komam yinh stohb'al q'inal.
 Yet xhtit lemna chil Komam, xhb'ilikanojkanh
 tx'otx' tx'otx',
 mach xhtecha yuh konhob' yet xhtit showal
 Komam.

¹¹ «Hakti' cheyute' heyalnoj tet anma tu':
 “Ichamta dios mataj ha' xwatx'en satkanh b'oj
 tx'otx' tx'otx',
 xhtanhojiloj sat tx'otx' tx'otx';
 matxa hej dios tu' xhkanoj sat yib'anh q'inal”»,
 kexchinahoj.¹

¹² Skanhil smay Komam Dios xwatx'en tx'otx'
 tx'otx';
 stz'ajanil sk'ul YA' xkawxenkej sat yib'anh q'inal;
 yitz'atil swi' YA' xleb'antoj satkanh.

¹³ Yet ch'ab'elax yul snuq' Komam,
 kat swahchakanh ha' ha' satkanh.

---

¹10:11 Yinh arameo tz'ib'nheb'ilayoj hune' versículo ti'.

Ha' YA' ch'anikanh hej moyan yib'anh b'ay
xhkachnakanoj tx'otx' tx'otx'.

Ha' YA' ch'anitij kayompah yet ch'ay ha' nhab',
kat yinihaltij YA' kaq'e' b'ay k'ub'ab'iltøj.

¹⁴Wi'e sunil anma, mach ninoj snab'al;
sunil heb' naj watx'ehom tiyoxh tu', ch'el stx'ixwilal
heb' naj yuh hej tiyoxh.

Tonhe sub'wa hej yechel hej tiyoxh tu', mach
sq'inal.

¹⁵Matzet ch'oknikoj, kistal ichamta tu';
xhtanhojkaniloj yet ch'apnoj stz'ayikal b'ay ch'ayoj
sya'tajil yib'anh.

¹⁶Mach lahanøj yerencia ya' Jacob b'øj hunq'ahan
tu',

haxkam Komam Dios tu' xwatx'en sunil tzetet;
Yahveh sb'ih YA', Sunil Chuh Yuh YA', ha' YA'
xsik'len Israel yerenciahoj.

Chal ya' profeta ta ch'etalaxojkantoj Judá

¹⁷Sik'kanh hatzetet xol pojoj,
hach hoyb'ilachxahayoj ti',

¹⁸haxkam hakti' yalni Komam Yahveh:
«Ti'nanh waltu', chin tzumb'e'iltøj anma ay sat
hune' tx'otx' tx'otx' ti' yinh lemb'il, haka'
chuh yalaxaltoj no' ulah han.

Xhwaha'koj yinh sya'tajil han,
tonhe xhwila' han stzab'laxojkantoj», xhi Komam.

¹⁹Ay, kaw ya'kanøj wanma han,
mach yanhal hinlahwilal han;
hinyab'il hune' ti' han, yilal stecha wuh han.

²⁰ Etab'ilkantoj hinpat han, t'ijmonajkantoj sunil
 hej stx'anh'al.

Xax hin stinhchakanoj hej wuninal han;
 matxakank'oj.

Matxa hunuj mak chuh swatx'enkanh hinpat han,
 matxa mak chuh yanikoj swi'.

²¹ Wi'exakanoj heb' ya' ijb'alom yinh konhob',
 mach say heb' ya' Komam Yahveh;
 yuxin mach k'uluj x'elkoj tzet xuh heb' ya',
 xpujnakantoj anma xijb'a heb' ya'.

²² Ab'ewe'j hune' niman tzet xaychahi, hat xhtit
 yetk'ulal norte;

yatut-xa no' noq' haka' no' oj chub'kankoj hej
 skonhob'al Judá ti', sq'alxanhe xhkanojkanoj.

Xtxahli ya' Jeremías

²³ Mamin Yahveh, mach yahawoj yekoj anma yinh
 sq'inal,

mach chuh stxolb'an tzet choche yub' yinh sq'inal.

²⁴ Watx'ehinkoj han Mamin Yahveh, yaja' yinh
 st'inhanil,

mach chawitij hahowal winh han, yunhe mach
 chin hatanhtzeloj han.

²⁵ Ayoj hahowal yib'anh sunil hej konhob' mach
 hach ohtajnhenoj,

yib'anh hej familia mach ch'ah yaw tawet.

Xax stanhtzekaniloj hej konhob' tu' skonhob' ya'
 Jacob,

xax yetakantoj yinh k'ul, sq'alxanhe konhob'
 xakanoj.

Mach xyijyelax lahk'ulal

11 ¹ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya' Jeremías, xalni Komam: ² «Ab'e yinh k'ul tzet yalni hune' lahk'ulal ti', kat hawalni tet anma ah Judá b'oj Jerusalén. ³ Alah ta hakti' walni hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' han: “Tz'akti'nheb'il chub'kanoj mak mach xhyijyenoj tzet chal hune' lahk'ulal ti'. ⁴ Ha' hune' lahk'ulal ti' xin watx'e b'oj heyichmam han, yet xwinihaltij heb' ya' b'et Egipto han, b'ay hune' tx'otx' tx'otx' lahan b'oj hunuj horno b'ay ch'a'lax ulujtuj ch'en hierro”. Xwalni han: “Ab'ewejtoj tzet xhwal han, uwej sunil tzet chin chej heyub' han, haximwal chex okoj hinkonhob'oj han, kat wokoj heDiosaloj han. ⁵ Haktu' chuh wunuj tzet xin ta'wekoj yul hinti' tet heb' ya' heyichmam han; xhwaha' hune' tx'otx' tx'otx' b'ay stx'otx'al no' lech b'oj no' kab' teyet han, kinchi han; ha' hune' tx'otx' tx'otx' tu' b'ay ayex ti'nanh”», xhi Komam.

Xin ta'wi han: «Haktu' yeyi Mamin Yahveh», kinchi han.

⁶ Xalni Komam Yahveh wet han: «Pujb'ak'oj sunil hunq'ahan ti' yul skonhob'al Judá b'oj b'ay hej b'eh b'et Jerusalén, kat hawalni: “Ab'ewej tzet yalni hune' lahk'ulal ti', kat heyijyenk'oj. ⁷ Yet-taxtik'a xwinihaltij heb' ya' heyichmam b'et tx'otx' Egipto han masanta ti'nanh, hataxtik'atu' xin ichi walni tet heb' ya' han ta syijye heb' ya' tzet xhwal han, xhto walpaxoj ti'nanh han. ⁸ Yaja' mach xeyijye tzet xwal han, mach xeyab'etoj, xeyuni tzet chal stx'ojal heyanna. Mach xeyoche heyijye' tzet xin chej heyub' han, yuxin xwayoj hej sya'tajil heyib'anh

han, hunq'ahan ayayoj yinh hune' lahk'ulal tu'»», xhi Komam.

⁹ Xalnipax Komam Yahveh wet han: «Xwililoj han, ta chikanh sb'ah anma ah Judá b'oj ah Jerusalén winh han. ¹⁰ Xmeltzopax yuni hej mule xuh hej yichmam yet xmanhk'on heb' ya' tzet xwal han, xa'ni q'ana' sb'ah heb' ya' tet hej komon dios, xshaq'en heb' ya'. Xanhmaloj konhob' Israel b'oj yik'al Judá hune' lahk'ulal xin watx'e b'oj yichmam han. ¹¹ Yuxin hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: “Xhwaha'ayoj hune' sya'tajil heyib'anh han, mach chex kolchahoj tet. Waxamkami ch'ahoj heyaw wet han, mach xhwab'e'toj tzet cheyala' han. ¹² Haktu' chuh stoj anma ah Judá b'oj Jerusalén awoj tet hej komon dios b'ay xnhus incienso; yaja' mach chuh skol-laxoj yuh yet ch'apnoj sya'tajil tu'. ¹³ Judá, haka' stx'ihalil hakonhob' haktu' hej hadios. Haka' stx'ihalil hej b'eh ay b'et Jerusalén, haktu' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al xawakanh yuh snhuslax incienso tet ich dios Baal”.

¹⁴ »Wal hach Jeremías, mach chach txahli yuh hune' konhob' ti'. Mach ch'ah hawaw wet hatxahli han, mach chaq'an wet han, haxkam mach xhwab'e'toj tzet chala' han yet xhq'an-noj ta chin kol yinh hune' sya'tajil tu' han.

¹⁵ »¿Tzet-to say Israel yul watut han, hinkonhob' kaw ocheb'il wuh han, lawi yuni hun tenan stx'ojal?

¿Tom chuh yinojiløj no' chib'e pohb'ililøj wet tu' sya'tajil yinh konhob' tu' han xin, kat skolchahoj tet?»», xhi Komam.

¹⁶ «Te' olivo hupan yeyi, kaw k'ulch'an sat»,
 ha' xakoj Komam Yahveh hab'ihoj.
 Yaja' ch'ek'kanoj kaq'e' nhab',
 xtzujb'an YA' q'a' q'a' yinh sxaj hawolivo,
 xtz'akantoj sq'ab' te'.

¹⁷ Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, YA' xach
 tz'un-nihayoj, xax yal YA' ta yilal yanojayoj YA'
 hune' sya'tajil hawib'anh, yuh hej stx'ojal xuh Israel
 b'oj Judá; xa' tij konhob' tu' showal Komam yet
 xsnhusni incienso tet ich dios Baal.

Xikanh sb'ah heb' naj ah Anatot yinh ya' Jeremías

¹⁸ Xa' Komam Yahveh wohtajnh'e'iloj han, xin
 txumniloj han. Xyeh YA' hej stx'ojal choche heb' naj
 tu' yub' winh han. ¹⁹ Yaja' lahan hin b'oj hunuj no'
 ni'an tzeh kaneluh ch'ilaxtoj potx'laxoj han; mach
 wohtajoj han tzet choche heb' naj yub' winh han,
 chalni heb' naj:

«Jeta'kantoj te' te' ti' b'oj sat,
 kohok'o'kanojkanh te' sat tx'otx' tx'otx' b'ay ay
 anma,
 yunhe matxa mak xhnanajtij sb'ih te'», xhi heb' naj.

²⁰ Yaja' wal hach Mamin Yahveh Sunil Chuh Yuh,
 yinh sk'ulal chawatx'e hej tzetet,
 hawohtaj tzet ayiktoj yul snab'al anma b'oj tzet
 ch'ek'aytoj yinh yanma.

A' wila' han, tzet chuh hapajnoj yinh anma ti',
 xax wakoj tzet ch'ek'toj winh ti' yul haq'ab' han.

²¹ Chal Komam Yahveh yib'anhiløj heb' naj winaj ah Anatot ch'ochen inøjiløj hinq'inal han, yet chalni heb' naj: “Matxa chach tzotel yinh sb'ih Komam Yahveh ta mach chawoche kamoj”, xhi heb' naj.

²² Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:

“Xhwaha'ayøj sya'tajil yib'anh heb' naj han. Xhkamojkantøj heb' naj tzehtaj yinh ch'en espada, kat skamojkantøj sk'ahol heb' naj b'øj skutz'in heb' naj nhohchalal.

²³ Matxa hunuj heb' naj tu' xhkanojkanøj.

Xhwaha'ayøj sya'tajil yib'anh heb' naj winaj ah Anatot tu' yinh shab'ilal b'ay yilal wanojayøj han”, xhi Komam.

Ch'ah yaw ya' Jeremías tet Komam Yahveh

12 ¹ K'ul hab'eyb'al Mamin Yahveh yet xhwalni hunuj tzetet tawet han.

Yaja' xhwoche hinq'amb'e' hunq'ahan tzetet tawet han.

¿Tzet yuh k'ulnhetik'a ch'elkoj mak tx'øj?

¿Tzet yuh kaw aq'ank'ulal ch'ehik'øj mak xhpak'ikoj yinh yet anmahil?

² Hach chatz'unayøj heb' naj, kat yanihaløj heb' naj sxe';

xhch'ib'kanh heb' naj, kat ya'ni heb' naj sat.

Chach ya' b'inahøj heb' naj, yaja' mach chach ek' yinh sk'ul heb' naj.

³ Wal hin han Mamin Yahveh, hin hawohtaj han; chin hawil han, hawohtaj tzet yekøj hin-nab'al tawinh han.

Itoj heb' naj, haka' chuh yilaxtoj no' kaneluh
 potx'laxoj;
 pohkaniloj heb' naj, yunhe spotx'laxoj heb' naj yet
 ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhpotx'laxoj anma.
 4 ¿B'aq'inh matxa tajinjoj sat tx'otx' tx'otx' ti'?
 ¿B'aq'inh matxa xhmotx'ahojajoj hej telaj ay sat
 tx'otx' tx'otx'?

Xhkamkank'oj no' noq' b'oj no' ch'ik yuh stx'ojal
 anma ay sat hune' tx'otx' tx'otx' ti',
 xhto yalpaxoj: «Mach chil Komam Dios tzet chonh
 tanhoj yinh yahtoj tu'», xhi.

Xta'wi Komam Dios tet ya' Jeremías

5 «Ta kaw chach siki hawa'ni anhe yinh mak ch'ek'
 yuh voj,
 ¿tzet chuh hawi'wahoj yinh mak ch'ek' yib'anh
 cheh?

Ta chach ayk'ay b'ay k'ul b'eh,
 ¿tzet-to chuh hawek'ojtoj b'ay q'uyantoj telaj sti'
 ha' Jordán?

6 Somanta hawuxhtaj b'oj kaw hafamilia ch'inikanh
 sb'ah tawinh,
 chikanh yul snuq' tawinh yuh hach sb'ahni.
 Waxamkami k'ulch'an tzet chal tawet, mach
 xhkawxi hak'ul yinh.

B'isk'ulal yeh Komam Dios yuh tzet yekankoj skonhob' YA'

7 Xax hintinhchakanoj hinkonhob' han,
 xax wakanoj werencia han.
 Xwakankoj hinkonhob' kaw xhwoche yul sq'ab'
 yenemigo han.

⁸ Haka' chute no' b'alam xol q'eb'tajlaj, haktu' xin yute werencia han.

Ch'el yaw winh han, yuxin chin yah han.

⁹ Haka' hunuj no' ch'ik kaw k'ulch'an nanantajnhe nixhtej yelaw,

ch'ochelax lolaxojtoj yuh no' ch'ik lohom kamnaj noq',

haktu' yekoj hinkonhob' wet han.

Aswej, kat heyamb'ankoj sunil hej no' xol-telajil noq'.

Iwejtij no', yunhe swa' no' yinh k'ul.

¹⁰ Tx'ihal heb' ya' ijb'alom x'etankantoj wuwa han, xanhkantoj heb' ya' hintx'otx' han, matxa tzet

xakanoj heb' ya';

desierto xutekantoj heb' ya' hintx'otx' kaw ocheb'il wuh han.

¹¹ Xetakantoj heb' ya', tajinh xukantoj sunil;

matxa tzet xakanoj heb' ya' yinh hinsat han,

sq'alxanhe xakanoj heb' ya', mach ninoj mak xhtak sk'ul.

¹² Hat xtit heb' naj winaj kaw tx'oj yib'anhta hej witz ay yul desierto.

Ay hune' wespada hayin Yahveh hin ti' han,

ha' xhtanhtzenojkaniloj sunil hune' tx'otx' tx'otx' ti',

matxa hunuj mak ay aq'ank'ulal tet.

¹³ Xtz'un hinkonhob' strigo han,

tx'ix te' xikanh satoj stz'unub', xtx'ixwankanoj.

Mach k'uluj x'elikoj stz'unub' yuh hin-howal han», xhi Komam.

¹⁴Hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj hej konhob' kaw tx'oj ay skawilal Israel, hunq'ahan x'etankantoj tx'otx' tx'otx' xa' Komam yerenciahoj skonhob' Israel: «Hayin xhwiha'iloj sat stx'otx' han, kat winojiltij Judá xol heb' naj han. ¹⁵Yet xax wiltij heb' naj tu' han, kat stz'a'ojpaxkanh hink'ul yinh hinkonhob' han, kat wa'noj meltzohojpaxtij hunun heb' ya' b'ay yerencia han, b'ay stx'otx' heb' ya'. ¹⁶Ta k'ul chuh yi'noj heb' naj sb'eyb'al hinkonhob' han, kat sta'wenojkoj heb' naj yul sti' yinh hinb'ih hayin Yahveh hin ti' han, haka' xute heb' naj skuyni hinkonhob' sta'wenkoj tzetet yul sti' yinh sb'ih ich dios Baal han; ta haktu' chute' heb' naj, ch'a'laxoj b'ay ch'ehoj heb' naj xol hinkonhob' han. ¹⁷Yaja' wal konhob' mach xhyijyenoj tzet xhwal han, xhwiha'kaniloj sat stx'otx' han, kat hintanhtzenojkaniloj han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Hune' tx'anhb'ale nab'a' lino

13 ¹Hakti' xute Komam Yahveh yalni wet han: «As loq' hunuj tx'anhb'ale nab'a' lino, kat hawanikoj hawiktaj, yaja' mach chawaytoj xol ha' ha'», xhi Komam.

²Haktu' xuh hinloq'ni hune' tx'anhb'ale haka' xute Komam Yahveh yalni wet han. ³Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet yinh skayel han, xalni Komam: ⁴«Itoj hune' tx'anhb'ale xaloq' tu', hune' aykoj hawiktaj, kat hatoh b'ay ha' niman Éufrates, kat haweb'anojtoj yul hunuj sholanil hunuj ch'en ch'en ay b'et tu'», xhi Komam. ⁵Haktu' xuh hintoh b'ay ha'

niman Éufrates han, xweb'antoj haka' xute Komam Yahveh yalni han.

⁶Lawi yek'kantoj tx'ihal tz'ayik, xalni Komam Yahveh wet han: «As b'ay ha' niman Éufrates, kat hawinitij hune' tx'anhb'ale xin chej haweb'a'toj b'et tu' han», xhi Komam. ⁷Haktu' xuh hintoh b'ay ha' niman Éufrates han, xin saynihatij hune' tx'anhb'ale tu' yul tx'otx' han, xwinihatij b'ay eb'ab'iltoj wuh han, yaja' q'a'ilxa, matxa tzet ch'oknikoj.

⁸Haktu' xuh yulpax stzoti' Komam Yahveh wet hunekxa han, ⁹xalni Komam: «Haka' xuh wetantoj hune' tx'anhb'ale tu' han, haktu' chuh wetanojtoj slolo'al Judá b'oj niman slolo'al Jerusalén han.

¹⁰Hune' konhob' kaw tx'oj ti', mach choche yab'e'toj tzet xhwal han, swi'enhe sb'ah, kat yuni tzet chal yanma. Xwab'akantoj sb'ah yinh hej komon dios, cha'ni q'ana' sb'ah tet, kat shaq'eni. Lahan hune' konhob' ti' b'oj hune' tx'anhb'ale matzet ch'oknikoj tu'. ¹¹Haka' chuh skawxenkej hunuj naj winaj stx'anhb'al yiktaj, haktu' xwute hinkawxenkej sunil konhob' Israel ti' b'oj Judá winh han, yunhe yok hinkonhob'oj han, kat hinya'ni ohtajnhelaxojiloj han, kat yok hinmay yuh han b'oj sq'aq'al hinmay han; yaja' mach xab'etoj, hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Hej tx'otx' xhaluh nohnaj yinh vino

¹²»Chawala'pax hunq'ahan ti' tet: Hakti' chute Komam Yahveh sDiosal Israel yalni: “Yilal snohtzelax sunil hej xhaluh yinh vino”, kachinahoj, kat yalnoj heb' ya' tawet: “¿Tom maxhtik'a johtajoj han ta yilal snohtzelax hej xhaluh tu' yinh vino?”, xhinahoj heb' ya'. ¹³Haktu' chuh hawalnoj: Hakti' yalni Komam

Yahveh: “Xhnohojkanoj sunil anma ay sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' wuh yinh vino^m han, heb' ya' rey yik'al ya' David tz'onhan yul stz'onhob'al, heb' ya' sacerdote, heb' ya' profeta b'oj sunil anma ay b'et Jerusalén. ¹⁴Chin maq'a'kanpohoj hunun heb' ya' haka' chuh smaq'laxpohoj netb'al han, hej mame b'oj uninale. Chin tanhtze'kaniloj heb' ya' han, mach stz'a'oj hink'ul yinh heb' ya' han, matzet chala' hink'ul han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

Xhkachlax Israel yuh yanikanoj slolo'al

¹⁵Ab'ewej tzet xhwal han, k'ul cheyute heyab'eni. Mach chex loloni, xax tzotel Komam Yahveh.

¹⁶Awejkoj smay Komam Yahveh heDiosal, yalanhto
maxhto chulkuj sk'ejalholo,
kat helekta b'ay hej q'eb'tajlaj kaw mujan.
Lanhan heyechman sajilq'inal,
yaja' shela'toj Komam yinh sk'ejalholo, k'ejxanhe
tisto ch'elobjoj.

¹⁷Yaja' ta mach cheyab'e'toj,
chin oq'oj ewantajil yuh helolo'al han;
chin oq'oj yinh kaw k'ul han, kat yelobjkantij yal
hinsat han,
haxkam ch'ilaxojkantoj nixhtej skaneluh Komam
Yahveh chejab'lomal.

¹⁸Alwej tet ya' rey b'oj tet ya' reina:
«Iwejayoj heb'ah, tz'onhanhwej xol poj,oj,

---

^m13:13 *vino* Ha' tzet chub' Komam yinh skonhob', yet cha'noj YA' tzet yetwanoj ay schanoj yuh smul.

haxkam xax ayk'aytij hecorona yinh hewi', ch'en
ch'anikoj hemay», kexchinahoj.

¹⁹ Xax hoylaxayoj hej skonhob'al tx'otx' Neguev,
matxa mak xhajni hej spultahil.

Xax ilaxkantoj sunil anma ah Judá chejab'lomal,
xax ilaxkaniltij sat stx'otx'.

²⁰ T'anhxanhwejttoj, kat heyilni tzet chuh stit heb'
naj enemigo yetk'ulal norte.

¿B'ay tu' ay hakaneluh x'alaxk'oj yul haq'ab', hej
hakaneluh ch'anikoj hamay?

X'al-laxi tzet chuh yilaxojkantoj Israel chejab'lomal

²¹ ¿Tzet hawalnojkanoj Jerusalén yet haxa anma
xakuyuh, ha'xa ch'okoj hawahawoj?

Chawab'e' sya'il haka' sya'il chab'e hunuj ix ix yet
xhpitzk'a yunin ix.

²² Ta chaq'amb'e' tawet, ¿tzet yuh hakti' xin utelax
han?, ta kachinahoj.

Yuh hun tenanxakanoj hamul, yuxin xach
ch'ob'b'alaxkanoj,

x'ipikankoj anma tawinh.

²³ ¿Tom chuh shelnittoj hunuj naj etíope stz'umal?

¿Tom chuh yiniloj no' leopardo hej mancha aykoj
yinh?

Hakexpaxtu', mach chuh heyuni hej sk'ulal,
haxkam q'aynaj hex heyuni hej stx'ojal.

²⁴ «Chex hinpujb'a'kantoj haka' sq'al ixim trigo
xhtoh welwon yuh kaq'e' ay yul desierto han.

²⁵ Ha' hune' ti' hasuerte Israel,
ha' hune' ti' yetwanoj ay wuni tawinh han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Xin hanahulnhekantoj han, xawanikoj skawxob'al
hak'ul yinh hej leq'ti'al.

²⁶ K'ul xhwute' hach hinch'ob'b'anoj han,
kat hach wanojkankoj yinh tx'ixwilal han.

²⁷ Xax wil hasayni hawinaj han b'oj tzet chuh yel
hawaw,

hej stx'ixwiltajil chawuh yuh stx'ojal yeh hawi',
hej skistalil chawuh xol hej telaj b'oj yib'anh hej
witz.

¡Tzet sb'isk'ulalil tawet Jerusalén!

¿B'aq'inh chatx'ahtx'e' hab'ah?», xhi Komam.

Matxa cha'kanoj ha' nhab'

14 ¹ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya'
Jeremías yib'anhiløj tzet yuh matxa cha'kanoj
ha' nhab':

² «Ch'oq'kanoj Judá yuh b'isk'ulal,
ch'ek'kanoj ya' yanma hej konhob',
hilanxakantøj anma xol pojoj.

Ch'ah yaw Jerusalén yuh sya'il yanma.

³ Heb' naj winaj ay yelapnojal yeyi, chatoj heb' naj
hej schejab'lom iho' ha',
xhtoh heb' naj b'ay hej oq', yaja' mach xhchalo ha'
ha' yuh heb' naj.

Mach ninøj ha' ayaytoj yul snetb'al heb' naj yet
chul heb' naj, stx'ixwikanoj heb' naj,
matxa stxumchakanoj yuh heb' naj tzet chute sb'ah
heb' naj,

toxanhe stzab'kanoj heb' naj swi' yuh sya'il yanma.

⁴ Hatilxakanoj tx'otx' tx'otx' yuh matxa cha' ha'
nhab'.

Stx'ixwikanoj heb' ya' xhmunlanhen tx'otx' tx'otx',
toxanhe stzab'kanoj heb' ya' swi'.

⁵ Somanta no' ix sajcheh ay xol telaj xakanoj yunin,
yuh matxa telaj sloh no'.

⁶ Linhanatoj no' xol-telajil burro yib'anh hej witz
matxa ninoj tzet ay sat,

lanhoxa chi'kanoj no' shaq'o haka' no' noq' etza
lahan b'oj no' oj;

sajxanhe moymo yilnikanoj no', haxkam matxa
telaj sloh no'», xhi Komam.

**Ch'ah yaw ya' profeta tet
Komam Dios yuh skonhob'**

⁷ Waxamkami kaw stxumlaxkankoj komul jinh han
Mamin Yahveh,

kol honh han, yuh hawa'ni elwanoj hab'ah.

Kaw tx'ihalxa el chach jakanoj han; tawet xjako
komul han.

⁸ Hach skawxob'al sk'ul Israel,

hach kokolomal han yet ayonhkoj yinh sya'tajil
han.

¿Tzet yuh komon anma chawute sat hune' tx'otx'
tx'otx' ti'?

¿Tzet yuh lahan chawute b'oj hunuj mak tonhe
ch'ek' yul konhob' yuh yek' aq'b'al yuh?

⁹ ¿Tzet yuh mach stxumcha hawuh tzet chawuh?,
haka' hunuj naj winaj k'ul yinh howal mach chuh
skolni hunuj maka.

Ayachkoj koxol han Mamin,
ohtajnheb'il ta honh hakonhob' han;
mach chonh hatinhchakanoj han.

¹⁰ Hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiløj hune' konhob' ti':

«Kaw choche hune' konhob' ti' ek'øj kolohi,
maxhtik'a ninøj xewi,
yuxin mach k'ulch'anoj yekøj yul hinsat han.
Chin nab'tij sunil hej stx'ojal han,
kat wanojajoj sya'tajil yib'anh yuh hej smul han»,
xhi Komam.

¹¹ Haktu' xuh yalni Komam Yahveh wet han: «Mach chaq'an sk'ulal yib'anh hune' konhob' ti' wet han.

¹² Waxamkami chaha' ayuno, mach xhwab'e'toj tzet chala' han yet ch'ahøj yaw wet han; waxamkami chako j xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil wet han b'øj hej tajinh ofrenda, mach chin chab' han. Chin tanhtze'kaniloj yinh ch'en espada han, nhohchalal b'øj yab'il», xhi Komam.

¹³ Xin ta'wi han, xwalni han: «Mamin Yahveh, chal heb' ya' profeta tet konhob' ta mach howal ch'okøj, mach nhohchalal chuløj; chal heb' ya' ta hach chawaha'kankøj aq'ank'ulal b'et ti'», kinchi han.

¹⁴ Xta'wi Komam Yahveh wet han, xalni Komam: «Leq'ti'al lanhan yalni heb' ya' profeta tu' yinh hinb'ih han. Mataj hayin xwatoj heb' ya' han, matzet xin chej yala' heb' ya' han, mach ninøj tzet xwal tet heb' ya' han. Matzet xwa' yila' heb' ya' han, mach syelaloj chal heb' ya', tonhe chichekanh heb' ya' ta ay tzet chil heb' ya', ha' hunq'ahan tu' lanhan yalni heb' ya'.

¹⁵ »Yuxin hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: «Heb' ya' profeta tanhetik'a stzotel yinh hinb'ih han, mataj hayin xhwatoj han, chal heb' ya' ta

mach howal ch'okoj, ta mach nhohchalal chuluj
 sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', xhkamoj heb' ya' yinh
 howal b'oj yuh nhohchalal. ¹⁶Tet mak chal heb'
 ya' hune' ti', xhkamojpax yinh howal b'oj yuh
 nhohchalal; xhkamoj yixal, sk'ahol b'oj skutz'in.
 Xhb'ejlaxojkanayoj snimanil yul hej b'eh b'et
 Jerusalén, mach hunuj mak xhmujnujtuj. Haktu'
 chuh ya'noj tanhoj stx'ojal”.

¹⁷»Chawala' hune' ti' tet konhob':

“Ch'elkantij yal hinsat tz'ayik aq'b'al han,
 mach xhtanhk'okanoj yeltij yuh niman sya'tajil
 ayayoj yib'anh hink'anch'anla konhob' han,
 ch'ek'kanoj ya' yanma yuh sya'il niman slahwilal.

¹⁸Ta chin eltoj xol telaj han, xhwil snimanil mak
 xkamtoj yinh ch'en espada han;
 ta chin oktoj yul konhob' han, xhwil anma
 skamxatoj nhohchalal han.

Somanta heb' ya' profeta b'oj heb' ya' sacerdote
 ch'ek'kanoj kolo yul konhob',
 mach ninnoj tzet stxumkanoj heb' ya'”», xhi Komam.

¹⁹¿Tom xax hawakanoj Judá yinh kaw k'ul? ¿Tom
 chayah Sión?

¿Tzet yuh xawakoj lahwilal jinh han?
 Matxa yanhal tzet jeh han.

Ayonhtik'akoj jechman sk'ulal han,
 yaja' mach ninnoj sk'ulal xkochah han.
 Ayonhtik'akoj jechman kokawilwalil han, yaja'
 xiwkilalnhe xuli.

²⁰Xhkotxumiloj kotx'ojal han Mamin Yahveh
 b'oj stx'ojal jichmam han; xjako j komul tawet han.

²¹ Yuh hawa'ni elwanoj hab'ah, mach chonh hayah han;

mach chawiloj spixan hatz'onhob'al b'ay aykoj sq'aq'al hamay.

Natij halahk'ulal xawatx'e b'oj hayonh han, mach chawetatoj.

²² ¿Tom ay hunuj tiyoxh matzet ch'oknikoj chuh yanihayoj ha' nhab'?

¿Tom ha' satkanh ch'anitij ha' nhab'?

Machoj Mamin Yahveh koDiosal han, hach chawatij ha',

hach chawuh sunil tzetet ti';

yuxin xhjechmak'oj honh hakolni han.

Chaha'ayoj Komam Yahveh sya'tajil yib'anh Judá

15 ¹ Xal Komam Yahveh wet han: «Waxamkami chul ya' Moisés b'oj ya' Samuel yinh hinsat han, mach stz'a' hink'ul yinh hune' konhob' ti' han. Iloj yinh hinsat han, tojab'i. ² Ta sq'amb'e' tawet b'ay tu' xhka stohi, chawala' ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han:

»“Mak yetwanoj ay skami, xhkamoj;

mak yetwanoj ay skam yinh ch'en espada, xhkamoj;

mak yetwanoj ay yilnoj nhohchalal, chila' nhohchalal;

mak yetwanoj ay yilaxtoj chejab'lomal, ch'ilaxojtoj chejab'lomal”.

³ »Hayin Yahveh hin ti' xhwal han: Xhwaha'ayoj kanheb' sya'tajil yib'anh heb' ya' han: xhpotx'laxoj heb' ya' yinh ch'en espada, xhtarlaxojk'oj snimanil heb' ya' yuh metx tx'i', xhlolaxojtoj snimanil heb' ya' yuh no' ch'ik lohom kamnaj noq', kat

stanhtzelaxojiloj heb' ya' yuh no' xol-telajil noq' ay sat tx'otx' tx'otx'. ⁴ Xaxiwojkanoj sunil konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' tet heb' ya' b'ay ayiktoj heb' ya' rey, yuh tzet xuh ya' Manasés sk'ahol ya' Ezequías sreyal Judá b'et Jerusalén.

⁵ »¿Mak stz'a'oj sk'ul tawinh Jerusalén? ¿Mak ch'oq'oj tawinh?

¿Mak xhq'amb'enoj hanik' haweyi?

⁶ Xin hawakanoj han, xawa' stel hawinh wet han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Xax kajtzahiloj hink'ul yinh stz'a' hink'ul tawinh han,

xhwiha'kanh hinb'ah tawinh han, kat hach hintanhtzenojkaniloj han.

⁷ Xin pujb'akantoj hawuninal haka' stoh welwon sq'al ixim trigo han,

xwinikaniltij yul hej skonhob'al hune' tx'otx' tx'otx' ti' han.

Xach wakanoj yinh manh uninale han, xin tanhtzenkaniloj hinkonhob' han,

yuh mach xoché shela'toj sb'eyb'al.

⁸ Hun tenan heb' ya' kamnajxa yichamil xwakanoj han,

q'a' tx'ihalto heb' ya' sataj arena sti' ha' mar;

kaw yinh chuman tz'ayik xwayoj kamikal yib'anh smi' heb' naj tzehtaj han;

kaw lemb'ilnhe xwayoj b'isk'ulal b'oj xiwkilal yib'anh heb' ya' han.

⁹ Xhpaxiloj yip ya' mi'e tx'ihalk'a yunin xil yinh, lanhoxa chuh yi'ni ya' shaq'o.

xhpak'ikanoj sajilq'inal yinh sk'ejalholo tet ya', x'ilaxkaniloj spixan ya' b'oj stx'ixwilal.

Ta ayto mak mach xhkamoj,
 xhwaha'kankoj yul sq'ab' yenemigo han, yuh
 spotx'laxoj yinh ch'en espada.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁰ Tzet sb'isk'ulalil wet han mi',
 xin hawa' pitzk'ahoj han, yunhe wa'ni howal b'oj
 sunil konhob' han,
 yunhe mach chin ok yinh lahk'ulal b'oj han.
 Maxhto hunuj mak tet chin k'amli han,
 maxhto mak xhk'amlipaxkoj wet han,
 yaja' sunil mak chin tz'akti'nhen han.

¹¹ Xal Komam Yahveh:
 «Yinh kaw yeli, xhwaha' sk'ulal tawet han, chach
 hinkolo' han;
 xhwaha'koj yinh sk'ul heb' naj hawenemigo han,
 yunhe sq'an-noj heb' naj hakolwal,
 yet aykoj heb' naj yinh sya'tajil b'oj yinh b'isk'ulal.

¹² «¿Tom ay hunuj mak chuh sjonhnitoj ch'en
 hierro,
 ch'en hierro yet norte b'oj ch'en bronce?

¹³ Yuh sunil hej hamul, xhwaha'kanok sunil
 haq'alomal tet hawenemigo han
 b'oj hej hatzetet kaw ay stohol;
 chiha'kantoj heb' naj yinh matanil sunil tzet ay sat
 hatx'otx'.

¹⁴ Chach okojkanok chejab'lomal tet heb' naj
 hawenemigo sat hune' tx'otx' tx'otx' mach
 hawohtajoj,

haxkam xax tit lemna xhwil tawinh haka' hunuj
q'a' q'a' chach nhusnujkantoj han», xhi
Komam.

Ch'ah yaw ya' profeta tet Komam Yahveh

¹⁵ Hawohtaj sunil tzetet Mamin Yahveh, nahintij
han, kat hin hakolni han.

Pajnanh yinh maktaj chin tzumb'en han.

Yuh snimanil hak'ul, mach tonhehoj chawila chin
kamtoj han;

hawuh yuxin ch'ek' ya' wanma hinb'ahlax han.

¹⁶ Yet chach tzotel wet han, chin lokanaytoj hatzoti'
han;

ha' ch'a'ni tzalalal wet han, cha' tzalahoj wanma
han,

haxkam ch'a'lax b'inahoj hab'ih winh han Mamin
Yahveh Sunil Chuh Yuh.

¹⁷ Mach chin hunb'ah hin-nab'al b'oj mak stzeyen
anma han,

mach xhwa' tzalahoj hink'ul b'oj heb' naj han;

mach xin hunb'ah hinb'ah b'oj heb' naj han,

haxkam hach ayachkoj wetb'ihoj han,

aytij hin-howal yinh heb' naj yuh hej smul han.

¹⁸ ¿Tzet yuh mach xhtanhk'o sya'il wanma han?

¿Tzet yuh mach xhtaj hinlahwilal han?

¿Tzet yuh maxhtik'a xhwatx'ikanoj?

¿Tom lahan hawekoj wet b'oj hunuj snuq' ha' ha'
mach chuh skawxi kok'ul yinh han, hej ha'
ha' xhtanh yeltoj?

¹⁹ Haktu' xuh sta'wi Komam Yahveh wet han, xalni
YA':

«Ta chach meltzokoj yul hinq'ab' han, chach
 hinchab' han,
 xahuh hawa'noj pax q'ana' hab'ah wet han.
 Ta matxa chawal tzet matzet ch'oknikoj,
 kat hawalni tzet ay yelapnoj al yeyi,
 hach chach tzoteloj hin helb'aloj han.
 Ha' hojab' heb' ya' xhmeltzokoj yul haq'ab',
 mataj hach chach meltzokoj yul sq'ab' heb' ya'.
²⁰ Haka' hunuj peyab' kaw ay yip nab'a' bronce,
 haktu' chach wute'koj tet hune' konhob' ti' han.
 Chaha'koj howal tawinh, yaja' mach chach
 k'aywahoj yuh,
 haxkam ayinkoj hawetb'ihoj yuh hach hinkolni han
 b'oj yuh hach hintanhen han.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.
²¹ Chach hinkolo' yul sq'ab' heb' naj tx'oj han,
 chach hinkolo'iloj yul sq'ab' heb' naj mach mak
 yinh stz'a' sk'ul han», xhi Komam.

Mach xchalax mohyoj ya' Jeremías

16 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
 Komam: ² «Mach chach mohyoj, mach
 hak'ahol b'oj hakutz'in xhpitzk'ahoj b'ay hune'
 tx'otx' tx'otx' ti'. ³ Haxkam hayin Yahveh hin ti'
 xhwala' tawet han tzet xhtanjoj uninale xhpitzk'ahoj
 b'ay hune' tx'otx' tx'otx' ti' b'oj heb' ya' mame
 ch'ehoj yuninal b'et ti'. ⁴ Xhkamojtoj heb' ya' yuh
 yab'il kaw tx'oj, mach hunuj mak ch'oq'oj yinh
 heb' ya', mach mak xhmujnuj paxtoj heb' ya'. Haka'
 chuyuj stza' no' noq' sat tx'otx' tx'otx', haktu'
 chub'kanayoj heb' ya' sat tx'otx'. Ch'en espada
 b'oj nhohchalal xhpotx'noj kantoj heb' ya', kat

slolaxojkantoj snimanil heb' ya' yuh no' ch'ik lohom kamnaj noq' b'oj yuh no' howla noq' ay sat tx'otx' tx'otx'», xhi Komam.

⁵ Xalpax Komam Yahveh wet han: «Mach chach okojpaxtoj yul hunuj nhah b'ay b'isk'ulal yeh anma yinh skamom, mach chach toj oq'oj, mach chawaha' snimanil sk'ul, haxkam xax wiloj aq'ank'ulal tet hune' konhob' ti' han, matxa xhwoche han, matxa stz'a' hink'ul yinh han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ⁶ Xhkamoj sunil anma ay sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', mach yok yinh ta nimej yelapnojal yeyi, mato komonalnhe yeyi; mach hunuj mak ch'oq'oj yinh, mach mak xhmujnujtuj; mach hunuj mak ch'anojkoj lahwilal yinh snimanil, mach mak xhq'oq'onhenojpax xil swi'. ⁷ Mach mak ch'inojtoj hun tenan itah tet mak b'isk'ulal yeh yinh skamom, yunhe ya'ni snimanil sk'ul anma tu', mach mak ch'a'noj hunuj copahil vino yuk'u' anma tu' yunhe ya'ni snimanil sk'ul, waxamkami smam mato smi' xhkamtoj.

⁸ »Mach chach okojpaxtoj yul hunuj nhah b'ay ay hun tenan itah, kat hawayoj tz'onhnoj wa'oj sk'atanh anma, kat hawuk'nuj tzet chawuk'u. ⁹ Haxkam hakti' walni hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' han, Sunil Chuh Wuh han: Hayin chin tanhtze'kanayoj hej b'it kaw tzalalal ch'ok sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' han, yet xayaxanhe anma tzalalal b'oj b'it ch'alaxkoj yinh mohyilal. Yet ayextok'oj, ha' tu' ch'ek'ojtoj hunq'ahan ti', hex kaw cheyila'.

¹⁰ »Yet chawalnoj hunq'ahan tzetet ti' tet hune' konhob' ti', sq'amb'e' tawet, kat yalnoj: “¿Tzet yuh xal Komam Yahveh ta chaha'tij YA' hune' niman stx'ojal ti' jib'anh han? ¿Tzet stx'ojal xax juh han?

¿Tzet mulehal xjakoj tet Komam Yahveh koDiosal han?”, xhinahoj. ¹¹ Kat hawalnoj tet: “Yuh xin stinhchakanoj heb' ya' heyichmam han, xwab'antoj sb'ah heb' ya' yinh hej komon dios, xa'ni q'ana' sb'ah heb' ya' tet, xshaq'en heb' ya'. Hayin xin stinhchakanoj heb' ya' han, mach xyijye heb' ya' hinkuyb'anil han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹² Wal hex xin, q'a' tx'ojexto sataj heyichmam. Yinh stx'ojal heyanna chex ehik'oj hunun hex, mach cheyab'etoj tzet xhwal han. ¹³ Yuxin chex wiha'iltoj sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' han, haxa b'ay hune' tx'otx' tx'otx' mach heyoh'tajoj, mach xoh'tajnehpax heyichmam, b'et tu' cheyaha' q'ana' heb'ah tz'ayik aq'b'al tet hej komon dios, mach stz'a'oj hink'ul teyinh han”, kachinahoj.

¹⁴ »Yaja' ch'apnoj hej stz'ayikal, hayin Yahveh hin ti' xhwal han, b'ay matxa cheta'we'koj hej tzetet yul heti', kat heyalnoj: “Yinh sb'ih Komam Yahveh x'inihaltij heb' ya' israelita b'et Egipto”, matxa kexchinahoj, ¹⁵ haxa tzet cheyala': “Yinh sb'ih Komam Yahveh x'inihaltij heb' ya' israelita b'ay tx'otx' tx'otx' yetk'ulal norte b'oj sunil yaq'b'ilxa hej konhob' b'ay xpujb'alaxkantoj”. Hayin chex waha' meltzohojtij sat hetx'otx'al han, tx'otx' xwa' tet heb' ya' heyichmam han.

¹⁶ »Xhwaha'tij tx'ihal heb' naj lujnehom kay han, hayin Yahveh hin ti' xhwal han, yunhe slujnuj heb' naj heb' ya' israelita. Lawitu' kat wanojpaxtij heb' naj tzab'om noq' han, yunhe hex stzab'noj pax heb' naj xol hej q'eb'tajlaj b'ay hej tz'ulik witz b'oj yul hej sholanil hej ch'en niman ch'en. ¹⁷ Yinh kaw yeli, xhwil sunil tzet cheyuh han, mach hunuj tzet ewan

yeh wet han. Mach chuh yeb'antoj sb'ah hetx'ojal wet han. ¹⁸ Kayel chin pajnoj teyinh yuh hetx'ojal b'oj yuh hemul han, haxkam xeyiloj spixan hintx'otx' yuh ichamta kistal-la hetiyoxh mach sq'in al han, xeyuni hej tzetet mach xhwoche sat sunil tx'otx' tx'otx' xwa' heyerenciahoj han», xhi Komam.

Ch'ah yaw ya' Jeremías tet Komam Yahveh

¹⁹ Mamin Yahveh, hach chawa' wip han, tawinh-nhe chuh web'ankoj hinb'ah han; tawinh-nhe chuh hinkolnikoj hinb'ah han yet ayinkoj yinh sya'tajil han.

Chuluj sunil konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' yinh hasat, kat yalnoj:

«Leq'ti'alnhe b'oj tzet matzet ch'oknikoj, ha' xi' heb' ya' jichmam yerenciahoj han.

²⁰ ¿Tom chuh swatx'en anma hej sdios? Mach diosoj hunq'ahan tu'», xhinahoj.

Xta'wi Komam Yahveh

²¹ «Yuxin ti'nanh, xhwaha' heyohtajne'iloj han, chin yeb' wip b'oj skanhil hinmay teyet han, haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta Yahveh hinb'ih han.

Ch'ayoj sya'tajil yib'anh Judá yuh smul

17 ¹ «Tz'ib'nheb'ilkanayoj hamul yinh ch'en cincel nab'a' hierro Judá; kawxeb'ilkankoj yinh hawanma yuh swi' ch'en diamante, b'oj yinh stxikinb'al b'ay ch'ahtoj xahanb'al, hunq'ahan haka' yuk'a' yekoj.

² Snatij hawuninal hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al ay
 skawilal hej te' te' hupan yeyi;
 hej yechel ich ix tiyoxh Asera ayatoj b'ay hej tz'ulik
 witz,

³ b'oj yib'anh hej witz xol telaj.

»Yuh hej hamul, xhwaha' elq'ahojkantoj hej
 haq'alomal b'oj tzet kaw ay stohol ay tawet
 han,

b'oj hej b'ay xhaq'elax hej komon dios ay sat sunil
 hatx'otx'.

⁴ Yilal hawanojkanoj tx'otx' tx'otx' xwa' tawet
 hawerenciahoj han,

chach waha'kankoj schejab'lomoj hej hawenemigo
 sat hune' tx'otx' tx'otx' mach hawohtajoj han,
 haxkam xax tit lemna xhwil tawinh haka' hunuj
 q'a' q'a'

mach xhtanhk'ohoj hach snhusnujkantoj han», xhi
 Komam.

Tzet saq'al tet mak aykoj skawxob'al sk'ul yinh Komam Yahveh

⁵ Chal Komam Yahveh:

«Tz'akti'nheb'il mak ch'anikoj skawxob'al sk'ul
 yinh yet anmahil.

Tz'akti'nheb'il mak xhkawxi sk'ul yinh yip,
 kat spohniltoj sb'ah yinh Komam Yahveh.

⁶ Lahan hune' anma tu' b'oj hunuj q'uyan te' tx'ix
 ay yul desierto,

maxhtik'a chila'iloj yet ch'apnoj sk'ulal.

Hat ch'ehojajoj b'ay tajinhla desierto,

stx'otx'al atz'am atz'am, b'ay mach hunuj mak
 ch'ehajoj.

⁷ »Tzet saq'al tet anma aykoj skawxob'al sk'ul yinh
Komam Yahveh,
chakoj skawxob'al sk'ul yinh YA'.

⁸ Lahan hune' anma tu' b'oj hunuj te' te'
tz'unb'ilayoj sti' ha' ha',
kat yanihaloj te' sxe' sti' ha' ha' tu';
maxhtik'a xiwi yet ch'apni q'a', yaxnhetik'a sxaj
te'.

Yet mach cha' ha' nhab', mach ch'ok b'isk'ulal yuh,
haxkam aynhetik'a sat.

⁹ »Kaw sub'wahom yanma anma b'oj kaw tx'oj.
Mach hunuj mak chuh yohtajnheniloj.

¹⁰ Hayin Yahveh hin ti' xhwil yinh k'ul hej nab'ale
han

b'oj tzet ch'ek'aytoj yinh yanma anma,
yunhe wa'ni tzet yetwanoj ay schani hunun anma
yinh tzet chuh han», xhi Komam.

¹¹ Maktik'a xhq'alomb'ikanh yinh hej tzetet mach
k'uluj,

lahan b'oj no' ch'ik perdiz xhpajni hej no' hos mach
yetoj.

Yet mach ninoj ch'ek' yinh sk'ul,
kat sk'aynitoj sq'alomal tu', suk sk'ul chukanoj.

¹² Lahan yilot b'ay ay Komam Dios b'oj hunuj
tz'onhob'al kaw k'ulch'ankanoj;
yet-tax yichob'anil ch'alaxkoj smay.

¹³ Mamin Yahveh, skawxob'al sk'ul Israel haweyi;
sunil mak chach anikanoj, ch'apnojkanoj yinh
tx'ixwilal.

Maktik'a xhpohniltoj sb'ah tawinh,
 lahan chub'kanoj b'oj hunuj tzet stz'ib'nhelaxayoj
 yib'anh pojoj,
 haxkam xach yakanoj Mamin Yahveh, lahan hach
 b'oj hunuj snuq' ha' ha'.

Ch'ah yaw ya' Jeremías tet Komam Yahveh

¹⁴ Anhte hin han Mamin Yahveh, kat wanhchahoj
 han;

kol hin han, kat hinkolchahoj han,
 haxkam hachnhe xhwakoj hamay han.

¹⁵ Chal anma wet han: «¿B'ay tu' ay stzoti' Komam
 Yahveh?

¡Yijab' sb'ah tzet chala!», xhi.

¹⁶ Yaja' matzet chin q'an tawet han ta chawatij
 sya'tajil yib'anh,

mach xhwoche han ta chul stx'ojal yib'anh.

Hawohtaj yinh k'ul tzet xax wal han, haxkam yinh
 hasat xwal han.

¹⁷ Mach chawakoj xiwkilal winh han,
 haxkam tawinh-nhe chuh hinkolnikoj hinb'ah han
 yet ayinkoj yinh sya'tajil han.

¹⁸ Mach chin hawakoj yinh tx'ixwilal han,
 akój heb' naj chin tzumb'en tu' yinh tx'ixwilal han.
 Ha' hojab' heb' naj tu' chawakoj xiwkilal yinh,
 mataj hayin han.

Akoj heb' naj yinh sya'tajil,
 etakantoj heb' naj, kayel hojab' el chawetakantoj
 heb' naj.

Sábado xewb'al tz'ayik

¹⁹ Xal Komam Yahveh wet han: «Asi', kat hawah linhnoj sti' pultah “Yuninal Konhob'”, b'ay ch'oktoj b'oj ch'eltij heb' ya' sreyal Judá b'oj b'ay sunil spultahil Jerusalén, ²⁰ kat hawalni: Ab'ewej tzet chal Komam teyet hex sreyal Judá hex ti' b'oj sunil mak ah Jerusalén ch'oktoj b'ay hunq'ahan pultah ti'. ²¹ Hakti' yalni Komam Yahveh: Tanhewej heb'ah yinh k'ul, mach cheyitoj hej ijatz yinh tz'ayik sábado xewb'al tz'ayik, mach cheyaktoj b'ay hej spultahil Jerusalén. ²² Mach hunuj ijatz cheyipaxiltij yul heyatut yinh sábado xewb'al tz'ayik, mach hunuj munil cheyuh. Pohwejiloj tz'ayik sábado tu' wet han, haka' xuh walni tet heyichmam han. ²³ Yaja' mach xab'etoy heb' ya' tzet xwal han, mach xyijye heb' ya'; xkawnhe heb' ya' yanma yuh mach syijye heb' ya', mach xab'etoy heb' ya' skuyb'anil.

²⁴ »Hayin Yahveh hin ti' xhwal han: ta yinh kaw yeli cheyijye tzet xhwal han, ta mach hunuj ijatz cheyaktoj b'ay hej spultahil hune' konhob' ti' yinh sábado, kat hepohniloj hune' tz'ayik tu' wet han, kat mach hunuj munil cheyuh; ²⁵ yinh haktu', aynhetik'a heb' ya' rey ch'okoj yul stz'onhob'al ya' David, kat yokojtij heb' ya' b'oj scarro yet howal yul hej spultahil hune' konhob' ti' b'oj hej scheh, tzujankoj heb' ya' ijb'alom yinh heb' ya', anma ah Judá b'oj ah Jerusalén. Aynhetik'a mak ch'ehojajoy b'et Jerusalén ti'. ²⁶ Chuluj anma ay yul hej skonhob'al Judá, ha' hunq'ahan anma ch'ehajoy shoyanil Jerusalén, anma ay b'ay stx'otx' ya' Benjamín, anma ch'ehajoy yinh sk'ul hej witz b'et Sefela, b'ay

hej q'eb'tajlaj b'oj b'ay tx'otx' Neguev. Chiha'tij anma tu' no' noq' yuh snhuslaxojkantoj no' sunil xahanb'alil, kat yalaxojpaxkoj no' yinh hunq'ahanxa xahanb'al, tajinh ofrenda, incienso b'oj xahanb'al yuh ya'lax yuch'antiyoxh. ²⁷ Yaja' ta mach cheyijye' hinchejb'anil yinh hepohniloj tz'ayik sábadó han, kat heyanihaktoj hej ijatz b'ay hej spultahil Jerusalén yinh hune' tz'ayik tu', chin tzujb'a'koj q'a' yinh hej spultahil konhob' tu' han, snhusu'kantoj q'a' hej palacio ay b'et Jerusalén, mach chuh sb'utlaxoj q'a'», xhi Komam.

Ya' watx'ehom netb'al yinh tx'otx' tx'otx'

18 ¹ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya' Jeremías, xalni Komam: ² «Ayanhtoj b'ay yatut ya' watx'ehom hej netb'al yinh tx'otx' tx'otx', b'et tu' chin tzoteloj tawet han», xhi Komam.

³ Haktu' xuh waytoj yatut ya' watx'ehom hej netb'al yinh tx'otx' tx'otx' tu' han, munil chuh ya' yinh ch'en torno b'ay xhwatx'i hej netb'al. ⁴ Yaja' x'etaxtoj ni'an netb'al lanhan swatx'en ya' tu' yul sq'ab', x'okpax ya' swatx'enojajoj hunekxa yinhtik'a hune' tx'otx' tx'otx' tu', masantotik'a xwatx'ikanayoj haka' kaw choche ya'.

⁵ Hatik'atu' xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni YA': ⁶ «Konhob' Israel, ¿tom mach chuh wuni teyinh haka' chuh ya' watx'ehom hej netb'al yinh tx'otx' tx'otx' ti' han? Lahan heyekoj yul hinq'ab' b'oj haka' yekoj tx'otx' tx'otx' yul sq'ab' ya' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ⁷ Hunepch'an-nhe chuh wanihaktoj yul hin-nab'al yinh hin hok'nikanh hunuj konhob' han, mato hunuj konhob' b'ay ayiktoj

heb' ya' rey; wetantoj han, kat hin huychanayoj han. ⁸Yaja' ta sheltoj hune' konhob' tu' sb'eyb'al, chin helpaxtoj hin-nab'al yinh han, matxa xhwayoj sya'tajil ayxahiktoj yul hin-nab'al wanihayoj han. ⁹Hunepch'an-nhepax chuh wanikanh hunuj konhob' han mato hunuj konhob' b'ay ayiktoj heb' ya' rey, kat hintz'un-nihayoj han. ¹⁰Yaja' ta chuh hune' konhob' tu' stx'ojal yul hinsat han, kat mach chab'etoj tzet xhwal han, matxa xhwub' sk'ulal tzet ayiktoj yul hin-nab'al wuni yinh han. ¹¹Ti'nanh xin, tzotelanh tet anma ah Judá b'oj Jerusalén, kat hawalni tet, ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: “Ayxa tzet ayiktoj yul hin-nab'al wuni teyinh han, ayxahiktoj yul hin-nab'al wanihayoj sya'tajil heyib'anh han. Awejkanoj heb'eyb'al mach k'uluj hunun hex, kat hewatx'eniloj heb'eyb'al b'oj tzet cheyuh”, kachinahoj. ¹²Kat yalnoj heb' ya' tawet: “Nab'a'nhe chawala. Xhjub' tzet ayiktoj yul konab'al juni han; hunun mak ch'unuj tzet chal stx'ojal yanma”, xhinahoj heb' ya'.

¹³Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh:

«Q'amb'ewej yul hej konhob', ta ayxa hunuj mak xax ab'en haka' hune' ti'.

Xuh ix q'opola Israel maxhto winaj ch'ek' yinh hune' niman skistalil.

¹⁴¿Tom xhtanhayoj ch'en sajb'at yib'anh hej ch'en ch'en ay swil'aj witz b'et Líbano?

¿Tom xhtanhayoj hej ha' ha' kaw chew xhtit b'ay q'eb'tajlaj?ⁿ

ⁿ18:14 *ha' ha' kaw chew xhtit b'ay q'eb'tajlaj* Ya'taj stxumlaxi tzet choche yala' hebreo b'et ti'.

¹⁵ Yaja' xin snahulnhetoj hinkonhob' han,
snhus incienso tet hej komon dios matzet
ch'oknikoj.

Xax k'aytoj yinh b'eh, yinh payat b'eh,
xtoh b'ay tx'anh b'eh mach ohtajb'iloj.

¹⁶ Yuxin matxa mak xkankanoj sat hune' tx'otx'
tx'otx' ti'; toxanche stzeyelaxkanoj.

Sunil mak ch'ek'ojtoj b'et tu',
toxanche sb'ilob'tajne' swi' yuh xiwkilal.

¹⁷ Hayin chin pujb'a'kantoj Israel haka' kaq'e' xhtit
yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han;

xhwaha' elojkanh tet hej yenemigo han.

Stel winhxa xhwaha' tet han, matxataj hinsat han,
yet ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwaha'ayoj sya'tajil
yib'anh han», xhi Komam.

¹⁸ Xalni konhob': «Katwej, jila'wej tzet wal juden naj
Jeremías ti'. Mach b'aq'inh xhmahlanojkanh heb' ya'
sacerdote chonh kuyni, heb' ya' tz'ajan sk'ul ch'alni
tzet xhjuh b'oj heb' ya' profeta ch'alni stzoti' Komam
Dios jet. Jiche'wejkanh smul naj, mach xhjab'etoj
tzet chal naj», xhi.

Xtxahli ya' Jeremías

¹⁹ Mamin Yahveh ab'etoj tzet xhwal han.

Ab'e tzet chal heb' naj wenemigo winh han.

²⁰ ¿Tom stx'ojal ch'a'lax spajoj hej sk'ulal?

Xk'aj heb' naj hune' holan wet han, yuh hin
smujnitoj heb' naj han.

Natij ta xin apni yinh hasat han, yunhe hinq'an-ni
hakolwal yinh heb' naj han,

yunhe hapohniloj hahowal yinh heb' naj.

21 Ti'nanh xin, a' kamoj yuninal heb' naj
 nhohchalal, mato yinh ch'en espada;
 kanojab'kanoj yixal heb' naj yinh manh
 ichamilehal,
 kat skankanoj yixal heb' naj yinh manh uninalehal.
 Potx'laxojab'kantoj yichamil heb' ix,
 kat skamkantoj stzehtaj heb' ix yinh howal, yinh
 ch'en espada.

22 Oxhimi ch'ab'elaxoj yah yaw heb' naj yatut,
 yet chawanojtij hune' majan heb' naj elq'om yinh
 heb' naj yinh lemb'ilnhe.

Xk'aj heb' naj hune' holan, yuh hin stzab'nihayoj
 heb' naj han,
 xayoj heb' naj lek'ab' yul hinb'eh han.

23 Yaja' wal hach Mamin,
 hawohtaj sunil tzet ayiktoj yul snab'al heb' naj
 yuni, yuh hin spotx'nitoj heb' naj han.
 Mach chawa' nimank'ulal yinh stx'ojal heb' naj,
 mach chanahulnhetoj hej smul heb' naj.
 Ayk'ayojab' heb' naj yinh hasat;
 ayoj sya'tajil yib'anh heb' naj yet aytij hahowal.

Hune' netb'al xpohlaxtoj

19 ¹ Hakti' yalni Komam Yahveh: «As b'ay ay
 ya' watx'ehom hej netb'al yinh tx'otx' tx'otx',
 kat haloq'ni hunuj netb'al watx'eb'il yinh tx'otx'
 tx'otx'. Q'an tet haywanhoj heb' ya' icham winaj ay
 yul konhob' b'oj heb' ya' sacerdote icham winaj, ta
 ch'ok tzujnuj heb' ya' tawinh. ² Lawitu' kat hatoh
 b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom, hat
 xhkan b'ay spultahil b'ay xhyumlaxtoj hej pohil
 netb'al, kat hawalnojk'oj b'et tu' tzet xhwala' tawet

han. ³Chawala': "Hex sreyal Judá hex ti' b'oj hex ah Jerusalén, ab'eweĵ tzet chal Komam Yahveh. Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh sDiosal Israel: Xhwaha'ayoj hune' niman sya'tajil yib'anh hune' lugar ti' han, sihmohojkanoĵ yul stxikin sunil maktik'a ch'ab'enoĵ. ⁴Haxkam xin stinhchakanoĵ heb' ya' han. Xikaniloĵ heb' ya' spixan hune' tx'otx' tx'otx' ti', yet xnhusni heb' ya' incienso tet heĵ komon dios maxhtik'a yohtajoĵ, mach xohtajnhe yichmam heb' ya', mach xohtajnhepax heb' ya' sreyal Judá. Xnohkantoĵ schik'il anma mach smul sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' yuh heb' ya'. ⁵Xakanh heb' ya' b'ay xhaq'elax ich Baal, yunhe snhusnitoĵ heb' ya' yuninal xahanb'alil tet, haka' xahanb'al xhnhuslaxkantoĵ sunil. Matzet xin cheĵ yub' heb' ya' han, matzet xwal tet heb' ya' han, mach ninoĵ tzet x'ek' yinh hin-nab'al han. ⁶Yuxin ch'apnoĵ stz'ayikal b'ay matxa Tofet hoĵ ch'al-laxoj yinh hune' lugar tu', matxa ch'al-laxojpax Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom yinh, to yak'alil b'ay xhpotx'lax anma, ha'xa ch'al-laxoj yinh. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ⁷Xhweta'kantoĵ tzet ayiktoĵ yul snab'al Judá b'oj Jerusalén yuni han, xhwaha' kamoĵ heb' naj yinh ch'en espada yuh yenemigo han; xhwaha'koĵ heb' naj yul sq'ab' heb' naj ch'ochen spotx'nojtoĵ han, kat wa'nojkanooĵ snimanil heb' naj slob'toj no' ch'ik lohom kamnaj noq' han b'oj no' howla noq' ay sat tx'otx' tx'otx', ha' ch'okooĵ yitahoj no'. ⁸Xhtanhtzelaxojkaniloĵ hune' konhob' ti', xatzeyelaxoj. Sunilxa mak xaxiwoĵ yet ch'ek'ojtoĵ b'et tu', stzeye' heĵ slahwilal konhob' tu'. ⁹Xaslob'kantoĵ anma yuninal, xaslob'kantoĵ sb'ah hunun anma, yet shoynojajoĵ heb' naj enemigo

konhob'; matxa stxumchahoj yuh tzet chute'kanoj sb'ah", kachinahoj tet anma tu'.

¹⁰»Lawi hawalnoj hunq'ahan ti', kat hamaq'nojkanpohoj hune' netb'al tu' yinh sat sunil heb' ya' tzujan tawinh, ¹¹ kat hawalnoj ta hakti' walni hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' han: "Chin maq'a'kanpohoj hune' konhob' ti' b'oj hune' tx'otx' tx'otx' ti' han, haka' chuh smaq'laxpohoj hunuj netb'al nab'a' tx'otx' matxa chuh swatx'ihayoj. Hat-xa smuju'aytoj anma skamom b'et Tofet, haxkam matxa b'ay chuh smujlaxojaytoj. ¹² Hakti' xhwub' yinh hune' konhob' ti' han b'oj anma ay yul konhob' ti'. Lahan chub'kanoj hune' konhob' ti' b'oj Tofet. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹³ Sunil hej te' nhah ay b'et Jerusalén, hej spalacio heb' ya' sreyal Judá b'oj yib'anh swi' hej te' nhah b'ay xnhuslax incienso tet sunil hej tx'umel ay satkanh, b'ay xamlaxayoj ofrenda yet vino tet hej komon dios, kistal chub'kankoj sunil tu', lahan chub'kankoj b'oj Tofet"», xhi Komam.

¹⁴ Lawi spaxtij ya' Jeremías b'et Tofet, b'ay xb'eyk'oj ya' tzoteloj yinh sb'ih Komam Yahveh, x'ah linhnoj ya' b'ay yamaq'il yatut Komam Yahveh, xalni ya' tet sunil anma ay yul konhob': ¹⁵ «Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh sDiosal Israel: "Xhwaha'ayoj sunil hej sya'tajil xax wal yib'anh hune' konhob' ti' han b'oj yib'anh sunil skonhob'al aykoj shoyanil, haxkam xkawne yanma, mach xab'etoy tzet xwal han"», xhi Komam.

Ya' Jeremías b'oj ya' Pasur

20 ¹ Yet xab'en ya' Pasur sacerdote sk'ahol ya' Imer, tzet xal ya' Jeremías yinh sb'ih Komam Yahveh, ya' aykoj swi'aloj yinh stanhen yatut Komam Yahveh, ² xanitoj ya' maq'laxoj ya' Jeremías profeta, xalni ya' ta ch'alaxaytoj ya' Jeremías tu' yul te' cepo, aykoj b'ay spultah ya' Benjamín, skawilal yatut Komam Yahveh. ³ Yinh hunxa tz'ayik, yet xinihatij ya' Pasur tu' ya' Jeremías yul te' cepo, xalni ya' Jeremías tu' tet ya': «Matxa Pasur hoj chal Komam tawinh, Magor-misabib^o xah hab'ih. ⁴ Haxkam hakti' yalni Komam Yahveh: “Hayin xhwaha'koj xiwkilal tawinh han, xahach xiwoj tawet, xaxiwoj hawamigo tawet; yinhtik'a hasat xhkamoj hej hawamigo yinh ch'en espada yuh yenemigo. Xhwaha'kankoj sunil Judá yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia han, chiha'kantoj ya' schejab'lomoj, kat spotx'noj kantoj ya' yinh ch'en espada. ⁵ Xhwaha'kankoj sunil sq'alomal hune' konhob' ti' yul sq'ab' hej yenemigo han, sunil tzet ayah, sunil tzet kaw ay stohol b'oj sunil hej tzetet kaw ay stohol yet heb' ya' sreyal Judá, yunhe yilaxojkantoj b'et Babilonia. ⁶ Wal hach xin Pasur, chach ilaxojkantoj chejab'lomal b'oj sunil hafamilia b'et Babilonia. B'et tu' chach kamoj b'oj sunil hawamigo b'ay xawal leq'ti'al yinh hinb'ih han”», xhi Komam.

---

^o20:3 *Magor-misabib* Ayxa xiwkilal sunil b'ayah. Haktu' chaliloj hune' b'ihe ti' yinh hebreo.

Ch'ah yaw ya' Jeremías yinh Komam Yahveh

⁷ Xin sub'cha hawuh han Mamin Yahveh, xwa' sub'u' hinb'ah tawet han.

Q'a' ayto hawip hinsataj han, xin k'aywa hawuh han.

Sunil anma chin stzeyen han, hunun tz'ayik stzeb'i winh han.

⁸ Hunun ek chin tzotel han, chin awi han, kat walni han,

ta ch'ayoj stx'ojal yib'anh konhob', kat yetalaxojkantoj.

Yuxin chin b'ahlax han, kat hintzeyelax yuh walnik'oj hatzoti' han.

⁹ Ta xhwal han: «Matxa xhwaha'koj hin-nab'al yinh Komam Yahveh han, matxa chin tzoteloj yinh sb'ih YA' han», ta kinchi han.

Haka'xa sq'aq'al q'a' q'a' chukuj hatzoti' winh han, xatz'akantoj hinb'ajil xhwab'e han.

Matxa xhwoche wala' han, yaja' mach chuh wuh han.

¹⁰ Tx'ihal anma xhwab'e yalni yinh sahwenalnhe han:

«Ay xiwkilal sunil b'ayah», xhi.

Chala: «Katwej, tonhwej jiche'wejkanh smul», xhi.

Somanta kaw wamigo ch'echman wayk'ay han.

Chalpax heb' naj: «Wak'amta chuh kosub'ni naj, waltu' chonh i'wahoj yinh naj, kat kopajnoj yinh naj», xhi.

¹¹ Yaja' aykoj Komam Yahveh wetb'ihoj han,

lahan YA' b'oj hunuj naj winaj kaw k'ul yinh
howal;

ch'ayk'ayoj sunil mak chin stzumb'en han,
mach chuh hink'aywahoj yuh han;

matzet chuh yunuj heb' naj,
ch'okojkanoj heb' naj yinh tx'ixwilal.

Ch'elobjkanoj spixan heb' naj yinh kaw k'ul,
mach b'aq'inh xhnahulnhelaxojtoj hune' tu'.

¹² Mamin Yahveh Sunil Chuh Yuh, chawil sb'eyb'al
mak k'ul sb'eyb'al;

hawohtaj tzet ayiktoj yul snab'al b'oj tzet
ch'ek'aytoj yinh yanma.

A' wila' han tzet chuh hapajnoj yinh heb' naj tu',
xax wakoj tzet ch'ek'toj winh yul haq'ab' han.

¹³ B'itnanhwej tet Komam Yahveh, awejkoj smay
YA',
haxkam skoliløj YA' mak meb'a' yul sq'ab' mak
tx'oj.

¹⁴ Tz'akti'nheb'il tz'ayik b'ay xin pitzk'a han.
Tz'akti'nheb'il tz'ayik b'ay xin pitzk'ahiloj yinh
hinmi' han.

¹⁵ Tz'akti'nheb'il naj winaj x'a'ni tzalalal tet
hinmam han,
yet xalni naj tet ya' ta xpitzk'a hune' sk'ahol ya'.

¹⁶ Lahan hojab' hune' naj winaj tu' b'oj hej konhob'
xtanhtzeløj Komam Yahveh, yet mach xtz'a'
sk'ul YA' yinh.

Yab'ehab' naj yah yaw anma sab'sahk'alil yuh
sya'il yanma,
b'oj yul nuq'e yet ch'ok howal yinh chuman.

17 ¿Tzet yuh mach xin schah kamoj Komam Dios
han yet ayintokoj yinh hinmi' han?

Waltu' ham hinmi' tu' x'ok hinpanteón hoj han,
maxhtik'am nab' xin pitzk'ana han.

18 ¿Tzet yuh xin pitzk'a han?

¿Tom yunhe wilni sya'tajil b'oj b'isk'ulal han?

¿Tom yunhe hinkamkantoj yinh tx'ixwilal han?

Xhtanhojiloj Jerusalén

21 ¹ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya'
Jeremías, yet xanitoj ya' rey Sedequías
ya' Pasur sk'ahol ya' Malquías b'oj ya' Sofonías
sacerdote sk'ahol ya' Maasías yalnoj tet ya' Jeremías:

² «Q'amb'e tet Komam Yahveh jib'anhiloj han,
haxkam aykoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia
yanojkoj howal jinh han. Wak'amta chuh Komam
Yahveh hunuj k'ayb'alk'ule xhtik'a yuh, kat shitzniloj
YA', ya' Nabucodonosor tu' jinh han», xhi heb' ya'.

³ Haktu' xuh sta'wi ya' Jeremías, xalni ya': «Alwej
tet ya' Sedequías, ⁴ ta hakti' yalni Komam Yahveh
sDiosal Israel: “Hayin xhwaha' paxoj heb' naj
hasoldado yinhtaj han, heb' naj ch'anikoj howal
yinh ya' sreyal Babilonia b'oj yinh heb' naj caldeo,
ha' heb' naj hoynehayoj hekonhob' yinhtaj
speyab'il konhob'. Hayin kaw chin yamb'a'koj heb'
naj yiktajb'al hune' konhob' ti' han. ⁵ Hayin kaw
xhwaha' howal b'oj hex yuh skanhil weh han b'oj
yuh skanhil hinmay han; xhtij lemna xhwila' han,
xhtij niman hin-howal han. ⁶ Chin potx'o'kantoj mak
ay yul hune' konhob' ti' han; xhkamojkantoj anma
b'oj no' noq' yuh hune' niman yab'il. ⁷ Lawitu' kat
wanojkoj ya' Sedequías sreyal Judá yul sq'ab' ya'

Nabucodonosor sreyal Babilonia han, xhwaha'koj smunlawom ya' yul sq'ab' ya' han b'oj maktajto mach xhkamoj yuh yab'il, yuh ch'en espada b'oj yuh nhohchalal. Hayin xhwaha' potx'laxoj heb' ya' tu' yinh ch'en espada han, matzet chala' hink'ul yinh heb' ya' han, mach stz'a'oj hink'ul han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”.

⁸ »Chawala'pax tet konhob', ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: “Chin leb'ahayoj q'inale b'oj kamikal yinh hesat han. ⁹ Maktik'a xhkanoj yul hune' konhob' ti', xhkamoj yinh ch'en espada, yuh yab'il b'oj yuh nhohchalal. Yaja' wal mak ch'elojtoj, kat yanojkoj sb'ah yul sq'ab' heb' naj caldeo aykoj shoynihayoj konhob', mach xhkamoj. Haktu' chuh skolnoj sq'inal. ¹⁰ Haxkam ayxahiktoj yul hin-nab'al wuni stx'ojal yinh hune' konhob' ti' han, matxa xhwub' sk'ulal yinh han. Xhwaha'koj yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia han, kat snhusnujkantoj ya', hayin Yahveh hin ti' xhwal han”.

¹¹ »Chawala'pax tzet xhwal ti' tet heb' ya' sreyal Judá han: “Ab'ewej tzet chal Komam Yahveh”, kachinahoj. ¹² Chawala' tet heb' ya' rey yik'al ya' rey David, ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han:

»“Uwej st'inhanil hunun sab'sahk'alil,
kolwejiloj mak ch'a'lax ek'oj ya' yanma yul sq'ab'
mak ch'etlikoj yinh,
tajka xhtit lemna xhwil han, kat stzujli haka' hunuj
q'a' q'a' mach mak chuh sb'utnihayoj yuh hej
stx'ojal cheyuh.

¹³ Hayin Yahveh hin ti' xhwaha'koj howal tawinh han Jerusalén,
hach chach ehayoj b'ay yak'alil sti' ha' ha',

b'ay hej ch'en niman ch'en b'ay ak'al.^p

Cheyala ta mach mak chuh yanojkoj howal teyinh, ta mach mak chuh yapnoj b'ay chekolkoj heb'ah.

¹⁴ Yaja' hayin xhwaha'ayoj sya'tajil heyib'anh han, tzet yetwanoj ay hechani yuh tzet cheyuh.

Chin tzujb'a'koj q'a' q'a' yinh heq'eb'tajlaj han, kat snhusnujkantoj q'a' sunil tzet ayayoj shoyanil.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

Ch'ayoj sya'tajil yib'anh heb' ya' sreyal Judá

22 ¹ Hakti' xute Komam Yahveh yalni wet han: «As yatut ya' sreyal Judá, kat hawalni hune' ti' tet ya': ² “Hach sreyal Judá hach ti', hach tz'onhan hach yul stz'onhob'al ya' David, hamunlawom b'oj sunil anma ay yul konhob' ch'oktoj yul hej pultah ti', ab'ewej tzet chal Komam Yahveh. ³ Hakti' yalni Komam Yahveh: Uwej st'inhanil b'oj nimejtaj sk'ulal, kolweji loj mak ch'a'lax ek'oj ya' yanma yul sq'ab' mak ch'etlikoj yinh. Mach chex etlikoj yinh mak nan konhob'al b'oj mach cheyuh stx'ojal yinh, hakpaxtu' yinh nixhtej meb'a' unin, yinh heb' ya' kamnajxa yichamil b'oj mach chepotx'toj anma mach smul sat hune' tx'otx' tx'otx' ti'. ⁴ Ta yinh kaw yeli cheyijye tzet xhwal ti' han, aynhetik'a heb' ya' rey stz'onhoj yul stz'onhob'al ya' David, ch'okojtij heb' ya' yul hej carro yet howal b'oj yib'anh hej cheh b'ay hej spultahil hune' palacio ti', tzujankoj smunlawom heb' ya' yinh b'oj anma ay yul konhob'. ⁵ Yaja' ta mach cheyijye tzet xhwal ti' han, chin ta'wekoj yul

---

^p21:13 hej ch'en niman ch'en b'ay ak'al Mataj hakti' yeh tx'otx' tx'otx' b'ay ayayoj Jerusalén, yuxin ch'al-laxi ta nantik'a konhob' b'ay x'al-lax hune' ti' sb'ab'elal, yaja' lawitu' x'al-lax tet Judá.

hinti' yinh hinb'ih han, ta sq'alxanhe hune' palacio ti' xhkanojkanoj. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

⁶ Hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj spalacio ya' sreyal Judá:

«Lahan sk'ulch'anil hawekoj wet b'oj Galaad han,
haka' sq'eb'tajlajil witz Líbano;
yaja' desiertoa chach wute'kanoj han,
lahan chawub'kanoj b'oj haka' hej konhob' b'ay
mach anma.

⁷ Xhwaha'toj heb' naj winaj hach stanhtze'iloj han,
lapan chiha'toj heb' naj sch'en yet howal,
kat stzepnojkan'oj heb' naj hej hatzis kaw
k'ulch'an,
kat yanojkaniktoj heb' naj xol q'a' q'a'.

⁸ »Tx'ihal anma ay yul hunq'ahanxa konhob' ch'ek'ojtoj skawilal hune' konhob' ti', kat sq'amb'enoj tet: “¿Tzet yuh hakti' xutekantoj YA' Yahveh hune' konhob' ti'?”, xhinahoj. ⁹ Kat yal-laxoj tet: “Yuh xakanoj heb' naj slahk'ulal YA' Yahveh sDiosal, xshaq'en heb' naj hej komon dios, xa'ni q'ana' sb'ah heb' naj tet”», xhinahoj.

¹⁰ Mach chex oq' yinh ya' kamom,^q mach xhtak hek'ul yinh.

Oq'anhwej yinh ya' x'ilaxtoj chejab'lomal,
yinh ya' matxa b'aq'inh xhmeltzohojtij,
matxa hunekoj chila' tx'otx' tx'otx' b'ay xpitzk'ahi.

^q22:10 kamom Ilwejk'anab' yinh 1 R. 3:15; 2 R. 23:29-30; 2 Cr. 35:20-25

¹¹ Hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj ya' Salum^r sk'ahol ya' Josías, sreyal Judá, ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj ya' Josías smam tu', ya' x'ilaxtoj chejab'lomal: «Matxa b'aq'inh xhmeltzohojtij ya',
¹² hat xhkamoj ya' b'ay x'ilaxtoj chejab'lomal. Matxa b'aq'inh chila' ya' hune' tx'otx' tx'otx' ti'.

¹³ »Tzet sb'isk'ulalil tet mak yinh hej stx'ojal, b'oj yinh tzetet mach sk'ulaloj chakanh hej nimejtaj yatut b'oj hej spalacio, cha' munlahoj anma, yaja' mach stohol anma tu' cha'a.

¹⁴ Tzet sb'isk'ulalil tet mak ch'alni:
 “Xhwaha'kanh hunuj hinpalacio kaw nimej han, kaw nimejal xhwute' hej cuarto yinh skab' piso han”, xhi.

Kaw nimej chawutekoj swentanahil, kat hamajchentoj yinh hej te' tzis, kat hatz'ahni yinh kaj.

¹⁵ »¿Tom yunhe hoyb'ilachayoj yuh hun tenan te' tzis, yuxin chawala ta rey hach?
 Xa' tzalahoj hamam sk'ul yinh swa'i b'oj yuk'ni tzet chuk'u,
 yaja' xuh ya' tzet st'inhani b'oj nimejtaj sk'ulal, yuxin k'ul x'elikoj tzet xuh ya'.

¹⁶ Xkol ya' mak meb'a' b'oj mak ch'a'lax ek'oj ya' yanma,
 yuxin k'ul x'elikoj sunil tzet xuh ya'.
 Ha' hune' tu' xhyeniloj ta hinyohtaj ya' han.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

---

^r22:11 *Salum* Ha'tik'apax ya' Joacaz.

17 »Yaja' wal hach, hanhe tzetet yinh stx'ojal
ch'i'laxi hat aytoj hawanma, yinh
t'anhanachtoj.

Chawa' kamoj mak mach smul,
kat hawa'ni ek'oj ya' yanma mak ay yul hakonhob',
chach etlikoj yinh», xhi Komam.

18 Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj ya'
Joacim sk'ahol ya' Josías, sreyal Judá:

«Yilal mach hunuj mak ch'oq'oj yinh skamikal ya',
mach hunuj mak ch'oq'oj, kat yalnoj:

“Ay wuxhtaj. Ay wanab'”, mach xhinahoj.

Mach hunuj mak xhtakoj sk'ul yinh skamikal ya',
kat yahoj yaw, kat yalnoj:

“Ay mamin. Ay mamin rey”, mach xhinahoj.

19 Lahan chuh smujlaxoj ya' b'oj hunuj no' burro,
xhtarlaxojk'oj ya', kat shirlaxojaltij ya' yinhtaj hej
spultahil Jerusalén», xhi Komam.

Tzet x'al-lax yib'anhiloj Jerusalén

20 «Ahanhtoj b'et Líbano, kat yah hawaw yinh kaw
ip;

ikanh yul hanuq' b'et Basán, kat hawawi sunil
b'ayah,

haxkam xax tanhkaniloj sunil hawinaj.

21 Xwal tawet han yet k'ultu hawekoj,

yaja' xawala: “Mach xhwab'e'toj han”, kachi.

Yinhtaxtik'a haq'opohal xach ichikoj hawuni yinh
hakti',

mach chawab'etoj tzet xhwal han.

22 Ch'ilaxojkantoj sunil heb' ya' hawijb'alom yuh
kaq'e',

kat stojkanoj hej hawinaj chejab'lomal.
 Ch'ilaxojkaniloj hatx'ixwilal yuh hatx'ojal,
 ch'elojkanoj hapixan.

²³ Kaw k'ulch'an haweh b'ay Líbano,
 hat chach ehayoj xol hej te' tzis.
 Kaw chach k'ajwoj yet ch'apnoj sya'il tawinh,
 haka' hunuj ix ix yet xhpitzk'a yunin ix.

²⁴ »Chin ta'wekoj yul hinti' han, xhi Komam
 Yahveh; Conías sk'ahol ya' Joacim, sreyal Judá,
 waxamkami lahan hawekoj wet b'oj hunuj ch'en
 kolq'ab' aykoj yinh hinwatx' q'ab' b'ay aykoj
 yechel hinsello han, chach wiha'iloj han. ²⁵ Hayin
 chach waha'koj yul sq'ab' mak ch'ochen hach
 spotx'noj han, tet mak kaw chach xiwi, yul sq'ab'
 ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia b'oj yul sq'ab'
 heb' naj caldeo. ²⁶ Chach waha'toj chejab'lomal b'oj
 hami' xach a'ni pitzk'ahoj han, chach toj b'ay hune'
 nan tx'otx'al; mataj b'et tu' xach pitzk'ahi, hat chach
 kamoj b'et tu'. ²⁷ Matxa b'aq'inh chex meltzohoj b'ay
 hune' tx'otx' tx'otx' b'ay kaw cheyoche meltzohojtij»,
 xhi Komam.

²⁸ ¿Tom lahan ya' Conías^s ti' b'oj hunuj pohil
 netb'al mach mak ch'ocheni?

¿Tom lahan ya' b'oj hunuj netb'al matzet
 ch'oknikoj?

¿Tzet yuh x'alaxkantoj ya' b'oj yik'al, b'ay hune'
 tx'otx' tx'otx' mach yohtajoj?

---

^s22:28 Conías Hakti' chuyuj hune' b'ihe Jecónías yet
 stz'uliknhelaxayoj yinh hebreo.

²⁹ ¡Yab'ehab' tx'otx' tx'otx'! ¡Yab'ehab' tx'otx'
tx'otx'! ¡Yab'ehab' tx'otx' tzet chal Komam
Yahveh!

³⁰ Hakti' yalni Komam Yahveh:
«Tz'ib'nhewejajoj ta lahan hune' naj winaj ti' b'oj
hunuj naj winaj mach yuninal,
haka' hunuj naj winaj mach k'uluj x'elikoj tzet xuh
yinh sq'inal.

Haxkam mach hunuj yik'al naj ch'okojtoj yul
stz'onhob'al ya' David,
yunhe yokoj reyal yinh Judá hunekxa.

Ya' rey ch'unuj st'inhani

23 ¹ Chal Komam Yahveh: «Tzet sb'isk'ulalil
tet heb' ya' ijb'alom xhtanhen hinkaneluh
han, chetakantoj heb' ya', kat spu'jb'ankantoj heb'
ya'», xhi Komam. ² Yuxin hakti' yalni Komam
Yahveh sDiosal Israel tet heb' ya' ijb'alom xhtanhen
hinkonhob' han. «Xepujb'akantoj nixhtej hinkaneluh
han, xetzumb'enkantoj, mach xetanhe. Hayin
xhwaha'ayoj sya'tajil heyib'anh yuh stx'o'jal tzet
cheyuh han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.
³ Nixhtej hinkaneluh xhto kolchahoj han, hayin
kaw chin yamb'a'koj yul sunil hej konhob' b'ay
xin tzumb'ekantoj han; xhwaha' meltzohojtij b'ay
hej nixhtej yaxla sch'im han, yunhe stx'ihalb'ojiløj.
⁴ Xhwaha'koj heb' ya' ijb'alom xhtanhenoj han,
yunhe matxa b'ay xiwoj, matxa xhk'ayojtoj. Hayin
Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

⁵ Chal Komam Yahveh:

«Ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwiha'kanh hunuj yik'al
ya' David kaw k'ul sb'eyb'al han;

ha' ch'okoj reyal yinh tz'ajank'ulehal,
kat yunuĵ st'inhanil b'oj nimeĵtaj sk'ulal.

⁶ Xhkolchahoj Judá yinh hunq'ahan tz'ayik tu',
kaw k'ul chuh yehojajoj Israel, mach ninjoj tzet
chala' sk'ul.

Ha' ti' ch'al-laxoj yinh: “Ha' Komam Yahveh ch'uni
sk'ulal ĵinh”, xhinahoj, xhi Komam.

⁷ Yuxin chal Komam Yahveh: «Ch'apnoj stz'ayikal
b'ay matxa sta'we'koĵ yul sti', kat yalnoj: “Yinh sb'ih
Komam Yahveh x'inihaltij heb' ya' israelita b'et
Egipto”, matxa xhinahoj. ⁸ Haxa tzet chala': “Yinh
sb'ih Komam Yahveh x'a'ni meltzohojtij yik'al Israel,
hat xtit hat-ta b'ay tx'otx' tx'otx' yetk'ulal norte b'oj
yul sunil heĵ konhob' b'ay xpuĵb'akantoj Komam”,
xhinahoj. Hat ch'ehojajoj b'ay heĵ stx'otx'», xhi
Komam.

Heb' ya' leq'ti' profeta

⁹ Yib'anhiloĵ heb' ya' profeta:

Kaw ya'kanoj wanma yuh Komam Yahveh han,
yuh stzoti' YA' xikiltaj yeyi;
xhk'uyk'unkanoj sunil hin-nimanil han,
haka' uk'um wab'enkanoj hinb'ah han,
haka' hunuj naj winaj ayxakanojkanh vino yinh
swi'.

¹⁰ Haxkam nohnajxakantoj mak ay yix b'oj swinaj
sat tx'otx' tx'otx',
tz'akti'nheb'ilxakanoj tx'otx' tx'otx', desiertoĵa
yekantoj tx'otx';
xax tajkantoj te' ch'im ay sat tx'otx'.

Stx'ojalnhetik'a chuh heb' ya' profeta, mach chuh
heb' ya' hej st'inhanil.

¹¹ Chal Komam Yahveh:

«Kaw tx'oj heb' ya' profeta b'oj heb' ya' sacerdote;
somanta yul watut ch'ilcha stx'ojal heb' ya' wuh
han.

¹² »Yuxin haka' hunuj b'eh nab'a' hatxan, haktu'
chub'iloj sb'eh heb' ya';
xhtenlaxojkantoj heb' ya' b'ay sk'ejalholo, kat
yayk'ayojkanoj heb' ya'.

Yet xhwa'noj tzet yetwanoj ay schanoj heb' ya' yuh
tzet chuh han,

xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh heb' ya' han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han

¹³ »Ay tzet mach xhcha xhwil yinh heb' ya' profeta
ah Samaria han;

stzotel heb' ya' yinh sb'ih ich dios Baal,
cha'ni heb' ya' ayk'ayoj hinkonhob' Israel han.

¹⁴ Xax wilpax heb' ya' profeta ah Jerusalén yuni hej
kistal-la tzetet han:

say heb' ya' yix, leq'ti'alnhe chal heb' ya';

cha' heb' ya' yip heb' naj tx'oj yunhe mach spohiloj
sb'ah heb' naj yinh stx'ojal.

Lahan yekoj heb' ya' wet b'oj Sodoma b'oj Gomorra
han,

b'oj sunil anma ay yul konhob'.

¹⁵ Yuxin hakti' walni yib'anhiloj heb' ya' profeta
tu' han, hayin Yahveh hin ti' Sunil Chuh Wuh
han:

Xhwaha' te' k'ahla ajenjo slob' heb' ya' han,
kat wa'noj veneno yuk'u' heb' ya' han,

haxkam nohnajxakanayoj stx'ojal sunil yul konhob'
yuh heb' ya' profeta ah Jerusalén», xhi
Komam.

¹⁶ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:
«Mach cheyab'etoj tzet chal heb' ya' profeta,
haxkam leq'ti'alnhe chal heb' ya',
ha' heb' ya' ch'ichenkanh tzet chala, matzet xhwa'
yila' heb' ya' han;
matzet xhwal tet heb' ya' han ta chal heb' ya'.

¹⁷ Chal heb' ya' tet mak chin yahni han ta k'ul
yekoj sunil tzetet;
chal heb' ya' tet maktaj ch'uni hej stx'ojal ib'il yuh
yanma,
ta mach hunuj stx'ojal chuluj yib'anh.

¹⁸ Mach hunuj heb' ya' profeta tu' yohtaj tzet
ayiktoj yul hin-nab'al hayin Yahveh hin ti'
han.

Mach hunuj heb' ya' xax ilni mato x'ab'en hintzoti'
hayin Yahveh hin ti' han.

Mach hunuj heb' ya' x'ochen yab'enoj hintzoti'
han.

¹⁹ Haka' hunuj kaq'e' nhab', haktu' stit niman
hin-howal hayin Yahveh hin ti' han;
lahan b'oj hunuj kaq'e' nhab' ch'ay yib'anh heb'
naj tx'oj.

²⁰ Mach xhchewb'ojayoj hin-howal hayin Yahveh
hin ti' han,
masantotik'a xhwub' tzet xhwoche wub' han.
Ch'apnoj stz'ayikal b'ay chetxumu'iloj hunq'ahan
tzetet ti' yinh k'ul.

21 »Mataj hayin xwatoj hunq'ahan heb' ya' profeta tu' han, ha' heb' ya' x'initoj sb'ah; mach xin tzotel tet heb' ya' han, yaja' xtzotel heb' ya' yinh hinb'ih han.

22 Ta xohtajnhe heb' ya' tzet ayiktoj yul hin-nab'al han,
xim spujb'ak'oj heb' ya' hintzoti' tet hinkonhob' han,
xim ya' heb' ya' meltzohojkoj hinkonhob' yul hinq'ab' han,
xanikanoj sb'eyb'al tx'oj b'oj hej stx'ojal chuh», xhi Komam.

23 Chal Komam Yahveh:

Dios hin sunil b'ay han, yala'tik'a ta kawil mato nahat.

24 Mach hunuj mak chuh yeb'antoj sb'ah wet b'ay ewan han, haxkam xhwil han.

Chin nohtzekantoj satkanh b'oj tx'otx' tx'otx' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

25 »Xhwab'e tzet chal heb' ya' ichamta profeta tu' han, chalni heb' ya' leq'ti'al yinh hinb'ih han. Chal heb' ya': “Xin waykeli han, xin waykeli han”, xhi heb' ya'. 26 ¿B'aq'inh xhtanhk'ohoj heb' ya' yalnojk'oj leq'ti'al, kat yichenkanh heb' ya' tzet chala? 27 Chal heb' ya' hej wayike tet hunun, haxkam choche heb' ya' ta chin snahulnhetoj hinkonhob' haka' xuh hin snahulnhentoj yichmam heb' ya' yuh ich Baal han. 28 Ta ay hunuj ya' profeta ay hunuj swayik, yalab' ya' swayik tu'; yaja' ya' ch'apni hintzoti' tet han, spujb'ahab'k'oj ya' syelal. Mach lahanoy yoj ixim

trigo b'oj sat ixim trigo. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ²⁹ ¿Tom mach lahanoj hintzoti' b'oj q'a' q'a' han? ¿Tom mach lahanoj b'oj hunuj martillo kaw ay yip xhmaq'nikantixhchahoj hunuj ch'en niman ch'en? Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁰ »Yuxin aytij hin-howal yinh heb' ya' profeta ch'elq'aniloj hintzoti' tet hunun han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ³¹ Aytij hin-howal yinh heb' ya' profeta ch'ichenkanh leq'ti'al han, kat yalni heb' ya' ta hayin xhwal han. ³² Aytij hin-howal yinh heb' ya' profeta ch'alni leq'ti'la wayike han, yet chalni heb' ya' leq'ti'al, kat ya'ni ayk'ayoj heb' ya' hinkonhob' han. Mataj hayin xwatij heb' ya' han, matzet xin chej yub' heb' ya' han. Mach chuh skolni heb' ya' hune' konhob' ti'. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³³ »Ta ay hunuj anma ay yul konhob' xhq'amb'en tawet Jeremías, hunuj ya' profeta mato hunuj ya' sacerdote, kat yalni: “¿Tzet chal Komam Yahveh?”, ta xhinahoj, kat hawalnoj: Chal Komam: “Hex yijatz Komam, chex stinhcha'kanoj YA’”, kachinahoj. ³⁴ Ta ay hunuj ya' profeta, hunuj ya' sacerdote mato hunuj anma ay yul konhob' ch'alnoj: “Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh”, ta xhinahoj, hayin xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh hune' anma tu' b'oj sfamilia han. ³⁵ Yet ay hunuj mak xhq'amb'enoj tet hunuj yamigo mato hunuj sfamilia, yetwanoj ay yalnoj: “¿Tzet xuh spajzentij Komam Yahveh? ¿Tzet xal Komam Yahveh?”, xhinahoj. ³⁶ Yaja' matxa chala': “Stzoti' Komam Yahveh”, haxkam ch'oknikoj stzoti' yuh, yuh ya'ni yelapnojal yeh tzet chala, kat yetankantoj stzoti' Komam Yahveh, Komam Dios itzitzal yeyi, Komam

Sunil Chuh Yuh koDiosal. ³⁷ Hakti' chuh hawalnoj tet heb' ya' profeta: ¿Tzet xuh spajtzentij Komam teyet? ¿Tzet xal Komam Yahveh?, kachinahoj. ³⁸ Yaja' ta chala' heb' ya': “Stzoti' Komam Yahveh”, ta xhinahoj heb' ya', chawala': Hakti' yalni Komam Yahveh: Yuh maxhtik'a cheb'ejkanoj heyalni hune' tzoti' xwal han ta mach cheyala: “Stzoti' Komam Yahveh”, ³⁹ chex hin nahulnhe'kantoj han, kat hex winojkaniloj yinh hinsat b'oj hune' konhob' xwa' teyet b'oj tet heyichmam han. ⁴⁰ Xhwaha'kanoj ek'oj ya' heyanma yinh stohb'al q'inal han; ch'ilaxojkaniloj hepixan, mach b'aq'inh xhnahulnhelaxojtoj», xhi Komam.

Kab' motxal te' higo

24 ¹ Lawi yinikantoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia ya' Jeconías sk'ahol ya' Joacim, sreyal Judá yet Jerusalén b'et Babilonia b'oj heb' ya' ijb'alom ah Judá, heb' ya' xhwatx'en hej tzetet kaw k'ulch'an yinh sq'ab' b'oj heb' ya' xhwatx'eniltoj hej tzetet yinh ch'en hierro, ha' tu' xyeni Komam Yahveh kab' motxal te' higo wet han, hat ayayoj te' yinh sat yatut Komam Yahveh. ² Hune' motx b'ay ayaytoj te' higo kaw k'ul, te' b'ab'el xhq'anb'iloj; hune'xa motx b'ay ayaytoj te' higo mach k'uluj; maq'il mach k'uluj te', mach chuh slolax te'.

³ Haktu' xuh sq'amb'en Komam Yahveh wet han, xalni Komam: «¿Tzet chawila Jeremías?», xhi YA'. Xin ta'wi han: «Xhwil hunq'ahan te' higo han. Ay te' kaw k'ul, aypax te' maq'il mach k'uluj, mach chuh slolax te'», kinchi han.

⁴ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni YA':

⁵ «Hakti' walni hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti'

han: “Haka' te' k'ul-la higo ti', haktu' wilnoj konhob' Judá xwiltoj yul hune' lugar ti' han, xwanitoj b'ay stx'otx' heb' naj caldeo han. K'ul xhwila' han. ⁶ Chin tanhe' han, kat wa'noj meltzohojtij b'ay hune' tx'otx' tx'otx' ti' han. Xhwaha' sk'ulal yila' han, matxa chin tanhtze'iloj han; chin tz'unu'ayoj han, matxa b'aq'inh chin hok'o'kanh han. ⁷ Xhwaha' snab'al heb' ya' han, yunhe stxumnujiloj heb' ya' ta hayin ti' Yahveh hin han. Hayin chin okoj sDiosaloj heb' ya' han, kat yokoj heb' ya' hinkonhob'oj han, haxkam xhmeltzohojkoj heb' ya' yul hinq'ab' yinh sunil yanma han”.

⁸»Wal ya' Sedequías sreyal Judá, heb' ya' ijb'alom, anma xkankanoj Jerusalén b'oj heb' ya' ch'ehayoj Egipto, lahan xhwute'koj heb' ya' b'oj te' higo maq'il mach k'uluj han, yuh mach k'uluj te' yuxin mach chuh slolax te'. ⁹ Xaxiwojkanoj sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' tet heb' ya', ch'utelaxojkoj heb' ya' haka' yechel hej stx'ojal. Xhb'ahlaxoj heb' ya', xhyahlaxoj heb' ya', stzeyelaxoj heb' ya', tz'akti'nheb'il ch'utelaxojkoj heb' ya'. ¹⁰ Xhwaha'toj ch'en espada xol heb' ya' han, nhohchalal b'oj yab'il, masantotik'a xhtanhojkaniloj heb' ya' sat tx'otx' tx'otx' xwa' tet heb' ya' b'oj tet yichmam han», xhi Komam.

70 hab'il ch'ilaxojtoj heb' ya' chejab'lomal

25 ¹ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya' Jeremías yib'anhiloj sunil konhob' Judá, yet kanheb'xa hab'il yektoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, yet b'ab'el hab'il yektoj ya' Nabucodonosor sreyaloj Babilonia. ² Xalni ya'

Jeremías profeta tu' tet sunil konhob' Judá b'oj sunil anma ah Jerusalén: ³ «Yet-tax 13 hab'il yektoj ya' Josías sk'ahol ya' Amón sreyaloj Judá, masanta ti'nanh, xax ek'toj 23 hab'il; chul stzoti' Komam Yahveh wet han, kat walni teyet tx'ihalk'a el han, yaja' maxhtik'a cheyab'etoj tzet xhwal han.

⁴ »Tx'ihalk'a el xapaxtij Komam Yahveh heb' ya' sprofeta schejab'lom teyet, yaja' mach xeyoche heyab'e' tzet xal heb' ya', mach xeyijye, mach xeyab'etoj. ⁵ Xal heb' ya' teyet: “Awejkanoj heb'eyb'al tx'oj, kat heb'ejnikanoj heyuni hej stx'ojal, haximwal chuh heyehojk'oj sat tx'otx' tx'otx' xa' Komam Yahveh teyet b'oj tet heyichmam yinh stohb'al q'inal. ⁶ Mach chex ok tzujnuj yinh hej komon dios, mach cheya' q'ana' heb'ah tet b'oj mach chehaq'e; mach cheyitij showal Komam yinh hej tzetet watx'eb'il heyuh, haximwal mach hunuj stx'ojal chaha'tij YA' heyib'anh”, xhi heb' ya' teyet.

⁷ »Yaja' chal Komam Yahveh ti'nanh: “Mach cheyoche heyab'e'toj tzet xhwal han; cheyitij hin-howal han, yet chehaq'en hej tzetet watx'eb'il heyuh yuh heyinitij sya'tajil heyib'anh”, xhi Komam.

⁸ »Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh: “Yuh mach xeyab'etoj tzet xwal han, ⁹ hayin xhwiha'tij sunil hej konhob' ay yetk'ulal norte han b'oj ya' Nabucodonosor hinchejab'lom sreyal Babilonia han, yunhe yanojkoj heb' ya' howal yinh hune' tx'otx' tx'otx' ti', yinh sunil anma ch'ehayoj b'et ti' b'oj sunil konhob' aykoj shoyanil. Chin tanhtze'kaniloj hune' tx'otx' tx'otx' ti' yinh kaw k'ul han, sq'alxanhe xhkanojkanoj yinh stohb'al q'inal; xaxiwoj anma yilnoj, kat

stzeyelaxoj. ¹⁰ Chin tanhtze'kanayoj hej b'it kaw tzalalal ch'alaxkoj xol anma han, yet xayaxanhe anma tzalalal b'oj b'it ch'alaxkoj yinh mohyilal. Matxa ch'ab'elaxoj smunlahoj ch'en kok'tzeb'al trigo, matxa ch'il-laxoj smujluj ch'en lámpara.

¹¹ Ch'etaxojkantoj hune' tx'otx' tx'otx' ti', sq'alxanhe xhkanojkanoj. Ch'okojkantoj hej konhob' ti' yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia yulb'al 70 hab'il.

¹² Yaja' yet ch'ek'ojtoj 70 hab'il tu', xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh ya' sreyal Babilonia b'oj skonhob' ya' yuh stx'ojal han, skonhob' heb' naj caldeo, kat wetanojkantoj tx'otx' yinh stohb'al q'inal han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹³ Xhwaha'ayoj sunil tzet xax wal ti' yib'anh hune' tx'otx' tx'otx' ti' han b'oj sunil tzet ayayoj yul hune' te' hum ti'; ha' sunil tzet xax yal ya' Jeremías yinh hinb'ih yib'anhiloj sunil hej konhob' ti' han. ¹⁴ Ch'okojpaxkantoj heb' naj caldeo tu' yalanh schejb'anil hej nimejtaj konhob' b'oj heb' ya' rey nimej yelapnojal yeyi. Haktu' chuh hinpajnoj yinh heb' naj yuh stx'ojal chuh han”», xhi Komam.

Ch'ayoj sya'tajil yib'anh hej konhob'

¹⁵ Xal Komam Yahveh sDiosal Israel wet han: «Itoj hune' copa b'ay ayaytoj vino ti', ha' xhyeniloj niman hin-howal han, kat hawa'ni yuk'u' sunil hej konhob' b'ay chach watoj han. ¹⁶ Yet chuk'nuj, ch'ek'oj tektoni, ch'etaxojtoj yul swi' yuh ch'en espada xhwaha'toj xol hej konhob' tu' han», xhi Komam.

¹⁷ Haktu' xuh hinchank'oj hune' copa tu' yul sq'ab' Komam Yahveh han, xwa'ni yuk'u' sunil hej konhob' b'ay xin yatoj Komam Yahveh han.

¹⁸ Xwa' yuk'u' Jerusalén b'oj hej skonhob'al

Judá han, heb' ya' sreyal b'oj heb' ya' ijb'alom, yunhe sq'alxanche xhkankanoj, kat xiw anma yilni, stzeyelaxi, tz'akti'nheb'il chukankoj haka' ti'nanh.
¹⁹ Xwa'nipax yuk'u' ya' faraón sreyal Egipto han, heb' ya' smunlawom ya', heb' ya' ijb'alom b'oj sunil anma ay yul skonhob' ya'; ²⁰ sunil anma nanantajnhe konhob'al, sunil heb' ya' sreyal tx'otx' Uz, sunil heb' ya' sreyal heb' naj filisteo: konhob' Ascalón, Gaza, Ecrón b'oj maktajto xkolcha b'et Asdod; ²¹ Edom, Moab b'oj yik'al ya' Amón; ²² sunil heb' ya' sreyal Tiro b'oj sreyal Sidón; sunil heb' ya' sreyal konhob' ay sti' ha' mar Mediterráneo, b'ay hunxa sq'axepal ha'. ²³ Xwa' yuk'u' hej ik'ale ay b'et Dedán han, Tema, Buz b'oj sunil hej konhob' sq'oq'onhe swi' b'ay aykoj sentido; ²⁴ sunil heb' ya' sreyal Arabia, sunil heb' ya' sreyal hej konhob' nanantajnhe yik'al ch'ehayoj yul desierto; ²⁵ sunil heb' ya' sreyal Zimri, Elam b'oj Media; ²⁶ sunil heb' ya' sreyal tx'otx' tx'otx' aykoj yetk'ulal norte, tx'otx' kawil yetij b'oj tx'otx' nahat yetoj b'oj sunil heb' ya' sreyal sat tx'otx' tx'otx'. Lawi yuk'nuj heb' naj tu', kat yuk'nuj ya' sreyal Babilonia.^t

²⁷ Xalni Komam Yahveh wet han: «Chawala' tet heb' naj ta hakti' walni hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' han, Sunil Chuh Wuh han: “Uk'anhwej, uk'anhwejkanh, xab'anhwej, haximwal chex ayk'ayi, kat matxa b'aq'inh chesik'a'kanh heb'ah yuh ch'en espada lanhanxa wanitoj hexol han”, xhi Komam, kachinahoj. ²⁸ Yaja' ta mach schab'k'oj heb' naj copa tu' yul haq'ab', kat mach chuk'u' heb' naj, chawala'

^t25:26 *Babilonia* Sheshak yeyoj hune' tzoti' ti' yinh hebreo, hakti' b'ay ohtajb'ilpax Babilonia.

tet heb' naj: “Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh: Yilal heyuk'ni. ²⁹ Haxkam xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh hune' konhob' b'ay aykoj hinb'ih han. ¿Tom ayiktoj yul henab'al ta mach xhwaha'ayoj sya'tajil heyib'anh han? Ch'ayoj sya'tajil heyib'anh, haxkam lanhanxa winihatij ch'en espada yul yatut yib'anh sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' han. Hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han”.

³⁰ »Jeremías, al sunil tzetet ti' tet heb' naj yinh hinb'ih han:

“Nahat-ta ch'el yaw Komam Yahveh,
hat-ta ch'awi Komam b'ay ch'ehayoj, b'ay xikiltaj
yeyi.

Ch'el yaw Komam yinh skaneluh;
ch'awi YA' yinh sunil anma ay sat tx'otx' tx'otx'
haka' heb' naj xanhnihaltij yal te' uva.

³¹ Ch'apnikanoj yawi Komam b'ay xhkachnakanoj
tx'otx' tx'otx',

haxkam ay tzet swatx'e' Komam b'oj konhob', ha'
YA' juez yinh sunil anma,
spotx'o'toj YA' heb' naj tx'oj yinh ch'en espada, ha'
Komam Yahveh ch'alni”», kachinahoj.

³² Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:
«Ch'ayoj sya'tajil yul hunun hej konhob',
lanhan stit hune' niman kaq'e' nhab' sunil sat
tx'otx' tx'otx'», xhi Komam.

³³ Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', maktaj xhkamoj yuh
Komam Yahveh, ch'ayojkanoj b'ejnoj snimanil sunil
sat tx'otx' tx'otx'. Mach hunuj mak ch'oq'oj yinh,
mach sik'laxojkanh snimanil, mach xhmujlaxoj;

xhkanojkanoj snimanil sat tx'otx' tx'otx' haka' chuyuj
stz'a' no' noq'.

³⁴ Hex tanhehom kaneluh hex ti', k'ajwanhwej,
ahojab' heyaw;

hex ijb'alom hex cheb'eytze konhob', b'alwej
heb'ah xol pojoj,

haxkam xax apni stz'ayikal b'ay xhpotx'laxoj anma;
chex pujb'alaxojkantoj, kat hepox'laxoj haka' hej
no' winaj kaneluh kaw b'aq'ich.^u

³⁵ Mach chuh yelojkanh heb' ya' tanhehom
kaneluh;

mach b'ay chuh yeb'anojtoj sb'ah heb' ya'
xhb'eytzen no' kaneluh.

³⁶ Ab'ewej yah yaw heb' ya' tanhehom kaneluh,
xhk'ajwi heb' ya' xhb'eytzen no' kaneluh,
haxkam xetankantoj Komam Yahveh hej te' yaxla
ch'im.

³⁷ Xtit showal Komam Yahveh,
xetankantoj YA' tx'otx' tx'otx' b'ay ay te' yaxla
ch'im.

³⁸ X'eltij Komam haka' yeltij hunuj no' b'alam b'ay
yehob'al,

xetankantoj Komam Yahveh sat tx'otx' tx'otx' yinh
ch'en espada,

haxkam xtit niman showal Komam.

Xkolcha ya' Jeremías tet kamikal

26 ¹ Yet yoktotoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías
sreyalaj Judá, xul stzoti' Komam Yahveh
tet ya' Jeremías, xalni Komam: ² «Hakti' yalni

^u25:34 *hej no' winaj kaneluh kaw b'aq'ich* Hakti' yeyoj yinh
griego, wal yinh hebreo: Hej netb'al sik'leb'il.

Komam Yahveh: Ahanh linhnoj b'ay yamaq'il yatut Komam Yahveh, kat hawalni sunil tzet chin cheja' hawala' tet sunil hej skonhob'al Judá chul shaq'enoj Komam Yahveh b'ay yatut han. Mach hunuj tzoti' chaweb'a'ayoj. ³ Wak'amta chab'e'toj tzet chawala', kat shelnojtoj sb'eyb'al tx'oj, waltu' chin hela'paxtoj hin-nab'al yinh tzet ayxahiktoj yul hin-nab'al wuni han, matxa xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh yuh stx'ojal han. ⁴ Chawala' tet, ta hayin Yahveh hin ti' xhwal han: Ta mach cheyijyek'oj hinkuyb'anil ab'ilkanoj teyet han, ⁵ ta mach cheyab'etoj tzet chal heb' ya' hinchejab'lom profeta han, tx'ihalxa el xhwatij heb' ya' teyet han, maxhtik'a cheyijye tzet chal heb' ya'; ⁶ yinh haktu', lahan xhwute'kantoj hune' watut ti' b'oj haka' xwutetoj Silo han. Tz'akti'nheb'il chub'kankoj hune' konhob' ti' tet sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx'», xhi Komam.

⁷ Xab'e heb' ya' sacerdote tet xal ya' Jeremías tu' b'ay yatut Komam Yahveh, heb' ya' profeta b'oj sunil anma ay yul konhob'. ⁸ Yaja' yet xtanhk'o ya' Jeremías tu' yalni tet konhob', tzet xchej Komam Yahveh yala' ya', xtzab'laxayoj ya' yuh heb' ya' sacerdote, heb' ya' profeta b'oj yuh sunil anma ay yul konhob', xalni tet ya': «Chach kamoj. ⁹ ¿Tzet yuh xach tzotel yinh sb'ih Komam Yahveh, xawalni ta lahan chub'kantoj hune' yatut Komam Yahveh ti' b'oj Silo, kat yetaxojkantoj hune' konhob' ti', kat matxa mak xhkanojkanoj?», xhi heb' ya'. Sunil anma ay yul konhob' tu' xyamb'akoj sb'ah yinh ya' Jeremías b'ay yatut Komam Yahveh.

¹⁰ Yet xab'eniloj heb' ya' ijb'alom yinh Judá hunq'ahan tzetet ti', x'eltij heb' ya' b'ay spalacio

ya' rey, xtoh heb' ya' yatut Komam Yahveh, x'ay tz'onhnoj heb' ya' sti' Ak' Pultah yet yatut Komam Yahveh. ¹¹ Xalni heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' profeta tet heb' ya' ijb'alom b'oj tet sunil anma ay yul konhob', xalni heb' ya': «Yilal spotx'laxkamoj hune' naj winaj ti', haxkam xal naj tzetet yinh hune' konhob' ti'. Kaw hetxikin x'ab'en tzet xal naj», xhi heb' ya'.

¹² Yaja' xal ya' Jeremías tu' tet heb' ya' ijb'alom tu' b'oj tet sunil anma ay yul konhob': «Ha' Komam Yahveh xin anitij tzoteloj yib'anhiloj hune' yatut Komam ti' han b'oj tzetet xeyab'e walni yib'anhiloj hune' konhob' ti' han. ¹³ Watx'ewejkoj heb'eyb'al b'oj tzet cheyuh; ab'ewejtoj tzet chal Komam Yahveh heDiosal, haximwal matxa chaha'tij Komam Yahveh hej sya'tajil xax yala ta chaha'tij. ¹⁴ Wal hin han, ayinkoj yul heq'ab' han, uwej tzet cheyoche heyub' winh han. ¹⁵ Yaja' ab'ewejkanoj yinh k'ul: ta chin hepotx'o' han, xhtojkanoj skamikal hune' anma mach smul heyib'anh b'oj yib'anh anma ay yul hune' konhob' ti'. Yinh kaw yeli, ha' Komam Yahveh xin anitij walnoj sunil hunq'ahan tzetet ti' teyet han yuh heyab'eni», xhi ya'.

¹⁶ Haktu' xuh yalni heb' ya' ijb'alom b'oj sunil anma ay yul konhob' tu' tet heb' ya' sacerdote b'oj tet heb' ya' profeta: «Mach yetwanoj ay spotx'lax hune' naj winaj ti', haxkam yinh sb'ih Komam Yahveh koDiosal xtzotel naj jet», xhi heb' ya'.

¹⁷ Ay haywanh heb' ya' icham winaj ay yul konhob' tu' x'ah wanoj, xnanitij heb' ya' tet sunil anma yamankoj tu', xalni heb' ya': ¹⁸ «Yulb'al ayiktoj ya' Ezequías sreyaloj Judá, xtzotel ya' Miqueas ah

Moreset tet sunil anma ah Judá yinh sb'ih Komam Yahveh, xalni ya':

«Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:

“Lahan chub'kanoj Sión ti' b'oj hunuj tx'otx' patxb'il tx'otx',

sq'alxanhe Jerusalén ti' xhkanojkanoj,

xhpak'ojkanoj hune' witz b'ay ayatoj yatut Komam Yahveh ti' q'eb'tajlajil”, xhi ya'.

¹⁹ ¿Tom xpotx'laxtoj ya' Miqueas tu' yuh ya' Ezequías sreyal Judá b'oj yuh sunil anma ay yul konhob' xin? Machoj. Xiwkanh ya' rey tu' tet Komam Yahveh, xq'an-ni ya' skolwal Komam, xshelnitoy Komam snab'al yinh tzet xaxtik'a yalah, matxa xayoy YA' sya'tajil yib'anh heb' ya'. Lanhan jinitij hune' niman stx'ojal jib'anh», xhi heb' ya'.

²⁰ Ay hune'xa ya' profeta, Urías sb'ih, sk'ahol ya' Semaías, ah Quiriat-jearim, xtzotelpax ya' yinh sb'ih Komam Yahveh yib'anhiloy hune' konhob' ti' b'oj yib'anhiloy hune' tx'otx' tx'otx' ti', haka' xuh stzotel ya' Jeremías tu'. ²¹ Xab'ehiloy ya' rey Joacim b'oj heb' naj smunlawom, heb' ya' ijb'alom tzet xal ya' Urías tu', xochen ya' rey tu' spotx'noj ya'. Yet xab'eniloy ya' Urías hune' tu', xiwkanh ya', x'elkanh ya', xtokanoj ya' b'et Egipto. ²² Xanitoj ya' rey Joacim tu' naj Elnatán sk'ahol ya' Acbor b'et Egipto b'oj yaq'b'ilxa heb' naj winaj; ²³ xinitij heb' naj ya' Urías tu' yinh sat ya' rey Joacim, xchejni ya' potx'laxoj ya' Urías tu', xb'ejnikanaytoj ya' snimanil ya' yul hune' komon holan.

²⁴ Yaja' k'ul xuh stzotel ya' Ahicam sk'ahol ya' Safán yinh ya' Jeremías tu', yuxin matxa x'alaxkoj ya' yul sq'ab' anma ay yul konhob' yuh spotx'laxtoj.

**Yib'anhiloj te' te' ch'ok stel snuq'
no' buey yuh smunla no'**

27 ¹ Yet yoktotoj ya' Sedequías^v sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, ² xalni Komam Yahveh: «Watx'e te' te' ch'ok stel snuq' no' buey yuh smunla no' b'oj tzet ximnikoj te', kat hawanikoj stel hanuq'. ³ Kat hawanitoj hunuj ab'ix yinh heb' naj chejab'lom chulk'uj b'et Jerusalén yilnoj ya' rey Sedequías sreyal Judá; altoj tet heb' ya' sreyal Edom, Moab, tet heb' naj yik'al ya' Amón, tet ya' sreyal Tiro b'oj tet ya' sreyal Sidón. ⁴ Al tet heb' naj ta chal heb' naj tet yahaw, ta hakti' walni hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' han, hin sDiosal Israel han: ⁵ Yinh skanhil weh b'oj yinh skanhil hinmay xin watx'e tx'otx' tx'otx' han, anma b'oj sunil hej no' noq' ay sat tx'otx'; chuh wa'ni hunq'ahan tu' tet maktik'a xhwoche waha' tet han. ⁶ Ti'nanh xin, xhwakank'oj sunil hunq'ahan tu' yul sq'ab' ya' Nabucodonosor, sreyal Babilonia hinchejab'lom han, somanta no' xol-telajil noq' xhwakaniktoj yalanh schejb'anil ya' han. ⁷ Sunil hej konhob' ch'ek'oj b'atxb'on tet ya', tet sk'ahol ya' b'oj tet yihtxikin ya', masantotik'a ch'apnoj pax stz'ayikal b'ay ch'okoj paxkantoj stx'otx' ya' yalanh schejb'anil hej nimejtaj konhob' b'oj tet heb' ya' rey nimej yelapnojal yeyi. ⁸ Yaja' ta ay hunuj konhob' mato heb' ya' rey mach

---

^v27:1 *Sedequías* Hakti' yeyoj hune' b'ihe ti' yinh hej te' hum tz'ib'nheb'il yinh hebreo b'oj yinh te' Siríaca. Ilwejk'anab' yinh 27:3, tx'ihal hej te' hum tz'ib'nheb'il yinh hebreo b'ay Joacim yeyoj hune' b'ihe ti', yaja' ch'al-laxi ta mataj yetwanoj ay sb'inahi.

ch'ek'oj b'atxb'on tet ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia tu', mato mach ch'ochenoj okojtoj yalanh schejb'anil ya', xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh han, ch'en espada, nhohchalal b'oj yab'il, masantotik'a xhtanhtze'kaniloj ya' Nabucodonosor tu' yinh kaw k'ul. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁹»Yuxin mach cheyab'etoj tzet chal heb' ya' heprofeta, heb' ya' ahb'elom, heb' ya' xhiltx'oniloj hej wayike, heb' ya' ch'alnihiloj tzet ch'ek'ojtoj yinh sq'in al anma b'oj heb' ya' kunlom, chal heb' ya' teyet ta mach cheyaktoj heb'ah yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia. ¹⁰Leq'ti'al chal heb' ya' teyet, yunhe hehitzojiloj yinh hetx'otx', kat hex winojkaniloj sat hetx'otx' han, kat hekamojkanoj.

¹¹Yaja' wal konhob' ch'ek'oj b'atxb'on tet ya' sreyal Babilonia, kat yanojiktoj sb'ah yalanh schejb'anil ya', xhwaha'kanoj sat stx'otx' han, yunhe yehojayoj sat stx'otx', kat smunlanhenoj stx'otx'. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹²Xwal sunil hunq'ahan tu' tet ya' Sedequías sreyal Judá han: «Aktoj hab'ah yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia, ek'anh b'atxb'on tet ya' b'oj hakonhob', haximwal chex ehok'oj. ¹³¿Tzet chaliloj ta chawa' kamoj hab'ah b'oj hakonhob' yinh ch'en espada, nhohchalal b'oj yab'il, haka' xute Komam Yahveh yalni yib'anhiloj hej konhob' mach ch'aniktoj sb'ah yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia tu'? ¹⁴Mach cheyab'etoj tzet chal heb' ya' profeta ch'alni teyet ta mach cheyaktoj heb'ah yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia, haxkam leq'ti'alnhe chal heb' ya'. ¹⁵Chal Komam Yahveh ta mataj ya' x'anitij heb' ya' profeta tu'; leq'ti'alnhe tzet chal heb' ya' yinh sb'ih Komam

Yahveh, yunhe hex yinojkaniloj Komam sat hetx'otx', kat hekamojkanoj b'oj heb' ya' profeta tu'», kinchi han.

¹⁶ Xwalnipax tet heb' ya' sacerdote b'oj tet sunil anma han, ta hakti' yalni Komam Yahveh: «Mach cheyab'etoj tzet chal heb' ya' profeta, yet chalni heb' ya' ta kaw pet ch'alaxojtij paxoj hej netb'al b'et Babilonia, hunq'ahan ch'oknikoj yul yatut Komam Yahveh. Leq'ti'alnhe tzet chal heb' ya' tu'. ¹⁷ Mach cheyab'etoj tzet chal heb' ya'. Awejiktoj heb'ah yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia, haximwal chex ehok'oj. ¿Tzet chaliloj ta ch'etaxojkantoj hune' konhob' ti'? ¹⁸ Ta yinh kaw yeli profeta heb' ya' b'oj ta hayin Yahveh hin ti' xin tzotel tet heb' ya' han, sq'anab' heb' ya' wet hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' han, yunhe mach chin chatoj hej netb'al b'et Babilonia han, hunq'ahan aytokanoj b'ay watut han, yul spalacio ya' sreyal Judá b'oj Jerusalén.

¹⁹ »Wal hunq'ahan pilal, hune' niman pila, hej stz'onhob'alil b'oj yaq'b'ilxa hej netb'al xkankanoj yul hune' konhob' ti', ²⁰ hunq'ahan mach xitoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia, yet xinitoj ya', ya' Jeconías sk'ahol ya' Joacim sreyal Judá chejab'lomal b'oj yaq'b'ilxa heb' naj winaj ay yelapnojal yeh ah Judá b'oj Jerusalén. ²¹ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh sDiosal Israel yinh hunq'ahan netb'al xkankanoj b'ay yatut Komam Yahveh tu', b'ay spalacio ya' sreyal Judá b'oj Jerusalén: ²² «Ch'ilaxojkantoj sunil tzetet tu' b'et Babilonia, masantotik'a yet ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwiha'tij

b'ay hune' lugar ti' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam, xhi ya' Jeremías.

Ya' Hananías leq'ti' profeta

28¹ Yet yoktotoj ya' Sedequías sreyaloj Judá, yinh sho' x'ahaw^w yinhtik'a skanh hab'il tu', ha' tu' xtzotel ya' Hananías profeta sk'ahol ya' Azur, ah Gabaón tet ya' Jeremías b'ay yatut Komam Yahveh, xalni ya' yinh sat heb' ya' sacerdote b'oj yinh sat sunil anma ay yul konhob':

²Hakti' yalni Komam Yahveh sDiosal Israel Sunil Chuh Yuh: “Chex wiha'iltij yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia han. ³Xhwaha' meltzohojtij sunil netb'al ch'oknikoj b'ay yatut Komam Yahveh yinh kab' hab'il han, hunq'ahan xitoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia, chulujpax b'et ti' hunekxa.

⁴Xhwaha'pax meltzohojtij ya' Jeconías sk'ahol ya' Joacim sreyal Judá b'et ti' han b'oj sunil heb' ya' x'ilaxiltij b'et Judá x'ilaxkantoj b'et Babilonia. Hayin chex wiha'iltij yalanh schejb'anil ya' sreyal Babilonia tu' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam, xhi ya'.

⁵Haktu' xuh sta'wi ya' Jeremías profeta tu' yinh sat sunil heb' ya' sacerdote b'oj yinh sat anma ay yul konhob', xalni ya' tet ya' Hananías profeta tu' b'ay yatut Komam Yahveh: ⁶Haktu' yeyi. Hakojab'tu' chute' Komam Yahveh. Yijab' sb'ah tzet xawal ti'. A'laxojab' paxoj sunil snetb'alil yatut Komam Yahveh, kat smeltzotij sunil heb' ya' ib'ilkantoj b'et Babilonia. ⁷Yaja' ab'e yinh k'ul tzet xhwala' tawet

^w28:1 *sho' x'ahaw* Yinh julio b'oj agosto ch'ayk'ay hune' x'ahaw ti' yinh te' calendario ch'oknikoj juh.

b'oj tet sunil anma ay yul konhob' ti' han: ⁸Heb' ya' profeta x'ehik'oj yalanhto tu', yet maxhto chonh pitzk'akoj, xtzotel heb' ya' yinh sb'ih Komam Yahveh, xalni heb' ya' ta ch'okoj howal, chuluj nhohchalal b'oj hej yab'il yib'anh tx'ihal hej konhob' b'oj hej nimejtaj konhob' b'ay ayiktoj heb' ya' rey. ⁹Yaja' yet ay hunuj ya' profeta ch'alni ta chuluj hej sk'ulal, ta chija' sb'ah tzet chala' ya', ha' tu' ch'il-laxoj ta yinh kaw yeli, ha' Komam Yahveh x'anitij ya', xhi ya'.

¹⁰Haktu' xuh yiniloj ya' Hananías profeta tu' te' te' aykoj stel snuq' ya' Jeremías tu', te' ch'ok yinh snuq' no' buey yuh smunla no', xjonhnitoj ya' te'. ¹¹Xalni ya' yinh sat sunil anma yamankoj tu':

—Hakti' yalni Komam Yahveh: “Yinh kab' hab'il hakti' xhwute' winojiltij sunil hej konhob' ayiktoj yalanh schejb'anil ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia han, chin jonho'toj hune' tzet kaw al yekankoj stel snuq' han”, xhi Komam, xhi ya'.

Wal ya' Jeremías profeta, xtoh ya'.

¹²Tototik'a sjonhnitoj ya' Hananías profeta tu' te' te' al yekoj stel snuq' ya' Jeremías tu', yet xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam:

¹³«Asi', kat hawalni tet ya' Hananías profeta, ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: Xajonhkantoj te' te' ch'ok stel snuq' no' buey, yaja' nab'a' hierroxa hune' xin watx'e shelb'aloj han. ¹⁴Haxkam hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han, hin sDiosal Israel han. Xax wakoj hune' tzetet nab'a' hierro stel snuq' sunil hej konhob' tu' han, yunhe yokoj schejab'lomoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia.

Somanta no' xol-telajil noq' xax wakankoj yul sq'ab' ya' han», xhi Komam.

¹⁵ Haktu' xuh yalni ya' Jeremías profeta tu' tet ya' Hananías profeta:

—Ab'e tzet xhwal han Hananías. Mataj Komam Yahveh xach anitij; yaja' xax hawakoj yinh sk'ul hune' konhob' ti' yinh ya'ni yuluj sk'ul yinh haleq'ti'al. ¹⁶ Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh: “Chach hintanhtze'iloj sat tx'otx' tx'otx' ti' han, haxkam xawikanh hab'ah winh hayin Yahveh hin ti' han. Yinhtik'a hune' hab'il ti' chach kamoj”, xhi Komam, xhi ya' Jeremías.

¹⁷ Yinh shuj x'ahaw yet hune' hab'il tu' xkam ya' Hananías profeta tu'.

Xatoj ya' Jeremías hune' te' hum tet heb' ya' ib'ilkantoj chejab'lomal

29 ¹ B'et Jerusalén ay ya' Jeremías yet xanitoj ya' hune' te' hum ti' tet haywanh heb' ya' icham winaj aytoj chejab'lomal, tet heb' ya' sacerdote, tet heb' ya' profeta b'oj tet sunil anma hat-tik'a ay b'et Jerusalén ib'iltoj yuh ya' Nabucodonosor b'et Babilonia. ² Yet xax eltij ya' rey Jeconías b'et Jerusalén b'oj ya' reina smi' ya', heb' naj smunlawom^x ya', heb' ya' ijb'alom yinh Judá b'oj Jerusalén; heb' ya' xhwatx'en hej tzetet kaw k'ulch'an yinh sq'ab' b'oj heb' ya' xhwatx'eniltoj hej tzetet yinh ch'en ch'en, ha' tu' x'ek'toj hune' ti'. ³ Yinh ya' Elasa sk'ahol ya' Safán b'oj yinh ya'

^x29:2 *smunlawom* Eunuco yeyoj hune' tzoti' ti' yinh hebreo. Ha' heb' naj winaj ib'ilxahiltij snimanil, matxa chuh sway heb' naj b'oj heb' ix ix.

Gemariás sk'ahol ya' Hilcías, x'alaxtoj hune' te' hum tu'. Ya' Sedequías sreyal Judá x'anitoj heb' ya' tu' b'et Babilonia, yinh sat ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia. Chalni te' hum tu' yinh hakti':

⁴ Chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, YA' sDiosal Israel tet sunil mak xiltij YA' b'et Jerusalén xanitoj YA' b'et Babilonia: ⁵ «Awejkanh heyatut, kat heyehayoj yul; tz'unwej helob'ehal te', kat heloni sat. ⁶ Mohyanhwej, kat yeh heyuninal; a'wej mohyoj hek'ahol, mohyojab' hekut'zin, kat yeh heyihtxikin. Pohchanhweji loj, mach hojab' ch'aytij heb'isil. ⁷ Saywej sk'ulal tet konhob' b'ay xex watoj han, txahlanhwej wet han yuh hinkolni konhob' tu' han, haxkam ta k'ul chila', k'ul cheyila'paxoj. ⁸ Hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han, Sunil Chuh Wuh han, hin sDiosal Israel han: Mach cheya' sub'u' heb'ah tet heb' ya' profeta b'oj tet heb' naj ahb'elom ch'ehayoj hexol; mach cheyab'etoj hej swayik heb' naj. ⁹ Leq'ti'alnhe chal heb' naj teyet yinh hinb'ih han, mataj hayin xhwatij heb' naj han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁰ Chal Komam Yahveh: «Lawi yek'ojtoj 70 hab'il heyuh b'et Babilonia, kat hex hinkolnoj han; xhwub' tzet xin ta'wekoj wib'anh teyet han. Chex waha' meltzohojtij b'ay hune' lugar ti' han. ¹¹ Wohtaj yinh kaw k'ul han tzet ayiktoj yul hin-nab'al wuni teyinh han; sk'ulalnhe, mach stx'ojaloj, yunhe wa'ni skawxob'al hek'ul yinh yahtoj tu' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹² Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', ch'ahoj heyaw wet han, chex txahloj wet han, kat wab'enojtoj tzet cheyala' han. ¹³ Chin hesaya' han, kat hin nachahoj heyuh han, haxkam

chin hesaya' yinh sunil heyanna han. ¹⁴Hayin chin yeb'iloj hinb'ah teyet han, kat hin nachahoj heyuh han; chin hela'toj heq'inal han. Chex wiha'iltij yul sunil hej konhob' b'oj sunil b'ay xex hinpujb'akantoj han, kat hex wa'noj meltzohojtij b'ay hune' lugar b'aytik'a ayex han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han».

¹⁵Cheyal hex ti': «Xatij Komam Yahveh heb' ya' profeta jet b'et Babilonia», kexchi. ¹⁶Yaja' hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj ya' rey ayiktoj b'ay stz'onhob'al ya' David b'oj yib'anhiloj sunil anma aytokanoj yul hune' konhob' ti'; ha' heb' ya' hefamilia mach x'ilaxtoj chejab'lomal teyinh. ¹⁷Hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han: «Xhwaha'tij ch'en espada hexol han, nhohchalal b'oj yab'il. Lahan chex wute'koj b'oj te' higo maq'il mach k'uluj han, yuh mach k'uluj te' yuxin mach chuh slolax te'. ¹⁸Chex hintzumb'e' yinh ch'en espada han, nhohchalal b'oj yab'il. Xaxiwojkanoj sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti' hex yilnoj. Chex yahlaxoj, chex tzeyelaxoj, chex b'ahlaxoj; tz'akti'nheb'il cheyub'kankoj tet sunil hej konhob' b'ay chex hinpujb'a'kantoj han, ¹⁹haxkam mach xeyab'etoj tzet xwaltij tet heb' ya' profeta hinchejab'lom han. Tx'ihalk'a el xwaltij tet heb' ya' han, yaja' maxhtik'a xeyab'etoj tzet xal heb' ya'. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ²⁰Ti'nanh xin, ab'ewejtoj tzet xhwal han; yab'ehab' sunil mak xwiltij Jerusalén han, xwinitoj b'et Babilonia han», xhi Komam.

²¹Chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, YA' sDiosal Israel yib'anhiloj ya' Acab sk'ahol ya'

Colaías b'oj yib'anhiloj ya' Sedequías sk'ahol ya' Maasías, ha' heb' ya' ti' ch'alni leq'ti'al teyet yinh sb'ih Komam Dios. Chal Komam: «Xhwaha'koj heb' ya' yul sq'ab' ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia han, ha' ya' xhpotx'noj heb' ya' tu' yinh hesat.

²² Yuxin yet chochenoj heb' ya' ah Judá ib'iltoj chejab'lomal tu' stz'akti'nhenoj hunuj maka, chala' heb' ya': “Haka' hojab' xutekantoj Komam Yahveh ya' Sedequías b'oj ya' Acab, yet xnhusnikantoj ya' sreyal Babilonia heb' ya' xol q'a' q'a', hakojab'tu' chawub'tuj”, xhinahoj anma tu'. ²³ Hakti' chex tanhoj, haxkam xeyuh hune' niman stx'ojal b'et Israel. Xex way b'oj yixal heyet anmahil, xeyalni leq'ti'al yinh hinb'ih han; mach ninoj tzet xin chej heyub' han. Wohtaj han, testigo hin teyinh han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Tzet xaltij Komam Dios yib'anhiloj ya' Semaías

²⁴ Xchej Komam Yahveh ya' Jeremías, ta chal ya' tet ya' Semaías ah Nehelam, ²⁵ ta hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh sDiosal Israel: «Hach kaw xawatoj hej te' hum b'ay aykoj hab'ih, tet sunil anma ay b'et Jerusalén; xawatoj te' tet ya' Sofonías sacerdote, ya' sk'ahol ya' Maasías b'oj tet sunil heb' ya' sacerdote, chalnihayoj sat te', ²⁶ ta ha' Komam Yahveh xach anikoj sacerdotahal shelb'aloj ya' Joiada, yunhe hatanhewi b'ay yatut Komam Yahveh. Ta ch'apni hunuj naj huchanajtoj yul swi', kat yichikoj naj tzoteloj haka' heb' ya' profeta, yilal hawanojiktoj naj yul te' cepo, kat hawanojkankoj cadena yinh naj. ²⁷ ¿Tzet yuh maxhto chakach naj Jeremías ah Anatot? Chakoj sb'ah naj profetahil

hexol. ²⁸Xatij naj hune' te' hum jet b'et Babilonia ti' han, chalni te': “Nahatil chex toj chejab'lomal. Awejkanh heyatut, kat heyehayoj yul; tz'unwej helob'ehal, kat heloni sat”», xhi naj.

²⁹Xa' leer ya' Sofonías sacerdote te' hum tu' tet ya' Jeremías profeta. ³⁰Haktu' xuh yul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ³¹«Altoj tet sunil heb' ya' aytoj chejab'lomal b'et Babilonia ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: Yuh xtzotel ya' Semaías yinh hinb'ih han, mataj hayin xin chej yub' ya' han, xeya'ni yuluj hek'ul yinh hune' leq'ti'al tu', ³²hayin Yahveh hin ti' xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh ya' Semaías ah Nehelam tu' b'oj sfamilia han. Mach hunuj yik'al ya' ch'ilnoj sk'ulch'anil xhwaha' tet hinkonhob' han, haxkam xakoj ya' yinh sk'ul hinkonhob' yinikanh sb'ah winh han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Xta'wekoj Komam Yahveh yib'anh skolnoj Israel

30 ¹Xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ²«Hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' xhwal han: “Tz'ib'nhehayoj yul hunuj te' hum sunil tzet xax wal tawet ti' han. ³Yapnojxa stz'ayikal b'ay chin hela'toj sq'inal hinkonhob' Israel b'oj Judá han. Xhwaha' meltzohojtij sat tx'otx' tx'otx' xwa' tet yichmam han, kat yetnhenojkanoj tx'otx'. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”».

⁴Ha' ti' xal Komam Yahveh tet ya' Jeremías yib'anhiløj Israel b'oj Judá: ⁵Chalni Komam: «Ch'ab'elax yawikanoj anma yuh xiwkilal, xiwkilal yekanoj, matxa aq'ank'ulal.

⁶ Q'amb'ewej, kat heyilni ta chuh spitzk'a yunin
hunuj naj winaj.

¿Tzet yuh sunil heb' naj winaj xhwil yekoj sq'ab'
yiktaj,

haka' heb' ix ix lanhan yab'en sya'il spitzk'a yunin
han?

¿Tzet yuh sajxanhe t'eb't'o sat heb' naj?

⁷ ¡Ay! Kaw ya'taj tzet ch'ek'ojtoj yinh hune' tz'ayik
tu',

matxa hunujxa tz'ayik lahan b'oj.

Kaw b'isk'ulal tzet ch'ek'ojtoj yinh ya' Jacob, yaja'
xhkol-laxoj ya' tet.

⁸ Yinh hune' tz'ayik tu', hayin Yahveh Sunil Chuh
Wuh ti' xhwal han,

chin kolo'iloj hinkonhob' tet hune' tzet
q'atankanik'toj stel snuq' han, ch'elajtij
yalanh chejb'anile,

matxa ch'okoj schejab'lomoj heb' naj nan
konhob'al.

⁹ Chaha' q'ana' sb'ah wet hayin Yahveh hin sDiosal
ti' han,

b'oj tet yik'al ya' David xhwaha'koj sreyaloj
hinkonhob' han.

¹⁰ Hayin Yahveh hin ti' xhwal han:

Jacob, hach hinchejab'lom han, mach chach xiwi;
mach chach xiwkanh Israel.

Hayin chach hinkolo'iloj tet hune' konhob' kaw
nahat yetoj tu' han Jacob;

chin kolo'iloj hawik'al b'ay aykantoj chejab'lomal
han.

Kaw aq'ank'ulal chuh hawehojk'oj hunekxa,

matxa tzet chala' hak'ul; matxa mak chach
sxib'tenoj.

¹¹ Ayinkoj hawetb'ihoy yuh hach hinkolniloj han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Chin tanhtze'kaniloj sunil hej konhob' b'ay xach
hinpujb'akantoj han.

Wal hach, mach chach hintanhtze'iloj han;
yaja' xhwub' st'inhani tawinh han,

mach yek'b'anil wanojayoj sya'tajil hawib'anh
han», xhi Komam.

¹² Chal Komam Yahveh:

«Matxa chuh staj halahwilal, matxa yanhal.

¹³ Matxa mak chuh hach skolni;

matxa yanhal haka' hawekoj ti',

matxa chuh hawanhtelax yinh hayab'il.

¹⁴ Xach snahulnhekantoj sunil hawinaj, matxa tzet
yok tawinh.

Xwako lahwilal tawinh haka' chute hawenemigo
han,

kaw tx'oj xuh wanihayoj sya'tajil hawib'anh han,

haxkam xhpalk'onkanoj hej stx'ojal chawuh, hun
tenanxakanoj hamul.

¹⁵ ¿Tzet yuh ch'ah hawaw yinh halahwilal?

Matxa yanhal sya'il ayach.

Xwuh hune' ti' han, yuh xhpalk'onkanoj hej stx'ojal
chawuh,

b'oj hun tenanxakanoj hamul.

¹⁶ Yaja' maktik'a ch'ochenoj hex stanhtzenojiløj,
xhtanhojiløj;

xhtojkanoj sunil hawenemigo chejab'lomal.

Maktik'a ch'inojiloj tzet ayex, ch'ilaxojiloj tzet
ayah;

maktik'a ch'elq'anojiloj hetzetet,
ch'elq'alaxojpaxiloj stzetet.

¹⁷ Yaja' hayin xhwaha' hakawilwalil han,
xhwanhte' halahwilal han,
waxamkami chal heb' naj hawenemigo ta xax
tinhchalaxkanoj Sión, ta matxa mak ay yok
yinh.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁸ Chal Komam Yahveh:

«Chin hela'toj sq'in al skonhob' ya' Jacob han,
stz'a'oj hink'ul yinh b'ay ch'ehayoj han;
xhwatx'elaxojkanh hej konhob' b'ay xkankanoj
sq'al,

kat yahojpax palacio b'aytik'a aykanh.

¹⁹ Xhwayojtij b'it yinh yanma heb' ya', yuh ya'noj
heb' ya' yuch'antiyoxh,
xaychahoj heb' ya' tzalalal.

Chin tx'ihalnhe'iloj yik'al heb' ya' han, mach
ch'ayojtij sb'isil heb' ya';

xhwaha'koj smay heb' ya' han, mach xhyahlaxoj
heb' ya'.

²⁰ Haka'tik'a yeh yuninal heb' ya' payxa, haktu'
chub'paxiloj hunekxa;

xhkawxojkankoj skonhob' heb' ya' yinh hinsat han;
yaja' xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh heb' naj ch'a'noj
ek'oj ya' yanma heb' ya' han.

²¹ Xoltik'a heb' ya' ch'elojtij hunuj mak ch'okoj
ijb'alomal yinh;

xol heb' ya' ch'elajtij hunuj mak ch'okoj yahawoj
yinh.

Xhwaha' hitzokoj hune' mak tu' han, kat shitzokoj
yinh hinsat han,

haxkam, ¿maktaxka chuh shitzokoj yinh hinsat han?

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

²² Chex okoj hinkonhob'oj han,
kat wokoĵ heDiosaloj han», xhi Komam.

²³ Lahan showal Komam Yahveh b'oj hunuj kaq'e'
nhab',

hunuj niman kaq'e' nhab' kaw ay yip stit yib'anh
heb' naj tx'oj.

²⁴ Mach xhchewb'ojajoj showal Komam Yahveh,
masantotik'a chub' YA' tzet choche yub'.

Ch'apnoj stz'ayikal b'ay chetxumu'iloĵ hunq'ahan
tzetet ti'.

31 ¹ Chal Komam Yahveh: «Yet ch'apnoj hune'
tz'ayik tu', hayin chin okoj sDiosaloj sunil
yik'al Israel han, kat yokoj hinkonhob'oj han», xhi
Komam.

² Chal Komam Yahveh:

«X'i'cha sk'ulal yuh konhob' yul desierto,
konhob' xkolcha tet ch'en espada;
lanhan stoh Israel saynoj b'ay xewoj».

³ Payat-taxa xyekanh sb'ah Komam Yahveh wet
han, xalni YA':

«Chach woche yinh stohb'al q'inal han,
yuxin maxhtik'a chach wakanoj han.

⁴ Chach hinwatx'e'kanh han q'opola Israel maxhto
winaj ch'ek' yinh.

Chawiha'paxtij hapandero, kat hatx'ejwoĵ tzalalal.

⁵ Xahetz'unu'pax heyuva b'ay hej witz b'et Samaria; maktaj stz'un-nuj yuva tu', stzalahoj yinh sat te'.

⁶ Ch'apnoj stz'ayikal b'ay ch'awoj heb' naj
xhtanhewi b'ay hej witz yet ya' Efraín,
kat yalnoj heb' naj: “Katwej, tonhwej b'et Sión
b'ay yet Komam Yahveh koDiosal”», xhinahoj heb'
naj, xhi Komam.

⁷ Chal Komam Yahveh:

«B'itnanhwej yinh tzalalal yuh skonhob' ya' Jacob;
xaychahanhwej tzalalal yuh hune' konhob' q'a'
aytoj yelapnoj yeh xol hej konhob'.

Ab'elaxojab' heb'itni, kat heyalni: “Kol hakonhob'
Mamin Yahveh;
kol haywanhto mak xkolchakanoj b'et Israel”,
kexchi.

⁸ Hayin chex wiha'tij b'ay tx'otx' tx'otx' yetk'ulal
norte han;

kat hex hinyamb'anojkoj b'ay xhkachnakanoj
tx'otx' tx'otx' han.

Hun tenan anma xhmeltzohojtij.

Chuluj mak tz'op, mak kotxlanhe yek'i,
heb' ix ay tzet yeyi b'oj heb' ix xax pitzk'a yunin.

⁹ Ch'oq'oj, kat yuluj, hayin xhwaha' yaq'lob'al sk'ul
han.

Chin b'eytze' b'ay snuq' ha' ha' han,
b'ay k'ul-la b'eh, yunhe mach stxaq'mohoj.
Hayin hin smam Israel han,
ya' Efraín b'ab'el hink'ahol han.

¹⁰ »Hej konhob', ab'ewej tzet chal Komam Yahveh,
alwejk'oj b'ay sti' ha' mar nahat yetoj, kat heyalni:

“YA' xpujb'antoj Israel, syamb'a'paxkoj YA';
 stanhe' YA' haka' hunuj naj tanhehom kaneluh”,
 kexchi.

¹¹ Haxkam xax skol Komam Yahveh ya' Jacob;
 xax skoliloj Komam ya' yul sq'ab' mak kaw ay
 yelapnojal yeyi.

¹² Chuluj heb' ya', kat sb'itnoj heb' ya' yinh tzalalal
 b'ay witz Sión;
 chaha' heb' ya' tzalahoj sk'ul yinh sk'ulch'anil sk'ul
 Komam Yahveh:

yinh ixim trigo, yinh ak'la vino, te' aceite;
 yinh nixhtej stz'ul no' kaneluh b'oj yinh no' wakax.
 Lahan chub'kuj heb' ya' b'oj hunuj b'ay
 tz'unb'ilajoj te' lob'ehal kaw hayeb'il,
 matxa b'aq'inh xhpaxojiloj yip heb' ya'.

¹³ Stx'ejwoj heb' ix q'opoh tzalalal,
 hakpaxtu' heb' naj tzeh b'oj heb' ya' icham winaj.
 Xhwaha' pak'oj sb'isk'ulal heb' ya' yinh tzalalal
 han;

xhwaha' tzalalal yila' heb' ya' han,
 kat wa'noj yaq'lob'al sk'ul heb' ya' yinh sb'isk'ulal
 han.

¹⁴ Xhwaha' k'ul-la itah slob' heb' ya' sacerdote han,
 kat ya'noj hinkonhob' tzalahoj sk'ul yinh hun tenan
 tzetet xhwaha' tet han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Stz'a'oj sk'ul Komam yinh Israel

¹⁵ Chal Komam Yahveh:
 «Ch'ab'elax hune' yul nuq'e b'et Ramá,
 hune' mak ch'oq'kanoj yinh kaw k'ul.
 Ha' ya' Raquel ch'oq' yinh hej yunin,

mach choche ya' ta ch'a'lax yaq'lob'al sk'ul ya',
haxkam matxak'oj hunuj yunin ya'», xhi Komam.

¹⁶ Yaja' chal Komam Yahveh:

«Matxa chach oq'i; matxa chawetatoj yal sb'aq'
hasat,
haxkam ch'a'laxoj spaj sya'il hawanma.
Xhmeltzohojtij hawunin b'ay stx'otx' heb' naj
enemigo.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁷ Ay hune' skawxob'al hak'ul yinh yahtoj tu';
xhmeltzohojtij hawunin b'ay stx'otx'.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁸ Xhwab'e yah yaw ya' Efraín yinh kaw k'ul han,
chalni ya':

“Lahan hintik'a b'oj hunuj no' ni'an tzeh wakax
telan swi'ehal han, yaja' xin hamansonhe han;
a' hinmeltzohojkoj yul haq'ab' han, kat
hinmeltzohojkoj han,

haxkam hach hinDiosal han Mamin Yahveh.

¹⁹ Xin pohiltoj hinb'ah tawinh han,
yaja' mach k'uluj wab'en hinb'ah ti'nanh han;
xin txumiloj hinmul han, xin tinhnikoj stxam
hink'ul han.

Kaw chin tx'ixwi han, mach stxumcha wuh han
tzet wal wuni han,

haxkam ib'ilkanoj hinmul yinhtax hintzehal wuh
han”, xhi ya'.

²⁰ »Kaw ocheb'il ya' Efraín wuh han;
ha' ya' q'a' tzantzeb'il wuh han.

Yet chin kachni ya' han, kat stitpaxkanh ya' yinh
hink'ul han.

Kaw xhyab'iloj wanma yuh ya' han,
kaw stz'a' hink'ul yinh ya' han. Hayin Yahveh hin
ti' xhwal han.

²¹ »Ayoj yechel yul b'eh b'aytajtu' xach ek'i; ayoj
snajachil, il yinh k'ul.

Paxanhtij q'opola Israel maxhto winaj ch'ek' yinh,
meltzohanhtij yul hej hakonhob'.

²² ¿B'aq'inh xhtanhk'ohoj hawek'oj kolo haka'
hunuj ix kutz'ine kaw wi'e?

Xhwub' hunuj tzet ak' sat tx'otx' tx'otx' ti' hayin
Yahveh hin ti' han;

xhmeltzohojtij ix ixale yinh yichamil»,^y xhi Komam.

²³ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh,
sDiosal Israel: «Yet chin helnojtoj sq'inal heb' ya' ah
Judá han, yet hat-xa ay heb' ya' b'ay stx'otx' b'oj
b'ay hej skonhob'al, ch'al-laxoj yinh hakti':

»“Ha' hojab' Komam Yahveh stxahyen hune' witz
xikiltaj yeh b'ay ch'ulax sk'ulal ti'”, xhinahoj.

²⁴ B'et tu' ch'ehojajoy anma ah Judá b'oj sunil
skonhob'al, heb' ya' xhmunlanhen tx'otx' tx'otx' b'oj
heb' ya' tanhehom kaneluh. ²⁵ Xhwaha' tzet sloh b'oj
tzet chuk'u' mak sikinaj han; xhwaha' yip mak mach
yip han», xhi Komam.

²⁶ Lawitu' x'el lemna yinh hinsat han, xin hajnitoj
sb'aq' hinsat han. Kaw k'ulch'an tzet xin wayke han.

---

^y31:22 *xhmeltzohojtij ix ixale yinh yichamil* Ya'taj stxumlaxi tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

Hune' ak' lahk'ulal

²⁷ Chal Komam Yahveh: «Ch'apnoj stz'ayikal b'ay chin pohcha'kaniloj anma b'oj no' noq' b'et Israel b'oj Judá ti' han. ²⁸ Haka'tik'a xuh wilni yinh k'ul han yet xok'laxkanojkanh, yet xuychalaxkanayoj, yet xtanhtzelaxkaniloj, yet x'etalaxkantoj, haktu' chuh wilnoj pax han yet ch'alaxojkanh hunekxa, kat stz'unlaxojayoj. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

²⁹ »Yet tu', matxa ch'al-laxoj: “Xsloh mame mi'e te' pahla uva, stxawq'okanoj yeh hej uninale”, matxa xhinahoj. ³⁰ Haxkam maktik'a xhlonoj te' pahla uva tu', ha' stxawq'ohoj yeh. Lapan xhkamoj hunun anma yuh smul», xhi Komam.

³¹ »Chal Komam Yahveh: «Ch'apnoj stz'ayikal b'ay chin watx'e' hunuj ak' lahk'ulal b'oj Israel b'oj Judá han. ³² Mach lahanoj hune' lahk'ulal tu' b'oj hune' xin watx'e' b'oj yichmam han, yet xin xekni heb' ya' han, xwinihaltij heb' ya' b'et Egipto han; haxkam xanh maloj heb' ya' hune' tu', k'ajam hayin hinyahaw heb' ya' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ³³ Ha' hune' lahk'ulal ti' chin watx'e' b'oj Israel yinh hunq'ahan tz'ayik tu' han. Xhwaha'koj hinkuyb'anil yinh yanma han, kat hintz'un-nujkaniktoj yinh snab'al han. Hayin chin okoj sDiosaloj han, kat yokoj hinkonhob'oj han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ³⁴ Matxa yexthoj skuyu'tuj anma yet anmahil, matxa mak xhkuynuujtuj yamigo b'oj sfamilia yunhe hinyohtajnhenojiloj han, haxkam sunilxa mak chin ohtajnhenoj han, ch'ichojtoj yinh mak komonalnhe yeyi masanta yinh mak ay yelapnoj al yeyi. Hayin xhwaha' nimank'ulal

yinh stx'ojal han; matxa b'aq'inh chin nab'tij smul han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

³⁵ Komam Yahveh ch'a'ni mujluj tz'ayik, tz'ayikalil, kat smujli x'ahaw b'oj hej tx'umel aq'b'alil, YA' ch'a'ni b'iloj ha' mar yinh sunil yip, kat swahchakanh schulni sb'ah ha' stita;

YA' Yahveh Sunil Chuh Yuh, ha' ya' ch'alni:

³⁶ «Ta ay hunekoj matxa shela' sb'ah sat yib'anh q'inal haka' yekanoj wuh han, hatotu' ch'elaj Israel ti' hinkonhob'oj han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁷ Ta chuh smalelax satkanh,

kat yohtajnhelaxiloj b'ay ayayoj sxe' tx'otx' tx'otx' yinh k'ul,

hatotu' xhwaha'kanoj Israel ti' yuh sunil tzet xax yuh han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

³⁸ Chal Komam Yahveh: «Ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwatx'elaxojkanh hinkonhob' han; hat ch'ichojojtoj swatx'elaxojkanh b'ay torre yet Hananeel, masanta b'ay pultah Ángulo sb'ih. ³⁹ Tohol chub'ik'toj smalil, hat ch'ichojojtoj b'et tu', masanta b'ay witz Gareb, kat skumnujtoj mal tu' b'et Goa. ⁴⁰ Sunil yak'alil sti' ha' ha' b'ay xhb'ejlaxtoj hej kamom b'oj hej tanh, sunil tx'otx' tx'otx' aykoj yib'anh snuq' ha' Cedrón, masanta b'ay stxikinb'al spultahil yet no' Cheh, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik; sunil hunq'ahan tu' xhpohlaxojkaniloj wetoj han. Matxa hunekoj ch'etalaxojtoj konhob', matxa b'aq'inh xhtanhtzelaxojiloj», xhi Komam.

Xloq'k'oj ya' Jeremías hune' tx'otx' tx'otx'

32 ¹ Yet lahunheb'xa hab'il yektoj ya' Sedequías sreyaloj Judá, b'oj yet 18 hab'ilxa yektoj ya' Nabucodonosor reyal, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías. ² Yet tu' hoyb'ilkanayoj Jerusalén yuh soldado ya' sreyal Babilonia, aypaxiktoj ya' Jeremías yul preso b'ay yamaq'il spalacio ya' sreyal Judá, b'ay xhtanhewi heb' naj soldado.

³ Ya' Sedequías sreyal Judá tu' x'aniktoj ya' Jeremías tu' yul preso, haxkam yalnaj ya' Jeremías tu' ta xal Komam Yahveh: “Xhwaha'koj hune' konhob' ti' yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia han, kat yetnhenojkanoj ya'. ⁴ Mach xhkolchahoj ya' Sedequías sreyal Judá yul sq'ab' heb' naj caldeo, ch'okojkanoj ya' yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia, kat yapnoj ya' yinh sat ya'. ⁵ Chiha'kantoj ya' Nabucodonosor ya' Sedequías tu' b'et Babilonia. B'et tu' xhkanojkanoj ya', masanto yet chin kolnoj pax ya' han. Ta cheyaha'koj howal b'oj heb' naj caldeo tu', mach k'uluj chex elojkoj. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”, xhi Komam.

⁶ Xalni ya' Jeremías tu': «Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni YA': ⁷ “Chuluj ya' Hanameel sk'ahol ya' Salum hatío hak'atanh, yunhe yaltenoj ya' hune' stx'otx' ay Anatot tawet; hach yetwanoj ay haloq'noj k'oj tx'otx', haxkam q'a' hach sfamiliato ya'”.^z ⁸ Xij sb'ah tzet xal Komam Yahveh wet han, x'apni ya' Hanameel sk'ahol ya' hintío hink'atanh

^z32:7 *hach sfamiliato ya' Ilwejk'anab' yib'anhiloj hune' chejb'anile ti' yinh Lv. 25:25*

b'ay yamaq'il b'ay xhtanhewi heb' naj soldado han, xalni ya' wet han: “Loq'k'oj hintx'otx' ay b'et Anatot ti'nanh han, tx'otx' ay b'ay stx'otx' ya' Benjamín. Hachnhe xhchah hawinik'oj tx'otx', hachnhe yetwanoj ay haloq'nik'oj tx'otx', haxkam q'a' hach hinfamiliato han”, xhi ya'. Haktu' xuh wilniloj han ta ha' Komam Yahveh x'alni hune' ti'.

⁹»Xin loq'nik'oj stx'otx' ya' Hanameel sk'ahol ya' hintío tu' han, tx'otx' ay b'et Anatot, xwa'ni 17^a ch'en melyuh plata stoholoj han. ¹⁰Xin yamb'ankoj heb' ya' testigo han, xin watx'enkanoj yumal tx'otx' tx'otx' tu' han; xwa'ni firmar han, xwanikankoj sellohal han, xin tohlankank'oj tx'otx' tx'otx' tu' tet ya' haka' xuh jalni han. ¹¹Lawitu' xwinikanh skab'il yumal tx'otx' tx'otx' tu' han, hune' te' aykoj sello yinh, yok hune'xa te' hajanto machkoj sello yinh, hat ayayoj tzet xuh sloq'laxkank'oj hune' tx'otx' tx'otx' tu'. ¹²Xwanik'oj hej te' hum tu' tet ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías, yihtxikin ya' Maasías han; yinh sat ya' Hanameel sk'ahol ya' hintío xwak'oj te' han, yinh sat heb' ya' testigo x'a'ni firmar yumal tx'otx' tx'otx' tu' b'oj yinh sat sunil heb' ya' judío tz'onhanayoj b'ay yamaq'il b'ay xhtanhewi heb' naj soldado. ¹³Yinh sat heb' ya' tu' xwal tet ya' Baruc han: ¹⁴“Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel: Itoj skab'il yumal tx'otx' tx'otx' ti', te' aykoj sello yinh b'oj te' hajantoj machkoj sello yinh, kat hak'ub'antoj te' yul hunuj netb'al tx'otx', yunhe mach pet ch'etaxojtoj te'. ¹⁵Ha' Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel ch'alni ta xhloq'laxojpax hej te'

^a32:9 17 Siclos yeyoj hune' mal ti' yinh hebreo. Hujeb' onza yalil ch'en melyuh tu'.

nhah sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', xhloq'laxoj tx'otx' tx'otx' b'oj b'ay tz'unb'ilayoj te' uva", xhi Komam.

Xtxahli ya' Jeremías

¹⁶ »Lawi wanikank'oj yumal tx'otx' tx'otx' tu' tet ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías han, xin txahli tet Komam Yahveh han, xwalni han:

¹⁷ »Dios Mamin Yahveh. Yuh skanhil haweyi b'oj yuh skanhil hamay, xawatx'e satkanh b'oj tx'otx' tx'otx'. Mach hunuj tzet ya'taj tawet. ¹⁸ Chayeh ta chawoche sunil majan hej ik'ale yinh stohb'al q'inal, yaja' chawapaxayoj sya'tajil yib'anh hej ik'ale yuh smul smam smi'. Dios Mamin, kaw nimej yelapnojal haweyi, kaw ay skanhil hamay. Yahveh Sunil Chuh Yuh, haktu' hab'ih. ¹⁹ Kaw nimej yelapnojal tzet chawuh, kaw k'ulkanoj sunil tzet chawuh. Chawil sunil tzet chuh anma, kat hawa'ni tzet yetwanoj ay schani yuh tzet chuh. ²⁰ Hach xawuh hej k'ayb'alk'ule b'oj hej nimejtaj tzetet b'et tx'otx' Egipto, xhto hawukanoj ti'nanh; chawuh b'et Israel b'oj sunil sat tx'otx' tx'otx'. Yuxin kaw chach b'inakanoj ti'nanh, xach ohtajnhelaxkaniloj yinh kaw k'ul. ²¹ Yuh skanhil hamay b'oj yuh skanhil haweyi, xawiltij hakonhob' b'et Egipto; xawuh hej k'ayb'alk'ule b'oj hej nimejtaj tzetet, xawanikankoj niman xiwkilal yinh anma. ²² Xawa' hune' tx'otx' tx'otx' ti' tet Israel, b'ay stx'otx'al no' lech b'oj no' kab', haka' xuh hata'wenkoj yul hati' hawa'ni tet yichmam. ²³ Yaja' yet x'oktoj heb' ya' sat tx'otx', xetnhenkanoj heb' ya' tx'otx', mach xab'etoy heb' ya' tzet xawala, mach x'ehik'oj heb' ya' haka' yalni hakuyb'anil. Mach xuh heb' ya' tzet xachej yub'.

Yuxin xawatij sunil hunq'ahan sya'tajil ti' yib'anh heb' ya'.

²⁴»Ti'nanh xin Mamin, xax yakanh heb' naj caldeo sq'och yuh yanojkoj heb' naj howal yinh konhob'. Ch'en espada, nhohchalal b'oj yab'il ch'a'noj okojkanoj konhob' ti' yul sq'ab' heb' naj caldeo ch'anojkoj howal yinh. Lanhan yuni sunil tzet xawala Mamin Yahveh, kaw hach chawila.

²⁵Mamin Yahveh, xhto hawalpax wet han ta chin loq'k'oj tx'otx' tx'otx' yinh sat heb' ya' testigo han, kat hintohlank'oj tx'otx' han, k'ajam ch'okojkanoj konhob' ti' yul sq'ab' heb' naj caldeo», xhi ya' Jeremías.

²⁶Haktu' xuh sta'wi Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ²⁷«Hayin Yahveh hin han, hin sDiosal sunil anma han. Mach hunuj tzet ya'taj wet han. ²⁸Yuxin xhwal tawet han: Xhwaha'koj hune' konhob' ti' yul sq'ab' ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia han, sreyal heb' naj caldeo. ²⁹Ch'okojtoj heb' naj caldeo yul konhob', heb' naj lanhan yanikoj howal yinh konhob' tu', kat stzujb'anoj heb' naj q'a' yinh. Snhusu'kantoj heb' naj b'oj sunil hej te' nhah, b'ay xnhus heb' ya' incienso tet ich Baal, xa'ni heb' ya' vino tet hej komon dios swi'laj hej te' nhah tu', yunhe yinitij heb' ya' hin-howal han. ³⁰Yinhtax yichob'anil x'ichitij heb' ya' ah Israel ti' b'oj heb' ya' ah Judá ti' yuni hej stx'ojal yinh hinsat han. Maxhtik'a sb'ejkanoj heb' ya' ah Israel ti' yinitij hin-howal yinh hej tzetet swatx'e yinh sq'ab' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ³¹Yet-taxtik'a x'ichi yalaxkanh hune' konhob' ti', masanta ti'nanh, hataxtu' x'ichitij hune' konhob' ti' yinitij hin-howal

han, kat stit lemna xhwil han. Yuxin xhwiha'iloj yinh hinsat han. ³²Xhwiha'iloj yuh sunil stx'ojal xax yuh konhob' Israel b'oj Judá han; heb' ya' rey, heb' ya' ijb'alom, heb' ya' sacerdote, heb' ya' profeta, sunil heb' ya' ah Judá b'oj Jerusalén. ³³Mach xa' heb' ya' sat wet han, stel yinh heb' ya' xa'a. Waxamkami maxhtik'a xin b'ejkanoj hinkuynitoj heb' ya' han, maxhtik'a xab'etoj heb' ya' tzet xwal han, mach chab'etoj heb' ya' skuyb'anil. ³⁴Xakaniktoj heb' ya' ichamta kistal-la stiyoxh yul te' nhah b'ay chin ehayoj han, xinikaniloj heb' ya' spixan te'. ³⁵Xapaxkanh heb' ya' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet ich Baal b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom, yunhe snhusnitoj heb' ya' sk'ahol b'oj skutz'in xahanb'alil xol q'a' q'a', tet ich kistal-la Moloc. Mataj hayin xwal tet heb' ya' han ta chuh heb' ya', mach ninoj tzet x'ek' yinh hin-nab'al walni han. Haktu' xuh ya'ni heb' ya' ayk'ayoj Judá.

³⁶»Hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' xhwal yib'anhiloj hune' konhob' ti' han, b'ay chawala ta ch'okojkanoj yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia, ch'en espada, nhohchalal b'oj yab'il. ³⁷Chin yamb'a'koj heb' ya' sunil sat tx'otx' tx'otx' b'ay xin pujb'atoj han, yet xtit hin-howal han, yet xtit lemna xhwil han, yet xpalk'on stitkanoj hin-howal han, kat wa'noj meltzohjtij heb' ya' b'et ti' han, yunhe yehojayoj heb' ya' yinh aq'ank'ulal. ³⁸Hayin chin okoj sDiosaloj heb' ya' han, kat yokoj heb' ya' hinkonhob'oj han. ³⁹Xhwaha'koj sk'ulal yinh yanma heb' ya' han, xhk'ulb'ujiloj snab'al heb' ya', kat hin shaq'enoj heb' ya' sunilb'al sq'inal han, yunhe k'ul chila' heb' ya' b'oj yik'al. ⁴⁰Chin watx'e' hune' lahk'ulal steye'

yinh stohb'al q'inal b'oj heb' ya' han. Mach b'aq'inh chin tanhk'ohoj wunuj sk'ulal yinh heb' ya' han; xhwaha'koj hune' sxiwk'ulal yinh yanma heb' ya' han, yunhe mach spoho'iltoj sb'ah heb' ya' winh han. ⁴¹ Kaw chin tzalahoj yinh wunuj sk'ulal yinh heb' ya' han; yinh sunil wanma xhwub' han b'oj yinh sunil hink'ul han, kat wa'noj ehojajoj heb' ya' sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' han», xhi Komam.

⁴² Xto yalnipax Komam Yahveh: «Haka'tik'a xuh wantij niman sya'tajil yib'anh hune' konhob' ti' han, haktu' chuh wanojpaxayoj sunil hej sk'ulal xin ta'wekoj wib'anh wa'ni tet han. ⁴³ Xhloq'laxojpax hej tx'otx' tx'otx' sat hune' tx'otx' tx'otx' b'ay xeyala ta desiertoja chub'kantoj, ta matxa no' noq' b'oj anma xhkanoj sat tx'otx', haxkam ch'okojkanoj tx'otx' yul sq'ab' heb' naj caldeo. ⁴⁴ Xhloq'laxoj tx'otx' tx'otx' b'ay stx'otx' ya' Benjamín, b'ay shoyanil Jerusalén, b'ay skonhob'al Judá, b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj, b'ay hej skonhob'al yinh sk'ul hej witz b'et Sefela b'oj b'ay skonhob'al Neguev, haxkam hayin xhwaha' meltzohojtij heb' ya' aytoj chejab'lomal han, chin hela'toj sq'inal heb' ya' han. Xhwatx'oj yumal tx'otx' tx'otx' tu', ch'okoj sello yinh te' hum b'oj sfirmma heb' ya' testigo. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Xhwatx'elaxojkanh Jerusalén

33 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías yinh skayel, yet aytoktoj ya' yul preso b'ay yamaq'il b'ay xhtanhewi heb' naj soldado, xalni Komam: ² «Hayin xin watx'e tx'otx' tx'otx' han, xin watx'enkanayoj tx'otx' b'ay ayayoj han; Yahveh

hinb'ih han. ³ Awanh wet han, chin ta'woj tawet han; xhwaha' hawohtajnhe'iloj nimejtaj tzetet han b'oj tzet mach hawohtajoj ewan yeyi. ⁴ Hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' han, xhwoche wala' yib'anhiløj hej te' nhah ay b'et Jerusalén b'oj yatut heb' ya' sreyal Judá han, xhuychalaxojkank'oj te', kat skawxelaxojkanh hej peyab', yuh skolnoj sb'ah anma tet ch'en espada b'oj hej q'och swatx'ekoj heb' naj ch'anikoj howal. ⁵ Yulxa heb' naj caldeo yanojkøj howal yinh konhob' ti', xhnohojkantøj yul konhob' yuh hej kamom. Aytij hin-howal han, yuh lemantij xhwil han, chin tinhcha'kanøj hune' konhob' ti' han; chin tanhtze'kaniløj yuh sunil hej stx'ojal han.

⁶ »Yaja' xhwanhte' han, xhwaha' skawilwalil han; xhwaha' tzalalal yila' han, aq'ank'ulal, mach ninøj tzet chala' sk'ul. ⁷ Xhwaha' meltzohojtij Judá b'oj Israel han, chin hela'tøj sq'inal han, yunhe yunujpaxiløj haka'tik'a yet yichob'anil. ⁸ Chin tx'ahtx'e' heb' ya' yuh nimejtaj stx'ojal xuh heb' ya' winh han; xhwaha' nimank'ulal yinh sunil smul heb' ya' xakøj han yet xinikanh sb'ah heb' ya' winh han. ⁹ Kaw xhwaha' tzalahøj hink'ul yinh Jerusalén ti' han, chaha'koj hinmay han. Yet chab'enojiløj sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' hej sk'ulal xhwuh yinh han, chin snimej hitzan-nhe' han, kat sxiwoj wet han; xhk'uyk'unujkanøjkanh yuh sunil hej sk'ulal b'oj aq'ank'ulal xhwaha' tet hinkonhob' han», xhi Komam.

¹⁰ Chal Komam Yahveh yinh hakti': «Hex ti' cheyala ta desiertoza yekantøj hune' konhob' ti', ta matxa hunuj anma b'oj hunuj no' noq' aykanøj. Yaja' b'ay skonhob'al Judá b'oj yul hej b'eh b'et Jerusalén,

b'ay matxa hunuj no' noq' b'oj hunuj anma aykanoj, ch'ab'elaxoj ¹¹ xaychahoj anma yuh tzalalal, hej b'it ch'alaxkoj yinh hej q'inh, hej b'it ch'alaxkoj yinh hej mohyilal; ch'ab'elaxoj sxaycha anma ch'initoj yofrenda b'ay yatut Komam Yahveh yuh ya'ni yuch'antiyoxh, kat yalnoj: “A'wej yuch'antiyoxh tet Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, haxkam kaw k'ulch'an sk'ul Komam, chonh yoche YA' yinh stohb'al q'inal”, xhinahoj. Hayin chin hela'toj sq'inal hune' tx'otx' tx'otx' ti' han, yunhe yunujpaxiloj tx'otx' haka'tik'a yet yichob'anil. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹² Chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh: «B'ay hune' tx'otx' tx'otx' desierto yekantoj ti', b'ay mach hunuj anma b'oj hunuj no' noq', chulujpax te' yaxla ch'im yul hej skonhob'al, kat ya'noj heb' naj tanhehom kaneluh sxewoj skaneluh. ¹³ Ch'il-laxojpax sb'isnoj heb' naj tanhehom kaneluh nixhtej skaneluh b'ay hej konhob' b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj, b'ay hej skonhob'al yinh sk'ul hej witz b'et Sefela, b'ay hej skonhob'al Neguev, b'ay stx'otx' ya' Benjamín, b'ay shoyanil Jerusalén b'oj b'ay skonhob'al Judá. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁴ Chal Komam Yahveh: «Ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwub' hej sk'ulal tzet xin ta'wekoj wib'anh tet konhob' Israel b'oj Judá han. ¹⁵ Yet ch'apnoj hunq'ahan tz'ayik tu', yet tu', xhwiha'kanh hunuj yik'al ya' David ch'unuj nimejtaj sk'ulal han, ha' ch'unuj st'inhanil b'oj stoholal sat hune' tx'otx' tx'otx' ti'. ¹⁶ Xhkolchahoj Judá yinh hunq'ahan tz'ayik tu', kaw k'ul chuh yehojayoj Israel, mach ninnoj tzet chala' sk'ul. Ha' ti' ch'al-laxoj yinh: “Ha'

Komam Yahveh ch'uni sk'ulal jinh”, xhinahoj.

¹⁷ Hayin Yahveh hin ti' xhwal han: Aynhetik'a hunuj yik'al ya' David stz'onhoj yul tz'onhob'al b'et konhob' Israel. ¹⁸ Aynhetik'a yik'al heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví ch'anojkoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil wet han, hej tajinh ofrenda, kat yanojkoj heb' ya' xahanb'al wet hunun tz'ayik han», xhi Komam.

¹⁹ Xulpax stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ²⁰ «Hayin Yahveh hin ti' xhwal han: Mach chuh heyetantoj hinlahk'ulal xin watx'e b'oj tz'ayikal han; hinlahk'ulal xin watx'e b'oj aq'b'alil han, ay hune' stimpohal b'ay syekanh sb'ah skab'il. ²¹ Hakpaxtu' hinlahk'ulal xin watx'e b'oj ya' David hinchejab'lom han, mach chuh yetaxpaxtoj. Aynhetik'a hune' yik'al ya' ch'okoj reyal yul stz'onhob'al. Lahantik'apax b'oj hinlahk'ulal b'oj heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví han, ha' heb' ya' ti' ch'a'ni q'ana' sb'ah wet han. ²² Haka' yekantoj hej tx'umel satkanh b'oj haka' yekantoj arena sti' ha' mar, haktu' xhwute' hintx'ihalnhenojiloj yik'al ya' David hinchejab'lom han b'oj yik'al heb' ya' yik'al ya' Leví ch'a'ni q'ana' sb'ah wet han», xhi Komam.

²³ Xulpax stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ²⁴ «¿Xax hawila tzet chal anma yinh skab'il familia hayin kaw xin sik'le han? Israel b'oj Judá; chala ta xax wakanoj hayin Yahveh hin ti' han. Yuxin xasyah anma hinkonhob' han, matxa konhob'oj ch'utelaxkoj hinkonhob' han. ²⁵ Hayin Yahveh hin ti' xhwal han: Hayin xin watx'e hune' lahk'ulal b'oj tz'ayikal b'oj aq'b'alil han, xwalnikanoj han tzet chuh shelnoj sb'ah satkanh b'oj tx'otx' tx'otx'. ²⁶ Mach b'aq'inh xhwaha'kanoj hej yik'al ya'

Jacob b'oj ya' David hinchejab'lom han; mach chin b'eja'kanoj winojkanh mak ch'okoj yahawoj yinh heb' ya' yik'al ya' Abraham han, ya' Isaac b'oj ya' Jacob. Stz'a'oj hink'ul yinh heb' ya' han, kat hin helnojtoj sq'inal heb' ya' han», xhi Komam.

Tzet x'al-laxkanoj yab'e' ya' rey Sedequías

34 ¹ Yet aykoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia yanojkoj howal yinh Jerusalén b'oj yinh skonhob'al aykoj shoyanil, yet aykoj ya' yanikoj howal b'oj sunil soldado ay yul hej konhob' ayiktoj yalanh schejb'anil, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ² «Hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' xhwal tawet han, ta chach toh hawala' tet ya' Sedequías sreyal Judá, kat hawalni: Hakti' yalni Komam Yahveh: “Xhwaha'koj hune' konhob' ti' yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia han, kat stzujb'anojkoj ya' q'a' yinh. ³ Mach chach kolchahoj yul sq'ab' ya', haxkam chach tzab'laxojtoj, kat hawalaxojkoj yul sq'ab' ya'. Chach ilaxojtoj yinh sat ya' sreyal Babilonia tu', kat stzoteloj ya' tawet yinh sajsajil, kat hawilaxojkantoj chejab'lomal b'et Babilonia. ⁴ Yaja', ab'e tzet xhwal hayin Yahveh hin ti' han Sedequías sreyal Judá: Mach chach potx'laxoj yinh ch'en espada. ⁵ Kaw aq'ank'ulal chuh hakamoj. Haka' xuh snhuslax hej perfume yinh heb' ya' b'ab'el x'ek'le reyal hasataj, haktu' chuh snhuslaxoj tawinh yet chach mujlaxoj, kat yal-laxoj: ¡Ay Mamin rey!, xhinahoj, kat yoq'oj anma tawinh. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han, chija' sb'ah tzet xhwal han”», xhi Komam.

⁶ Haktu' xuh yalni ya' Jeremías sunil hunq'ahan tzetet tu' tet ya' Sedequías sreyal Judá b'et Jerusalén. ⁷ Wal soldado ya' sreyal Babilonia, aykankoj yanikoj howal yinh Jerusalén b'oj yinh skonhob'al Judá; ha' Laquis b'oj Azeca, haxkam hanhk'axanhe hunq'ahan ti' xkankanoj yinh hej skonhob'al Judá k'ul yekoj speyab'il.

**Mach xyijyelax yinh ya'lax librehal
heb' naj chejab'lom hebreo**

⁸ Lawi yanikankoj ya' rey Sedequías hune' lahk'ulal xol b'oj anma ay yul konhob', yunhe ya'lax librehal heb' naj chejab'lom, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías. ⁹ Chal hune' lahk'ulal tu', ta maktik'a ay schejab'lom hebreo, winaj mato ix, yilal ya'ni librehal, yunhe mach hunuj mak ch'anikoj yet konhob' judío schejab'lomal. ¹⁰ Haktu' xuh syijyen sunil anma hune' lahk'ulal tu' b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj, xa'ni librehal heb' ya' schejab'lom; matxa xchilayoj heb' ya' yok heb' naj schejab'lomoj hunekxa. ¹¹ Yaja' lawitu', xshelnikanh heb' ya' snab'al, xchilnipaxayoj heb' ya' ta ch'ok heb' naj tu' schejab'lomoj heb' ya' hunekxa.

¹² Haktu' xuh yulpax stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías hunekxa, chalni: ¹³ Hakti' yalni Komam Yahveh sDiosal Israel: «Xin watx'e hune' lahk'ulal^b b'oj heb' ya' heyichmam han, yet xwinihaltij heb' ya' b'et Egipto b'ay aykankoj heb' ya' chejab'lomal han, xwalni tet heb' ya' han, ¹⁴ ta hujeb'taj hab'il ya'noj librehal heb' ya' sunil heb' naj schejab'lom hebreo xtxonhnitoj sb'ah tet. Wajeb'nhe hab'il yilal

---

^b34:13 *lahk'ulal* Ilwejk'anab' yinh Éx. 21:2 b'oj yinh Dt. 15:12

yok heb' naj schejab'lomoj heb' ya', kat ya'lax librehal heb' naj. Yaja' mach xab'etoj heb' ya' tzet xwal han, mach xyijye heb' ya'. ¹⁵ Xtik'a heheltoj heb'eyb'al, xeyuni tzet xhwoche han, xeya'ni librehal heb' naj hechejab'lom b'oj heb' ix hechejab'lom heyet konhob'. Xeta'wenkankoj heyib'anh yinh heyunuj tzet chal hune' lahk'ulal xewatx'e yinh hinsat b'ay te' nhah b'ay chin ehayoj han. ¹⁶ Yaja' ti'nanh, xehelkanh henab'al, xeyiniloj hinpixan han. Xechilnihayoj tet heb' naj hechejab'lom b'oj tet heb' ix hechejab'lom, ta ch'ok heb' naj hechejab'lomoj hunekxa, k'ajam xaxtik'a heya' librehal heb' naj. ¹⁷ Yuxin hayin Yahveh hin ti' xhwal han: Mach xeyijye tzet xwal han, mach xeya' librehal heb' naj hechejab'lom heyet konhob'. Ti'nanh xin, xhwaha' librehal howal hexol han, yab'il b'oj nhohchalal, yunhe yokoj xiwkilal yinh sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' yet chilnoj tzet ch'ek'ojtoj teyinh. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹⁸⁻¹⁹ Heb' ya' aykoj swi'aloj Judá b'oj Jerusalén; heb' naj xhmunla yul palacio, heb' ya' sacerdote b'oj yaq'b'ilxa anma ay yul konhob', xwatx'e heb' ya' hune' lahk'ulal yinh hinsat han: xkab'nhetoj heb' ya' hune' no' tzeh wakax, x'ek'toj heb' ya' xol no' xkab'nhetoj tu'. Lawitu' xanhnimaloj heb' ya' hinlahk'ulal han, mach xyijye heb' ya' tzet chala. ²⁰ Yuxin xhwaha'koj heb' ya' yul sq'ab' yenemigo han, yunhe spotx'laxoj heb' ya'; no' ch'ik lohom kamnaj noq' b'oj no' xol-telajil noq' xhlonojkantoj snimanil heb' ya'.

²¹ »Xhwaha'paxkoj ya' Sedequías sreyal Judá b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' yul sq'ab'

yenemigo ch'ochen spotx'noj han; yul sq'ab' soldado ya' sreyal Babilonia, xtuki yanikoj howal teyinh. ²²Chin cheja'paxtij heb' naj yanojkoj howal yinh hune' konhob' ti' han. Lawi yetnhenojkanoj heb' naj, kat stzujb'anojkoj heb' naj q'a' yinh. Desierto xhwute'kanoj hej skonhob'al Judá han, matxa hunuj mak xhkanokanoj. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Yib'anhiloj heb' ya' recabita

35 ¹Yet ayiktoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh wet hayin Jeremías hin ti' han, xalni Komam: ²«As b'ay ch'ehayoj sfamilia heb' ya' recabita, kat hatzotel b'oj heb' ya'. Chawiha'toj heb' ya' b'ay hunuj scuartohal watut han, kat hawaltenoj vino yuk'u' heb' ya'», xhi Komam.

³Haktu' xuh hintoh hinsaynoj ya' Jaazanías sk'ahol hune'xa ya' Jeremías yihtxikin ya' Habasinías han, yuxhtaj ya', sk'ahol ya' b'oj sunil sfamilia heb' ya' recabita. ⁴Xwinitoj heb' ya' b'ay yatut Komam Yahveh b'ay scuarto heb' ya' sk'ahol ya' Hanán sk'ahol ya' Igdalías han, schejab'lom Komam Dios yeh ya' winaj tu'. Hat aykoj hune' cuarto tu' b'ay scuarto heb' ya' aykoj swi'aloj konhob', hat ayatoj yib'anh scuarto ya' Maasías tanhehom pultah, sk'ahol ya' Salum. ⁵Xwanihayoj hej xhaluh b'oj hej copa nohnaj yinh vino yinh sat heb' ya' han, xwalni han: «Uk'wej vino», kinchi han.

⁶Xta'wi heb' ya' wet han, xalni heb' ya': «Mach xhjuk' vino hayonh ti' han, haxkam ya' Jonadab sk'ahol ya' Recab jichmam han, xalkanoj ya' jet

han ta mach b'aq'inh chuh juk'nuj vino b'oj jik'al han. ⁷ Xalpax ya' jet han ta mach chuh janikanh jatut han, kotz'un-ni kotz'unub' b'oj juva han; mach chuh juni hunq'ahan tzetet tu' han. Yilal yulnhe pat chonh ehayoj han, yunhe jehojk'oj nahatil sat hune' tx'otx' tx'otx' b'ay chonh ehik'oj haka' nan konhob'al ti' han. ⁸ Xhkoyijyek'oj sunil tzet xalkanoj ya' Jonadab sk'ahol ya' Recab jichmam tu' han. Mach hunekoj xax juk' vino han, mach hunekoj xax yuk'pax jixal b'oj hej juninal han. ⁹ Mach xhjakanh jatut yuh jehayoj yul han; mach juva tz'unb'il han, mach kotz'unub' xhkotz'un han. ¹⁰ Yulnhe pat chonh ehayoj han, kat koyijyenk'oj sunil tzet xalkanoj ya' Jonadab jichmam han. ¹¹ Yaja' yet xanikoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia howal yinh hune' tx'otx' tx'otx' ti', xjanihaktoj yul konab'al kotit b'et Jerusalén ti' han, yunhe jelkanh tet heb' naj soldado caldeo b'oj tet heb' naj soldado sirio han; yuxin hat chonh ehayoj Jerusalén ti'nanh han», xhi heb' ya'.

¹² Haktu' xuh yul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ¹³ «Hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh han, hin sDiosal Israel han, chach hin chejtoj hawala' tet sunil anma ah Judá b'oj Jerusalén han, kat hawalni: “I'wej hekuyb'anil, kat heyijyen tzet xhwal han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁴ Xyijye heb' ya' yik'al ya' Jonadab sk'ahol ya' Recab tzet xalkanoj ya' Jonadab, ta mach b'aq'inh chuh yuk'ni heb' ya' vino. Matzet chuk' heb' ya' ti'nanh, haxkam syijye heb' ya' tzet xalkanoj yichmam. Wal hex ti' xin, waxamkami tx'ihalxa el chin tzotelkanoj teyet han, maxhtik'a cheyab'etoj tzet xhwal han.

¹⁵ Maxhtik'a chin b'ejkanoj wanitij heb' ya' profeta

hinchejab'lom teyet han, yunhe yalni heb' ya' teyet ta cheheltoj heb'eyb'al, ta matxa cheyuh hej stx'ojal; ta matxa chex ok tzujnuj yinh hej komon dios, ta matxa cheya' q'ana' heb'ah tet, haximwal chuh heyehojk'oj sat tx'otx' tx'otx' xwa' teyet b'oj tet heyichmam han. Yaja' maxhtik'a cheyab'etoj tzet xhwal han, mach cheyijye tzet xhwal han. ¹⁶ Syijyek'oj heb' ya' yik'al ya' Jonadab sk'ahol ya' Recab tzet xalkanoj ya' yichmam heb' ya' tu'; wal Israel, mach syijyek'oj tzet xhwal han. ¹⁷ Yuxin hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han, hin sDiosal Israel han: Xhwaha'ayoj sunil sya'tajil alb'ilxa wuh yib'anh Judá b'oj sunil mak ah Jerusalén han, haxkam xax wal tet han, yaja' mach xab'etoj tzet xwal han; xwawte han, mach xta'wi wet han”», xhi Komam.

¹⁸ Xalnipax ya' Jeremías tu' tet heb' ya' recabita: «Ha' Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel ch'alni: “Yuh xeyijyek'oj tzet xal ya' Jonadab heyichmam, xeyijyenk'oj sunil schejb'anil ya', xeyuni sunil tzet xal ya', ¹⁹ hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh, sDiosal Israel hin ti' xhwal han, ta aynhetik'a hunuj yik'al ya' Jonadab tu' ch'a'noj q'ana' sb'ah wet hunun tz'ayik han”», xhi Komam.

Xa' leer ya' Baruc te' hum chulb'ilayoj b'ay yatut Komam Dios

36 ¹ Yet kanheb'xa hab'il yektoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ² «Itij hunuj te' hum chulb'ilayoj maxhto tzet ayayoj sat, kat hatz'ib'nhenayoj sunil tzet xax wal tawet yib'anhiløj Israel han, Judá b'oj yaq'b'ilxa

hej konhob', hunq'ahan xwal tawet yet-tax x'ehik'oj ya' Josías han, masanta ti'nanh. ³Wak'amta yet chab'enojiloj heb' ya' ah Judá hej sya'tajil ayxahiktoj yul hin-nab'al wanihayoj yib'anh han, kat shelnojtoj heb' ya' snab'al yinh hej stx'ojal chuh. Haktu' chuh wa'noj nimank'ulal yinh stx'ojal heb' ya' b'oj yinh smul heb' ya' han», xhi Komam.

⁴Xawtentij ya' Jeremías ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías, yunhe stz'ib'nhenayoj ya' sunil tzet xaltij Komam Yahveh tet ya' profeta tu'; ya' Jeremías ch'alni tet ya' tzet chayoj ya' yib'anh te' hum chulb'ilayoj tu'. ⁵Lawitu' xa'ni ya' Jeremías tu' schejb'anil ya' Baruc, xalni ya': «Ilk'anab' tzet wekoj han, mach chuh woktoj yul yatut Komam Yahveh han. ⁶Ti'nanh xin, yet ch'apnoj stz'ayikal ayuno, kat hatoj b'ay yatut Komam Yahveh, kat hawa'noj leer hune' te' hum chulb'ilayoj ti' yinh sat sunil anma ah Jerusalén, te' b'ay xatz'ib'nhehayoj stzoti' Komam Yahveh xwal tawet han. Kat hawa'noj pax leer te' yinh sat sunil anma speto yul hej skonhob'al Judá. ⁷Wak'amta ch'ahoj yaw heb' ya' tet Komam Yahveh, kat shelnojtoj hunun heb' ya' sb'eyb'al mach k'uluj, haxkam kaw tx'oj hune' showal Komam Yahveh xax yitij yib'anh hune' konhob' ti'», xhi ya' Jeremías tu'.

⁸Haktu' xuh yuni ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías sunil tzet xal ya' Jeremías profeta tu', xa'ni leer ya' te' hum b'ay ayayoj stzoti' Komam Yahveh tu' b'ay yatut Komam.

⁹Yinh sb'alunheb' x'ahaw, yet howeb'xa hab'il yektoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, ha' tu' xyamb'alaxkoj sunil anma ah Jerusalén yuh ya'ni ayuno yinh sat Komam Yahveh b'oj sunil anma xtit

b'ay yaq'b'ilxa skonhob'al Judá. ¹⁰Xtoh ya' Baruc tu' b'ay hune' amaq' ayatoj yib'anh yatut Komam Yahveh, b'ay sti' Ak' Pultah, hat-ta b'ay scuarto ya' Gemarías sk'ahol ya' Safán stz'ib'nhen hej te' hum, hat-ta b'et tu' xa'aytij leer ya' te' hum tu' tet sunil konhob', te' b'ay ayayoj tzet xal ya' Jeremías tu'.

¹¹Xab'e ya' Micaías sk'ahol ya' Gemarías, yihtxikin ya' Safán, stzoti' Komam Yahveh ayayoj sat te' hum chulb'ilayoj tu'. ¹²Haktu' xuh yaytoj ya' b'ay spalacio ya' rey, b'ay scuarto ya' stz'ib'nhen hej te' hum, b'ay yamankoj sunil heb' ya' swi'al: ya' Elisama stz'ib'nhen hej te' hum, ya' Delaía sk'ahol ya' Semaías, ya' Elnatán sk'ahol ya' Acbor, ya' Gemarías sk'ahol ya' Safán, ya' Sedequías sk'ahol ya' Ananías b'oj yaq'b'ilxa heb' ya' aykoj swi'aloj konhob'. ¹³Xalni ya' Micaías sunil tzet xab'e tet heb' ya' tu', yet xa'ni leer ya' Baruc te' hum yinh sat sunil konhob'. ¹⁴Haktu' xuh yanitoj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' tu' ya' Jehudí sk'ahol ya' Netanías yalnoj tet ya' Baruc. Yihtxikin ya' Selemías yeh ya' Jehudí tu', yik'al ya' Cusi yeh ya'. Xalni ya': «Itij te' hum xawa' leer yinh sat konhob', kat kotohi», xhi ya'. Haktu' xuh yinitoj ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías tu' te' hum chulb'ilayoj tu', xtoh ya' sk'atanh heb' ya' tu'. ¹⁵Xalni heb' ya' ijb'alom tu' tet ya':

—Tz'onhanh, kat hawa'ni leer tzet ayayoj sat te' hum tu' jet han, xhi heb' ya'.

Haktu' xuh ya'ni leer ya' Baruc te' hum tu'. ¹⁶Lawi ya'niloj leer ya' Baruc te' hum tu', xiwkanojkanh heb' ya', xt'anht'en heb' ya' sat hunun, xalni heb' ya':

—Yilal jalni sunil hunq'ahan tzetet ti' tet ya' rey, xhi heb' ya'.

¹⁷ Lawitu' xq'amb'en heb' ya' tet ya' Baruc:

—Al jet han tzet xuh hatz'ib'nhenayoj sunil hunq'ahan xal ya' Jeremías ti', xhi heb' ya'.

¹⁸ Xta'wi ya' Baruc, xalni ya':

—Ya' Jeremías x'alnitoj sunil wet han, xin tz'ib'nhenayoj yinh tinta yib'anh te' hum han, xhi ya'.

¹⁹ Haktu' xuh yalni heb' ya' swi'al tu' tet ya' Baruc:

—As eb'atoj hab'ah b'oj ya' Jeremías. Yilal mach mak ch'ohtajnheni b'ay tu' chex toj heyeb'a'toj heb'ah, xhi heb' ya'.

Xnhustuj ya' rey Joacim te' hum chulb'ilayoj

²⁰ Hat xakanoj heb' ya' swi'al tu' te' hum b'ay scuarto ya' Elisama stz'ib'nhen hej te' hum, xtoh heb' ya' yalnoj sunil hunq'ahan tzetet tu' tet ya' rey b'ay spalacio. ²¹ Lawitu' xchejnitoj ya' rey tu' ya' Jehudí yinojtij te' hum chulb'ilayoj tu' b'ay scuarto ya' Elisama stz'ib'nhen hej te' hum; yet xul te' hum yuh ya' Jehudí tu', xa'ni leer ya' te' yinh sat ya' rey b'oj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' yamankoj sk'atanh ya' rey tu'. ²² Yinh sb'alunheb' x'ahaw x'ek'toj hune' tu', yuxin hat ay ya' rey tu' b'ay hune' cuarto b'ay ch'ehi yet nhab'il, tz'onhanayoj ya' b'ay hune' netb'al b'ay ayaytoj tzaq'a' xanhe xnhhatxnhoni. ²³ Lawi stanhk'o ya' Jehudí ya'ni leer oxeb' maka kanheb' txol tzet chal te' hum tu', kat sk'upnitoj ya' rey tu' yinh ch'en cuchillo, kat yaniktoj ya' te' xol q'a' q'a' b'ay ayaytoj tzaq'a'. Haktu' xute ya', masantotik'a xnhuskantoj ya' sunil te' hum chulb'ilayoj tu'. ²⁴ Maxhtik'a ninoy xyeh ya' rey sxiwk'ulal b'oj heb' ya' ijb'alom tu', maxhtik'a

xatz'toj heb' ya' xil sq'ap lawi yab'eniloj heb' ya' hunq'ahan tzoti' tu'. ²⁵ Xq'an ya' Elnatán, ya' Delaía b'oj ya' Gemarías tet ya' rey tu', ta mach snhustuj ya' hune' te' hum chulb'ilayoj tu', yaja' mach xab'etoj ya' tzet xal heb' ya'. ²⁶ Xchejni ya' rey tu' ya' Jerameel sk'ahol ya' Hamelec, ya' Seraías sk'ahol ya' Azriel b'oj ya' Selemías sk'ahol ya' Abdeel, ta xhmajchelax ya' Jeremías profeta b'oj ya' Baruc stz'ib'nhen te' hum yuh ya' Jeremías tu'. Yaja' ha' Komam x'eb'antoj heb' ya'.

²⁷ Lawi snhusnitoj ya' rey tu' te' hum chulb'ilayoj xal ya' Jeremías ta stz'ib'nhehayoj ya' Baruc, xulpax stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ²⁸ «Ipaxtij hunujxa te' hum chulb'ilayoj, kat hatz'ib'nhenayoj tzet-tik'a ayayoj sat te' b'ab'el hum chulb'ilayoj xnhustuj ya' Joacim sreyal Judá. ²⁹ Kat hawalni tet ya' ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: “Xanhustuj hune' te' hum chulb'ilayoj, xamayni ya' Jeremías tzet yuh xayoj ya' sat te' ta mach yek'b'anil yuluj ya' sreyal Babilonia stanhtzenojiloj hune' tx'otx' tx'otx' ti', kat matxa hunuj anma b'oj hunuj no' noq' xhkanojkanoj. ³⁰ Ti'nanh xin, hayin Yahveh hin ti' xhwal tawet han Joacim sreyal Judá: Mach hunuj hawik'al stz'onhoj yul stz'onhob'al ya' David. Xhkanojkanoj b'ejnoj hanimanil xol tz'ayik; ch'ek'ojkantoj yal chew yib'anh aq'b'alil. ³¹ Xhwaha'ayoj sya'tajil heyib'anh yuh hetx'ojal han: hach, hawik'al b'oj hamunlawom. Xhwaha'ayoj sunil hej sya'tajil yib'anh anma ah Jerusalén b'oj Judá han, ha' hunq'ahan stx'ojal xwal teyet han, yaja' mach xeyab'etoj”», xhi Komam.

³²Haktu' xuh yinitoj ya' Jeremías hune'xa te' hum chulb'ilayoj tu', xanik'oj ya' te' tet ya' Baruc, stz'ib'nhen hej te' hum yuh ya' Jeremías tu'; ya' Jeremías ch'alnitoy tet ya' Baruc tzet stz'ib'nhehayoj ya', ha' sunil hej tzetet aytik'ahayoj sat te' hum xnhustuj ya' Joacim sreyal Judá. Tx'ihal yaq'b'ilxa hej tzetet etza lahan b'oj hunq'ahan tu' xtz'ajb'akoj ya' Jeremías tu'.

Ay tzet xq'an ya' Sedequías tet ya' Jeremías

37 ¹Xakoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia ya' Sedequías sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, shelb'aloj ya' Conías^c sk'ahol ya' Joacim. ²Yaja' maxhtik'a xab'etoj ya' Sedequías, heb' naj smunlawom ya' b'oj anma ah Judá tzet xaltij Komam Yahveh tet ya' Jeremías profeta. ³Lawitu' xanitoj ya' rey Sedequías ya' Jucal sk'ahol ya' Selemías b'oj ya' Sofonías sacerdote sk'ahol ya' Maasías, yunhe yalni heb' ya' tet ya' Jeremías profeta: «Txahlanh jinh tet Komam Yahveh koDiosal han», xhi heb' ya'. ⁴Yet tu', maxhto ch'alaxiktoj ya' Jeremías yul preso, yuxin aq'ank'ulalto ch'ek' ya' xol anma. ⁵Xax elpaxtij heb' naj soldado ya' faraón b'et Egipto yet tu'. Yet xab'eniloj heb' naj caldeo ta aykoj heb' naj tu' yanojkoj howal yinh Jerusalén, xanikanoj heb' naj Jerusalén.

⁶Xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías profeta, xalni Komam: ⁷«Hayin Yahveh sDiosal Israel hin ti' xhwal han: Alwej tet ya' sreyal Judá, xex anitij heq'amb'enoj wet han, ta heb' naj soldado ya' faraón xaxtik'a tit hex skolnoj, xax paxtoj heb' naj

^c37:1 Conías Ilwejk'anab' yinh 2 R. 24:17; 2 Cr. 36:10

b'et Egipto. ⁸ Chulujpax heb' naj caldeo hunekxa, kat yanojkoj heb' naj howal yinh hune' konhob' ti'; chetnhe'kanoj heb' naj, kat stzujb'anoj heb' naj q'a' yinh. ⁹ Yuxin hayin Yahveh hin ti' xhwal teyet han: Mach cheya' sub'u' heb'ah, kat heya'ni yuluj hek'ul ta sat xuh stokanoj heb' naj caldeo ti', haxkam mataj haktu' yeyi. ¹⁰ Waxamkami xhk'aywa sunil heb' naj soldado caldeo tu' heyuh yinh howal, kat haywanhojxanhe heb' naj x'ok lahwilal yinh xhkankanoj yul spat; ch'ahojpaxwanoj haywanh heb' naj tu', kat stzujb'anoj heb' naj q'a' yinh konhob'», xhi Komam.

X'alaxiktoj ya' Jeremías yul preso

¹¹ Yet lanhan yanikanoj heb' naj soldado caldeo Jerusalén, haxkam xab'ehiloj heb' naj ta yulujxa heb' naj soldado ya' faraón, ¹² x'eltij ya' Jeremías b'et Jerusalén, yunhe stoh ya' b'ay stx'otx' ya' Benjamín, yuh schani ya' hune' herencia xol yet konhob'.^d

¹³ Yaja' yet x'apni ya' b'ay pultah yet ya' Benjamín, xlinhb'alax ya' yuh hune' naj winaj Irías sb'ih, sk'ahol ya' Selemías, yihtxikin ya' Hananías, ha' naj swi'al yekoj yinh heb' naj soldado xhtanhewi, xalni naj tet ya':

—Chach ek'ojtoj xol heb' naj caldeo hach ti', xhi naj.

¹⁴ Xta'wi ya' Jeremías, xalni ya':

—Mach yeloj. Mach chin ek'ojtoj xol heb' naj caldeo tu' han, xhi ya'.

---

^d37:12 *yuh schani ya' hune' herencia xol yet konhob'* Yunhe spohniloj sb'ah xol konhob', haktu' yeyoj hunq'ahan tzoti' ti' yinh hebreo.

Yaja' mach xab'etoj naj Irías tu' tzet xal ya', xinikanoj naj ya'; lawitu' xinitoj naj ya' yinh sat heb' ya' aykoj swi'aloj konhob'. ¹⁵ Lemankantij chil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' tu' yinh ya' Jeremías, xatelax ya', x'alaxiktoj ya' yul preso b'ay yatut ya' Jonatán stz'ib'nhen hej te' hum, haxkam xpak'i yatut ya' tu' presohal. ¹⁶ Haktu' xuh smajchelax ya' Jeremías tu' b'ay hune' lugar nahat-ta yeytoj yalanh tx'otx' tx'otx', nahatil x'ehaytoj ya' b'et tu'.

¹⁷ Xchejni ya' rey Sedequías ta ch'ilaxtoj ya' Jeremías tu' b'ay palacio. Yet x'ilaxtoj ya' yinh sat ya' rey, xq'amb'en ya' rey tu' tet ya' ewantajne, xalni ya':

—¿Ay hunuj stzoti' Komam Yahveh xul tawet?, xhi ya'.

—Ho'. Chach alaxojkoj yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia mamin rey, xhi ya'.

¹⁸ Xq'amb'enpax ya' Jeremías tet ya' rey Sedequías tu', xalni ya':

—¿Tzet stx'ojal xwuh tawinh han mamin rey, mato yinh heb' naj hamunlawom, mato yinh konhob', yuxin xin alaxiktoj yul preso han? ¹⁹ ¿B'ay tu' ay heb' ya' profeta x'alni ta mach chuluj ya' sreyal Babilonia yaha'koj howal teyinh b'oj yinh hune' tx'otx' tx'otx' ti'? ²⁰ Ab'e tzet xhwal ti'nanh han mamin rey, chin q'an tawet han ta matxa chin hawatoj yatut ya' Jonatán stz'ib'nhen hej te' hum han, ta mach xin, b'et tu' chin kamoj han, xhi ya'.

²¹ Haktu' xuh yalni ya' rey Sedequías ta hat-xa xhmajchelax ya' Jeremías b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado, kat yilaxtoj hunuj ixim pan tet ya' hunun tz'ayik, ixim kaw lanhanto

swatx'en heb' naj watx'ehom pan stxonhi yul b'eh. Haktu' ch'utelaxoj ya', masantotik'a xhlahwojiloj ixim pan yul konhob'. Haktu' xuh skankanoj ya' Jeremías b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado.

X'alaxaytoj ya' Jeremías yul oq' mach ha' ha' yul

38 ¹ Xab'ehiloj ya' Sefatías sk'ahol ya' Matán, ya' Gedalías sk'ahol ya' Pasur, ya' Jucal sk'ahol ya' Selemías b'oj ya' Pasur sk'ahol ya' Malquías, tzet chal ya' Jeremías tet konhob', chalni ya': ² «Hakti' yalni Komam Yahveh: “Maktik'a xhkanoj yul konhob' ti', xhkamoj yinh ch'en espada, yuh nhohchalal b'oj yuh yab'il. Yaja' maktik'a ch'anojkoj sb'ah yul sq'ab' heb' naj caldeo, skolo' sq'inal, haktu' chuh yehojk'oj”. ³ Ha' Komam Yahveh ch'alni: “Ch'okojkanoj hune' konhob' ti' yul sq'ab' heb' naj soldado ya' sreyal Babilonia, ha' ya' ch'etnhenojkanoj”», xhi Komam, xhi ya' Jeremías tu' tet konhob'.

⁴ Haktu' xuh yalni heb' ya' swi'al tet ya' rey:

—Yilal spotx'lax hune' naj winaj ti'. Aykoj naj sxib'tenkanh heb' naj soldado yuh stzoti' b'oj anma aytokanoj yul hune' konhob' ti'. Mach sk'ulaloj tzet say naj tet hune' konhob' ti', stx'ojalnhe, xhi heb' ya'.

⁵ Xta'wi ya' rey Sedequías, xalni ya':

—Xhwakanoj naj yul heq'ab' han. Mach chuh hex hinkachni heyuni han, xhi ya'.

⁶ Haktu' xuh stzab'nihayoj heb' ya' tu' ya' Jeremías, xanihaytoj heb' ya', ya' yul hune' oq' xhkan b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado; yet ya' Malquías sk'ahol ya' Hamelec sfamilia ya' rey yeh hune' oq' tu'. Yinh tx'anh tx'anh x'alaxaytoj ya'

Jeremías tu'; yuh mach ha' ha' yul hune' oq' tu',
tz'otz'ewnhe ayah, yuxin xtokanoj ya' yich.

⁷ Hune' tz'ayikalil, xab'ehiloj hune' ya' etíope
smunlawom ya' rey, Ebed-melec sb'ih, ta x'alaxaytoj
ya' Jeremías tu' yul oq'. Yet tu', hat ay ya' rey
yinh hune' q'umlab'ahil b'ay Spultah ya' Benjamín.

⁸ Haktu' xuh yeltij ya' Ebed-melec tu' yul spalacio ya'
rey, xtoh ya' yalnoj tet ya' rey tu', xalni ya':

⁹ —Mamin rey, mach k'uluj tzet xuh heb' naj winaj
tu' yinh ya' Jeremías. Xaytoj heb' naj ya' yul hune'
oq', skamxakantoj ya', haxkam matxa tzet xhlofax
yul konhob', xhi ya'.

¹⁰ Haktu' xuh yalni ya' rey tet ya' Ebed-melec
etíope tu', xalni ya':

—Itoj 30^e hoj heb' naj winaj tawinh, kat hatoh
hawinojatij ya' Jeremías tu' yul oq', yalanhto maxhto
xhkam ya', xhi ya'.

¹¹ Haktu' xuh yinitoj ya' Ebed-melec tu' heb' naj
winaj tu', xtoh ya' b'ay xhk'ub'alax xilq'ape yul
palacio, xinihaltij ya' hunq'ahan xil-la xilq'ape
b'oj q'ape, xanihaytoj ya' tet ya' Jeremías yinh
hune' tx'anh tx'anh b'ay oq' tu'. ¹² Xalni ya' tet ya'
Jeremías:

—Akoj hunq'ahan xil-la q'ape b'oj xil-la xilq'ape
tu' yalanh haq'ab', yunhe mach chach lahwi yuh hej
tx'anh tx'anh, xhi ya'.

Haktu' xute ya' Jeremías tu'. ¹³ Xaytoj heb' naj
winaj tu' stxam tx'anh tx'anh tu' tet ya' Jeremías,
xinihatij heb' naj ya' yul oq'. Lawitu', hat xkankanoj

---

^e38:10 30 Hakti' yalni tx'ihal te' hum tz'ib'nheb'ilayoj yinh
hebreo. Yaja' ay hune' te' ch'alni ta oxwanh-nhe heb' naj.

ya' b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado.

Xawtetij ya' Sedequíás ya' Jeremías

¹⁴ Xa' tij ya' rey Sedequíás tu' ya' Jeremías profeta, yunhe yilaxtoj ya' yinh sat ya', b'ay syox sti' yatut Komam Dios, b'et tu' xal ya' rey tu' tet ya':

—Ay tzet chin q'amb'e' tawet han, matzet chaweb'ahayoj wet han, xhi ya'.

¹⁵ Xta'wi ya' Jeremías, xalni ya':

—Ta xhwala' tzet chaq'amb'e han mamin rey, chin hapotx'o' han. Ta xhwala' tzet yetwanoj hawuni han, mach chawab'e'toj tzet xhwala' han, xhi ya'.

¹⁶ Yaja' ewantajnhe xta'wekoj ya' rey Sedequíás tu' yul sti' tet ya' Jeremías, xalni ya':

—Chin ta'wekoj yul hinti' yinh sb'ih Komam Yahveh ch'a'ni q'inale han, ta mach chach hinpotx'o' han; mach chach waha'paxkoj yul sq'ab' heb' naj winaj ch'ochen hach spotx'noj han, xhi ya'.

¹⁷ Haktu' xuh yalni ya' Jeremías tu' tet ya' Sedequíás:

—Ha' Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel ch'alni: “Ta chawakoj hab'ah b'oj hafamilia yul sq'ab' heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado ya' sreyal Babilonia, haktu' chuh hekolnoj heq'inal, kat mach stzujb'alaxojkoj q'a' yinh hune' konhob' ti'.

¹⁸ Yaja' ta mach chawaha'koj hab'ah yul sq'ab' heb' ya' swi'al heb' naj soldado ya' sreyal Babilonia tu', ch'okojkanoj hune' konhob' ti' yul sq'ab' heb' naj caldeo; stzujb'a'koj heb' naj q'a' yinh, mach chuh hawelojkanh tet hune' tu'”, xhi Komam.

¹⁹ Xta'wi ya' rey Sedequías tu', xalni ya' tet ya' Jeremías:

—Chin xiw tet heb' ya' judío x'ok yetb'ihoj heb' naj caldeo han. Ta chin okoj yul sq'ab' heb' naj han, tajka chin yakoj heb' naj yul sq'ab' heb' ya' tu' han, kat yunuj heb' naj stx'ojal winh han, xhi ya'.

²⁰ Xta'wi ya' Jeremías tu', xalni ya':

—Mach chach okoj yul sq'ab' heb' ya' mamin rey. Chin q'an tawet han ta chawab'etoj tzet chal Komam Yahveh, tzet lanhan walni tawet ti'nanh han, haximwal k'ul chawila', haktu' chuh hakolnoj haq'inal. ²¹ Yaja' ta mach chawoche hawaha'koj hab'ah yul sq'ab' heb' ya' tu', xa' Komam Yahveh wohtajnhe'iloj han, ta hakti' ch'ek'ojtoj: ²² Sunil heb' ix ix aytokanoj yul spalacio ya' sreyal Judá, ch'ilaxojiltij heb' ix, kat ya'laxoj heb' ix tet heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado ya' sreyal Babilonia, kat yalnoj heb' ix:

“Xsub'laxkanoj ya' rey yuh heb' naj yamigo b'ay q'a' aykoj skawxob'al sk'ul;

xk'aywakanoj ya' yuh heb' naj.

Tonhe xil heb' naj, xtokanoj yoj ya' xol tz'otz'ew, xa'nikanoj heb' naj stel yinh tet ya'”,

xhinahoj heb' ix, xhi ya' Jeremías.

²³ Xto kam yalnipax ya' Jeremías tu' tet ya' rey, xalni ya':

—Ch'a'laxojkanoj sunil heb' ix ix b'oj hawuninal tet heb' naj caldeo mamin rey, mach chuh hawelojkanh tet heb' naj; chach okojkanoj yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia, kat stzujb'anojkoj ya' q'a' yinh hune' konhob' ti', xhi ya'.

²⁴ Haktu' xuh sta'wi ya' Sedequías tu' tet ya' Jeremías, xalni ya':

—Mach mak tet chawala' tzet xawal wet ti' han, ta mach xin chach kamoj. ²⁵ Ta chohtajne'iloj heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' ta xin tzotel b'oj hach han, chuluj heb' ya' hach yila', kat sq'amb'enoj heb' ya' tawet tzet xawal wet han b'oj tzet xwal tawet han; chala' heb' ya': “Al jet han, matzet chaweb'ahayoj, ta mach xin chach kopotx'o' han”, xhinahoj heb' ya'. ²⁶ Yaja' chawala' tet heb' ya' ta tonhe xach hul haq'ana' wet han, ta matxa chach watoj b'ay yatut ya' Jonatán hunekxa han, haxkam mach chawoche kamoj b'et tu', xhi ya'.

²⁷ Haktu' xute sb'ah. Sunil heb' ya' aykoj swi'aloj tu' xb'eyk'oj ilnoj ya' Jeremías, xq'amb'en heb' ya' tet ya'; yaja' tzet-tik'a xal ya' rey, ha' xal ya' tet heb' ya'. Xanikanoj heb' ya' tu' ya' Jeremías yinh aq'ank'ulal, haxkam mach mak x'ab'en tzet xal ya' Jeremías b'oj ya' rey. ²⁸ Hat xkankanoj ya' Jeremías tu' b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado, masanta yet x'etnhelaxkanoj Jerusalén.

Tzet xuh yetnhelaxkanoj Jerusalén

(2 R. 24:20—25:21; 2 Cr. 36:17-21; Jer. 52:3-30)

39 ¹ Yet sb'alunheb'xa hab'il, yinh slahunheb' x'ahaw yektoj ya' Sedequías sreyaloj Judá, xtit sunil soldado ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia yaha'koj howal yinh Jerusalén xshoynihayoj ya'.

² Yet 11 hab'ilxa yektoj ya' Sedequías reyal, yinh

sb'alunheb' tz'ayik, yet skanh x'ahaw,^f ha' tu' x'oktoj heb' naj soldado enemigo yul konhob'. ³X'oktoj sunil heb' naj aykoj swi'aloj heb' naj soldado ya' sreyal Babilonia, hat x'ehayoj heb' naj b'ay pultah Medio sb'ih: naj Nergal-sarezer, naj Samgar-nebo, naj munlawom Sarsequim q'a' aytoj yelapnojal yeyi, naj munlawom Nergal-sarezer aypax yelapnojal yeyi, b'oj sunil yaq'b'ilxa heb' naj aykoj swi'aloj heb' naj soldado ya' sreyal Babilonia. ⁴Yet xilni ya' rey Sedequías sreyal Judá b'oj hej soldado tzet lanhan yek'toj, x'elkanh heb' ya' yul konhob'. Aq'b'alil x'eltij heb' ya' b'ay tz'unb'ilayoj te' lob'ehal yet ya' rey, b'ay hune' pultah aykoj xolb'al kab' peyab', hat xka stoh heb' ya' b'ay sb'elal Arabá.

⁵Yaja' x'ok tzujnuj heb' naj soldado caldeo yinh heb' ya', hat xtzuja ya' Sedequías yuh heb' naj b'ay yak'alil Jericó. Xtzab'laxayoj ya', x'ilaxtoj ya' b'et Ribla b'ay stx'otx'al Hamat, yinh sat ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia. B'et tu' xal ya' Nabucodonosor tzet ch'utelaxoj ya'. ⁶Yinhtik'a sat ya' Sedequías tu' xchej ya' sreyal Babilonia ta ch'ilaxiltoj snuq' sk'ahol ya' Sedequías b'oj sunil heb' ya' winaj ay yelapnojal yeh ah Judá. ⁷Lawitu' xchejni ya' Nabucodonosor tu', ta ch'ilaxiltij sb'aq' sat ya' Sedequías, kat yalaxkoj ch'en cadena nab'a' bronce yinh ya', yuh yilaxtoj ya' b'et Babilonia.

⁸Xtzujb'ankoj heb' naj caldeo q'a' yinh spalacio ya' rey b'oj hej te' nhah ay yul konhob', xuychankank'oj heb' naj hej speyab'il Jerusalén. ⁹Lawitu', xinikantoj

---

^f39:2 *skanh x'ahaw* Yinh junio, ch'ayk'ay hune' x'ahaw ti' yinh te' calendario ch'oknikoj juh. Ha' 587 hab'il yalanhto maxhto chulkuj Komam Jesucristo.

ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado sunil anma ay yul konhob' b'et Babilonia, mak xto kankanoj yul konhob' b'oj mak x'ok yetb'ihoj heb' naj caldeo. ¹⁰ Haxanhe mak q'a' meb'a' mach ninoj tzet ayah, ha'xanhe xakanoj ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado tu' b'ay stx'otx'al Judá, xa'ni ya' tx'otx' tx'otx' b'ay tz'unb'ilayoj te' uva tet heb' ya' b'oj hej stx'otx' heb' ya'.

Xhtanhelax ya' Jeremías yuh ya' Nabucodonosor

¹¹ Xal ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia yib'anhiloy ya' Jeremías tet ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado, xalni ya': ¹² «Chawila' ya' yinh kaw k'ul, matzet chawute' ya'; chawaha' sunil tzet sq'ana' ya'», xhi ya'. ¹³ Ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado; ya' Nabusazbán b'oj ya' Nergal-sarezer, ha' heb' ya' kawanh munlawom ti' q'a' ayto yelapnojal yeyi, b'oj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' yet ya' sreyal Babilonia, ¹⁴ xchej heb' ya' ilaxojiltij ya' Jeremías b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado, x'alaxkoj ya' yul sq'ab' ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, yihtxikin ya' Safán, yunhe yilaxtoj ya' yatut. Haktu' xuh skankanoj ya' Jeremías tu' ehoj xol anma ay yul konhob'.

Skolo' Komam Dios ya' Ebed-melec

¹⁵ Hat-to ayiktoj ya' Jeremías tu' yul preso b'ay hune' amaq' b'ay xhtanhewi heb' naj soldado, yet xul stzoti' Komam Yahveh tet ya', xalni Komam: ¹⁶ «As al tet ya' Ebed-melec etíope, ta hakti' walni hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh, sDiosal Israel hin ti' han: “Xhwub' hej stx'ojal tzet xwal yib'anhiloy hune'

konhob' ti' han, mach sk'ulaloj tzet xhwub' han. Yet tu', hach kaw chawila' sunil hunq'ahan tu'. ¹⁷ Yaja' hayin chach hintanhe' han, yunhe mach chach okoj yul sq'ab' hunq'ahan anma b'ay chach xiw tu'. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹⁸ Hayin chach hinkolo' han, yunhe mach chach potx'laxoj. Mach chach kamoj, haxkam xawakoj skawxob'al hak'ul winh han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

X'ilaxiltij ya' Jeremías yul preso

40 ¹ Yet xax yiltij ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado ya' Jeremías yul preso b'et Ramá, b'ay aykankoj ch'en cadena yinh ya' xol anma ah Jerusalén b'oj anma ah Judá lanhan yilaxtoj chejab'lomal b'et Babilonia, ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías. ² Xiloj ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado tu' ya' Jeremías xol anma, xalni ya': «Ha' YA' Yahveh haDiosal x'alni ta chaha'ayoj YA' hune' niman sya'tajil ti' sat hune' tx'otx' tx'otx' ti'; ³ ti'nanh xin, xax ichikoj YA' yanihayoj tzet xal. Xtit hunq'ahan ti' heyib'anh, haxkam xeyakoj hemul tet YA' Yahveh, mach xeyab'etoj tzet xal YA'. ⁴ Ti'nanh xin, xhwiha'iloj hej ch'en cadena k'alnhehachayoj han. Ta chawochetoy winh b'et Babilonia han, tonh, hayin chach hintanhe' han. Yaja' ta mach chawochetoy winh han, kananhkanoj. Ayayoj sunil tx'otx' tx'otx' ti' yinh hasat. As b'ay q'a' k'ultu hawab'eni. ⁵ Ta chawoche kanoj, meltzohanhtoj b'ay ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, yihtxikin ya' Safán, ya' xakoj ya' sreyal Babilonia yahawoj sunil skonhob'al Judá, hat chach ehoj sk'atanh ya' b'oj

anma b'ay aykoj ya' yahawoj. As b'ay q'a' k'ultu hawab'eni», xhi ya'.

Lawitu' xa'ni ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado tu' hune' sab'ehal tet ya' Jeremías b'oj hej tzet sloh ya', xtaq'likanoj ya' tet ya'. ⁶ Haktu' xuh stokanoj ya' Jeremías tu' sk'atanh ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam b'et Mizpa; hat x'ehayoj ya' sk'atanh ya' tu' b'oj yaq'b'ilxa anma xkankanoj sat tx'otx' tx'otx'.

Ya' Gedalías aykoj yahawoj tx'otx' Judá

Jer. 40:7-9; Jer. 41:1-3; 2 R. 25:22-26

⁷ Yet xab'eniloj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado b'oj heb' naj soldado judío ch'ehayoj xol telaj, ta xakoj ya' sreyal Babilonia ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam yahawoj Judá, b'oj ta xax yakankoj ya' rey tu' heb' naj winaj, heb' ix ix b'oj nixhtej unin yul sq'ab' ya' Gedalías tu' yuh stanhen ya', anma kaw meb'a' ay sat tx'otx' tx'otx' mach x'ilaxtoj chejab'lomal b'et Babilonia, ⁸ haktu' xuh stoh heb' ya' yilnoj ya' Gedalías tu' b'et Mizpa. Ha' heb' ya' ti' xb'eyk'oj ilnoj ya': Ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías, ya' Johanán b'oj ya' Jonatán sk'ahol ya' Carea, ya' Seraías sk'ahol ya' Tanhumet, heb' ya' sk'ahol ya' Efai, ya' netofatita b'oj ya' Jezanías sk'ahol hune' ya' maacateo; lapan tzujan soldado heb' ya' yinh. ⁹ Xta'wenkoj ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, yihtxikin ya' Safán tu' yul sti' tet heb' ya' tu' b'oj soldado, xalni ya': «Mach chex xiw heya'ni q'ana' heb'ah tet heb' naj caldeo ti'. Kananhwejkanoj sat tx'otx' tx'otx' ti', kat heya'ni q'ana' heb'ah tet ya' sreyal Babilonia, haximwal k'ul cheyila'. ¹⁰ Chin kanojkanoj Mizpa ti' han, yunhe hayin chin tzoteloj

hehelb'aloj yinh sat heb' naj caldeo han, yet chuluj heb' naj b'et ti'. Yaja' ichanhwejkoj hek'ub'an hej vino yul hej netb'al, sat hej tz'unub' ch'ah yinh waresma b'oj te' aceite, kat heyehayoj yul hej konhob' xax heyetnhe», xhi ya'.

¹¹ Xab'epaxiloj sunil heb' ya' judío ay b'et Moab, b'et Amón, b'et Edom b'oj yaq'b'ilxa anma ay sat yaq'b'ilxa tx'otx' tx'otx', ta ayto haywanhxa anma xakanoj ya' sreyal Babilonia b'et Judá, xanikoj ya', ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, yihtxikin ya' Safán yahawoj heb' ya' tu'. ¹² Haktu' xuh yanikanoj sunil heb' ya' judío tu' tx'otx' tx'otx' b'ay pujankantoj, xmeltzotoj heb' ya' b'ay stx'otx'al Judá. Yet x'apni heb' ya' b'et tu', xtoh heb' ya' yilnoj ya' Gedalías b'et Mizpa. Xk'ub'antoj heb' ya' tx'ihal vino b'oj hun tenan sat hej tz'unub' ch'ah yinh waresma.

Xpotx' ya' Ismael ya' Gedalías

¹³ Ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj sunil yaq'b'ilxa heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado ch'ehayoj xol telaj, xulpax heb' ya' yila' ya' Gedalías b'et Mizpa, ¹⁴ xalni heb' ya' tet ya':

—¿Tom mach hawohtajoj ta xatij ya' Baalis sreyal Amón ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías hach spotx'o'?, xhi heb' ya'.

Yaja' mach xa' ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam tu' yuluj sk'ul. ¹⁵ Haktu' xuh yalni ya' Johanán sk'ahol ya' Carea yinh ewantajnhe tet ya' Gedalías tu' b'et Mizpa, xalni ya': «Chahintoj hinpotx'o' ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías han. Mach hunuj mak chuh yohtajnhen hune' ti'. ¿Tom tonhe xhjila' han chach spotx'noj ya'? Ta chute' ya' hune' tu',

xhpujnahojpaxkantoj sunil heb' ya' judío xax syamb'akoj sb'ah hak'atanh, kat stanhojkaniloj haywanhto anma ay b'et Judá ti', xhi ya'.

¹⁶Xta'wi ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam tu' tet ya' Johanán sk'ahol ya' Carea, xalni ya':

—Mach chawute. Mach yeløj tzet chawal yinh ya' Ismael tu', xhi ya'.

Xpotx'laxkamoj ya' Gedalías

(2 R. 25:25)

41 ¹Yinh shuj x'ahaw,⁸ ha' tu' xtoh ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías yihtxikin ya' Elisama, sfamilia heb' ya' rey yilnoj ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam b'et Mizpa, yunhe stzotel ya' b'oj ya'. Xtoh lahunhwanh heb' naj winaj yinh ya'. Yet wa'oj chuh heb' ya' b'et Mizpa tu', ²ha' tu' x'ah wanoj ya' Ismael b'oj lahunhwanh heb' naj winaj tu' yinh anhe, xanikoj heb' naj lahwilal yinh ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, yihtxikin ya' Safán, xpotx'nikantoj heb' ya', ya' Gedalías tu' yinh ch'en espada, ya' xakoj ya' sreyal Babilonia yahawoj Judá. ³Xpotx'paxkantoj ya' Ismael tu' sunil heb' ya' judío b'oj heb' naj soldado caldeo ay sk'atanh ya' Gedalías tu' b'et Mizpa.

⁴Yinh hunxa tz'ayik, yet maxhto mak ch'ab'eniloj ta xpotx'laxtoj ya' Gedalías tu', ⁵ha' tu' x'apni 80 heb' naj winaj speto Siquem, Silo b'oj Samaria. K'upb'ilkaniloj xil sat heb' naj, hatz'b'ilkantoj xil sq'ap heb' naj, aykankoj lahwilal yinh heb' naj, ha'tik'a heb' naj x'anikoj lahwilal tu' yinh. Ib'il hej tajinh ofrenda yuh heb' naj b'oj incienso yuh ya'ni

⁸41:1 *shuj x'ahaw* Yinh septiembre-octubre ch'ayk'ay hune' x'ahaw ti' yinh te' calendario ch'oknikoj juh.

heb' naj ofrendahil b'ay yatut Komam Yahveh. ⁶ Hata b'et Mizpa xtit ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías schab' heb' naj tu', ch'oq'kanoy ya' yul b'eh. Yet xilnihayoj ya' heb' naj, xalni ya':

—Titanhwej il ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, xhi ya'.

⁷ Yaja' xinhetik'a apni heb' ya' yiktajb'al konhob', xpotx'nitoj ya' Ismael heb' naj winaj tu' b'oj soldado, xyumnikanaytoj ya' heb' naj yul hune' oq'. ⁸ Yaja' ay lahunhwanh heb' naj winaj tu' x'alni tet ya' Ismael tu':

—Mach chonh hapotx' han. Ay ixim trigo eb'ab'iltoj juh han, ixim cebada, te' aceite b'oj no' kab', xhi heb' naj.

Yuxin matxa xpotx'toj ya' Ismael heb' naj tu' haka' xute ya' heb' naj yetb'i heb' naj. ⁹ Yul hune' oq' watx'eb'il yuh ya' rey Asa, yet skolni sb'ah ya' tet ya' Baasa sreyal Israel, b'et tu' xb'ejkanaytoj ya' Ismael tu' snimanil heb' naj winaj xpotx'toj yuh ya' Gedalías; xnohkanoy hune' tu' yuh skamom ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías.

¹⁰ Lawitu' xinikantoy ya' Ismael tu' sunil skutz'in ya' rey chejab'lomal b'oj anma xkankanoj b'et Mizpa, hunq'ahan anma xakoy ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado yul sq'ab' ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam. Xikantoy ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías tu' sunil anma chejab'lomal b'ay stx'otx' heb' naj ah Amón.

¹¹ Yet xab'eniloj ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado aykoj yetb'ihoy ya', yib'anhiloy maktaj xpotx'toj ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías, ¹² xyamb'ankoy sb'ah sunil

soldado ya', xtoh heb' ya' yanojkoj howal yinh ya' Ismael. Hat x'i'cha ya' yuh heb' ya' b'ay ch'etxi ha' ha' ay b'et Gabaón. ¹³ Yet xilni sunil anma lanhan yilaxtoj chejab'lomal yuh ya' Ismael tu', ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado aykoj yetb'ihoy ya' Johanán tu', kaw xtzalakanojkanh anma tu'. ¹⁴ Sunil anma xtit b'et Mizpa lanhan yilaxtoj chejab'lomal tu', xmeltzok'oj sb'ah, xtoh yinh ya' Johanán sk'ahol ya' Carea.

¹⁵ Yaja' x'elkanh ya' Ismael tu' tet ya' Johanán, b'oj waxajwanh heb' naj winaj tzujan yinh ya' Ismael tu', xkolnitoj sb'ah heb' ya' b'ay tx'otx' Amón.

¹⁶ Haktu' xuh yinitoj ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado tzujan yinh ya' tu', heb' naj soldado, heb' ix ix, nixhtej unin b'oj heb' ya' munlawom ay yelapnojal yeh x'ilaxtij chejab'lomal yuh ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías b'et Mizpa, heb' ya' xkoliloj ya' Johanán b'et Gabaón, lawi spotx'laxkantoj ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam.

¹⁷ Xtoh heb' ya', x'apni heb' ya' masanta b'et Gerut-quimam ay skawilal Belén. Choche heb' ya' apnoj b'et Egipto, ¹⁸ yunhe yelkanh heb' ya' tet heb' naj caldeo. Xiw heb' ya', haxkam xpotx'toj ya' Ismael sk'ahol ya' Netanías ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, x'alaxkoj yahawoj Judá yuh ya' sreyal Babilonia.

**Xq'an anma tet ya' Jeremías
ta stxahli ya' yinh heb' ya'**

42 ¹ Sunil heb' ya' aykoj yahawoj heb' naj soldado, ya' Johanán sk'ahol ya' Carea, ya' Jezanías^h sk'ahol ya' Osaías b'oj sunil anma txanto

---

^h42:1 *Jezanías* Azarías yeyoj hune' b'ihe ti' yinh griego.

b'oj mak yihla anma, xitzkoj ² sk'atanh ya' Jeremías profeta, xalni tet ya':

—Xhkoq'an tawet han, ta chawab'e tzet xhjal han. Q'an tet Komam Yahveh haDiosal jib'anhiløj haywanh honh ti' han. Ilk'anab'i, tx'ihal honhtik'a han, yaja' ninch'anxanche honh ti'nanh han.

³ Q'an tet Komam Yahveh haDiosal jib'anhiløj han, yunhe syeni ya' b'aytet b'ehal b'ay xhka kotoh han b'oj tzet yetwanoj ay juni han, xhi heb' ya'.

⁴ Xta'wi ya' Jeremías, xalni ya':

—K'ultik'a. Haka' xuh heyalni wet han, haktu' chuh hinq'an-noj heyib'anhiløj tet Komam Yahveh heDiosal han. Xhwala' teyet sunil tzet chala' Komam Yahveh wet han, matzet xhweb'a'ayoj han, xhi ya'.

⁵ Haktu' xuh yalni heb' ya' tet ya' Jeremías:

—Ha' hojab' Komam Yahveh ch'ok testigohal yinh syelal jinh han, ta mach xhkoyijye' junuj tzet chala'tij Komam Yahveh haDiosal tawet jib'anhiløj han. ⁶ Waxamkami mach xhjoche' tzet chala'tij YA' han, xhkoyijye' tzet chala' Komam Yahveh koDiosal han, YA' b'ay xkoq'an tawet han, ta chaq'amb'e jib'anhiløj han, yunhe k'ul xhjila' han, xhi heb' ya'.

Xatij Komam spaj tzet xsq'an ya' Jeremías

⁷ Lahunheb'xa tz'ayik ch'ek'toj, yet xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías. ⁸ Xawtentij ya' Jeremías tu' ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado tzujan yinh ya' Johanán tu' b'oj sunil anma txanto b'oj mak yihla anma, ⁹ xalni ya' tet heb' ya': «Ha' Komam Yahveh sDiosal Israel ch'alni, YA' b'ay xeyal wet han, ta chin q'amb'e heyib'anhiløj han, hakti' yalni YA': ¹⁰ “Ta

chex kankanoj b'ay hune' tx'otx' tx'otx' ti', xhwaha' sk'ulal heyila' han; mach chex hintanhtze'iloj han. Chex hintz'unu'ayoj han, mach chex hin hok'o'kanh han, haxkam xin heltoj hin-nab'al yib'anhiroj sya'tajil xwayoj heyib'anh han. ¹¹ Mach chex xiw tet ya' sreyal Babilonia b'ay telan hexiwi. Mach chex xiw tet ya', haxkam ayinkoj heyetb'ihoj yuh hex hinkolni han; chex hinkolo'iloj yul sq'ab' ya' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han. ¹² Stz'a'oj hink'ul teyinh han. Xhwaha'paxkoj yinh sk'ul ya' han, yunhe stz'a'ojpax sk'ul ya' teyinh, yunhe hex schanojtij ya' b'ay hetx'otx'".

¹³ »Yaja' ta mach cheyochekanoj b'ay hune' tx'otx' tx'otx' ti', kat hemanhk'on tzet chal Komam Yahveh heDiosal, ¹⁴ kat heyalni: "Q'a' k'ultu kotoh Egipto b'ay mach xhjila' howal han, b'ay mach xhjab'e' yoq'tzelaxoj ch'en trompeta han yet ay howal, b'ay mach chonh kamoj yuh nhohchalal han", ta kexchi; ¹⁵ yinh haktu', ab'ewej yinh k'ul tzet yalni Komam Yahveh Sunil Chuh, sDiosal Israel yib'anhiroj haywanhexto ayexkanoj b'et Judá ti': "Ta chechilb'a' hetoj ehøj b'et Egipto, ¹⁶ ch'apnoj howal b'øj nhohchalal teyinh b'et tu', hunq'ahan b'ay kaw chex xiwi, kat hekamoj. ¹⁷ Sunil mak schilb'a' stoj ehøj b'et Egipto, hat xhkamoj b'et tu' yuh howal, nhohchalal b'øj hej yab'il. Mach hunuj mak xholchahøj tet kamikal, mach mak chuh yelojkanh tet hune' sya'tajil xhwaha'ayoj heyib'anh tu' han", xhi Komam.

¹⁸ »Ha' Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel ch'alni: "Haka' xuh winitij niman hin-howal yib'anh anma ah Jerusalén han, xtit lemna xhwil

yinh han, haktu' chuh winojpaxtij teyinh han, ta chex toj b'et Egipto. Chex yahlaxoj, xaxiwoj anma hex yilnoj, tz'akti'nheb'il cheyub'kuj, chex b'ahlaxoj, kat matxa cheyila' hune' lugar ti'", xhi Komam.

¹⁹ Haywanhxehe hex ah Judá hex ayexkanoj ti', chal Komam Yahveh teyet ta mach chex toh b'et Egipto. Ab'ewejkanoj yinh k'ul, hayin xhwal teyet ti'nanh han. ²⁰ Hextik'a xeyitij hune' ti' heyib'anh, yet xeyalni wet han, ta chin q'an tet Komam Yahveh hinDiosal han, xeyalni: “Q'an tet Komam Yahveh koDiosal jib'anhiloj han, kat hawalnoj jet sunil tzet chala' YA' tawet han, yunhe junuj tzet chala' YA' han”, kexchi. ²¹ Ti'nanh xwal sunil tzet xaltij Komam teyet han, yaja' mach cheyoche heyab'e'toj tzet chal Komam Yahveh heDiosal. ²² Ti'nanh xin, ab'ewejkanoj yinh k'ul ta howal, nhohchalal b'oj hej yab'il chex potx'nojtoj b'ay hune' tx'otx' tx'otx' b'ay cheyochetoj ehoj tu'», xhi ya' Jeremías.

X'ilaxtoj ya' Jeremías b'et Egipto

43 ¹ Lawi stanhk'okanoj ya' Jeremías yalni tet konhob' sunil tzet xaltij Komam Yahveh sDiosal, ² xta'wi ya' Azarías sk'ahol ya' Osaías, ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj sunil heb' naj winaj xhpalk'on slolo'al, xalni heb' naj tet ya' Jeremías tu': «Leq'ti'al tzet chawala. Matzet xal Komam Yahveh koDiosal tawet, ta mach sjeh YA' chonh toh ehoj b'et Egipto han. ³ Ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías chach iptzeni, yunhe jok-kanoj yul sq'ab' heb' naj caldeo han, kat honh spotx'ni heb' naj han, mato chonh yikantoj heb' naj chejab'lomal b'et Babilonia han», xhi heb' ya'.

⁴ Mach hunuj anma ay yul konhob' xyijyen schejb'anil Komam Yahveh yinh skankanoj ehoj b'ay stx'otx'al Judá: somanta ya' Johanán sk'ahol ya' Carea b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado mach xyijyenpaxoj. ⁵ Ha' tzet xuh ya' Johanán sk'ahol ya' Carea tu' b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado, xyamb'akoj heb' ya' haywanhto anma ah Judá aykanoj; heb' ya' xmeltzotij yul hej konhob', x'apni heb' ya' ehoj b'et Judá. ⁶ Xyamb'akoj ya' heb' naj winaj, heb' ix ix, nixhtej unin, hej skutz'in ya' rey b'oj sunil anma xak'oj ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado yul sq'ab' ya' Gedalías sk'ahol ya' Ahicam, yihtxikin ya' Safán, yul sq'ab' ya' Jeremías profeta b'oj yul sq'ab' ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías. ⁷ Mach xab'etoj heb' ya' tzet xal Komam Yahveh, xtoh heb' ya' b'et Egipto, x'apni heb' ya' b'ay konhob' Tafnes.

⁸ B'et Tafnes tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías, xalni Komam: ⁹ «Itoj hayeb'oj ch'en nimejtaj ch'en, kat hamujnihaytoj ch'en yinh sat sunil heb' ya' ah Judá tu', yalanh b'ay ayayoj ladrillo haka' pavimento, b'ay sti' spultahil spalacio ya' faraón b'et Tafnes. ¹⁰ Lawitu' kat hawalni ta hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel: “Xhwiha'tij ya' Nabucodonosor hinchejab'lom sreyal Babilonia han, kat wanojkoj stz'onhob'al ya' b'oj spat ya' yet reyal yib'anh hunq'ahan ch'en ch'en xin mujaytoj ti' han. ¹¹ Chuluj ya', kat yetanojtoj ya' tx'otx' Egipto. Mak skamb'alxatik'a, xhkamoj; mak yilal stoh chejab'lomal, xhtoj; mak yilal skam yinh howal, xhkamoj. ¹² Stzujb'a'koj ya' q'a' q'a' yinh yatut hej komon dios ay b'et Egipto,

hakpaxtu' hej komon dios, maka chiha'kantoj ya' haka' chejab'lomal. Stx'ahtx'on chute'kanoj ya' Nabucodonosor tu' tx'otx' Egipto, haka' chute hunuj naj tanhehom kaneluh yiniloj no' k'aj yinh xil sq'ap; kaw aq'ank'ulal chuh stojkanoj ya'. ¹³ Cheta'kantoj ya' hej yechel hej komon dios aykanh b'et Bet-semes, b'ay stx'otx'al Egipto, kat stzujb'anojkoj ya' q'a' yinh hej yatut hej komon dios ay b'et Egipto”», xhi Komam.

**Tzet xal ya' Jeremías yib'anhiloj heb'
ya' judío xtoh b'et Egipto**

44 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías yuh yalni ya' tet sunil heb' ya' judío ch'ehayoj b'et Egipto; heb' ya' ch'ehayoj yul hej skonhob'al Migdol, b'et Tafnes, Menfis b'oj Patros, xalni Komam: ² «Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel: “Hex ti' xeyil sunil hej sya'tajil xwayoj yib'anh Jerusalén b'oj sunil skonhob'al Judá han. Sq'alxanhe aykanoj ti'nanh, matxa hunuj mak ch'ehayoj b'et tu'. ³ Xitij heb' ya' hin-howal yuh stx'ojal xuh han. Xshaq'e heb' ya' hej komon dios, xsnhusni heb' ya' incienso tet; mach xohtajnhe heb' ya' hunq'ahan dios tu', mach heyohtajojpax hex ti', mach xohtajnhpax heyichmam. ⁴ Tx'ihalk'a el xwatij heb' ya' profeta hinchejab'lom teyet han, yunhe yal-lax teyet ta mach cheyuh hej skistalil kaw chin yah han. ⁵ Yaja' mach xeyab'etoj, mach xeyijye; mach xeb'ejkanoj heyuni stx'ojal yinh henhusni incienso tet hej komon dios. ⁶ Yuxin xwitij hin-howal yinh skonhob'al Judá han, xtit lemna xhwil yinh hej

b'eh ay b'et Jerusalén han. Sq'alxanche xkankanoj, etab'ilkantoj ti'nanh”.

⁷ »Ti'nanh xin, hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel: “¿Tzet yuh hex kaw cheyitij hune' niman sya'tajil ti' heyib'anh? ¿Tzet yuh cheyitij kamikal yib'anh sunil anma ah Judá, yib'anh heb' naj winaj, heb' ix ix, nixhtej unin, somanta yib'anh nixhtej kaj tz'ul? Matxa mak xhkanojkanoj.

⁸ ¿Tzet yuh cheyitij hin-howal yuh tzet cheyuh han, chenhusni incienso tet hej komon dios b'ay tx'otx' Egipto b'ay xex tokanoj ehoj? Hanhe tzet xhnachahoj heyuh, ha' hetanhojiloj, tz'akti'nheb'il cheyub'kankoj, kat heyokojkanoj yinh tx'ixwilal yinh sat sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx'. ⁹ ¿Tom xax henahulnhetoj sunil stx'ojal xuh heyichmam, hej stx'ojal xuh heb' ya' sreyal Judá b'oj hej yixal; hej stx'ojal xeyuh b'oj heyixal b'ay tx'otx' Judá b'oj b'ay hej b'eh b'et Jerusalén? ¹⁰ Maxhtotik'a cheyikanayoj heb'ah ti'nanh, mach hexiwk'ulal; mach chex ehik'oj haka' yalni hinkuyb'anil b'oj hej hinchejb'anil yilal syijyelax xwa' teyet b'oj tet heyichmam han”, xhi Komam.

¹¹ »Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel: “Xax waktoj yul hin-nab'al wanihayoj hej sya'tajil heyib'anh han, kat hintanhtzeniloj sunil Judá han. ¹² Haywanhto mak xkankanoj yinh heb' ya' ah Judá, heb' ya' xwi'enhen sb'ah stoh ehoj b'et Egipto, xhtanhojkaniloj heb' ya' sunil b'et tu'. Sunil mak txanto b'oj mak yihla anma xhkamojkanoj yinh ch'en espada mato yuh nhohchalal. Chex yahlaxoj, xaxiwoj anma hex yilnoj, tz'akti'nheb'il cheyub'kuj, kat heb'ahlaxoj.

¹³ Xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh mak ch'ehayoj Egipto tu' haka' xuh wanihayoj yib'anh Jerusalén han: ch'en espada, nhohchalal b'oj yab'il. ¹⁴ Matxa chuh yelojkanh haywanh heb' ya' ah Judá xtoh ehøj b'et Egipto tu', matxa mak xhkolchahøj tet kamikal. Waxamkami kaw choche' heb' ya' meltzohøjtoj b'et Judá hunekxa, yunhe yehøjayøj heb' ya' b'et tu', matxa chuh stoj heb' ya', hanhk'axanhe haywanh heb' ya' ch'eløjkanh chuh stoj»», xhi Komam.

¹⁵ Haktu' xuh sta'wi sunil heb' ya' ohtajnhe ta xsnhus yixal heb' ya' incienso tet hej komon dios b'oj yaq'b'ilxa heb' ix ix yamankøj b'et tu'; hun tenankanoj anma tu' b'oj sunil heb' ya' judío ch'ehayøj b'ay tx'otx' Egipto, b'et Patros, xalni heb' ya' tet ya' Jeremías:

¹⁶ —Mach xhjab'e'tøj tzet xawal jet yinh sb'ih Komam Yahveh han. ¹⁷ Xhjub' tzet xax jal han. Xhkonhusu' incienso b'oj hej ofrenda yet vino tet ya' ix tiyoxh Sreinahil Satkanh b'ay hej skonhob'al Judá b'oj b'ay hej b'eh b'et Jerusalén han, haka' xhjute ti'nanh han b'oj haka' xute heb' ya' jichmam han, heb' ya' korey han b'oj heb' ya' aykøj swi'aloj jinh han. Yet tu' kaw ayto tzet xhkoloh han, kaw tzalalalto jekanoj han, mach hunuj sya'tajil xul jib'anh han. ¹⁸ Yaja' yet matxa xhkonhus incienso b'oj ofrenda yet vino tet ya' ix tiyoxh Sreinahil Satkanh han, sunil tzet matxakanoj jet han, chonh kamkantoj yuh nhohchalal b'oj yinh ch'en espada han, xhi heb' ya'.

¹⁹ Xto yalnipax heb' ix ix:

—Yet xhkwatx'en ixim torta yecheløj ya' ix tiyoxh Sreinahil Satkanh han, xhkonhusni incienso tet ya'

han b'oj yet xhja'ni ofrenda yet vino han, yohtaj jichamil tzet xhjuh han. Mach xhkob'eja'kanonj junuj han, xhi heb' ix.

²⁰ Haktu' xuh sta'wi ya' Jeremías tet sunil anma tu', tet heb' naj winaj b'oj tet heb' ix ix x'alni yinh haktu', xalni ya':

²¹ —¿Tom ayiktoj yul henab'al, ta mach snatij Komam Yahveh hune' tu', ta mach chil ya' yet chenusnikanonj incienso tet hej komon dios b'ay hej skonhob'al Judá b'oj yul hej b'eh b'et Jerusalén, hex ti', heyichmam, heb' ya' herey, heb' ya' swi'al yekoj teyinh b'oj sunil anma? ²² Yet matxa xtechahapnoj yuh Komam Yahveh hej stx'ojal cheyuh, hej skistalil cheyuh, sq'alxanhe hetx'otx' xkani; xaxiwkanonj anma yilni, tz'akti'nheb'il xeyukankonj, matxa mak xkankonj sat tx'otx' haka' chuh jilni ti'nanh.

²³ Xenhus incienso tet hej komon dios, xeyanikonj hemul tet Komam Yahveh. Mach xeyab'etoj tzet xal Komam, mach xex ehik'oj haka' yalni skuyb'anil YA', yinh hej schejb'anil YA' yilal syijyelaxi b'oj hej chejb'anile ab'ilkanonj yuh snalaxtij. Yuxin xul hune' sya'tajil ti' heyib'anh ti'nanh, xhi ya'.

²⁴ Xto yalnipax ya' Jeremías tu' tet sunil konhob' b'oj tet heb' ix ix, xalni ya':

—Sunil hex ah Judá hex chex ehayoj b'et Egipto ti', ab'ewej tzet chal Komam Yahveh. ²⁵ Ha' Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh, sDiosal Israel ch'alni: “Xeyal b'oj heyixal, ta cheyub' tzet xeta'wekonj heyib'anh, yet xeyalni ta chenusu' incienso, kat heya'noj ofrenda yet vino tet ich ix tiyoxh Sreinahil Satkanh; yinh tzet cheyuh, hat cheyeloj ta cheyuh tzet cheta'wekonj heyib'anh. K'ultik'a, uwej tzet xeta'wekonj heyib'anh

tu'. ²⁶ Yaja' hex ah Judá hex chex ehayoj b'et Egipto, ab'ewej tzet xhwal hayin Yahveh hin ti' han: Hayin kaw chin ta'wekoj yul hin ti' han, yahaw wekoj teyinh han, mach hunuj mak ah Judá ch'alnoj hinb'ih hunekxa b'et Egipto han, kat yalnoj: Yinh sb'ih Komam Yahveh, matxa xhinahoj; ²⁷ haxkam ayinkoj hex wilni han, yuh wanojayoj sya'tajil heyib'anh han, mach sk'ulaloj. Xhkamojkantoj heb' ya' ah Judá ch'ehayoj b'et Egipto yuh nhohchalal b'oj yinh ch'en espada. ²⁸ Haywanhxanhe heb' ya' ch'elojkanh tet ch'en espada, kat smeltzohojtoj heb' ya' b'et Judá. Haktu' chuh yohtajnhenojiløj sunil heb' ya' ah Judá xtoh ehøj b'et Egipto, b'aytet chija' sb'ah: ta tzet xhwal han mato tzet chal heb' ya'. ²⁹ Hayin Yahveh hin ti' xhwaha' hune' tzet syeb'aniloj teyet han, ta yinh kaw yeli chija' sb'ah tzet xwal ti' han, ta yeli xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh hune' tx'otx' tx'otx' ti' han. ³⁰ Hayin xhwaha'koj ya' Hofra faraón sreyal Egipto yul sq'ab' hej yenemigo ch'ochen spotx'noj han, haka' xuh wanikoj ya' Sedequías sreyal Judá yul sq'ab' ya' Nabucodonosor, sreyal Babilonia han, ya' yenemigo ya' ch'ochen spotx'noj", xhi Komam.

Tzet sta'wekoj Komam Yahveh yib'anh tet ya' Baruc

45 ¹ Yet kanheb'xa hab'il yektoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, ha' tu' xalni ya' Jeremías profeta tet ya' Baruc sk'ahol ya' Nerías, yet lanhan stz'ib'nhen ya' Baruc tu' tzet chal ya' Jeremías yib'anh hune' te' hum chulb'ilayoj, xalni ya' yinh hakti': ² «Hakti' yalni Komam Yahveh sDiosal Israel hawib'anhiloj Baruc: ³ «Chawala: ¡Ay,

tzet sb'isk'ulalil wet han! Kam ya'nikanoj Komam Yahveh yaq'b'ilxa b'isk'ulal wila' han. Xax tib'ayiloj wuh woq'kanoj han, matxa xewilal xhwil han, kachi. ⁴Yaja' chal Komam Yahveh wet han, ta xhwal tawet han: “Xhweta'toj tzet xax wakanh han. Chin hok'o'kanh tzet xax hintz'un han; xhweta'kantoj sunil sat tx'otx' tx'otx' ti' han. ⁵¿Chawoche haq'ana' hunuj tzetet kaw nimej? Mach chaq'anah, haxkam xhwaha'ayoj hune' sya'tajil yib'anh sunil anma ti' han. Yaja' wal hach, xhwaha' haq'inal tzantik'a b'ay xhka hatoj han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

Xk'aywa Egipto b'et Carquemis

46 ¹Xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías profeta yib'anhiloj hej konhob'.

²Ha' ti' xal Komam yibanhiloj Egipto, yinh soldado ya' Neco faraón sreyal Egipto. Yet kanheb'xa hab'il yektoj ya' Joacim sk'ahol ya' Josías sreyaloj Judá, ha' tu' xk'aywa ya' Neco tu' yuh ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia b'et Carquemis skawilal ha' niman Éufrates:

³«A'wej listohal hej ch'en pahb'al lanza, kat hetoh yinh howal.

⁴Awejkoj stz'um hej no' cheh, ahojab'toj heb' naj soldado yib'anh no'.

A'wej listohal heb'ah, awejkoj hecasco.

Iwejatij yeh helanza, kat heyanikoj hecoraza.¹

---

¹46:4 *hecoraza* Ha' hune' haka' chaleco chakoj heb' naj soldado yinh, yuh spahni hej lanza mato hunujxa ch'en ch'en yet howal.

⁵ »Yaja', ¿tzet xhwil han?

Ch'elkanojkanh soldado ya' xiwkilal;
matxa xht'anhxikanoj heb' naj soldado yinh taj
stokanoj yinh anhe,
heb' naj kaw k'ul yinh howal.

Ayxakanayoj xiwkilal sunil b'ayah.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁶ Mach chuh yelkanh naj q'a' ay yanhe,

matxa chuh yelkanh naj q'a' ay yip.

Xhlektá heb' naj skawilal ha' niman Éufrates
yetk'ulal norte, kat yayk'aykanoj heb' naj.

⁷ »¿Mak ich lahan yahtij haka' ha' niman Nilo ti'?

Lahan b'oj hej ha' niman sch'ib'kanh yinh lemb'il.

⁸ Ha' Egipto, lahan yahtij haka' ha' niman Nilo,

lahan b'oj hej ha' niman sch'ib'kanh yinh lemb'il.

Chal Egipto: “Chin ahojtoj han,

kat hinmajchenojkantoj sunil sat tx'otx' tx'otx' han;

xhweta'kantoj hej konhob' han,

kat hintanhtzenojkaniloj anma ch'ehayoj b'et tu'
han”, xhi.

⁹ »Tojab' hej no' cheh yinh howal.

Tojab' hej carro yet howal yinh anhe.

Tojab' heb' naj soldado k'ul yinh howal:

heb' naj ah Etiopía b'oj heb' naj ah Fut.

Yihab'toj heb' naj hej spahb'al lanza.

Skonhb'ahab' heb' naj soldado ah Lud hej yarco.

¹⁰ Yet Komam Yahveh yeh hune' tz'ayik ti', Komam
Dios Sunil Chuh Yuh.

Yinh hune' tz'ayik ti' xhpajnoj Komam yinh hej
yenemigo.

Xhwa'oj ch'en espada, masantotik'a xhnohojkanoj
ch'en;

xhlahojkanoj ch'en xol chik'.

Ha' Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh ch'unuj hune'
niman potx'wal,

b'ay tx'otx' tx'otx' yetk'ulal norte, skawilal ha'
niman Éufrates.

¹¹ »K'anch'anla Egipto, as say hej anh b'et Galaad.
Waxamkami kaw tx'ihal anh chawuk'u', mach
chach watx'oj.

¹² Yohtajxa hej konhob', ta xax ilaxiloj hapixan;
ch'ab'elaxkanoj hawawi sunil sat tx'otx' tx'otx'.
Xhlektakanoj heb' naj soldado yinh hunun,
hun chuh yayk'aykanoj heb' naj», xhi Komam.

Chakoj ya' Nabucodonosor howal yinh Egipto

¹³ Ha' ti' stzoti' Komam Yahveh xul tet ya' Jeremías
profeta, yet xanikoj ya' Nabucodonosor sreyal
Babilonia howal yinh tx'otx' Egipto:

¹⁴ «Alwejk'oj hune' ti' b'et Egipto, pujb'awejk'oj
b'et Migdol,

a'wej yohtajne' Menfis b'oj Tafnes.

Alwej: “Watx'ewejkoj heb'ah yinh howal, a'wej
listohal heb'ah.

Spotx'o'kantoj ch'en espada sunil mak ch'ehayoj
hehoyanil”, kexchi.

¹⁵ ¿Tzet yuh xax ayk'aykanoj heb' naj hasoldado
k'ul yinh howal?j

Matxa chuh yinikanojkanh sb'ah heb' naj,

---

^j46:15 heb' naj hasoldado k'ul yinh howal Mach kaw stxumlaxi
tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

haxkam hayin Yahveh hin ti' xwiyoj heb' naj han.

¹⁶ Toxanhetik'a xhlektakanoj heb' naj,
yib'anhtik'a yetb'i heb' naj ch'ayk'aykanoj,
chalni heb' naj tet hunun: “Ahojonhwejwanoj,
tonhwej b'ay ay konhob', b'ay tx'otx' tx'otx' b'ay
xonh pitzk'ahi.

Elojonhwejkanh tet yip howal”, xhi heb' naj.

¹⁷ Alwej yinh ya' faraón sreyal Egipto yinh hakti':
“Nab'a'nhe stzotel ya' rey ti', matzet ch'oknikoj
ya'”, kexchi.

¹⁸ »Hayin Rey hin ti' chin ta'wekoj yul hinti' han,
Sunil Chuh Yuh, haktu' hinb'ih han:

Haka' yelwan witz Tabor xol sunil hej witz,
haka' yekanojkanh Carmelo yib'anh ha' mar, haktu'
hune' enemigo chuluj.

¹⁹ Maktaj ch'ehayoj b'et k'anch'anla Egipto,
swatx'e hab'kanh stzetet, yilaxojxatoj chejab'lomal;
desierto chub'kanoj Menfis, sq'alxanhe xhkanoj,
matxa hunuj mak xhkanojkanoj b'et tu'.

²⁰ »Kaw k'ulch'an kanoj Egipto haka' hunuj no'
q'opoh wakax,

yaja' yulxa hun tenan no' snoq'al kab' ay yetk'ulal
norte schinoj.

²¹ Lahan heb' naj soldado loq'b'il yuh Egipto b'oj
no' tzeh wakax kaw b'aq'ich;

yaja' xhpaxkanoj heb' naj yinhtaj, ch'elkanojkanh
heb' naj sunil,

matxa chuh slinhb'an sb'ah heb' naj,

haxkam xax apni stz'ayikal b'ay ch'ay sya'tajil, b'ay
schab' Egipto tzet yetwanoj ay schani.

²² Lahan chuh yelojkanojkanh b'oj hunuj no' lab'ah
 xhtokanoj hasoni,
 haxkam kaw ay yip chuh yul heb' naj enemigo.
 Ib'il yecheh heb' naj yuh chul heb' naj yanojkoj
 howal;
 kochenhe tzok'om si' heb' naj.

²³ Waxamkami kaw ya'taj yoktoj anma b'ay
 sq'eb'tajlajil Egipto,
 yaja' stzok'o'kanayoj heb' naj sunil.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Q'a' tx'ihalto heb' naj sataj hune' smajanil no'
 tziltzil,
 mach mak xhk'oji sb'isni heb' naj.

²⁴ Ch'ilaxojkaniloj spixan k'ulch'anla Egipto,
 kat yokojkanoj yul sq'ab' konhob' ay yetk'ulal
 norte», xhi Komam.

²⁵ Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh sDiosal Israel
 ch'alni: «Xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh Amón sdiosal
 Tebas han, Egipto, hej sdiosal, heb' ya' sreyal,
 ya' faraón, b'oj maktaj xhkawxi sk'ul yinh ya'.

²⁶ Xhwaha'koj yul sq'ab' maktaj ch'ochen spotx'noj
 han, yul sq'ab' ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia
 b'oj yul sq'ab' heb' naj schejab'lom ya'. Lawitu', kat
 yehojpaxayoj anma b'et Egipto tu' haka'tik'a yet
 payxa. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Skolo' Komam Dios skonhob'

(Jer. 30:10-11)

²⁷ »Yaja' Jacob, hach hinchejab'lom han, mach
 chach xiwi;
 mach chach xiwkanh Israel.

Hayin chach hinkolo'iloj tet hune' konhob' kaw
 nahat yetoj tu' han Jacob;
 chin kolo'iloj hawik'al b'ay aykantoj chejab'lomal
 han.

Kaw aq'ank'ulal chuh hawehojk'oj hunekxa,
 matxa tzet chala' hak'ul, matxa mak chach
 sxib'tenoj.

²⁸ »Jacob, hach hinchejab'lom han, mach chach
 xiwi;

ayinkoj hawetb'ihoj yuh hach hinkolni han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Chin tanhtze'kaniloj sunil konhob' b'ay xach
 hinpujb'akantoj han.

Wal hach, mach chach hintanhtze'iloj han;
 yaja' xhwub' st'inhanil tawinh han, mach yek'b'anil
 wanojayoj sya'tajil hawib'anh han», xhi
 Komam.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj heb' naj filisteo

47 ¹ Yalanhto maxhto chakoj ya' faraón howal
 yinh Gaza, xul stzoti' Komam Yahveh tet ya'
 Jeremías profeta yib'anhiloj heb' naj filisteo, xalni
 Komam.

² Hayin Yahveh hin ti' xhwal han:

Xhtit hej ha' ha' yetk'ulal norte, haka' hunuj ha'
 niman sch'ib'kanh yinh lemb'il;

xnohkantoj ha' sat tx'otx' tx'otx', xinikantoj ha'
 sunil tzet ay sat tx'otx',

hej konhob' b'oj anma ch'ehayoj yul konhob'.

Ch'awikanoj sunil anma, xhk'ajwikanoj sunil mak
 ay sat tx'otx' tx'otx'.

³ Yet ch'ab'elax yaykanoj txojtxon yoj no' cheh,
 yet ch'ab'elax stit hej carro yet howal,
 yet xhb'ili stit hej sruedahil,
 kat yanikanoj heb' ya' mame hej yuninal,
 haxkam xhpaxkaniloj yip heb' ya'.

⁴ X'apni stz'ayikal b'ay xhtanhiloj heb' naj filisteo,
 b'ay xhtanhiloj sunil mak aykoj yetb'ihoj Tiro b'oj
 Sidón.

Stanhtze'kaniloj Komam Yahveh heb' naj filisteo,
 b'oj maktaj ch'ehayoj b'ay hej konhob' sti' ha' mar
 b'et Caftor.

⁵ Xax q'oq'onhekanoj anma ah Gaza xil swi',
 matxa chuh stzotelkanoj mak ah Ascalón.
 Maktajto ch'ehayoj b'ay yak'alil sti' ha' ha',
 ¿b'aq'inh cheb'eja'kanoj heyanikoj lahwilal teyinh?

⁶ ¡Ay! Yespada Komam Yahveh. ¿B'aq'inh chach
 xewoj?

Paxanhaytoj yul hawatut; xewanh, matxa tzet
 chawuh.

⁷ Mach chuh stuki yuni tzet chuh,
 haxkam ha' Komam Yahveh xhchejni yub';
 ha' YA' x'alni ta chakoj howal yinh Ascalón b'oj hej
 konhob' ay sti' ha' mar.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj Moab

48 ¹ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh,
 sDiosal Israel yib'anhiloj Moab:

«Tzet sb'isk'ulalil tet Nebo, haxkam
 ch'etalaxojkantoj.

Ch'etnhelaxoj Quiriataim, kat yilaxojkaniloj spixan.

Xhuychalaxojkank'oj hej speyab'il, kat yokojkanoj
yinh tx'ixwilal.

² Matxa ch'alaxojkoj smay Moab.

Ayxahiktoj yul snab'al Hesbón yuni stx'ojal yinh
Moab, chalni:

“Katwej, kotanhtze'kaniloj hune' konhob' ti'”, xhi.
Hakachpaxtu' Madmena, chach tanhtzelaxojpaxiloj;
mach chach yaha'kanoj ch'en espada.

³ Ch'ab'elax yawi anma b'et Horonaim, kat yalni:
“Chonh tanhojkaniloj, ch'etaxojkantoj sunil”, xhi.

⁴ Xhtanhtzelaxojkaniloj Moab;
ch'ab'elaxkanoj yah yaw nixhtej unin.^k

⁵ Mach xhtanhk'o yoq'kanoj,
ch'ahkantoj yinh sk'ul witz b'et Luhit.
Chab'ekanoj heb' naj enemigo yoq'kanoj yuh sya'il
yanma, yet ch'aytij b'et Horonaim.

⁶ Elanhwejkanh, kolwej heb'ah.
Lahan hex hojab' b'oj hune' q'uyan te' tx'ix ay yul
desierto.

⁷ Yuh xkawxi hak'ul yinh hawip b'oj yinh
haq'alomal,
chach ilaxojpaxtoj chejab'lomal.
Ch'ilaxojkantoj hadios Quemos b'ay nan tx'otx'al,
heb' ya' sacerdote b'oj anma ay yelapnojal yeyi.

⁸ Ch'etaxojtoj sunil konhob', mach hunuj mak
ch'elojkanh;
ch'etaxojkantoj yak'alil sti' ha' ha' b'oj tx'otx' ak'al.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁹ Awejkoj sxik^l Moab, yunhe chuh shirwitoj.

---

^k48:4 *nixhtej unin* Zoar yeyoj hune' tzoti' ti' yinh griego.

^l48:9 *sxik'* Nanantajnhe chuh swatx'elaxik'toj hune' tzoti' ti',
haxkam mach kaw stxumlax tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

Desierto chub'kanoj hej skonhob', matxa hunuj
mak xhkanoj.

¹⁰ »Tz'akti'nheb'il chukanoj mak mach ch'uni
smunil Komam Yahveh yinh sunil yanma.
Tz'akti'nheb'il chukanoj mak mach ch'ochen
potx'wahoj yinh yespada.

¹¹ »Aq'ank'ulalnhetik'a yeh Moab ti',
maxhto hunekoj ch'ilaxtoj b'ay nan tx'otx'al.
Lahan b'oj vino hune'nhetik'a netb'al b'ay ayaytoj,
xuq'nhetik'a, mach ch'el sxuq'al sam.

¹² Yaja' chal Komam Yahveh:
«Ch'apnoj stz'ayikal b'ay xhwaha'toj heb' naj winaj
han,
yuh shamnojajtoj heb' naj vino tu' yul hunq'ahanxa
netb'al,
kat spohnojkantoj heb' naj hej netb'al matzet
ayaytoj yul.

¹³ Haktu' chuh stx'ixwojkanh Moab yinh ich sdios
Quemos,
haka' xuh stx'ixwikanh Israel tet ich Bet-el^m b'ay
xhkawxi sk'ul.

¹⁴ »¿Tzet yuh xhto heyalpaxoj?
“Kaw k'ul honh yinh howal han,
kaw ay jip ja'ni howal han”, kexchi.

¹⁵ Xhtanhojkaniloj Moab, ch'etaxojkantoj hej
skonhob'.

Xhpotx'laxojkankamoj heb' naj stzeh.
Haktu' yalni ya' Rey, YA' Yahveh Sunil Chuh Yuh.

¹⁶ Yapnojxa stz'ayikalil b'ay xhtanhojiloj Moab;

---

^m48:13 *Bet-el* Sb'ih hune' dios hune' b'ihe ti'.

yulujxa niman stx'ojal yib'anh.

¹⁷ Sunil mak ch'ehayoj skawilal Moab,
b'oj sunil mak ohtajnhen yelapnojal yeh Moab,
oq'ojab'i, kat yalni: “Wak'a' xuh sq'ahkantoj te'
k'ojoch kaw ay yip, te' kaw k'ulch'an”, xhi.

¹⁸ »K'anch'anla Dibón, ayojab'tij yib'anh tzet ay
yelapnojal yeyi,

kat yay tz'onhnoj yib'anh tx'otx' tajinh tx'otx',
haxkam yulxa mak xhtanhtzeniloj Moab,
xax yetatoj hej speyab'il.

¹⁹ Mak ah Aroer, ahojab' linhnoj sti' b'eh, kat yilni.
Sq'amb'ehab' tet heb' naj winaj ch'elkanh b'oj tet
heb' ix ix, kat yalni:

¿Tzet xuh b'et tu'?, xhinahojab'i.

²⁰ Kat yal-laxoj tet: X'ilaxkaniloj spixan Moab;
xaxiwkanoj yinh k'ul.

Ahojab' heyaw heyoq'i.

Alwejk'oj b'ay ha' niman Arnón, ta x'etalaxkantoj
Moab.

²¹ X'apnikanoj sya'tajil yib'anh hej konhob' ay b'ay
ak'al:

Yib'anh Holón, Jahaza Mefaat,

²² Dibón, Nebo, Bet-diblataim,

²³ Quiriataim, Bet-gamul, Bet-meón,

²⁴ Queriot, Bosra b'oj sunil skonhob'al tx'otx' Moab,
hej kawil yetij b'oj hej konhob' nahat yetoj.

²⁵ X'elkanoj yip Moab, xa'kanoj skanhil smay.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

²⁶ »Uk'tzewejkanh Moab,

haxkam xikanh sb'ah yinh Komam Yahveh.

Tzeyelaxojab' haka' chuh stzeyelax hunuj naj
uk'um ch'ek'ayoj b'al-la xol sxaw.

²⁷ Moab, xatzeyekanoj Israel;

xayeloj ta chayaha yet chach tzoteli;

lahan xawutekoj b'oj hunuj naj elq'om.

²⁸ Hex ah Moab hex ti', awejkanoj hekonhob';
aswej ehoj satlaj ch'en.

Lahan hojab' cheyute b'oj hej no' palamuxh
ch'anikoj sq'u' sat pahaw.

²⁹ »Kaw johtaj niman slolo'al Moab:

xhpalk'on slolo'al, kaw nimej yelapnojal yeh yab'en
sb'ah,

ek'b'al yab'en sb'ah sataj anma, aykoj lolo'al yinh
yanma.

³⁰ Wohtaj han ta xhpalk'on yanikoj smay,
yaja' nab'a'nhe, mach b'ay ch'apnojkoj.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³¹ Yuxin chin oq' yuh Moab han;

ch'ah waw yuh sunil anma ay b'et tu' han;

ya' wanma yuh anma ay b'et Kir-hares han.

³² Chin oq' yuh Sibma stx'otx'al te' uva han,

q'a' xhto hin oq' tawinh sataj yinh Jazer han.

Yalanhto, xhpalk'onkanik'toj sq'ab' hawuva b'ay
ha' mar, kat yapnikanoj b'et Jazer;

yaja' ti'nanh, xtanhkaniloj hawuva tz'unb'il hawuh.

³³ Xtanhkaniloj tzalalal b'ay tx'otx' k'ul-la tx'otx'
b'et Moab;

matxa ch'ab'elax xaycha anma tzalalal.

Xlahwiloj vino b'ay xhk'ub'alaxi,

matxa mak xanhnihaltij yal te' uva,

matxa mak xhb'itni tzalalal.

³⁴ »Ch'awikanoj anma ah Hesbón yuh sya'il yanma,
hat-ta ch'apnikanoj yawi b'et Eleale b'oj Jahaza;
ch'apnikanoj hat-ta Zoar, Horonaim b'oj
Eglat-selesiyá,
haxkam somanta hej ha' ha' yet Nimrim xax
tanhkantoj.

³⁵ Chin tanhtze'kaniloj anma ah Moab ch'anikoj
sxahanb'al b'ay xhaq'elax hej komon dios
han,
kat snhusni incienso tet hej sdios tu'.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁶ »Yuxin haka' yoq'tzelax flauta,
haktu' yoq' wanma yinh Moab b'oj yinh anma ah
Kir-hares han,
haxkam xtanhkaniloj sq'alomal xkutxb'a.

³⁷ Q'oq'onheb'ilkanoj sunil wi'e, ib'ilkaniltoj sunil
xil sate,
aykankoj hej lahwilal yinh sunil q'ab'e;
sunil mak aykankoj xilq'ape stzako yinh.

³⁸ Oq'ilalxanche ch'ab'elaxkanoj yib'anh sunil swi'
te' nhah ay b'et Moab b'oj yul sunil txonhb'al,
haxkam hayin xin maq'kantixhchahoj Moab haka'
hunuj netb'al matzet ch'oknikoj han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁹ Wak'a' xukantoj Moab, wak'a' yoq'kanoj.
Stel yinhxa cha' yuh tx'ixwilal;
xatzeyelaxkanoj, xaxiwkanoj anma aykoj shoyanil
yilni», xhi Komam.

⁴⁰ Hakti' yalni Komam Yahveh:

«Haka' slehitoj sxik' hunuj no' t'iw,
haktu' slehitoj sxik' enemigo xhirwitij yib'anh
Moab.

⁴¹ Ch'okojkanoj skonhob'al Moab tu' yul sq'ab'
yenemigo,
ch'etnhelaxojkanoj skonhob' k'ul yekoj speyab'il.
Yinh hune' tz'ayik tu', lahan chub'kaniloj yanma
heb' naj soldado k'ul yinh howal,
b'oj hunuj ix ix lanhan spitzk'a yunin.

⁴² Ch'etalaxojkantoj Moab ti', matxa ch'al-laxoj
konhob'al,
haxkam xikanh sb'ah winh hayin Yahveh hin ti'
han.

⁴³ Yuxin hayin Yahveh hin ti' xhwal han:
Ch'okojkanoj xiwkilal yinh anma ah Moab ti';
chuh stohk'ayoj yul holan mato yul hunuj latz'ab'.

⁴⁴ Maktik'a ch'elojkanh yuh xiwkilal, xhtohk'ayoj
yul holan;
maktik'a ch'ahojtij yul holan tu', ch'okojtoj yul
latz'ab',
haxkam xax apni stz'ayikal b'ay xhwatij sya'tajil
yib'anh Moab han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁴⁵ »Ay haywanh mak ch'elkanh matxakanoj yip,
xhtoh saya' b'ay skoltoj sb'ah b'et Hesbón;
yaja' ch'ahkanoj sxaj q'a' q'a' yinh skonhob' ya'
Sehón sreyal Hesbón,
xhtokanoj leb'o q'a', kat snhusnikantoj q'a' hej witz
ay b'et Moab,

b'oj anma xhpalk'on swi'ehal ay b'et tu'.

⁴⁶ ¡Tzet sb'isk'ulalil tawet Moab!

Xax tanhkaniloj skonhob' ich Quemos.
 Ch'ilaxkantoj hak'ahol b'oj hakutz'in chejab'lomal.
 47 Yaja' chin hela'toj sq'in al Moab han.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

B'et ti' xhtanhk'okanoj yalni yib'anhiloj hej sya'tajil
 xtit yib'anh Moab.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj Amón

49 ¹ Hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj heb'
 naj amonita:

«¿Tom mach yuninal Israel?
 ¿Tom mach mak chuh skankanoj herencia tet?
 ¿Tzet yuh ich dios Milcom aykoj yahawoj Gad
 ti'nanh?
 ¿Tzet yuh heb' naj amonita ch'ehayoj yul hej
 skonhob' Israel ti'nanh?

² »Ti'nanh xin, hayin Yahveh hin ti' xhwal han,
 ch'apnoj stz'ayikal b'ay ch'ab'elaxoj yawoj anma
 yet ch'okoj howal b'et Rabá yet heb' naj amonita;
 sq'alxanhe konhob' tu' xhkanokanoj,
 stz'a'ojkantoj sunil skonhob'al.
 Haktu' chuh yetnhenojpax Israel hej skonhob'.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³ »K'ajwanh Hesbón, haxkam xax tanhtzelaxiloj
 Hai.

Awanhwej hex ah Rabá hex ti'.
 Awejkoj xilq'ape stzako teyinh, oq'anhwej.
 Ek'anhwej yinh anhe yul hej peyab', haka' mak
 huchanajtoj yul swi',

haxkam xax ilaxtoj ich dios Milcom chejab'lomal,
heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' ay yelapnojal yeyi.

⁴ ¿Tzet yuh chawakoj hamay yinh hawak'al ay sti'
ha' ha', yinh hak'ul-la tx'otx'?

Kaw wi'e hach, yinh haq'alomal xhkawxi hak'ul,
kat hawalni: “Mach hunuj mak chuh yanojkoj
howal winh han”, kachi.

⁵ Ti'nanh xin, hayin xhwaha'koj xiwkilal tawinh
sunil b'ay han.

Hayin Yahveh Yahaw Sunil Chuh Wuh ti' xhwal
han.

Chex elojkanojkanh yinh anhe hunun hex,
mach hunuj mak chex yamb'anojkoj hunekxa.

⁶ Yaja' chin hela'toj sq'inah heb' naj amonita han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj Edom

⁷ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh
yib'anhiloj heb' naj ah Edom:

«¿Tom matxa tz'ajank'ulehal b'et Temán?

¿Tom matxa yohtajoj mak itz'at swi' tzet yetwanoj
ay yuni?

¿Tom xax k'aytoj stz'ajanil sk'ul?

⁸ Hex ah Dedán hex ti', elanhwejkanh, aswej yinh
anhe.

Eb'awejtoj heb'ah yul hej nhahch'en,
chin tanhtze'iloj skonhob' ya' Esaú han,
haxkam xax apni stz'ayikal b'ay xhwayoj sya'tajil
yib'anh han.

⁹ Yet ch'uxlax sat te' uva,
masan-nhetik'a ch'alaxkanoj hayeb' stxihanil te';

yet ch'apni heb' naj elq'om aq'b'alil,
hanhe tzet ch'oknikoj yuh heb' naj, ha' chitoj heb'
naj.

¹⁰ Yaja' wal hin han, matxa ninoj tzet xhwaha'kanoj
tet skonhob' ya' Esaú han;
hab'an xhwute'iltij b'ay cheb'atoj sb'ah anma han,
yunhe matxa b'ay cheb'a' sb'ah.
Xhtanhojkaniloj yuninal, sfamilia b'oj anma
ch'ehayoj skawilal;
matxa hunuj mak xhkanojkanoj.

¹¹ Matxa mak ch'alnoj: «Akanoj nixhtej hameb'a'
unin wet han, chin tanhe' han.
Chuh skawxi sk'ul heb' ya' ix matxa yichamil winh
han» matxa xhinahoj.

¹² Chal Komam Yahveh: «Mak maxhtik'a yetwanoj
ay yuk'ni copa yet sya'tajil, xuk'kanoj. Hak'anab'
hach, mach yek'b'anil wanojayoj sya'tajil hawib'anh
han, yilal hawuk'nuj sya'tajil tu'. ¹³ Yinh hinb'ih,
hayin Yahveh hin ti' chin ta'wekoj yul hin ti'
han. Sq'alxanhe Bosra ti' xhkanojkanoj b'oj hej
skonhob'al. Xaxiwoj anma yilnoj, ch'ilaxojiloj spixan,
xhtanhojkaniloj, tz'akti'nheb'il ch'utelaxojkoj», xhi
Komam.

¹⁴ Xul hune' ab'ix wet yuh Komam Yahveh han:
hune' naj ch'inik'oj ab'ix, ha' naj ch'alnik'oj yul hej
konhob', chalni naj:
«Yamb'awejkoj heb'ah, awejkoj howal yinh
konhob'.
A'wej listohal heb'ah yinh howal», xhi naj.

¹⁵ «Kaw tz'ulik chach wute'koj xol hej konhob' han;

kaw yahb'il chawub'kuj xol anma.

¹⁶ Xsub'wa halolo'al tawinh, haxkam chawakoj
xiwkilal yinh anma.

Hat chach ehayoj yul hej sholanil hej ch'en ch'en;
hat ayachatoj swi'ta hej witz:

waxamkami kaw nahat chawahtoj haq'u' haka' no'
t'iw,

chach wi'aytij b'et tu' han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹⁷ »Kaw tx'oj chuh stanhtzelaxojkaniloj Edom ti',
xaxiwoj anma yilnoj. Sunil mak ch'ek'ojtoj b'et tu'
xiwojkanokanh yilnoj sya'tajil xwatij yib'anh han.

¹⁸ Lahan chub'kantoj b'oj Sodoma b'oj Gomorra
b'oj hej skonhob'al yet xtanhtzelaxiloj. Matxa mak
ch'ehojayoj b'et tu'; matxa hunuj mak xhkanoj. Hayin
Yahveh hin ti' xhwal han. ¹⁹ Lahan hin b'oj hunuj
no' b'alam ch'eltij yinh anhe b'ay q'uoyantoj telaj sti'
ha' Jordán han, kat stoh no' b'ay te' yaxla ch'im.

Xhwiha'iloj Edom sat stx'otx' han, kat hinsaynoj
hunuj mak ch'okoj yahawoj b'et tu' han. Mach hunuj
mak chuh slahb'ankoj sb'ah winh han. Mach hunuj
mak chuh hin steyenkej yinh tzet xhwuh han. Mach
hunuj naj tanhehom kaneluh chuh hin stukb'an
yinh tzet xhwuh han. ²⁰ Ab'ewej tzet ayxahiktoj yul
hin-nab'al wuni yinh Edom hayin Yahveh hin ti' han,
hej tzetet xhwoche wub' yinh anma ah Temán han.

Yinh kaw yeli, somanta no' nixhtej tzeh kaneluh
kaw tz'ulik ch'ilaxojkantoj, kat stanhojkaniloj te'
ch'im. ²¹ Xhb'ilojkanoj tx'otx' tx'otx' yuh yipal tzet
chuh sk'aywahoj Edom tu'; hat-ta b'ay ha' Mar Rojo
ch'ab'elaxoj yawoj anma. ²² Sleb'a'toj naj enemigo

sxik' haka' no' t'iw, kat yapnoj lemna naj yinh Bosra.
 Yinh hune' tz'ayik tu', ch'okojkanoj b'isk'ulal yuh
 heb' naj soldado yet Edom k'ul yinh howal, haka'
 yok b'isk'ulal yuh hunuj ix ix lanhan spitzk'a yunin»,
 xhi Komam.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj Damasco

²³ Yib'anhiloj Damasco:

«Kaw stx'ixwikanoj Hamat b'oj Arfad,
 haxkam x'apni hej ab'ix mach k'uluj tet;
 nohnajxakoj xiwkilal yinh, matxa chuh yeh
 aq'ank'ulal.

²⁴ Matxakanoj yip Damasco;

xoche elojkanh, yaja' xnohkoy xiwkilal yinh.
 Ayxakankoj yinh b'isk'ulal,
 ya'xakanoj yanma haka' hunuj ix ix lanhan spitzk'a
 yunin.

²⁵ ;Wak'a' xuh stinhchalaxkanoj hune' konhob' kaw
 ab'ilkoj smay,
 hune' konhob' b'ay kaw xhtik'a wa' tzalahoj hink'ul
 han!

²⁶ Yinh hune' tz'ayik tu', xhkanojkanoy b'ejnoj
 snimanil heb' naj tzeh yul hej b'eh;
 xhkamojkanoy sunil heb' naj soldado k'ul yinh
 howal.

Hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han.

²⁷ Chin tzujb'a'koj q'a' yinh speyab'il Damasco han,
 kat snhusmuhujkantoj hej spalacio ya' Ben-adad»,
 xhi Komam.

**Xul stzoti' Komam Dios
yib'anhiloj Cedar b'oj Hazor**

²⁸ Hakti' yalni Komam Yahveh yib'anhiloj Cedar b'oj heb' ya' swi'al Hazor, x'alaxkoj howal yinh yuh ya' Nabucodonosor, sreyal Babilonia:

«As awejkoj howal yinh Cedar.

Tanhtzewejkaniloj ichamta anma ay yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik.

²⁹ Iwejkaniloj hej spat b'oj hej skaneluh;

iwejkantoj hej scortinahil spat, sunil tzet ayah b'oj hej scamello.

Chex awoj, kat heyalnoj:

“Ayxakanoj xiwkilal sunil b'ayah”, kexchinahoj.

³⁰ Hex ah Hazor hex ti', elanhwejtij yinh anhe, as eb'awejtoj heb'ah yalanhta tx'otx' tx'otx'.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Ayxa tzet ayiktoj yul snab'al ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia yuni teyinh;

ay tzet choche' ya' yub' teyinh.

³¹ »Hayin Yahveh hin ti' xhwal han:

As awejkoj howal yinh hune' konhob' mach ninoj tzet chal sk'ul, kaw aq'ank'ulal yeyi;

machkankoj spultahil skonhob',

mach kawxeb'ilojkankoj spultahil yinh ch'en hierro;

kaw nahat yekaniloj.

³² Elq'awejkantoj hej scamello b'oj sunil snoq'.

Sunil b'ay chin pujb'a'kantoj heb' naj sq'oq'onhen swi' b'ay aykoj sentido han;

xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh heb' naj sunil b'ay
han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³³ Yatut-xa no' noq' haka' no' oj chub'kankoj Hazor
tu',

matxa hunuj tzet xhkanojkanoj b'et tu' yinh
stohb'al q'inal.

Matxa hunuj anma ch'ehoj b'et tu';

matxa hunuj mak ch'ehojayoj», xhi Komam.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj Elam

³⁴ Yet yoktotoj ya' Sedequías sreyaloj Judá, ha' tu'
xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías profeta
yib'anhiloj Elam, chalni Komam:

³⁵ «Hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han:

Chin jonho'toj yarco Elam han,
xhweta'kantoj tzet q'a' k'ultu tet han.

³⁶ Xhwaha'tij howal yib'anh Elam haka' kaq'e'
tzanxanhetik'a b'ay xhtitkoj han,

yunhe spujb'alaxojtoj sunil b'ayah;
sunil yul hej konhob' b'ay ch'apnojkanoj anma tu'.

³⁷ Xhwaha' k'uyk'unujkanh Elam tet yenemigo han,
tet mak ch'ochen spotx'noj.

Xhwaha'tij sya'tajil yib'anh han,
xhwiha'tij sunil hin-howal yinh han,
kat stzumb'elaxoj yuh ch'en espada, masantotik'a
xhtanhojkaniloj.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁸ Xhwaha'koj hintz'onhob'al b'et Elam han,
kat hintanhtzenojiloj srey b'oj heb' ya' ijb'alom
yinh han,

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁹ Yaja' ch'apnoj stz'ayikal b'ay chin hela'toj sq'inal
Elam han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Xul stzoti' Komam Dios yib'anhiloj Babilonia

Jer. 51:15-19; Jer. 10:12-16

50 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Jeremías
profeta yib'anhiloj Babilonia, stx'otx' heb' naj
caldeo, chalni Komam:

² «Alwejk'oj xol hej konhob', pujb'awejk'oj.

Awejkanh hunuj tzet xhyeniloj ta lanhan yal-laxk'oj
hune' tu',

matzet cheyeb'ahayoj, alwej:

¡Ch'etnhelaxoj Babilonia!

¡Ch'okojkanoj Bel yinh tx'ixwilal!

¡Xiwojkanojkanh ich Merodac,

ch'etalaxojkantoj hej yechel,

xiwojkanojkanh hej sdios!

³ Haxkam yetk'ulal norte xhtij hune' konhob'

ch'anojkoj howal yinh,

tx'ixwob'al ch'utelaxojkanoj stx'otx' yuh hune'

konhob' tu'.

Matxa hunuj anma b'oj hunuj no' noq' ch'ehojayoj

b'et tu';

sunil tzet ch'elojkanojkanh», xhi Komam.

⁴ Chal Komam Yahveh:

«Yet tu', yet ch'apnoj hune' tz'ayik tu',

ch'oq'oj anma ah Israel b'oj anma ah Judá,

kat yuluj hinsaynoj hayin Yahveh hin sDiosal han.

⁵ Sq'amb'e' b'ay xhkan sb'elal Sión, kat stoj b'et tu',

kat yalnoj:

“Tonhwej b'ay ay Komam Yahveh,
 kat kowatx'enkanoj hunuj lahk'ulal b'oj YA' yinh
 stohb'al q'inal;
 mach b'aq'inh xhkonahulnhe'toj”, xhinahoj.

⁶ »Lahan xute hinkonhob' ti' b'oj hej no' kaneluh
 k'aynajtoj han,
 xk'aylaxkantoj yuh heb' ya' xtanheni;
 tonhe xil heb' ya' xtokanoj kolo b'ay hej witz.
 Nanantajxanhe witz b'ay ch'ek'kanoj,
 xk'aykantoj speyab' yinh sk'ul.

⁷ Yet xhnachahayoj yuh yenemigo, kat
 stanhtzelaxiloj, kat yalni heb' naj:
 “Mataj hayonh ay komul han,
 ha' heb' naj x'anikoj smul tet YA' Yahveh, ch'a'ni
 sk'ulal,
 YA' b'ay xkawxi sk'ul yichmam heb' naj”, xhi heb'
 naj.

⁸ »Elanhwejkanh b'et Babilonia ti',
 elanhwejtij b'ay stx'otx' heb' naj caldeo.
 Lahan hojab' cheyute b'oj no' winaj kaplaxh
 xhb'eytzen hej no' kaneluh.

⁹ Hayin xhwaha'tij hune' majan konhob' kaw ay
 yelapnojal yeh ay yetk'ulal norte han,
 yunhe yanojkoj howal yinh Babilonia.
 Stxolb'a' sb'ah yinh howal, kat yetnhenojkanoj
 Babilonia tu'.

Kaw helan heb' naj ya'ni howal;
 masan chij tzetet yuh heb' naj yet stz'utb'an heb'
 naj sflecha.

¹⁰ Chetnhe'kanoj heb' naj tzet ay heb' naj caldeo,

masantotik'a xhnohojkanoj heb' naj.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹¹ »Hex caldeo hex ti', xeyetnhekanoj tzet ay
hinkonhob' han.

Tzalahanhwej, a'wej tzalahoj hek'ul.
Tz'itwanhwej haka' chute no' q'opoh wakax
yib'anh hej yaxla telaj;ⁿ

awanhwej haka' chute hej no' cheh.

¹² Ch'ilaxojkaniloj spixan hetx'otx';
ch'okojkanoj b'ay xex pitzk'a yinh tx'ixwilal.
Tzujanxa cheyub'kantij yinh yaq'b'ilxa hej konhob'.
Xhpak'ojkanoj desiertoal, tajinh tx'otx'al, matxa
tzet xhkanoj sat.

¹³ Xhtitoy hin-howal han, matxa hunuj mak
xhwaha'kanoj b'et tu' han;
chin tanhtze'kaniloj sunil han.
Sunil mak ch'ek'ojtoj b'et Babilonia tu',
xiwojkanojkanh yilnoj hej sya'tajil xhwaha'tij
yib'anh han.

¹⁴ »Hex chekonhb'a heyarco,
okanhwej yinh hetxol shoyanil Babilonia.
Tz'utb'awej sunil heflecha yinh,
haxkam xakoj smul wet hayin Yahveh hin ti' han.

¹⁵ Awanhwej yuh yok howal shoyanil Babilonia;
sk'aywaxa.

Xax etaxtoj hej sxe',^o xax ay huyna hej speyab'il.
Hakti' chuh hinpajni yinh han; pajnanhwej yinh.

ⁿ50:11 *yib'anh hej yaxla telaj* Hakti' yeyoj yinh griego, wal yinh hebreo: yet xanhnihaltij no' sat ixim trigo.

^o50:15 *hej sxe'* Ya'taj stxumlax hune' tzoti' ti' yinh hebreo. Ay mak xhwatx'enik'toj yinh: spilalil mato storrehal.

Utewejtoj haka' xutetoj yaq'b'ilxa hej konhob'.

¹⁶ Tanhtzewejiloj sunil mak stz'un-ni stz'unub' b'et

Babilonia,

mak ch'inikanh sat stz'unub'.

Yet chilnoj heb' naj nan konhob'al yespada mak

xhtanhtzeniloj anma,

kat spaxojkantoj heb' naj b'ay skonhob',

lapan xhtojkanoj heb' naj b'ay stx'otx'.

Tzet chuh smeltzohojtij Israel

¹⁷ »Lahan Israel ti' b'oj hej no' kaneluh k'aynajtoj,

tzumb'eb'il yuh hej no' b'alam.

B'ab'el xtanhtzelaxiloj yuh ya' sreyal Asiria;

lawitu' yuh ya' Nabucodonosor, sreyal Babilonia;

ha' ya' xjonhnikantoj sunil sb'ajil.

¹⁸ Yuxin hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh, sDiosal

Israel ti' xhwal han:

«Xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh ya' sreyal Babilonia

b'oj yib'anh stx'otx' han,

haka' xuh wanihayoj yib'anh ya' sreyal Asiria han.

¹⁹ Xhwaha' meltzohojtij Israel b'ay stx'otx' han,

kat ya'noj wa'oj sb'ah b'et Carmelo b'oj b'et Basán.

Xhnohojkanoj sk'ul b'ay hej q'eb'tajlaj yet ya'

Efraín b'oj b'et Galaad.

²⁰ Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', saylaxoj hej stx'ojal

Israel,

yaja' matxa tzet xhnachahojiloj yinh;

saylaxoj hej smul Judá, yaja' matxa tzet

xhnachahoj,

haxkam xhwaha' nimank'ulal yinh mak chin

kolo'kanoj sq'inal han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Xk'aywa Babilonia

21 »Awejkoj howal yinh tx'otx' Merataim b'oj yinh
anma ah Pecod.

Potx'wejkantoj, tanhtzewejkaniloj yinh k'ul.
Yijyewej sunil tzet chin chej heyub' han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han».

22 Ch'ab'elax yok howal sat tx'otx' tx'otx',
niman tzet xhtanhojkaniloj.

23 Wak'a' xuh yetalaxkantoj Babilonia,
xuychalaxkank'oj smartillohal sunil sat tx'otx'
tx'otx'.

Xtanhtzelaxkaniloj Babilonia,
xaxiwkanoj hej konhob' yilni tzet xukantoj.

24 Xwayoj halek'ab'il han Babilonia,
mach xawila tzet xuh hawayk'ayi.
Xach nachahi, xach majchelaxkanoj,
haxkam xawikanh hab'ah yinh Komam Yahveh.

25 Xsaj Komam Yahveh b'ay sk'ub'a hej sch'en yet
howal,

xinihaltij YA' hej sch'en yet howal ch'oknikoj yuh
yet aytij showal YA'.

Ay tzet yilal yuni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh,
b'ay stx'otx' heb' naj caldeo ti'.

26 Awejkoj howal yinh Babilonia tu' sunil b'ayah.
Hajwej b'ay sk'ub'a tzet sloh.

Tenb'awejkanh anma, kat hetanhtzeniloj.

Yilal matxa hunuj tzet xhkani.

27 Potx'wej sunil stzeh wakax;
iwejtoj no' b'ay xhpotx'laxkamoj.

Tzet sb'isk'ulalil tet, haxkam xax apni stz'ayikal
b'ay ch'alaxayoj sya'tajil yib'anh.

28 Ch'ab'elax yul snuq' maktaj ch'elkanh,
anma ch'elkanh b'et Babilonia;
chul yala'k'oj b'et Sión tzet chuh spajni Komam
Yahveh koDiosal yinh Babilonia,
yuh xetatoj yatut Komam.

29 »Yamb'awejkoy sunil heb' naj xhulwa yinh arco,
sunil heb' naj xhkonhb'an yarco.
Ehojab'ayoj heb' naj shoyanil Babilonia,
yunhe mach hunuj mak ch'elkanh.
A'wej tzet yetwanoj ay schani.
Utewejtoj Babilonia tu' haka' xutetoj yaq'b'ilxa hej
konhob'.

Xikanh sb'ah yinh Komam Yahveh, YA' xikiltaj
yeyi, sDiosal Israel.

30 Yuxin yinh hunq'ahan tz'ayik tu',
xhkanojkanoj b'ejnoj snimanil heb' naj tzeh yul hej
b'eh b'et Babilonia,
xhkamojkantoy sunil heb' naj soldado k'ul yinh
howal.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han».

31 Chal Komam Yahveh Jahaw Sunil Chuh Yuh:
«Lolo'la konhob', xax wikanh hinb'ah tawinh han;
xax apni stz'ayikal b'ay xhwayoj sya'tajil hawib'anh
han.

32 Xhlektahoj hune' lolo'la konhob' tu', kat
yayk'ayoj,
matxa hunuj mak ch'inojkanh.
Chin tzujb'a'koj q'a' yinh sunil hakonhob' han,

kat snhusnujkantoj q'a' sunil hahoyanil», xhi
Komam.

³³ Chal Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh:
«Kaw ch'a'laxkanoj ek'oj ya' yanma Israel b'oj
Judá.

Xmajchelaxkanoj yuh hej yenemigo, mach
xhb'ejtzolaxkanoj.

³⁴ Yaja' kaw ay yip YA' xhkolni, Yahveh Sunil Chuh
Yuh sb'ih YA'.

Ha' YA' xhkolnoj heb' ya' yinh hej sya'tajil
ch'ek'ojtoj yinh,
chaha'koj ya' aq'ank'ulal sat tx'otx' tx'otx',
yaja' xiwkilal chaha'ayoj ya' b'et Babilonia.

³⁵ »Ch'alaxojkoj howal yinh heb' naj caldeo b'oj
yinh anma ch'ehayoj Babilonia;
heb' ya' aykoj swi'aloj yinh b'oj heb' ya' tz'ajan
sk'ul.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

³⁶ Ch'alaxojkoj howal yinh heb' ya' ahb'elom b'oj
yinh heb' naj k'ul yinh howal,
kat shuchahojtoj yul swi' heb' naj.

³⁷ Ch'alaxojkoj howal yinh hej sheh heb' naj b'oj
yinh hej scarro heb' naj yet howal.

Ch'alaxojkoj howal yinh heb' naj soldado loq'b'iltij,
haka'xa ix chute'kanoj heb' naj.

Ch'alaxojkoj howal yinh hej stzetet kaw ay stohol,
kat yelq'alaxojkantoj.

³⁸ Ch'okoj howal yinh hej ha' ha', kat stanhojkantoj
ha',
haxkam stx'otx'al hej dios yeh Babilonia tu';

ha' hunq'ahan kistal-la dios tu' ch'etankantoj yul
swi'.

³⁹ »Yuxin hat-xa ch'ehoj hej no' howla noq' ay yul
desierto b'oj no' haka' oj b'et tu';
hat-xa ch'ehojpax hej no' avestruz b'et tu'.
Matxa b'aq'inh ch'ehojayoj anma b'et tu',
ch'etaxojkantoj yinh stohb'al q'inal.

⁴⁰ Lahan chub'kantoj b'oj Sodoma b'oj Gomorra,
b'oj hej skonhob'al yet xtanhtzelaxiloj.
Matxa mak ch'ehojayoj b'et tu', matxa hunuj mak
xhkanoj.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁴¹ »Lanhan stit hun tenan heb' naj soldado yetk'ulal
norte;

hune' niman konhob' b'oj tx'ihal heb' ya' rey
lanhan stit b'ay xhkachnakanoj tx'otx' tx'otx'.

⁴² Ib'il yarco heb' ya' yuh b'oj hej slanza;
kaw tx'oj heb' ya', mach mak yinh stz'a' sk'ul heb'
ya'.

Haka' swahcha ha' mar, haktu' yawi heb' ya';
ayatoj heb' ya' yib'anh cheh.

Txolb'ab'il sb'ah heb' ya' yuh, yuh yanojkoj heb'
ya' howal tawinh k'anch'anla Babilonia.

⁴³ Xax yab'eloj ya' sreyal Babilonia hune' tu',
xpaxkaniloj yip ya' xiwkilal;

x'ok-kanoj xiwkilal yinh ya',
xyab'ikaniloj yanma ya' haka' hunuj ix ix lanhan
spitzk'a yunin.

⁴⁴ Lahan hin b'oj hunuj no' b'alam ch'eltij yinh
anhe b'ay q'uyantoj telaj sti' ha' Jordán han,
kat stoh no' b'ay te' yaxla ch'im.

Xhwiha'iloj Babilonia sat stx'otx' han,
kat hinsaynoj hunuj mak ch'okoj yahawoj b'et tu'
han.

Mach hunuj mak chuh slahb'ankoj sb'ah winh han.
Mach hunuj mak chuh hin stejenkoj yinh tzet
xhwuh han.

Mach hunuj naj tanhehom kaneluh chuh hin
stukb'an yinh tzet xhwuh han.

⁴⁵ Ab'ewej tzet ayxahiktoj yul hin-nab'al wuni yinh
Babilonia hayin Yahveh hin ti' han,
hej tzetet xhwoche wub' yinh stx'otx' heb' naj
caldeo han.

Yinh kaw yeli, somanta no' nixhtej tzeh kaneluh
kaw tz'ulik ch'ilaxojkantoj, kat stanhojkaniloj
te' ch'im.

⁴⁶ Xhb'ilojkanoj tx'otx' tx'otx' yuh yipal tzet chuh
sk'aywahoj Babilonia;
ch'ab'elaxojkanoj yipal yawoj anma yul hej
konhob'», xhi Komam.

Ch'etaxojkantoj Babilonia

51 ¹ Chal Komam Yahveh:
«Xhwaha'tij hune' niman howal haka' kaq'e'
ch'etanojkantoj Babilonia han
b'oj anma ch'inojkanh sb'ah^p winh ch'ehayoj b'et
tu' han.

² Haka' yilaxiloj sq'al ixim trigo xol kaq'e',
haktu' ch'utelaxoj Babilonia yuh mak xhwaha'tij
yinh han;
matxa hunuj mak chaha'kanoj heb' naj b'et tu'.

^p51:1 *anma ch'inojkanh sb'ah* Tita lanhan yalni yib'anhiloj heb' naj caldeo b'et ti'.

Yet ch'apnoj stz'ayikal b'ay ch'ayoj sya'tajil tu',
tzanxanhetik'a b'ay ch'alaxojkoj howal yinh.

³ Swatx'ehab'tij heb' naj hulwahom hej yarco.

Yahab'koj heb' naj scoraza yinh.^q

Mach hojab' stz'a' sk'ul heb' naj yinh heb' naj tzeh
ah Babilonia.

Tanhtzewejkaniloj sunil soldado heb' naj.

⁴ Xhkamojkantoj heb' naj b'ay stx'otx' heb' naj
caldeo;

ch'ayojkanoj b'ejnoj snimanil anma yul hej b'eh.

⁵ Waxamkami kaw aykanoj smul Judá b'oj Israel
yul sat Komam sDiosal Israel, YA' xikiltaj
yeyi,

mach xtinhchalaxkanoj heb' ya' yuh Komam
Yahveh Sunil Chuh Yuh, YA' sDiosal heb' ya'.

⁶ »¡Elanhwejkanh b'et Babilonia! ¡Kolwejtoj heb'ah!

Mach hojab' chex kamtoj yuh stx'ojal Babilonia,
haxkam xax apni stz'ayikal b'ay xhpajni Komam
Yahveh yinh;

chaha' YA' tzet yetwanoj ay schanoj.

⁷ Haka' hunuj copa nab'a' oro ch'uk'tzenkanh sunil
anma ay sat tx'otx' tx'otx',

haktik'atu' yekoj Babilonia ti' yul sat Komam
Yahveh.

Xuk' sunil konhob' svino, xuchakantoj yul swi'.

⁸ Yaja' kaw pet-tik'a xk'aywa Babilonia,
xmaq'laxkantixhchahoj.

Oq'anhwej yinh. Iwejtij anh yuh sya'il ayah;
wak'amta xhto watx'i», xhi Komam.

---

^q51:3 *Yahab'koj heb' naj scoraza yinh* Hakti' yeyoj yinh griego.
Ya'taj stxumlaxi tzet choche yala' hebreo b'et ti'.

⁹“Xjoché janhte' Babilonia, yaja' mach xwatx'i.
 Jaha'wejkanoj. Paxojonhwejtoj b'ay kotx'otx'
 hunun honh;
 xax ahkanapnoj hat-ta satkanh st'inhanil ch'ulaxoj
 yinh, xax ahapnoj xol hej moyan”.

¹⁰ Xuh Komam Yahveh nimejtaj sk'ulal jinh.
 Katwej, tonhwej jala'k'oj b'et Sión,
 tzet xax yuh Komam Yahveh koDiosal jinh.

¹¹ Watx'ewejtij heflecha.
 Awejkoj hepahb'al lanza teyinh.
 Xax yakoj Komam Yahveh yinh sk'ul heb' ya' sreyal
 Media,
 yuh stanhtzenojiloj heb' ya' Babilonia.
 Hakti' chuh spajnoj Komam Yahveh, yuh tzet
 x'utelaxkantoj yatut YA'.

¹² Awejkanh bandera xhyeniloj ta ch'alaxojkoj
 howal yinh speyab'il Babilonia.
 Awejkoj tx'ihal heb' naj soldado shoyanil konhob'.
 Stanhehab' heb' naj. Eb'awejtoj heb'ah yuh
 heyanojkoj howal.

Chub' Komam Yahveh tzet ayxahiktoj yul snab'al
 YA' yuni,
 tzet xax yal YA' yib'anhiloj mak ah Babilonia.

¹³ Babilonia, hach chach ehayoj sti' hej ha' ha',
 kaw tx'ihalkanoj haq'alomal,
 yaja' x'apni stz'ayikal b'ay chach tanhojiloj.

¹⁴ Xax sta'wekoj Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh
 yul sti', xalni YA':

«Xhnohojkaniloj hune' konhob' ti' yuh heb' naj
 enemigo, haka' hun tenan no' tziltzil;

ch'awojkanoj heb' naj, haxkam ch'i'wahoj heb' naj
teyinh», xhi Komam.

B'it yuh yalaxkoj smay Komam Dios

Jer. 10:12-16

¹⁵ Skanhil smay Komam Dios xwatx'en tx'otx'
tx'otx';

stz'ajanil sk'ul YA' xkawxenkov sat yib'anh q'inal;
yitz'atil swi' YA' xleb'antov satkanh.

¹⁶ Yet ch'ab'elax yul snuq' Komam,

kat swahchakanh ha' ha' satkanh.

Ha' YA' ch'anikanh hej moyan yib'anh b'ay
xhkachnakanov tx'otx' tx'otx'.

Ha' YA' ch'anitij kayompah yet ch'ay ha' nhab',
kat yinihaltij YA' kaq'e' b'ay k'ub'ab'iltov.

¹⁷ Wi'e sunil anma, mach ninov snab'al;

sunil heb' naj watx'ehom tiyoxh,

ch'el stx'ixwilal heb' naj yuh hej tiyoxh tu'.

Tonhe sub'wa hej yechel hej tiyoxh tu', mach
sq'inal.

¹⁸ Matzet ch'oknikov, kistal ichamta tu';

xhtanhojkanilov yet ch'apnov stz'ayikal b'ay ch'ayov
sya'tajil yib'anh.

¹⁹ Mach lahanov yerencia ya' Jacob b'ov hunq'ahan
tu',

haxkam Komam Dios tu' xwatx'en sunil tzetet;

Yahveh sb'ih YA', Sunil Chuh Yuh YA',

ha' YA' xsik'len Israel, xanikov ya' yetov.

Ha' Babilonia ch'oknikov yuh Komam Dios yet chanihayov YA' sya'tajil

²⁰ «Haka' hunuj ch'en martillo,

haka' hej ch'en ch'en yet howal, haktu' hawekoj
wet han.

Hach chach oknikoj wuh han, yuh hintanhtzeniloj
hej konhob' han,

b'oj hej konhob' b'ay ayiktoj heb' ya' rey.

²¹ Hach chach oknikoj wuh han, yuh hintanhtzeniloj
hej no' cheh han,

b'oj heb' naj ch'ek' yib'anh no';

hej carro yet howal b'oj heb' naj ch'inik'oj hej
carro tu'.

²² Hach chach oknikoj wuh han,

yuh hintanhtzeniloj heb' naj winaj b'oj heb' ix ix
han;

heb' ya' yihla anma b'oj nixhtej unin;

heb' naj tzeh b'oj heb' ix q'opoh.

²³ Hach chach oknikoj wuh han,

yuh hintanhtzeniloj heb' ya' tanhehom kaneluh
b'oj hej no' kaneluh han;

heb' ya' xhmunlanhen tx'otx' tx'otx' b'oj hej no'
buey;

heb' ya' aykoj yahawoj konhob' b'oj heb' ya' ay
yelapnojaj yeyi.

Ch'alaxayoj sya'tajil yib'anh Babilonia

²⁴ »Yaja' yinh hesat xhwaha' tzet yetwanoj ay
schani Babilonia b'oj sunil mak ch'ehayoj b'et
tu' han,

yuh sunil stx'ojal xuh b'et Sión.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

²⁵ Xhwikanh hinb'ah tawinh han Babilonia,

lahan hach b'oj hunuj witz ch'etankantoj sunil;
xawetakantoj sunil tx'otx' tx'otx'.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.
 Xhwiha'kanh hinb'ah tawinh han, yuh wanojayoj
 sya'tajil hawib'anh han.
 Chach tijkanoj b'alb'on satlaj hej ch'en niman
 ch'en,
 kat hach wutenojkanoj haka' hunuj witz
 nhusb'ilkantoj han.
²⁶ Matxa hunuj ch'en ch'en chuh yoknojkoj yuh
 yalaxojkanh hej te' nhah,
 mato yinh hej sxe' hej te' nhah,
 haxkam matxa hunuj tzet xhkanojkanoj b'et ti'
 yinh stohb'al q'inal.
 Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

²⁷ »Awejkanh bandera sat tx'otx' tx'otx', yuh syeni
 ta yokxa howal.
 Oq'tzewej ch'en trompeta yul hej konhob'.
 Yamb'awejkoj heb'ah yuh heyantikoj howal yinh
 Babilonia.
 Yihab'kanh sb'ah heb' naj ah Ararat yinh,
 heb' naj ah Mini b'oj heb' naj ah Askenaz.
 Sik'lewej hunuj naj ch'ok yahawoj yinh heb' naj
 soldado, yuh yijb'an naj howal.
 Haka' hojab' yek' q'isq'on hune' smajanil no'
 tziltzil,
 hakojab'tu' chuh stoh hej no' cheh yinh howal.
²⁸ Yamb'awejkoj hej konhob', yuh yanikoj howal
 yinh Babilonia;
 titojab' heb' ya' sreyal Media,
 heb' ya' aykoj yahawoj hej konhob', heb' ya' ay
 yelapnojal yeyi,
 b'oj sunil mak ayiktoj yalanh schejb'anil heb' ya'.

²⁹ Xhb'ilikanoj tx'otx' tx'otx', b'isk'ulalxa yekanoj
tx'otx',
haxkam lanhan yijni sb'ah tzet ayiktoj yul snab'al
Komam Yahveh yuni yinh Babilonia,
yinh spak'ikanoj desiertoal;
matxa hunuj mak xhkanojkanon sat tx'otx'.

³⁰ Xtanhk'okanoj heb' naj soldado ah Babilonia
yanikoj howal;
xeb'akantoj sb'ah heb' naj yul scuartel.
Matxakanoj yip heb' naj.
Haka'xa ix chutekanon heb' naj.
Xnhuslaxkantoj yatut heb' naj,
x'etalaxkantoj hej ch'en hierro xhq'atb'alaxik'toj
yinhtaj pultah.

³¹ Txoloxanhe stokanoj heb' naj ch'initoj ab'ix,
yunhe yalni heb' naj tet ya' sreyal Babilonia,
ta x'etnhelaxkanoj skonhob' ya' yinh k'ul.

³² Xax etnhelaxkanoj b'ay chuh sq'axponik'tij anma
yul ha' ha',
xax tzujb'alaxkoj q'a' b'ay soq'omlaj;
nohnajxakankoj xiwkilal yinh heb' naj soldado».

³³ Hakti' yalni Komam Yahveh Sunil Chuh Yuh,
sDiosal Israel:

«Lahan k'anch'anla Babilonia ti' b'oj sat hunuj
tx'otx' tx'otx' b'ay sxanhlaxiltij sat ixim trigo;
yapnojxa stz'ayikal b'ay xanhlaxojtoj, yuh
yilaxojkanh sat», xhi Komam.

³⁴ «Ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia xonh
kok'tzenkantoj,
xonh sxanhkanpaq'chahoj ya';

haka' hunuj sek' matzet ayaytoj yul, haktu' xonh
yutekanoj ya'.

Xonh sb'iq'kanaytoj ya' haka' hunuj no' niman
noq',

xnohtzenkanoj ya' sk'ul yinh koq'alomal,
lawitu' xonh sxayenatij ya'.

³⁵ Chal Jerusalén: “Utelaxojab'toj Babilonia haka'
stx'ojal xin yutekantoj han”, xhi.

Chal Sión: “Stanhtzehab' anma ah Caldea,
tzet xuh spotx'nitoj anma ay yul hinkonhob' han”»,
xhi.

Tzet sta'wekoj Komam Dios yib'anh tet Israel

³⁶ Chal Komam Yahveh:

«Xhwub' st'inhanil tawinh han, chin pajtze' tet
hawenemigo han.

Chin tanhtze'kantoj hej ha' niman yinh k'ul han,
xhtanhojkantoj snuq' hej ha' ha' ay b'et Babilonia.

³⁷ Ch'ahojkanoj ten-noj sq'al Babilonia ti',
yatut-xa no' noq' haka' no' oj chub'kankoj,
matxa hunuj anma ch'ehojajoy b'et tu';

sunilxa mak xiwoj yilnoj, kat stzeyelaxojkanoj.

³⁸ Haka' yawi hej no' b'alam, haktu' yawoj sunil
anma ay b'et tu';

ch'eloy yaw haka' yunin hej no' b'alam.

³⁹ Yet kaw ayxakantoj snab'al yinh tzet choche, kat
wa'noj tzet chuk'u' han;

ch'uk'ujkanojkanh, yunhe ya'noj tzalahoj sk'ul.

Haktu' chuh swayojkank'oj, matxa b'aq'inh ch'eloy
swayanh.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁴⁰ Lawitu' kat winojtoj b'ay xhpotx'laxoj han;

lahan chuh winojtoj b'oj hej no' kaneluh han,
 hej no' winaj kaneluh, b'oj hej no' winaj
 kaplaxh», xhi Komam.

Tzet ch'utelaxojkanoj Babilonia

⁴¹ Xk'aywakanoj Babilonia, hune' konhob' kaw ay
 yelapnojal yeh sunil sat tx'otx' tx'otx';
 xk'aywakanoj, x'etnhelaxkanoj.

Kaw xiwkanoj hej konhob' yilni tzet xukantoj.

⁴² Xmalkantoj ha' mar yib'anh Babilonia,
 xmujikantoj yuh nimantaj yipomal ha'.

⁴³ Xtanhkaniloj hej skonhob'al;
 tajinh xukantoj tx'otx' tx'otx', matxa tzet cha'kanoj
 sat tx'otx'.

Matxa mak ch'ehajoj b'et tu', matxa hunuj mak
 ch'ek'toj b'et tu'.

⁴⁴ Xhwaha'ajoj sya'tajil yib'anh ich dios Bel b'et
 Babilonia han;

xhwaha' sxaye'atij tzet xax sb'iq'toj han.

Matxa hej konhob' ch'apnoj yinh sat;
 ch'ajojkanoj huyna speyab'il Babilonia.

⁴⁵ »Elojab'tij hinkonhob' b'et tu' han,
 skolab' sb'ah tet niman hin-howal han.

⁴⁶ Mach xhpaxiloj heyip;
 mach chex xiwkanh yuh tzet xhb'ina sat tx'otx'
 tx'otx' ti'.

Nanan-nhe tzet xhb'ina hunun hab'il,
 xhb'ina hej stx'ojal sat hune' tx'otx' tx'otx' ti',
 kat ya'ni heb' ya' aykoj yahawoj konhob' howal
 hunun.

- 47 Yapnojxa stz'ayikal b'ay xhwaha'ayoj sya'tajil
yib'anh hej stiyoxh Babilonia ti' han.
Ch'elobjkanoj spixan sunil sat stx'otx';
kat skanojkanoj b'ejnoj snimanil anma yul hej b'eh.
- 48 Stzalahojkanojkanh satkanh, tx'otx' tx'otx' b'oj
sunil tzet ay sat tx'otx', yet xhk'aywahoj
Babilonia;
hat-ta yetk'ulal norte xhtij hej mak ch'etanojtoj.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.
- 49 Haka' xuh spotx'nitoj Babilonia anma ah Israel,
haka' xuh spotx'nitoj mak ay sunil sat tx'otx'
tx'otx',
haktu' chuh spotx'laxojpaxtoj anma ay b'et tu'.

**Tzet chal Komam Dios tet heb' ya'
israelita ay b'et Babilonia**

- 50 Maktaj hex xex elkanh tet ch'en espada, kolwejtoj
heb'ah lemb'il.
Ahojab' heyaw tet Komam Yahveh sat tx'otx' tx'otx'
nahat-ta yetoj,
mach cheyiloj henab'al yinh Jerusalén», xhi
Komam.
- 51 Ay mak ch'alni: «Kaw chonh tx'ixwi han, yet
xhjab'en kob'ahlax han.
Nohnajkankoj tx'ixwilal jinh han,
haxkam x'ok-kantoj anma nan konhob'al yul yatut
Komam Yahveh», xhi.
- 52 Yaja' chal Komam Yahveh:
«Yapnojxa stz'ayikal b'ay xhwaha'ayoj sya'tajil
yib'anh hej stiyoxh Babilonia han,

kat sk'ajwoj sunil mak ch'okoj lahwilal yinh sunil
sat hune' tx'otx' tx'otx' ti'.

⁵³ Waxamkami hat-ta satkanh ch'ahtoj Babilonia
tu',

kat nahat-ta swatx'ehatoj hej speyab',
hayin xhwaha'toj mak xhtanhtzenojiloj han.
Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

Q'a' xhto etalaxojkantoj Babilonia

⁵⁴ Ch'ab'elax yawi anma ah Babilonia yuh
ch'etalaxkantoj stx'otx' heb' naj caldeo yinh
k'ul.

⁵⁵ Stanhtze'kaniloj Komam Yahveh Babilonia yinh
k'ul, matxa sxaychahoj.

Haka' swahcha yipomal hej ha' ha', haktu' yawi
heb' naj enemigo;
ch'awikanoj heb' naj yet ch'i'wa heb' naj yinh
howal.

⁵⁶ Xul tanhtzelaxojiloj Babilonia,
xtzab'laxkantoj heb' naj soldado,
xjonhlaxkantoj hej yarco heb' naj.
Haxkam Komam Yahveh, ha' YA' hune' Dios ch'a'ni
tzet yetwanoj ay schani hunun anma.

⁵⁷ Chal ya' Rey, YA' Yahveh Sunil Chuh Yuh, haktu'
sb'ih YA':

«Xhwuk'tze'kanojkanh heb' ya' aykoj swi'aloj
Babilonia ti' han b'oj heb' ya' tz'ajan sk'ul;
heb' ya' aykoj yahawoj konhob',
heb' ya' ay yelapnojal yeyi b'oj heb' naj soldado.
Xhwayojkank'oj heb' ya', matxa b'aq'inh ch'elaj
swayanh heb' ya'.

⁵⁸ Hayin Yahveh Sunil Chuh Wuh ti' xhwal han:

Xhuychalaxojkanayoj speyab'il Babilonia kaw
nimej satb'al,
kat stzujb'alaxojkoj q'a' yinh hej spultahil kaw
nimej.

Nab'a'nhe xmunlakanoj hej konhob',
haxkam tonhe xhnhuslaxojkantoj hej smunil b'ay
xsikitoj», xhi Komam.

⁵⁹ Yet kanheb'xa hab'il yektoj ya' Sedequías
sreyaloj Judá, ha' tu' xa'ni ya' Jeremías profeta
hune' chejb'anile ti' tet ya' Seraías sk'ahol ya'
Nerías, yihtxikin ya' Maasías, yet xtoh ya' yinh ya'
Sedequías tu' b'et Babilonia. Ha' ya' Seraías tu'
aykoj yul sq'ab' yinh swatx'en b'ay ch'eh ya' rey.
⁶⁰ Xayoj ya' Jeremías tu' sunil sya'tajil ch'alaxojajoy
yib'anh Babilonia tu', yul hune' te' hum chulan
yeyi, hunq'ahan yib'anhiloj Babilonia. ⁶¹ Xalni ya'
Jeremías tu' tet ya' Seraías: «Yet chach apnoj b'et
Babilonia, chawaha'koj yinh hak'ul hawa'noj leer
sunil hunq'ahan ti'. ⁶² Lawitu' kat hawalnoj: “Mamin,
xax hawala ta chatanhtze'kaniloj hune' lugar ti',
matxa hunuj mak chawaha'koj b'et ti'; matxa anma
ch'ehojajoy, matxapax no' noq'. Chaweta'kantoj
sunil yinh stohb'al q'inal”, kachinahoj. ⁶³ Yet chach
tanhk'ohoj hawa'noj leer hune' te' hum chulan yeh
ti', kat haximnojkoj hunuj ch'en ch'en yinh te', kat
hab'ejnojajtoj te' yul ha' niman Éufrates. ⁶⁴ Kat
hawalnoj: “Hakti' chuh stojkanoj Babilonia; matxa
b'aq'inh chuh yinojkanh sb'ah yuh hej sya'tajil
ch'ayoj yib'anh yuh Komam Yahveh”, kachinahoj.
B'et ti' xhtanhk'okanoj ya' Jeremías stzoteli.

Tzet xuh yek' ya' Sedequías reyal*Jer. 52:1-3; 2 R. 24:18-20; 2 Cr. 36:11-16*

52¹ 21 hab'il ya' Sedequías yet x'oktoj ya' reyal, 11 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. Hamutal sb'ih smi' ya', skutz'in ya' Jeremías yeh ya', ah Libna smi' ya' tu'. ²Tx'oj xuh yehik'oj ya' Sedequías tu' yul sat Komam Yahveh haka' xuh yehik'oj ya' Joacim. ³Yuxin xtitkanoj lemna chil Komam Yahveh yinh Jerusalén b'oj Judá, xanikanoj Komam.

Lawitu' xinikanh sb'ah ya' Sedequías tu' yinh ya' sreyal Babilonia.

Tzet xuh sk'aywakanøj Jerusalén*Jer. 52:4-16; Jer. 39:1-10**Jer. 52:4-21; 2 R. 25:1-21; 2 Cr. 36:17-20*

⁴Yet b'alunheb'xa hab'il yoktoj ya' Sedequías reyal, yinh slahunheb' tz'ayik yet slahunheb' x'ahaw yet hab'il, xb'eyk'oj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia b'oj sunil soldado yaha'koj howal yinh Jerusalén; xshoyayoj ya' konhob' tu', xanikoj ya' q'och yinh. ⁵Hoyb'ilkanayoj konhob' yuh heb' naj soldado tu' masanta yet 11 hab'ilxa yektoj ya' Sedequías tu' reyal.

⁶Yinh sb'alunheb' tz'ayik yet skanh x'ahaw, q'a' x'aykanoj niman nhohchalal yul konhob'; matxa ninøj tzet xhlofaxkanoj. ⁷Waxamkami hoyb'ilayøj konhob' yuh heb' naj caldeo, yaja' xakoj ya' Sedequías b'oj soldado hune' holan yinh speyab'il konhob', x'elkanh ya' b'oj sunil soldado aq'b'alil. Hat

xka yeltoj heb' ya' yul hune' pultah aykoj xolb'al ka'itan peyab', yinhtajik'toj b'ay tz'unb'ilayoj te' lob'ehal yet ya' rey, xtokanoj heb' ya' yul hune' b'eh b'et Arabá. ⁸Yaja' x'ok surnuj heb' naj soldado caldeo tu' yinh heb' ya', xtzab'nihayoj heb' naj ya' Sedequías tu' b'ay yak'alil Jericó. X'alaxkanoj ya' rey tu' yuh soldado, nananxanhe b'ay xka stokankoj heb' naj. ⁹Lawi stzab'chakanoj ya' rey tu' yuh heb' naj caldeo tu', xinitoj heb' naj ya' yinh sat ya' sreyal Babilonia b'et Ribla b'ay stx'otx'al Hamat; b'et tu' xal ya' rey tu' tzet xtanhkanoj ya' Sedequías. ¹⁰Yinh sat ya' Sedequías tu' xpotx'lax hej sk'ahol b'et Ribla yuh ya' sreyal Babilonia tu'; yinh sat ya' xpotx'laxpax heb' ya' ay yelapnojal yeh ah Judá. ¹¹Wal ya' Sedequías, x'ilaxkaniltij sb'aq' sat ya', xk'al-laxayoj ya' yinh ch'en cadena nab'a' bronce, x'ilaxkantoj ya' b'et Babilonia. B'et tu' x'alaxkaniktoj ya' yul preso masanta yet xkam ya'.

X'ilaxkantoj Judá chejab'lomal

¹²Yet 19 hab'ilxa yektoj ya' Nabucodonosor sreyaloj Babilonia, yinh slahunheb' tz'ayik yet sho' x'ahaw, ha' tu' x'apni ya' Nabuzaradán b'et Jerusalén; ha' ya' ti' aykoj swi'aloj heb' naj soldado xhtanhen ya' rey, ¹³xnhusnikantoj ya' yatut Komam Yahveh, spalacio ya' rey b'oj sunil hej te' nhah ay b'et Jerusalén; xnhuskantoj ya' sunil hej te' nimejtaj nhah kaw ay yelapnojal yeh ay b'et Jerusalén. ¹⁴Lawitu' xuychankank'oj heb' naj soldado caldeo tzujan yinh ya' Nabuzaradán tu' hej peyab' hoyne Jerusalén. ¹⁵Xinikantoj ya' Nabuzaradán tu' anma meb'a' ay yul konhob', sunil mak aytokanoj yul

konhob', anma x'ok yetb'ihoj ya' sreyal Babilonia b'oj anma mach yelapnojal yeyi. ¹⁶ Haywanhxe anma kaw meb'a' xakanoj ya' Nabuzaradán tu' b'et Judá, yunhe stz'un-ni te' uva kat smunlanhen tx'otx' tx'otx'.

¹⁷ Xmaq'kantixhchahoj heb' naj caldeo tu' hunq'ahan pilal nab'a' bronce aykanh b'ay yatut Komam Yahveh b'oj hej stz'onhob'alil b'oj hune' niman pila nab'a' bronce ay b'ay yatut Komam; xinikantoj heb' naj sunil ch'en bronce tu' b'et Babilonia. ¹⁸ Xipaxtoj heb' naj caldeo tu' hej ch'en netb'al b'ay ch'aytoj tanh, hej ch'en pala, ch'en xhk'upniltoj swi' smechahil hej candil, hej ch'en sek' hokan yeyi, hej ch'en cuchara b'oj sunil hej netb'al nab'a' bronce ch'oknikoj yul yatut Komam Dios. ¹⁹ Xipaxkantoj ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado tu' hej netb'al b'ay xnhuslax incienso, ch'en sek' hokan yeyi, hej ch'en copa, hej xih, ch'en xhb'atxni hej candil b'oj hej ch'en sek'; nab'a' oro b'oj plata hunq'ahan netb'al tu'. ²⁰ Matxa chuh smalelaxkanoj yalil ka'itan pilal tu', hune' niman pila tu' b'oj 12 yechel no' buey nab'a' bronce xhb'atxnikanh hune' niman pila tu' b'oj hej carreta xwatx'e ya' Salomón tet yatut Komam Yahveh. ²¹ Ek'b'al waxajeb' metro yekanh stel hunun pilal tu', yok howeb' metro yok yiktaj yinh; holan yul, waxajeb' centímetro spimal yekoj ch'en bronce yinh. ²² Yelaw swi' pilal nab'a' bronce tu', ek'b'al kab' metro yekanh stel yib'anh hunun pilal, aykoj ch'en cadena halb'il haka' txim shoyanil, aypaxkoj yechel te' granada yelawoj hune' haka' txim tu', nab'a' bronce sunil hunq'ahan tu'. Lahan-nhetik'a

yeh swatx'eb'anil skab'il pilal tu'. ²³Nonhanaytij 96 yelaw te' granada yinh hunun pilal b'oj te' aykoj shoyanil hune' haka' txim yeh tu', hune' cien yinh sunil.

²⁴Xtzab'paxtoj ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado tu' ya' Seraías, ha' ya' ti' aykoj swi'aloj heb' ya' sacerdote, ya' skab' yetij yinh ya', ha' ya' Sofonías, yok oxwanhxa heb' ya' xhtanhen spultahil yatut Komam Dios. ²⁵Xtzab'paxtoj ya' Nabuzaradán tu' heb' ya' eb'ab'ilkantoj sb'ah yul konhob', xitoj ya' hune' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado, xitoj ya' hujwanh heb' ya' b'ay q'a' sq'umla sb'ah ya' rey, xitoj ya', ya' q'a' ayto yelapnojal yeh xhmunla yinh ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado; ha' ya' ti' stzab'nitoj heb' naj soldado xhtoh yinh howal, yok 60 xah anma aytokanoj yul konhob' tu' xitoj ya' Nabuzaradán tu'. ²⁶Xitoj ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado tu' heb' ya' tu' b'et Ribla, yinh sat ya' sreyal Babilonia. ²⁷B'et Ribla yet Hamat tu' xchej ya' sreyal Babilonia tu' potx'laxojkamoj heb' ya'.

Haktu' xuh yilaxkaniltij heb' ya' ah Judá tu' sat stx'otx', nahat-ta x'ilaxkantoj heb' ya' chejab'lomal.

²⁸Ha' ti' sb'isil heb' ya' x'ilaxkantoj chejab'lomal yuh ya' Nabucodonosor: Yet hujeb'xa hab'il yektoj ya' reyal, xitoj ya' 3 mil 23 heb' ya' ah Judá.

²⁹Yet 18 hab'ilxa yektoj ya' reyal, xitoj ya' 832 heb' ya' ah Jerusalén. ³⁰Yet 23 hab'ilxa yektoj ya' Nabucodonosor tu' reyal, xitoj ya' Nabuzaradán aykoj swi'aloj heb' naj soldado, 745 heb' ya' ah Judá chejab'lomal. Yuxin 4 mil 600 heb' ya' x'ilaxkantoj yinh sunil.

X'ilaxiltij ya' Joaquín yul preso b'et Babilonia*2 R. 25:27-30*

³¹ 37 hab'ilxa yilaxtoj ya' Joaquín sreyal Judá b'et Babilonia, yet x'oktoj ya' Evil-merodac sreyaloj Babilonia. Kaw k'ulch'an xil ya' ak' rey tu' ya' Joaquín, xinihaltij ya', ya' yul preso, yinh tz'ayik 25 yet 12 x'ahaw yet hab'il. ³²Q'a' k'ulch'anto xute ya' Evil-merodac tu' sk'ul yinh ya' Joaquín tu' sataj heb' ya' rey ayk'oj sk'atanh ya' b'et Babilonia; xa' ya' hune' lugar q'a' k'ultu tet ya'. ³³Xa' ya' xil sq'ap ya' Joaquín tu' ak', xshelniloj ya' xil sq'ab' yet preso aykoj yinh; b'ay smexhah ya' rey tu' xwa' ya' sunilb'al sq'inal. ³⁴Ya' sreyal Babilonia tu' x'a'ni tzet sloh ya' hunun tz'ayik, yulb'al x'ehik'oj ya', masantotik'a xkam ya'.